

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA FELÜLVIZSGÁLATI DOKUMENTÁCIÓJA

1. MUNKARÉSZ

I. HELYZETFELTÁRÁS 1.1-6. FEJEZETEI

BUDAPEST, 2017. SZEPTEMBER 30.

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA FELÜLVIZSGÁLATI DOKUMENTÁCIÓJA

1. MUNKARÉSZ

I. HELYZETFELTÁRÁS 1.1-6. FEJEZETEI

Megrendelő:	Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata
Megrendelő részéről a munkát irányította:	Szakály Szabolcs, Osztályvezető, Városfejlesztési Osztály
Készítette:	Városfejlesztés Zrt
Irányító tervező:	Dr. Bajnai László PhD
Tervezők:	Flender Erika
Közreműködött:	Központi Statisztikai Hivatal

Budapest, 2017. szeptember 30

Tartalomjegyzék

1.1. Térszerkezeti, településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	5
1.1.1. Szombathely földrajzi elhelyezkedése, térszerkezeti pozíciója	5
1.1.2. Szombathely közlekedési hálózati kapcsolatai.....	12
1.1.3. Szombathely elérhetősége és a város agglomerációs kapcsolatai	28
1.1.3.1. Szombathely elérhetősége.....	28
1.1.3.2. Szombathely agglomerációs kapcsolatai az ingázás és a funkcionális kapcsolatok tükrében.....	37
1.1.3.3. Szombathely agglomerációs kapcsolatai a migrációs folyamatok tükrében	57
1.1.3.4. Szombathely agglomerációs kapcsolatai a KSH által feltárt térségi agglomerálódás folyamatai tükrében.....	64
1.1.4. A város szerepe a Nemzeti Fejlesztés 2020, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció konkrétan Szombathelyre vonatkozatható részletei alapján	77
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata.....	84
1.2.1. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval való összefüggések vizsgálata.....	85
1.2.2. Vas Megye Területfejlesztési Koncepciója javaslattételi szakaszának munkaanyagával való összefüggések vizsgálata	109
1.2.2.1. Szombathely megjelenítése a megyei koncepcióban az ITS készítése idején.....	109
1.2.2.2. Szombathely M. J. V. javaslatai a megyei koncepció véglegesítéséhez az ITS készítése során.....	111
1.2.2.3. Vas Megye Területfejlesztési Koncepciója Javaslattételi szakasz, elfogadott végleges változat.....	113
1.2.2.4. Vas Megye Területfejlesztési Programja	113
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	115
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	137
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	140
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai.....	140
1.5.1.1. A hatályos településfejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai	146
A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata	147
1.5.1.2. A hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégia vonatkozó megállapításai.....	147

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	152
1.5.3. A Településfejlesztési Konceptciónak és az Integrált Településfejlesztési Stratégiának megfelelően megvalósított, illetve az ITP és az MVP keretében megvalósításra kerülő szombathelyi, illetve Szombathelyt érintő fejlesztések.....	153
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	157
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	157
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek.....	162

1.1. Térszerkezeti, településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1. Szombathely földrajzi elhelyezkedése, térszerkezeti pozíciója

Szombathely eleve adott, a 2014-es Helyzetfeltárásban az alábbiakban bemutatott, kedvező térszerkezeti pozícióját nagy mértékben tovább erősítette a 2016-ban átadott M86-os gyorsforgalmi út megépítése.

Szombathely, a Nyugat-Dunántúli Régió részét képező Vas megye székhelye az Európai Unió Alpesi és Alpok körüli fejlett régiói által alkotott transzregionális térség valamint a Baltikumot az Adriai-tengerrel összekötő több ezer éves európai közlekedési és kereskedelmi útvonal - a hajdani Borostyánkőút integráns része.

Az említett térszerkezeti pozícióból következően Szombathely az alábbi kedvező adottságokkal rendelkezik:

- A Szombathelyt magában foglaló Nyugat-Dunántúli Régió annak az Alpok körüli gyűrűnek a Magyarországra eső része, amelyet az Alpoktól északra Németország, az Alpoktól délre Olaszország legfejlettebb, leggazdagabb és legdinamikusabban fejlődő régiói, ipari és pénzügyi központjai, az Alpok nyugati oldalán pedig Franciaország fejlett gazdasági központjai alkotnak, miközben az általuk körbevett alpesi térség - Svájc és Ausztria - Európa kiemelkedően gazdag társadalmainak és globális jelentőségű pénzügyi központjainak ad otthont.
- A Szombathelyt magában foglaló Nyugat-Dunántúli Régió annak a transzeurópai közlekedési folyosónak és egyben európai növekedési tengelynek a Magyarországra eső integráns része, amely az EU északi térségeit, a Baltikumot és Skandináviát Dél-Európával és az Adriai-tenger kikötőivel (Trieszt, Velence, Koper, Rijeka) köti össze.
- A Szombathelyt magában foglaló Nyugat-Dunántúli Régió térszerkezeti pozíciójának elemzésénél célszerű tekintetbe venni, hogy az OFTK-ban ábrázolt Közép - Magyar Metropolisz Térség fejlődési potenciálját és kedvező térszerkezeti potenciálját is az adja, hogy a kelet-nyugati tengelyek nyugati oldalán két Budapestnél kereszteződő európai növekedési tengely kapcsolja az Alpoktól északra és délre eső, fent említett gazdasági központokhoz és kikötőkhöz (északon az M1 autópálya és nyugati irányú kapcsolódásai, délen az M7 autópálya és délnyugati, nyugati irányú kapcsolódásai), miközben áthalad rajta az Észak-Európát (Baltikumot és Skandináviát) Dél-Európával (annak keleti részével) összekötő kereskedelmi és közlekedési tengely másik ága is. Budapest és térsége fejlődési potenciálja térszerkezeti szempontból ezen a csomóponti helyzeten alapul.
- Budapest említett térszerkezeti pozíciójának fényében látható, hogy a Nyugat-Dunántúli Régió ezzel analóg. A régió ugyanaz a két kelet-nyugati tengely halad át, mint Budapesten, és ugyanannak az észak-déli tengelynek a másik (Délkelet-Európa nyugati szélé és Dél-Európa tengeri kikötőjéhez vezető) ága húzódik végig rajta a két kelet-nyugati tengelyt metszve, mint Budapest térségén. Tehát az a térszerkezeti helyzetből adódó fejlesztési potenciál, ami Budapest fejlődésének egyik alapvető tényezője, a Nyugat-Dunántúli Régió esetében is létezik.
- A Nyugat-Dunántúli Régió fekvése abból a szempontból előnyösebb még Budapesténél is, hogy az észak-déli tengely és a kelet-nyugati tengelyekkel alkotott csomópontjai nem csak a Baltikumtól az

Adriai-tengerig húzódó több ezer éves kereskedelmi és közlekedési úton vannak, hanem az Alpok körüli fejlett régiók alkotta gyűrűnek is integráns részét képezik.

- Az észak-déli tengely mentén a Nyugat-Dunántúli Régió északi pólusát Győr, déli pólusát Nagykanizsa alkotja, amelyek transzregionális kapu-térségnek tekinthetők. A régió középső pólusa Szombathely megyei jogú városként félúton helyezkedik el a két szélső pólus között Magyarország és Ausztria határának közvetlen szomszédságában, tehát a régióknak nem csak a középső nagyvárosi pólusa, hanem Ausztria belső része felé nyíló kapuja is, amelynek vonzáskörzete nagyrészt Ausztriára esik, és amelynek Funkcionális Várostérsége északi vége (Kőszeg) ugyanolyan távolságra van Bécstől, mint Győr.
- Magyarországnak a regionális központ (HUB) szerepre az ad lehetőséget, hogy országunk a kelet-nyugati és az észak-déli európai és globális közlekedési folyosók metszéspontjában van. A régiók szintjén ez a HUB szerepre alkalmassá tevő, tényleges csomóponti elhelyezkedés valójában csak a Közép - Magyarországi Régió és a Közép - Magyar Metropolisz térség esetében valamint a Nyugat-Dunántúli Régió esetében áll fenn (a többi viszonylag kedvező fekvésű régió nem az említettekhez hasonló jelentőségű csomópontban, hanem valamelyik tengely mentén helyezkedik el). A Nyugat-dunántúli régió esetében az említett, HUB szerepre alkalmassá tevő, tényleges csomóponti elhelyezkedés a valóságban akkor értelmezhető tényleges fejlesztési potenciált megalapozó előnyös térszerkezeti pozícióként, ha kiépített közlekedési tengelyként - autópályaként - létezik az észak-déli tengely is, amely valóban metszi a már létező két kelet-nyugati autópályát, összeköti az északi és a déli pólust és elősegíti a területi kohéziót a Nyugat-dunántúli régió hosszanti súlyvonal mentén, ami kitöltheti a hiányzó láncszem helyét az EU Alpok körüli fejlett régiói sorában, egyszerre kapcsolódva az Alpoktól északra és az Alpoktól délre fekvő fejlett régiókhoz. A hiányzó észak-déli tengely az M9 gyorsforgalmi út.
- Ahhoz, hogy Szombathely a lehető legjobban tudjon profitálni a helyzetből, miszerint az észak-déli irányban húzódó Nyugat-Dunántúli Régióknak a közepén, Ausztria szomszédságában helyezkedik el, az szükséges, hogy a régió területi kohéziója erősebb legyen, északi és déli széle között hatékony közúti kapcsolat működjön. Ehhez szükséges az M85 és M86 valamint az M9 gyorsforgalmi út.

Az M86 és M85 gyorsforgalmi út 2016-ban megépült Győrig, ennek következtében számtalan Vas, Győr-Moson-Sopron, Veszprém és Zala megyei település számára radikálisan lerövidült Szombathely elérési ideje. A megépült M86 és M85 gyorsforgalmi út kedvező hatása következtében annak a magyarországi népességnek a száma, amely Szombathely központját 0-40 perc alatt éri el: 234.693 fő, amely 0-50 perc alatt: 317.129 fő, amely 0-60 perc alatt: 471.300 fő, amely 0-70 perc alatt: 582.552 fő.

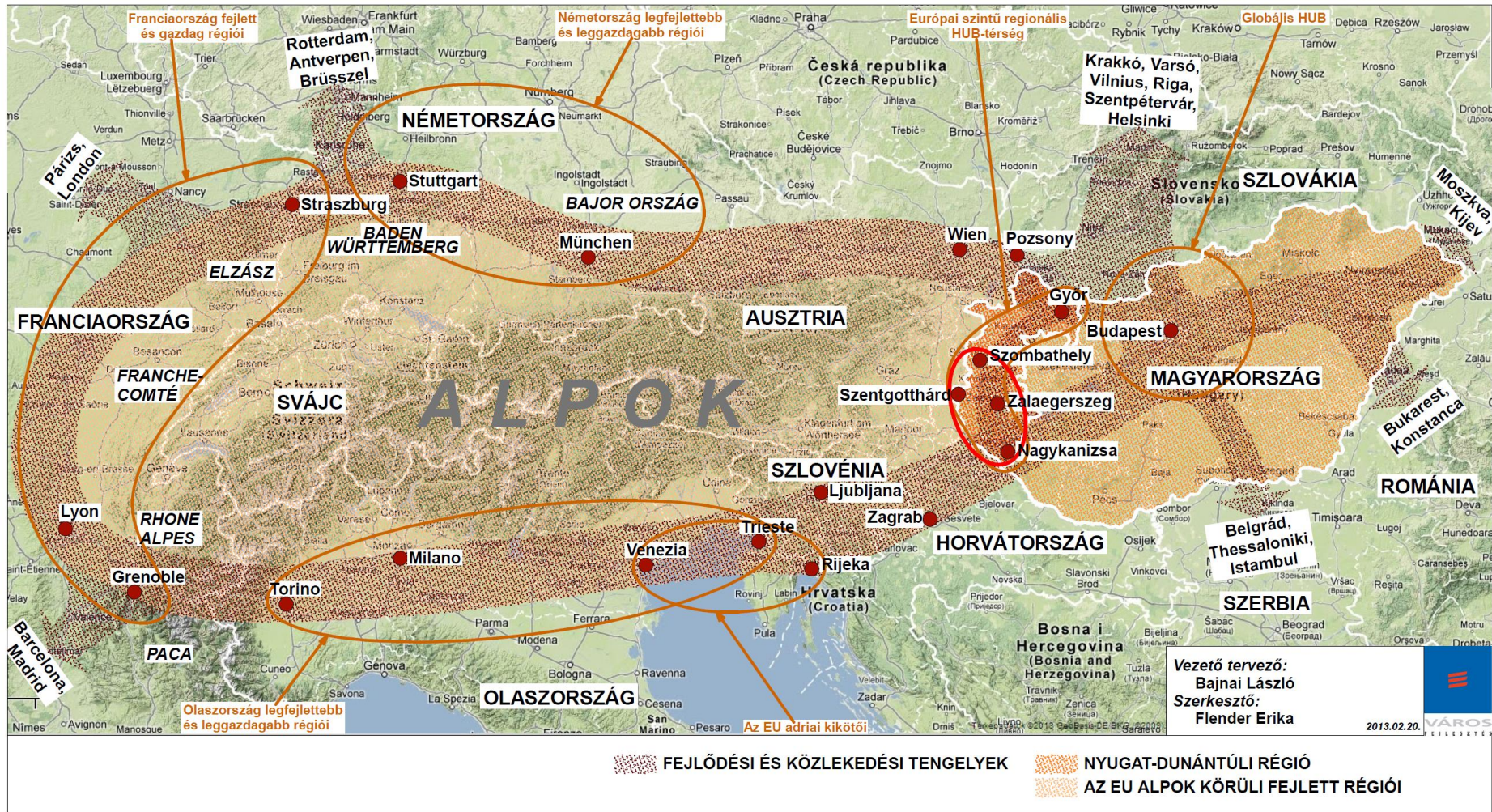
A 2014-et megelőző időszakhoz képest új tényező a térszerkezeti összefüggések között, hogy 2014. július 1-től Horvátország az Európai Unió teljes jogú tagja lett. Horvátország mediterrán, Duna-menti és közép-európai országgént definiálja önmagát, és ebben az értelemben úgy tekint Rijekára, legnagyobb kikötőjére, mint a Gdansk és Lengyelország valamint az Adriai-tenger között húzódó több évezredes észak-déli irányú közlekedési és kereskedelmi útvonal déli, adriai végpontjára, amely ezt a közép-európai térséget a mediterránnummal, az arab világ és Ázsia tengeri kereskedelmi útvonalával kapcsolja össze. Ez a tény még nagyobb jelentőséget kölcsönöz annak a térszerkezeti összefüggésnek, hogy Szombathely az említett észak-déli közép-európai tengelyen fekszik.

Ennek az észak-déli irányú közép-európai folyosónak a közlekedési áteresztőképességét radikálisan javította az M86 megépítése, ami a forgalom további növekedését segítheti elő, kedvező hatást kifejtve Szombathely helyi gazdaságának fejlődésére.

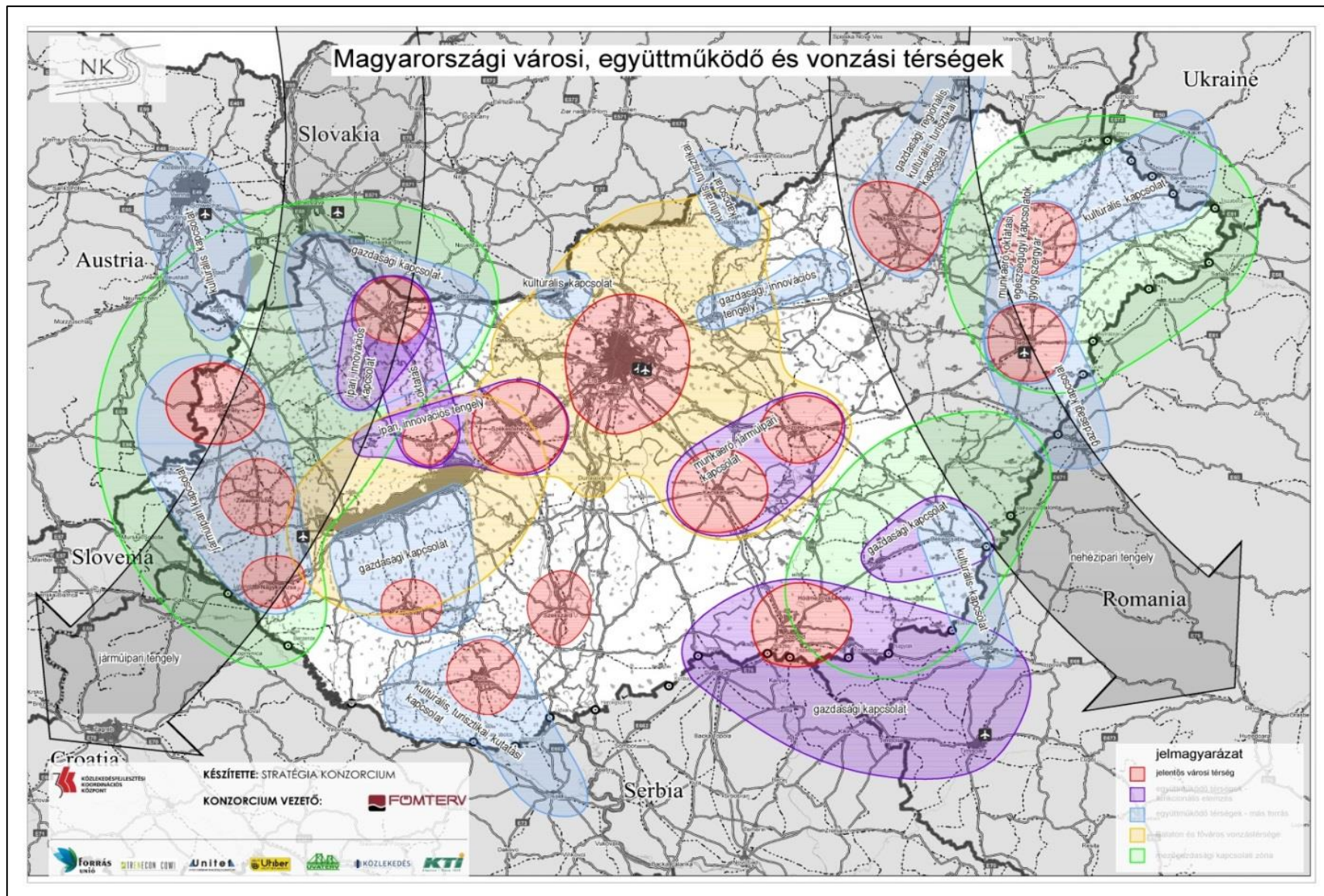
A szűkebb európai uniós térségét tekintve látható, hogy Szombathely közelebb van Ausztria, Szlovákia és Horvátország fővárosaihoz - Bécs, Pozsony, Zágráb -, mint Magyarország fővárosához, Budapesthez. Vas megye székhelyeként Magyarország Nyugat-Dunántúli Régiójának része. A saját régióján belül az észak - déli irányban húzódó Győr - Sopron - Szombathely - Zalaegerszeg - Nagykanizsa megyei jogú városok által alkotott nagyvárosi városhálózatba tartozik.

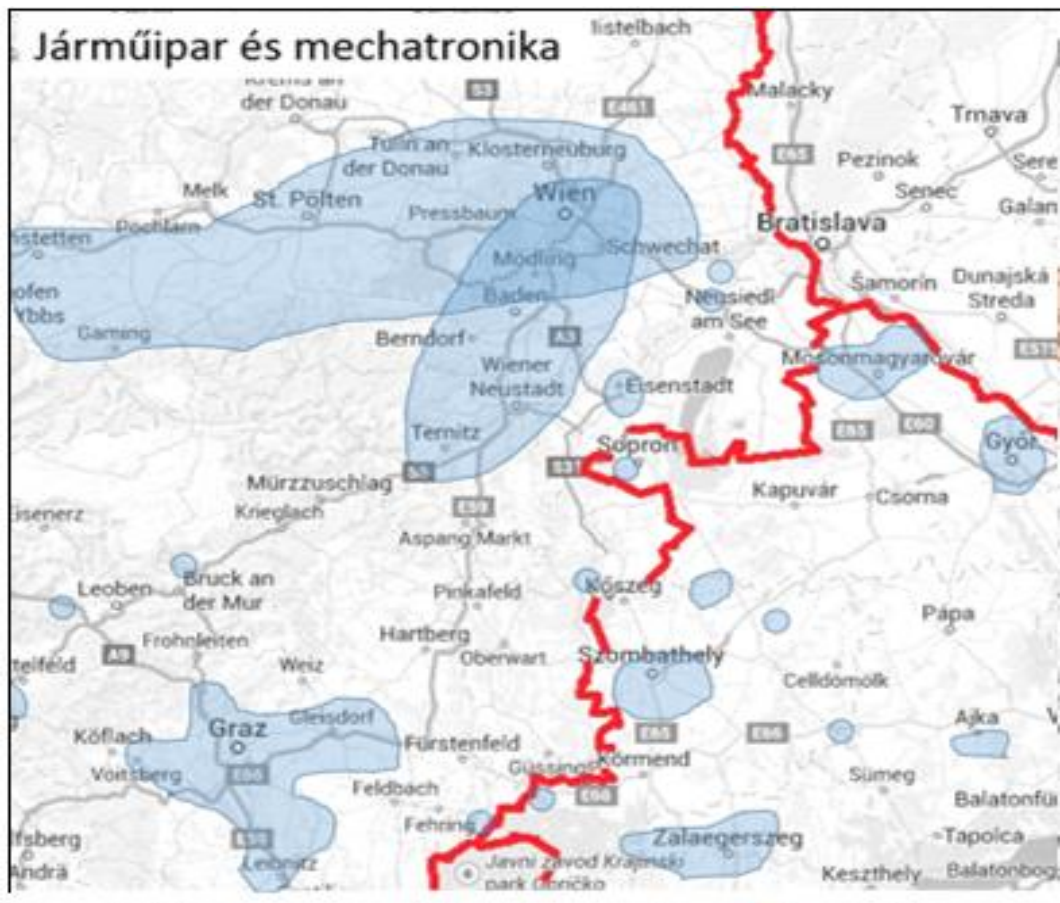

TÉRSZERKEZETI KONCEPCIÓ A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ ÉS NAGYVÁROSAI POZICIONÁLÁSÁRA
AZ EU ALPOK KÖRÜLI FEJLETT RÉGIÓI KÖZÖTT

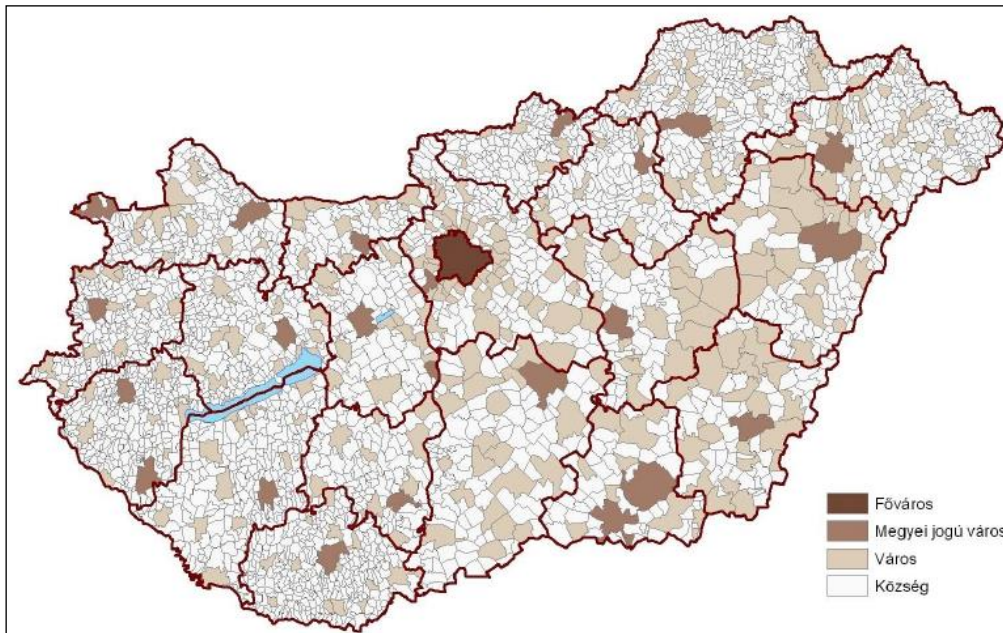

Az újabb szakértői elemzések megerősítik Szombathely Helyzetfeltárásban meghatározott térszerkezeti pozícióját, és ipari jelentőségét amint azt a fenti két ábra is szemlélteti.

Magyarország települései jogállásuk szerint, 2010

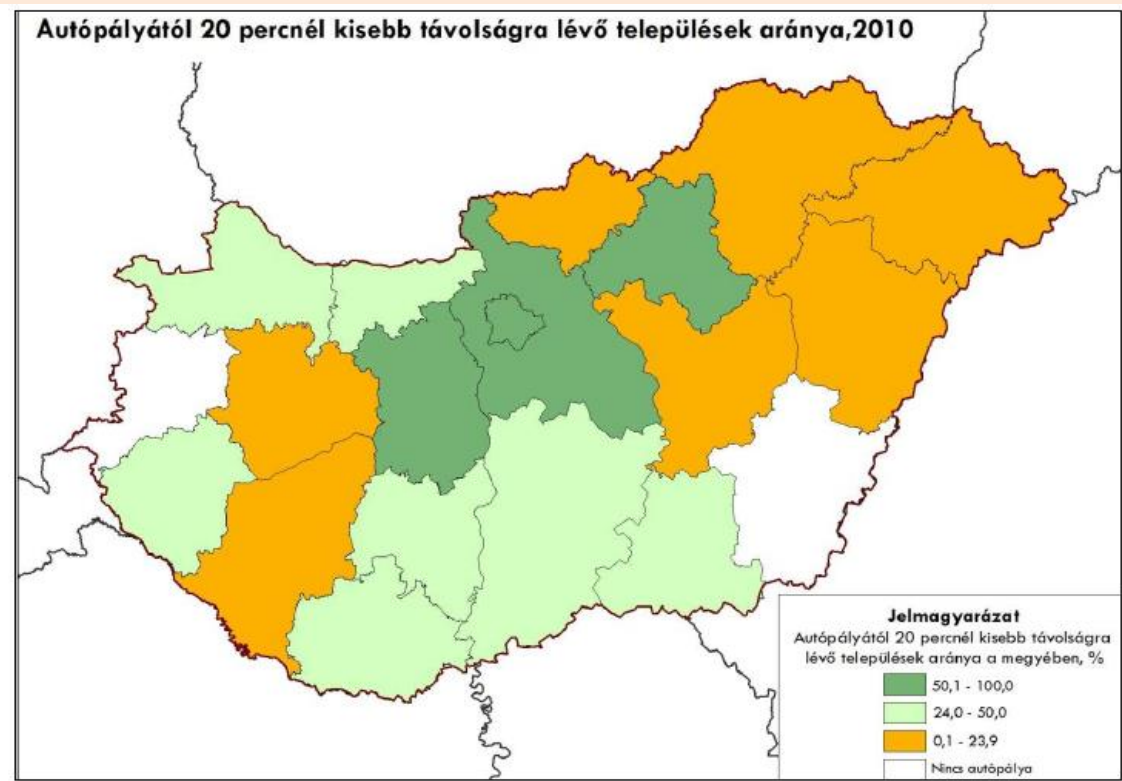
1

¹ Megyei Jogú Városok, Központi Statisztikai Hivatal, 2012, 3. o.

1.1.2. Szombathely közlekedési hálózati kapcsolatai

A közúti közlekedési kapcsolatok tekintetében az ITS az alábbiakat tartalmazza:

Kedvező térszerkezeti pozíciója ellenére Szombathely elérhetőségét nehezíti, hogy Magyarország két megyeszékhelye közül Szombathely az egyik, amelynek megyéjén nem halad át autópálya.

Forrás: Vas Megyei Területfejlesztési Konceptió, 2012

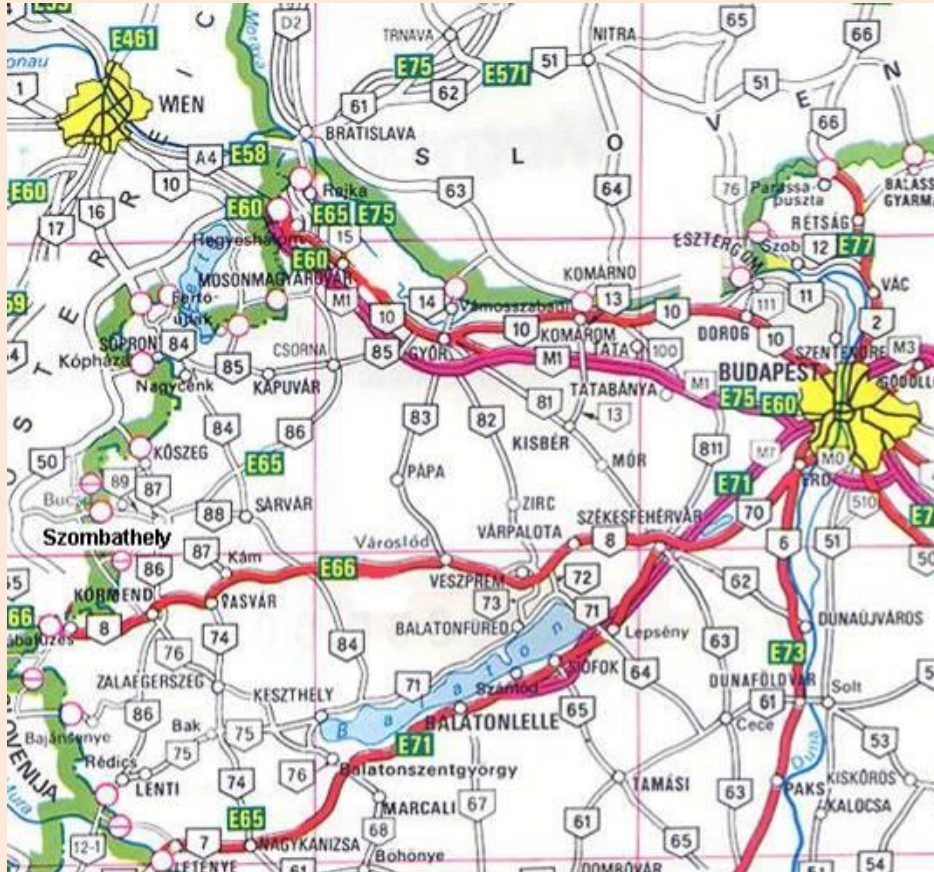
A közvetlen autópálya-kapcsolat hiánya Szombathely Budapestről történő elérhetőségét is megnehezíti. Budapestről Szombathelyre jelenleg csak Győrig lehet autópályán haladni (M1). Győrtől Csornáig a 85-ös számú főútvonalon, Csornától a 86-os számú főútvonalon vezet az út Szombathelyig.

Az említett 86-os számú főútvonalon kívül az országos közúthálózat elemei közül az alábbiak biztosítják a közvetlen kapcsolatot Szombathely Megyei Jogú Város és a környező települések között:

- 87. sz. Kám-Szombathely-Kőszeg másodrendű főút;
- 89. sz. Szombathely-Bucsu másodrendű főút;
- 8443. jelű Ikervár—Szombathely összekötő út;
- 8639. jelű Szombathely-Csepreg összekötő út;
- 8707. jelű Körmend-Ják-Szombathely összekötő út;
- 8713. jelű Szombathely-Pornóapáti összekötő út;
- 8721. jelű Szombathely-Lukácsháza összekötő út;
- 8901. jelű Szombathely-Bucsu összekötő út;

- 84144. jelű Szombathely (Zanat) bekötő út;
- 87133. jelű Bucsu bekötő út;
- 87135 jelű Szombathely állomáshoz vezető út;
- 89801 jelű Sé csomóponti ág.

Szombathely elhelyezkedése Magyarország közlekedés- és településhálózatában

Szombathelyt Ausztriából az A2-es autópályáról Pinkafelden és Oberwarton (Felsőőr) át a magyarországi 89-es számú főút folytatásában, valamint a Kőszeghez közeli Oberpullendorf (Felsőpulya) vezető S31-es autóúton, majd a Felsőpulyáról Kőszegre vezető úton keresztül a magyarországi 87-es számú főút folytatásában lehet elérni.

A többi szomszédos megye megyeszékhelyeihez a fent említett főutak biztosítják Szombathely közötti kapcsolatait.

Zalaegerszeg és Nagykanizsa Szombathelyről a Kámig vezető 87. számú másodrendű főúton, majd Vasvárig a 8. számú elsőrendű főúton, Vasvártól a 74-es számú másodrendű főúton érhető el.

Veszprém a Kámig vezető 87. számú másodrendű főúton, majd a 8. számú elsőrendű közelíthető meg.

Sopron a 86-os számú másodrendű főútról a 84-es számú másodrendű főútra áttérve érhető el Szombathelyről.

Vas megye többi városának elérhetőségét az alábbiak szerint biztosítja a fenti, Szombathelyről kiinduló úthálózat:

- Kőszeg a 87. számú másodrendű főúton,
- Sárvár és Celldömölk a 86. számú főútból kiágazó 88. számú főúton,
- Bük a 8639. jelű Szombathely-Csepreg összekötő úton keresztül,
- Répcelak a 86. számú másodrendű főúton,
- Vasvár a Kámig vezető 87. számú másodrendű főúton, majd a 8. számú elsőrendű főúton,
- Körmend a 86. számú másodrendű főúton,
- Szentgotthárd a Körmendig vezető 86. számú másodrendű főúton, majd a 8. számú elsőrendű főúton

érhető el.

A jelenleg kidolgozás alatt álló Nemzeti Közlekedési Stratégia egyik megalapozó dokumentumaként készült Egységes Közlekedésfejlesztési Stratégia 2007-2020 Fehér Könyve elemzése azt mutatják, hogy a 86. sz. főút tranzit áruáramlata Szombathely és Győr, valamint Szombathely és a 8. sz. főút között jelentősebb volt, mint az akkori M7 autópályáé (amely akkoriban még nem érte el az országhatárt), és mindenképpen feltűnő, hogy az M1 autópályán kívül két jelentősebb tranzit útvonal létezett: a 86. sz. főút és az M7 autópályáé. A jelentős tranzitforgalmat a hétköznapi tapasztalat is igazolja, hiszen a rendszeresen kialakuló "kamionvonatok" ma már a közlekedés biztonságát veszélyeztetik a 86.sz. főúton, valamint élethetlenné teszik azokat a községeket is Csorna és Szombathely valamint Szombathely és Körmend között, amelyek főutcáján keresztülhaladnak.

Tranzit áruáramlatok intenzitása a magyarországi közúthálózaton²

Ugyanakkor a tranzitforgalom nagysága és növekvő jellege azt jelzi, hogy a valóságban is létezik a Borostyánkőút mai változata, amelyet az előző fejezetben a térszerkezeti pozíció elemzése jelzett, és amely az adriai-tengeri kikötőket (Triesztet és Rijekát) köti össze a Baltikkal, és amelynek folytonos

² Forrás: Nemzeti Közlekedési Stratégia, 2007. 38. oldal

észak-déli autópálya-hálózatából hiányzik az a darab, amely az M1-et és az M7-et kötné össze. Ez a hiányzó észak-déli autópálya az M9.

Az 1222/2011. (VI. 29.) Kormány határozat szerinti

I. programciklusban, a 2011-2016 között megvalósítani tervezett gyorsforgalmi út fejlesztések között szerepel

- az M85 autótút Győr-Csorna közötti hiányzó szakaszainak kiépítése 2013. évi kezdéssel és 2015 évi befejezéssel, a Csorna keleti elkerülő (M85-M86 gyorsforgalmi utak közös szakasza) kiépítésével, valamint
- az M86 autótút Szombathely (Szeleste)-Csorna közötti szakaszának kiépítése az I. ütem - Szeleste és Hegyfalu (84. sz. főút) közötti szakasz - 2013 évi megkezdésével.

II. programciklusban, a 2017-2020 között megvalósítani tervezett fejlesztések között szerepel

- a Szombathely-Vasvár térsége-Zalaegerszeg térsége-Balaton nyugati széle/M7 közötti autótút kiépítése

IV. programciklusban, a 2025-2027 között megvalósítani tervezett fejlesztések között szerepel jelenleg

- a Zalaegerszeg és Nagykanizsa közötti hiányzó szakasz kiépítése.

A közúti közlekedési kapcsolatok munkarész felülvizsgálata

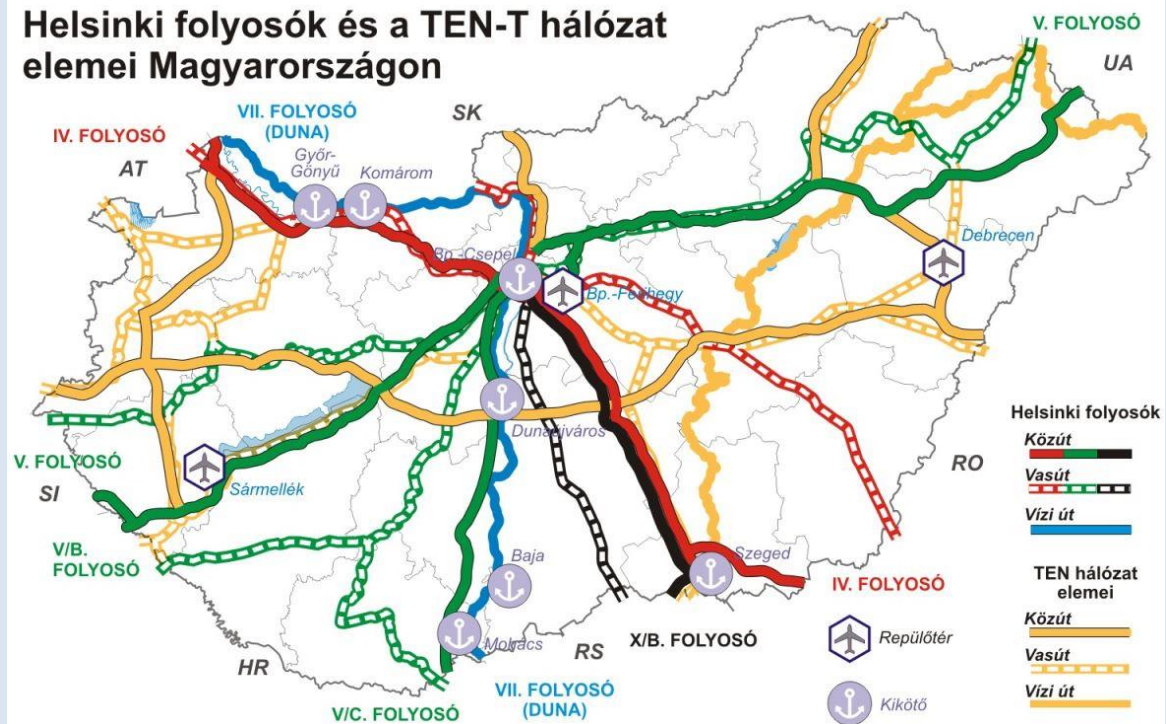
A közúti közlekedési kapcsolatokban alapvető jelentőségű pozitív változást eredményezett, hogy 2016-ban átadásra került a 2x2 sávós M86 és M85 gyorsforgalmi út a Szombathely-Győr között, valamint elkészült az M86-os 2x2 sávós szakasza Szombathelytől délre, Egyházasközpont és Körmend között, a 8-as számú főút és Zala megye felé javítva a közúti közlekedési kapcsolatot, és csökkentve az elérési időt.

Ezáltal megszűnt az a probléma, ami kedvező térszerkezeti pozíciója ellenére Szombathely fejlődését akadályozta, vagyis hogy Magyarország két megyeszékhelye közül Szombathely volt az egyik, amelynek megyéjén nem haladt át autópálya.

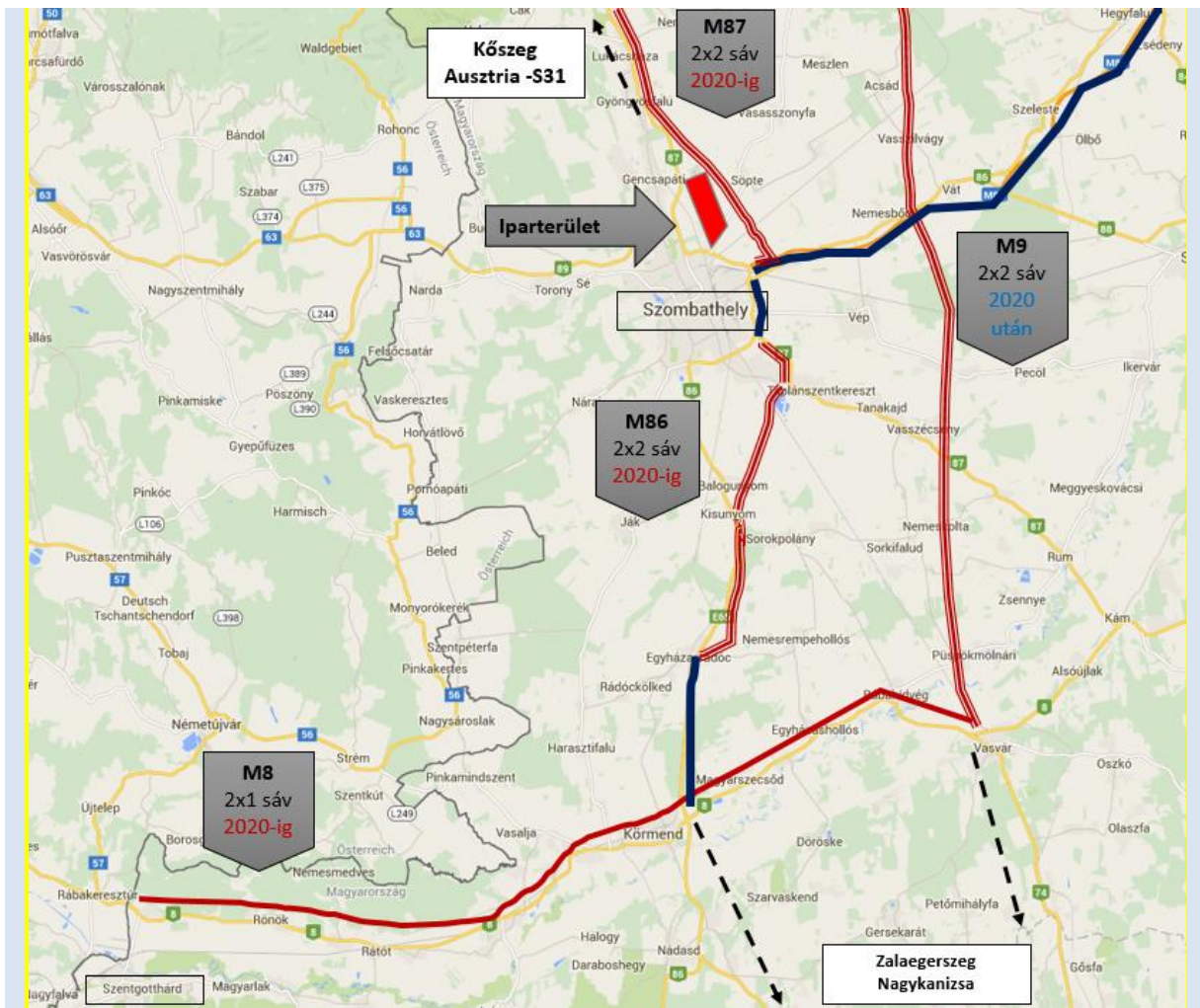
Az M86 és M85 gyorsforgalmi út Szombathely-Győr vonalon történt megvalósításával Szombathely rácsatlakozott a Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat európai autópálya rendszerének magyarországi részére.

Magyarország nemzetközi közúti és vasúti közlekedési folyosóit a következő ábra ábrázolja.

Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat elemei Magyarországon

- Meglévő szakaszok
- Tervezett szakaszok

A hatályos döntések szerint 2020-ig megvalósul a 2x2 sávú gyorsforgalmi út kiépítése az M86 teljes Szombathely - 8-as számú főút közötti szakaszán, folytatásában az M8-on az országhatárig, valamint az M87-en Kőszeg/országhatárig.

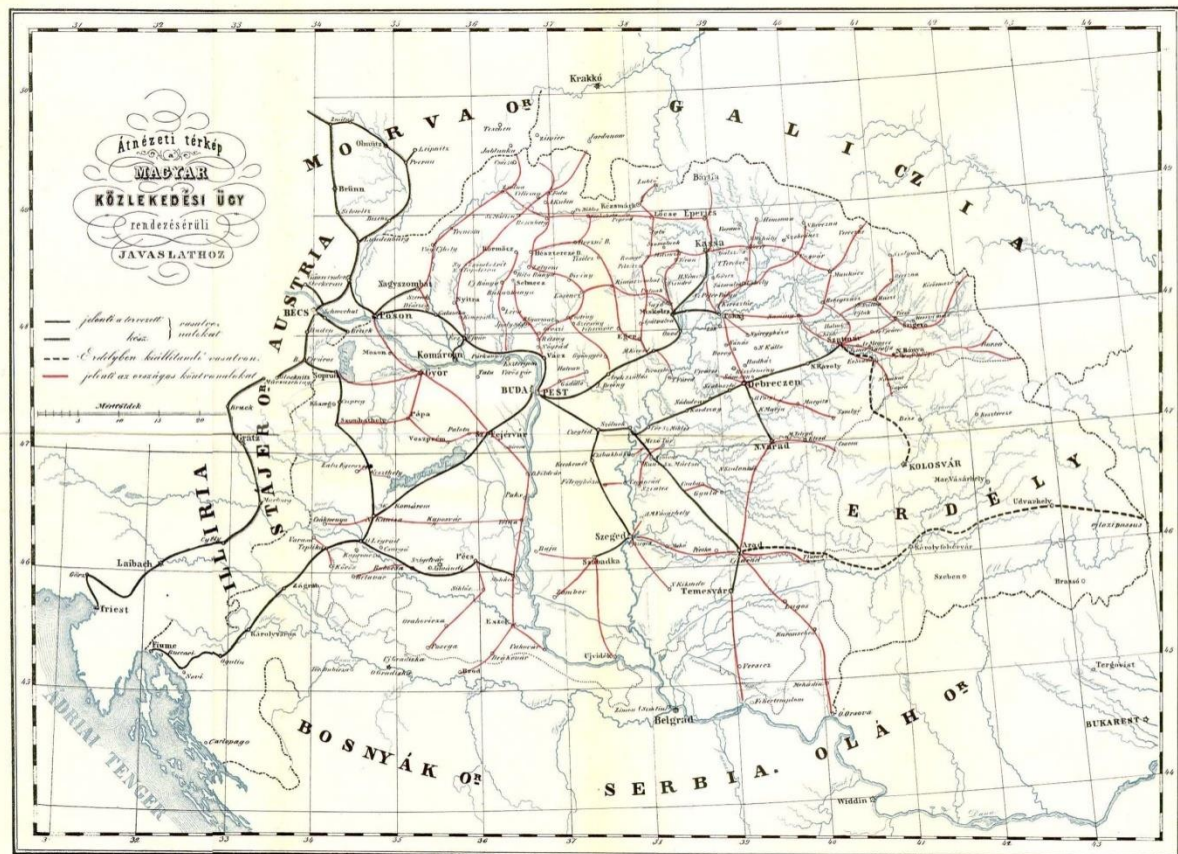
A szomszédos Zala megye megyei jogú városai, Zalaegerszeg és Nagykanizsa, felé már az M86 említett rövidebb déli szakaszának kiépítése is érzékelhető csökkenést hozott az elérési időben, a 76. sz. főúton Körmend és Zalaegerszeg között elvégzett korszerűsítéssel párhuzamosan. A megvalósuló fejlesztések eredményeként az M86 Szombathely - Egyházasközpont szakaszának megépülése még közelebb fogja hozni időben Szombathelyhez a zalai megyeszékhelyet és a dél-zalai gazdasági központot, Nagykanizsát is. A személygépkocsival történő közlekedésben a jelenlegi 53 perces és 1h29 perces kalkulált átlagos elérési idő tovább fog csökkenni. Zala megye északi és középső részének települései olyan elérési időszámba kerülnek Szombathelytől, ami értelmezhetővé teheti a vasi megyeszékhelyre történő munkahelyi ingázást is. A megvalósuló M86-M8 fejlesztés jelentősen közelebb hozza időben Grazot is, a jelenlegi 1h40perces kalkulált elérési idő további csökkenésével, ami a nyugat-európai járműiparba való további integrálódást, a Szombathely-Szentgotthárd-Graz járműipari térség erősödését és a szombathelyi járműipari befektetési lehetőségek vonzerejének a növekedését segítheti elő. Az M9 2020 után tervezett megvalósítása az említettekénél még közelebb hozza Szombathelyhez időben Zalaegerszeget és Nagykanizsát, valamint a többi zalai települést, és

még tovább növeli annak a zalai településeken élő népességnek a számát, amely 40-50 perc alatt elérheti Vas megye számára, és a munkaerőpiaci körülmények alakulása függvényében értelmezhetővé válhat számára a vasi megyeszékhelyre történő ingázás is.

A vasúti, légi és vízi közlekedési kapcsolatok tekintetében az ITS Helyzetfeltáró munkarész az alábbiakat tartalmazza:

Vasúti közlekedés

Szombathely fejlődésének fellendülésére döntő hatással volt, hogy a XIX. század végén a város vasúti csomóponttá vált. Ez a fejlemény az ország egyik legjelentősebb közlekedésfejlesztési és - mai kifejezéssel területfejlesztési - terve, Széchenyi 1848-ban megfogalmazott vasútfejlesztési elképzelése megvalósításának egyik elemeként következett be.

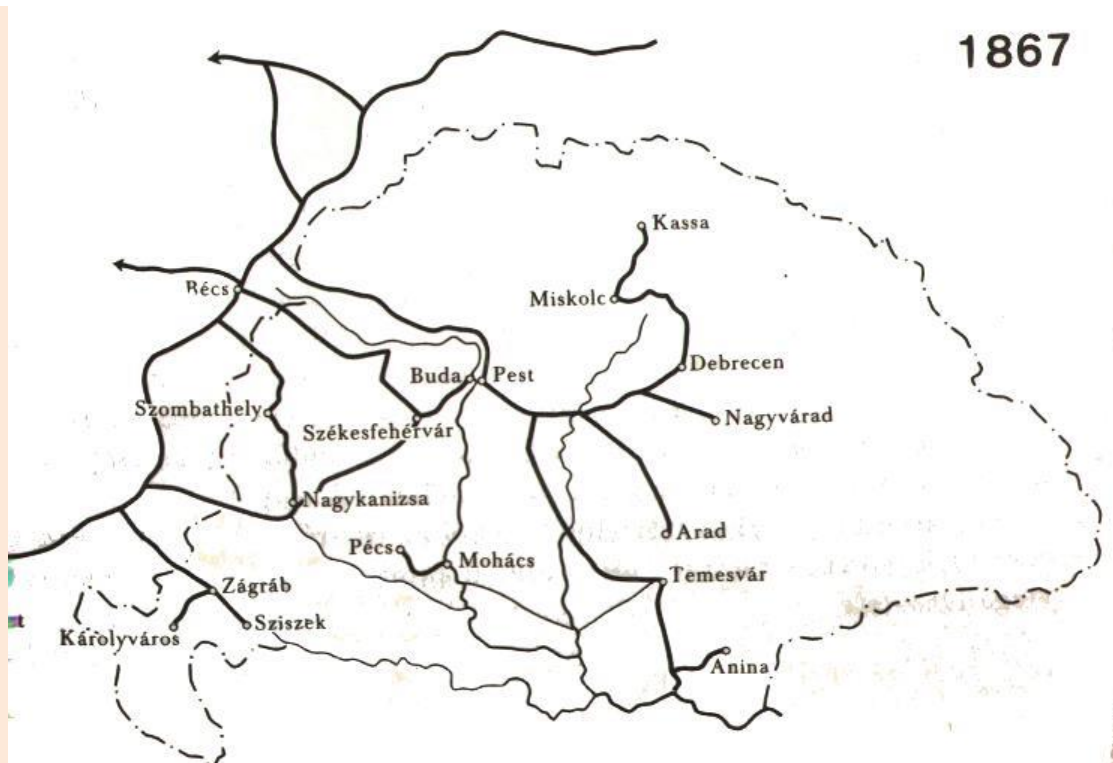
A Széchenyi javaslatához tartozó átnézeti térkép³

1867-ben már létezett a Sopron - Szombathely Nagykanizsa vasút. A Győr – Kis-Czell (Celldömölk) - Szombathely vonalat 1871-ben, grazi meghosszabbítását 1873-ban, a Kis-Czell - Veszprém - Székesfehérvár vonalat 1872-ben adták át. Szombathely ezzel vasúti csomóponttá vált.

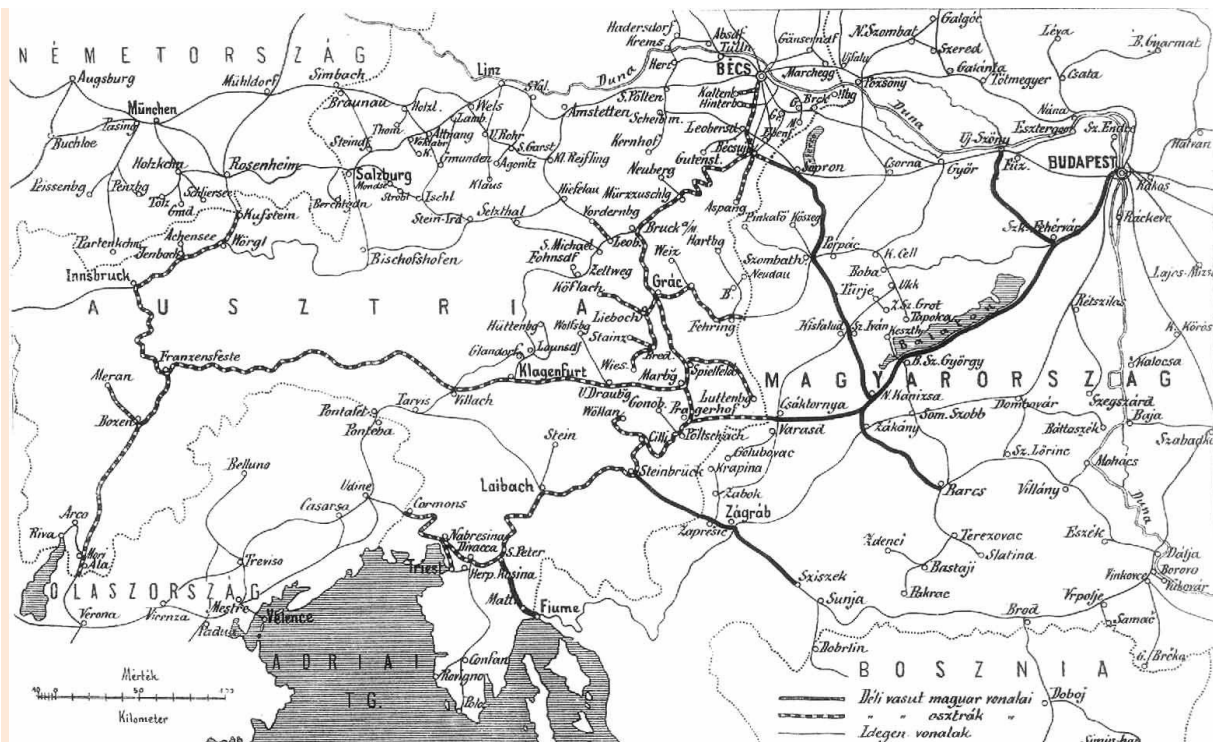
A jelen vizsgálat további részeiből jól látható, hogy a város vasúti csomóponttá válása milyen hatalmas lendületet adott gazdasága, ipara és ezáltal az egész város fejlődésének.

³ Forrás: Gróf Széchenyi István minden írása/Logod Bt

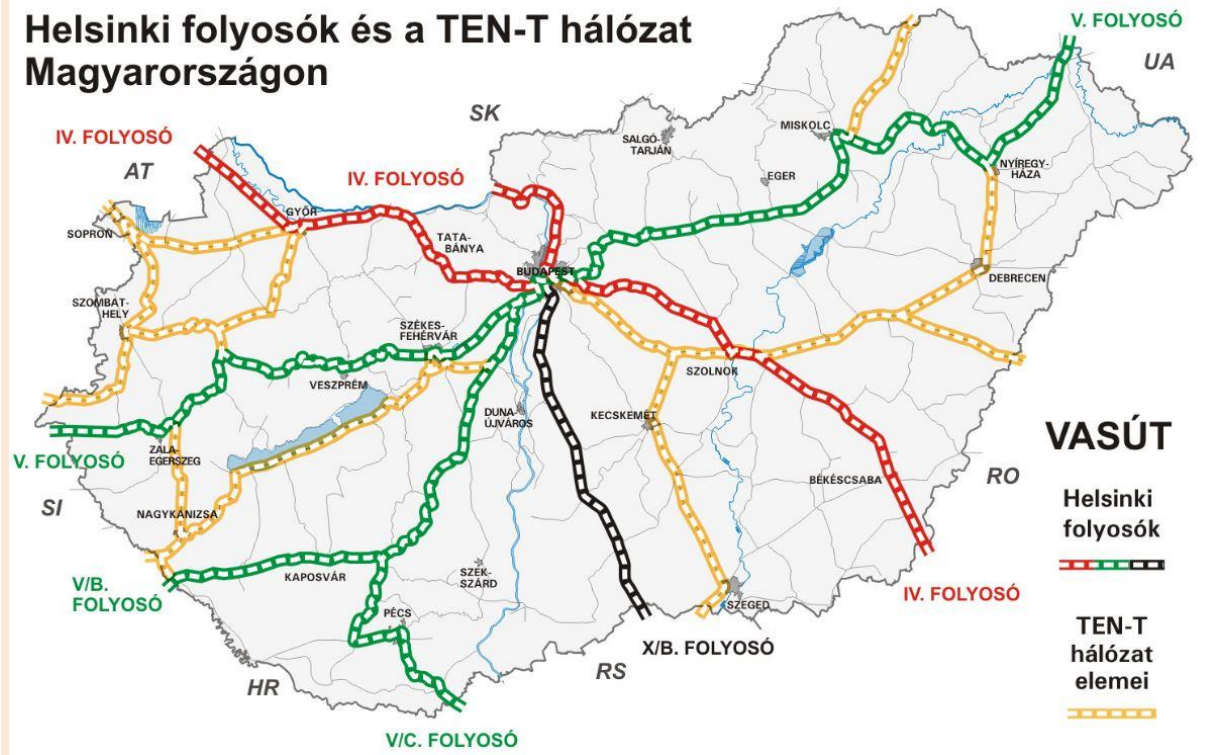

Helsinki folyosók és a TEN-T hálózat Magyarországon

Magyarország vasúti térképe

Forrás: Wikipédia

Az országos vasúthálózat elemi közül az alábbiak biztosítják a közvetlen kapcsolatot Szombathely Megyei Jogú Város és a környező nagyvárosok között:

- 18 sz. mellékvonal: Kőszeg,
- 15 sz. villamosított transz-európai fővonal: Sopron - Ebenfurt - Bécsújhely/Bécs felé,
- 20 sz. villamosított transz-európai fővonal Celldömölkre, és
- Celldömölk-től villamosított transz-európai fővonalon Veszprémbe, Székesfehérvárra, Budapestre,
- Celldömölk-től törzshálózati vonalon Pápára, Győrbe és onnan villamosított transz-európai fővonalon Budapestre,
- Porpácra, és Porpácra-ról törzshálózati vonalon Csornára és onnan Hegyeshalomra,
- a 17. sz. mellékvonalon a Zalaegerszeg melletti Zalaszentivánra, és onnan törzshálózati vonalon Nagykanizsára, Nagykanizsáról villamosított transz-európai fővonalon Ljubljánába/Triesztbe és Rijekába valamint Zágrábba,
- a 21 sz. villamosított transz-európai fővonalon Körmendre, Szentgotthárdra és Grazba,
- a 21 sz. villamosított transz-európai fővonalon Körmendre, Körmend-től a 22 sz. törzshálózati vonalon Zalalövőre, Zalalövőtől a 25 sz. villamosított transz-európai fővonalon Ljubljánába és Triesztbe/Rijekába.

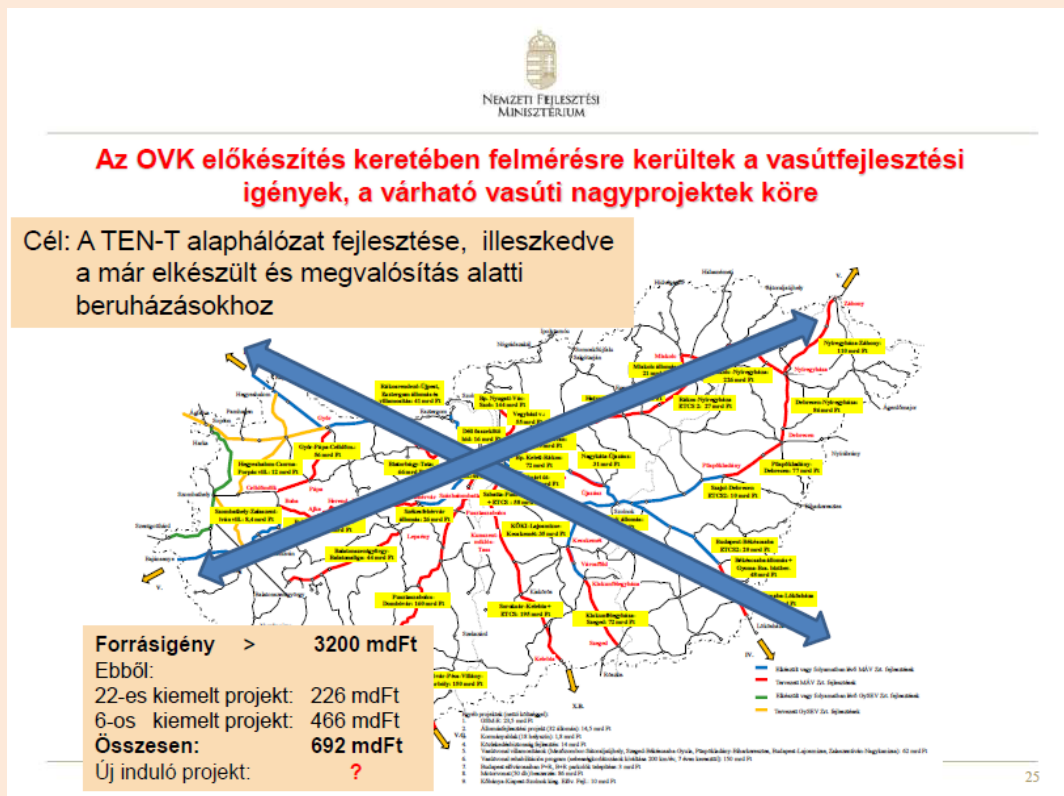
A vasúthálózatot 2007-ben terhelő tranzit áruforgalom nagyságát mutatja az alábbi ábra. Ebből világosan látszik, hogy a Dunántúlon egyetlen olyan észak-déli vasúti kapcsolatrendszer van, amelyen

jelentős volumenű áruforgalom bonyolódik le, ez pedig a Csorna-Szombathely-Zalaszentiván-(Zalaegerszeg)-Nagykanizsa vasúti összeköttetés.

A vasúthálózat tervezett fejlesztései a következők:

Forrás: Dr. Völner Pál államtitkár előadása

Forrás: Dr. Völner Pál államtitkár előadása

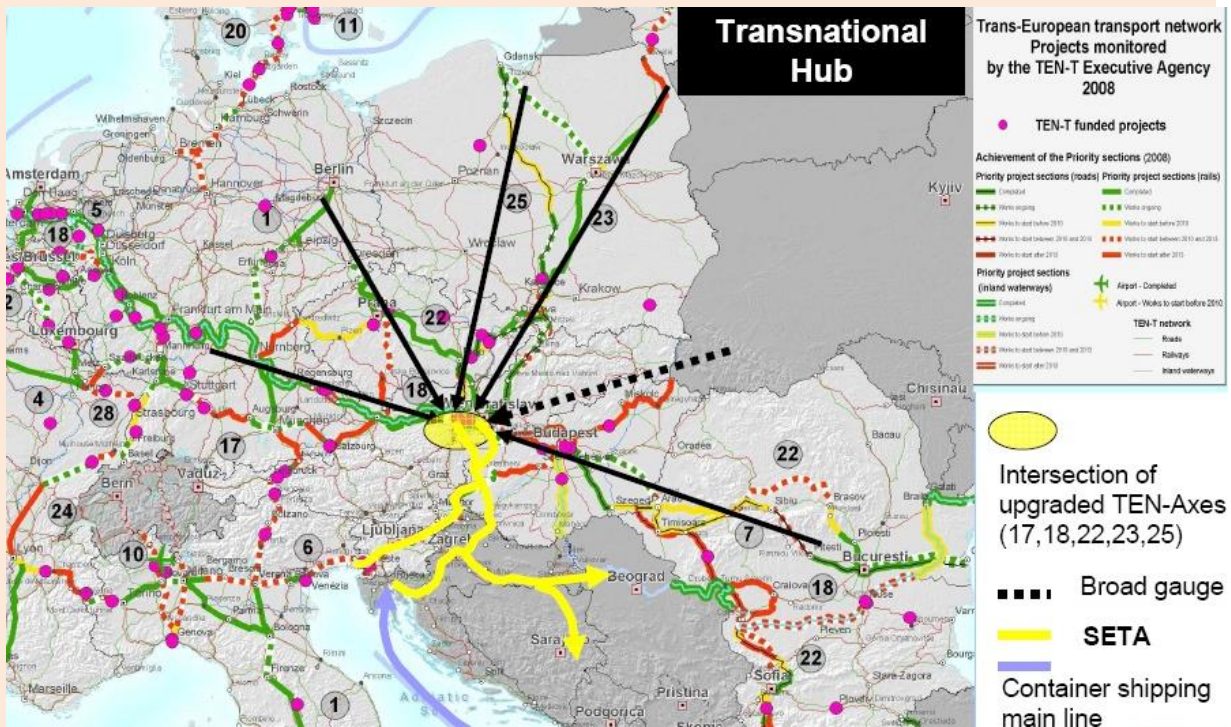
A villamosítási koncepció a Nyugat-Dunántúli villamosítottasági szintje korábbi elmaradását ellensúlyozza

- Villamosított vasútvonalak
- A közelmúltban villamosított vasútvonal
- A GySEV Zrt. 2015-ig tervezett villamosítása
- A MÁV Zrt. 2014-2020 között tervezett villamosítása

Tervezett vasútfejlesztések:
Vasútvonal villamosítások és pályafelújítás

Vasútvonal villamosítási program a térségben

Forrás: Dr. Völner Pál államtitkár előadása

Forrás: Dr. Doór Zoltán, a Magyar Logisztikai Egyesület elnöke és a Logisztikai egyeztető Fórum soros elnöke előadása a Magyar katonai Logisztikai Egyesület Klubnapján a Stefánia palotában, 2013. február 28.

A SETA vasútfejlesztési projekt ábrája mutatja a Borostyánkő út mentén, Szombathelyen át kirajzolódó közép-európai észak-déli vasúti összeköttetések jelentőségét a Baltikum és Lengyelország valamint Kelet-Németország kikötőinek és városainak valamint Olaszország és Horvátország adriai kikötőinek és városainak összekapcsolásában.

A Nyugat-Dunántúl magyarországi területén megvalósult és tervezett vasúti fejlesztések jelentőségét az adja, hogy

- általuk Szombathely közelebb kerül vasúton a megvalósítás alatt álló transzeurópai nagysebességű vasúti hálózat két keleti végpontjához, Bécshez és Trieszthez egyaránt; Triesztbe az EU tervei szerint 2020-ban ér el a Lyon-Torino-Milano-Velence TGV;
- az EU a közúti áruszállítás igen jelentős részét át kívánja terelni vasútra, tehát a kedvező vasúti elérhetőséggel rendelkező városok előnyösebb helyzetben lesznek a befektetőkért folyó versenyben azokhoz képest, amelyek nem rendelkeznek kedvező vasúti közlekedési kapcsolatokkal;
- a Szombathely Konténer Terminál már jelen állapotában is alkalmas vasúti szállítóeszközökön érkező közúti járművek átjárásos ki és berakására, a kimondottan konténer forgalom kiszolgálására épült több tízezer négyzetméter nagyságú betonozott területe pedig jelentős konténer forgalom lebonyolítására tehető alkalmassá, így a helyi gazdaság és ipar fejlődéséhez rendelkezésre áll a kombinált áru fuvarozási rendszer alkalmazásában rejlő előnyök kihasználásának lehetősége is;
- a Nemzeti Közlekedési Stratégia egyik prioritását jelenti a helyi érdekű közösségi közlekedési rendszerek kialakítása a városok elővárosi vonzaskörzeteiben, aminek feltételeit megkönnyítik a már elvégzett, és rövid távon tervezett, jelentős vasúti fejlesztések.

Horvátország teljes jogú taggá válása 2013. július 1-től a fent bemutatott vasúti összeköttetések jelentőségét még tovább növeli.

Remélhetőleg a vasúti fejlesztések új hulláma olyan fejlődést hoz magával, mint az a bizonyos első, amelyet Széchenyi 1848-ban fogalmazott meg.

Légi közlekedés

A városhoz legközelebb Sármelléken (100km) működik nemzetközi repülőtér. A repülőtér charter járatoknak ad helyet, illetve London, Frankfurt, Stuttgart, Drezda, Lipcse viszonylatban indít és fogad légi járatokat hetente 2-3 alkalommal. (www.flybalaton.hu)

Az OTrT-ben szerepel a kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejleszhető repülőterek között Szombathely térsége. A repülőtér Söpte közigazgatási területén, a tervezett új ipari terület mellett alakítható ki.

További legközelebbi nemzetközi repülőtér Grazban (123km) és a Bécs melletti Schwechat-ban (139km), majd Pozsonyban (156km) és Budapesten (230km) van.

Vízi közlekedés

Legközelebbi kikötő a Győrtől kb. 20 km-es távolságra lévő Duna melletti Gönyűnél van, itt működik a Győr-Gönyű Országos Közforgalmú Kikötő Intermodális Központja, ahol 2008 óta vált lehetővé a vasúti, a közúti és a vízi áruszállítás összekapcsolása, amely beruházással Nyugat-Dunántúl legnagyobb közlekedési terminálja jött létre.

A vasúti közlekedés tekintetében a Szombathelyre befutó GYSEV vonalak korszerűsítésének eredményeként a környező térség települései vasúton is közelebb kerültek időben Szombathelyhez. Ez szintén nagyban elősegíti a vasi megyeszékhely vonzáskörzete területi kohéziójának erősödését, és növeli annak a potenciális ingázó népességnek a számát, ami Vas, Győr-Moson-Sopron és Zala megye területéről megfelelő időráfordítással elérheti Szombathelyt.

1.1.3. Szombathely elérhetősége és a város agglomerációs kapcsolatai

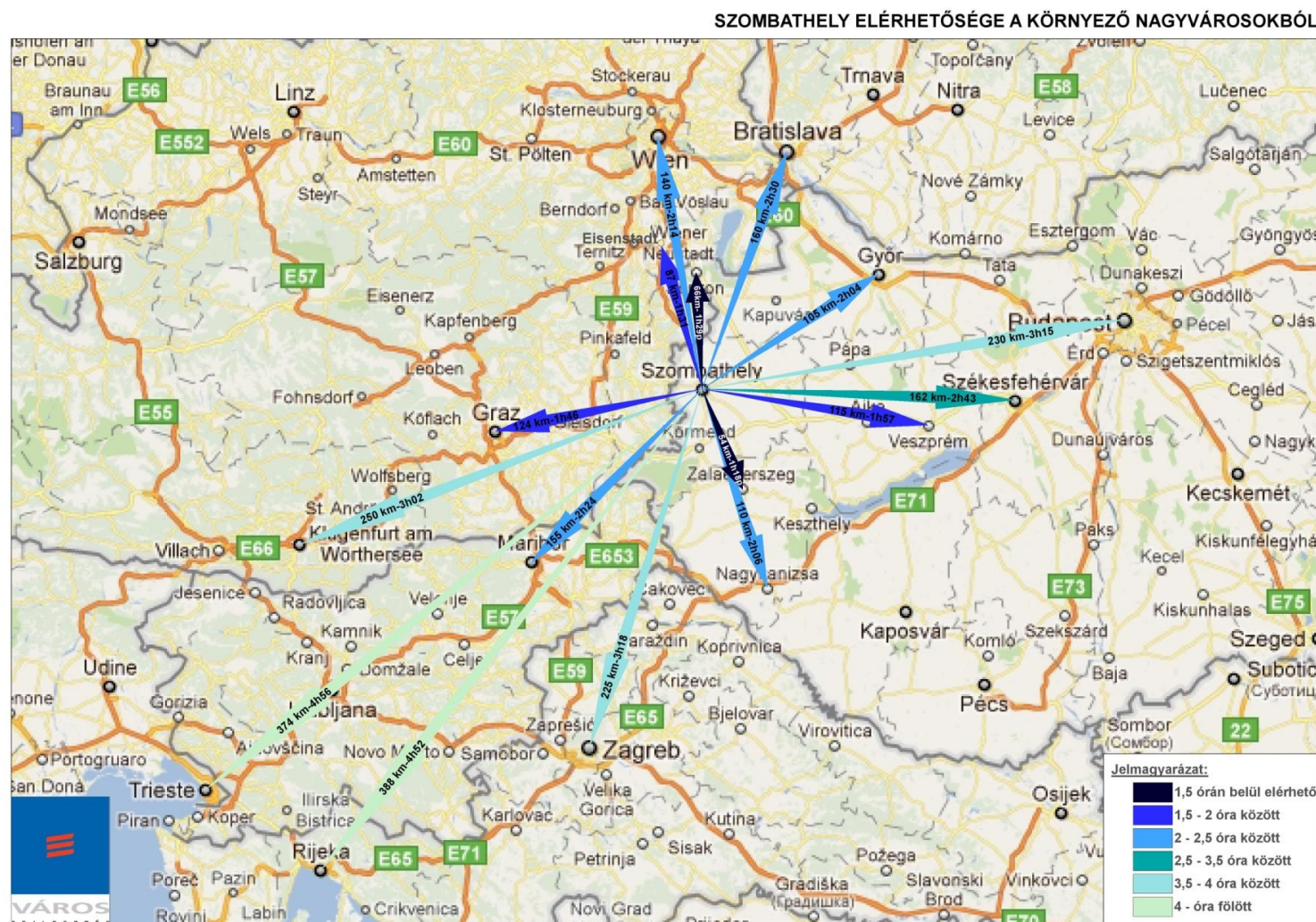
1.1.3.1. Szombathely elérhetősége

Az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása radikálisan csökkentette Szombathely elérési idejét a környező nagyvárosokból és a közelebbi településekről az alábbiak szerint.

A környező nagyvárosokból az elérési idő az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása előtt az alábbiak szerint alakult a 2014-es Helyzetfeltárás adatainak tükrében.

A környező nagyvárosokból az elérési idő az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása előtt az alábbiak szerint alakult a 2014-es Helyzetfeltárás szerint

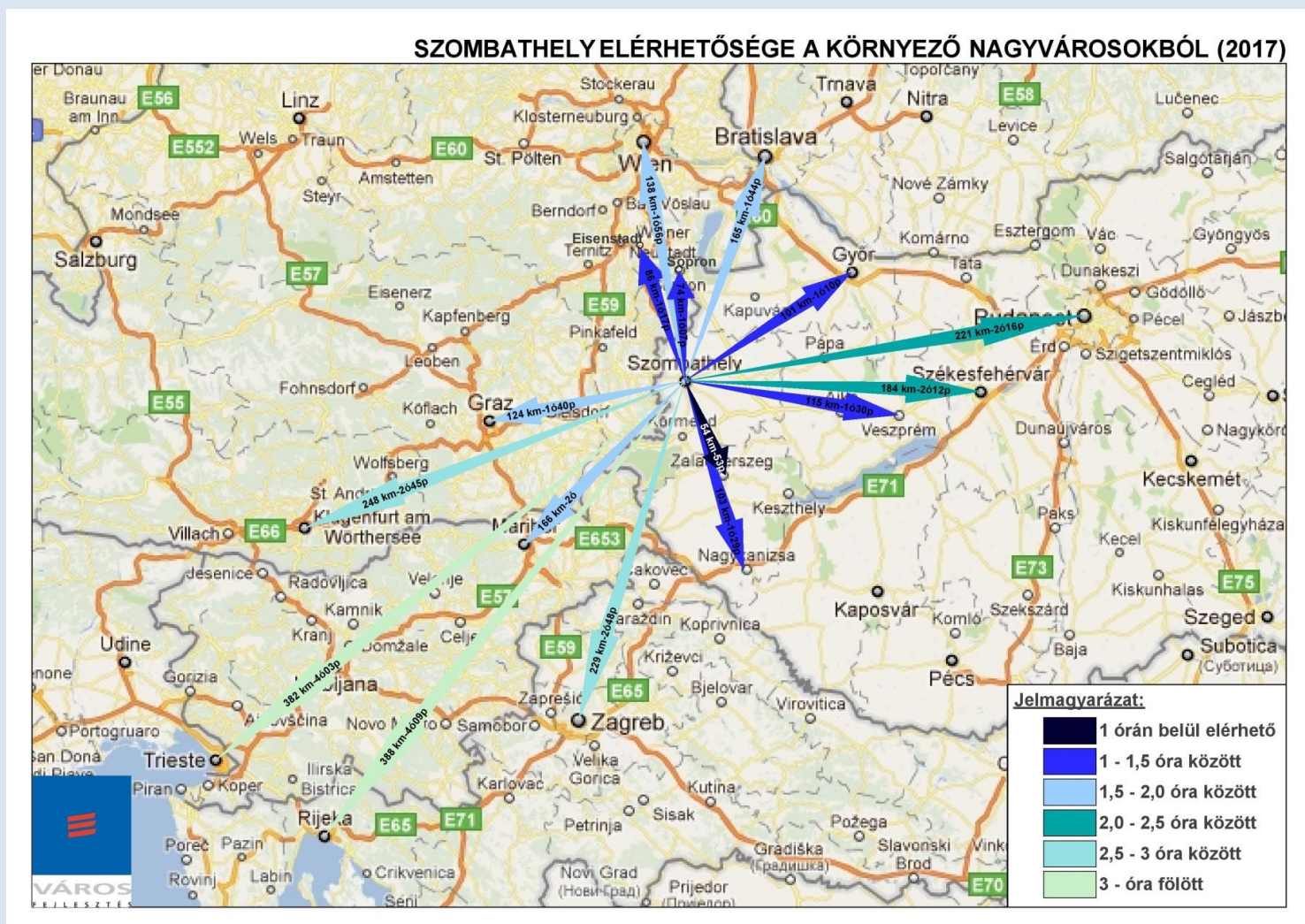

Az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása után a következőképpen alakult Szombathely elérési ideje és annak csökkenése a környező nagyvárosokból:

Szombathely elérhetősége a környező nagyvárosokból						
		2014		2017		Elérési idő csökkenésének mértéke
		km	idő	km	idő	
Szombathely-	Budapest	230	3 ó 15 p	221	2 ó 16 p	1 óra
	Győr	105	2 ó 04 p	101	1 ó 10 p	1 óra
	Székesfehérvár	162	2 ó 43 p	184	2 ó 12 p	30 perc
	Veszprém	115	1 ó 57 p	115	1 ó 30 p	27 perc
	Zalaegerszeg	54	1 ó 18 p	54	53 p	25 perc
	Nagykanizsa	110	2 ó 06 p	103	1 ó 29 p	37 perc
	Sopron	66	1 ó 29 p	74	1 ó 07 p	22 perc
	Pozsony	160	2 ó 30 p	165	1 ó 44 p	46 perc
	Bécs	140	2 ó 14 p	138	1 ó 56 p	28 perc
	Eisenstadt	87	1 ó 31 p	86	1 ó 17 p	14 perc
	Graz	124	1 ó 46 p	124	1 ó 40 p	6 perc
	Klagenfurt	250	3 ó 02 p	248	2 ó 45 p	17 perc
	Maribor	155	2 ó 24 p	166	2 ó 00 p	24 perc
	Trieszt	374	4 ó 56 p	382	4 ó 03 p	53 perc
	Rijeka	388	4 ó 52 p	389	4 ó 09 p	43 perc
	Zágráb	225	3 ó 18 p	229	2 ó 48 p	30 perc

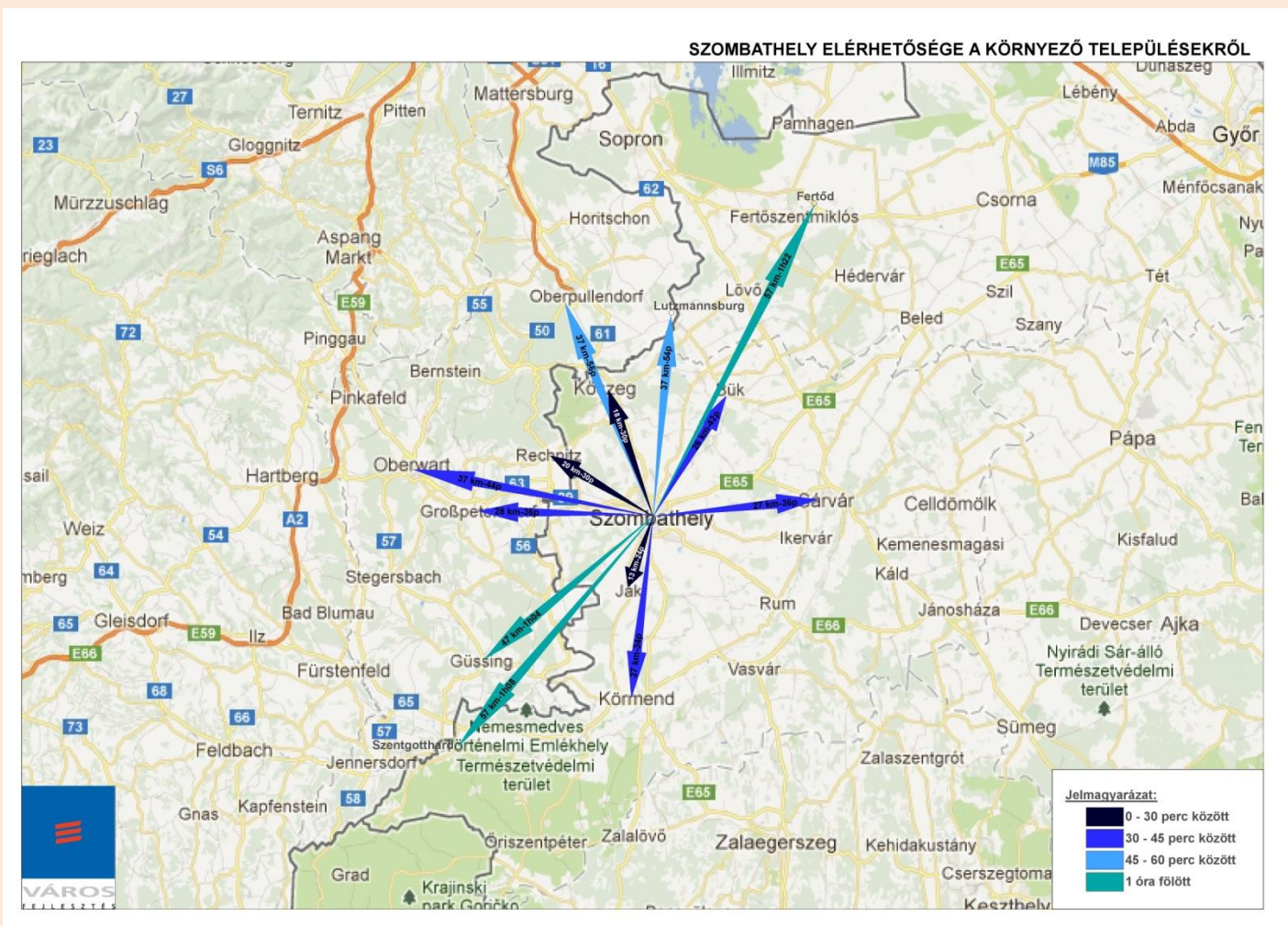

Az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása után a következőképpen alakult Szombathely elérési ideje a környező nagyvárosokból

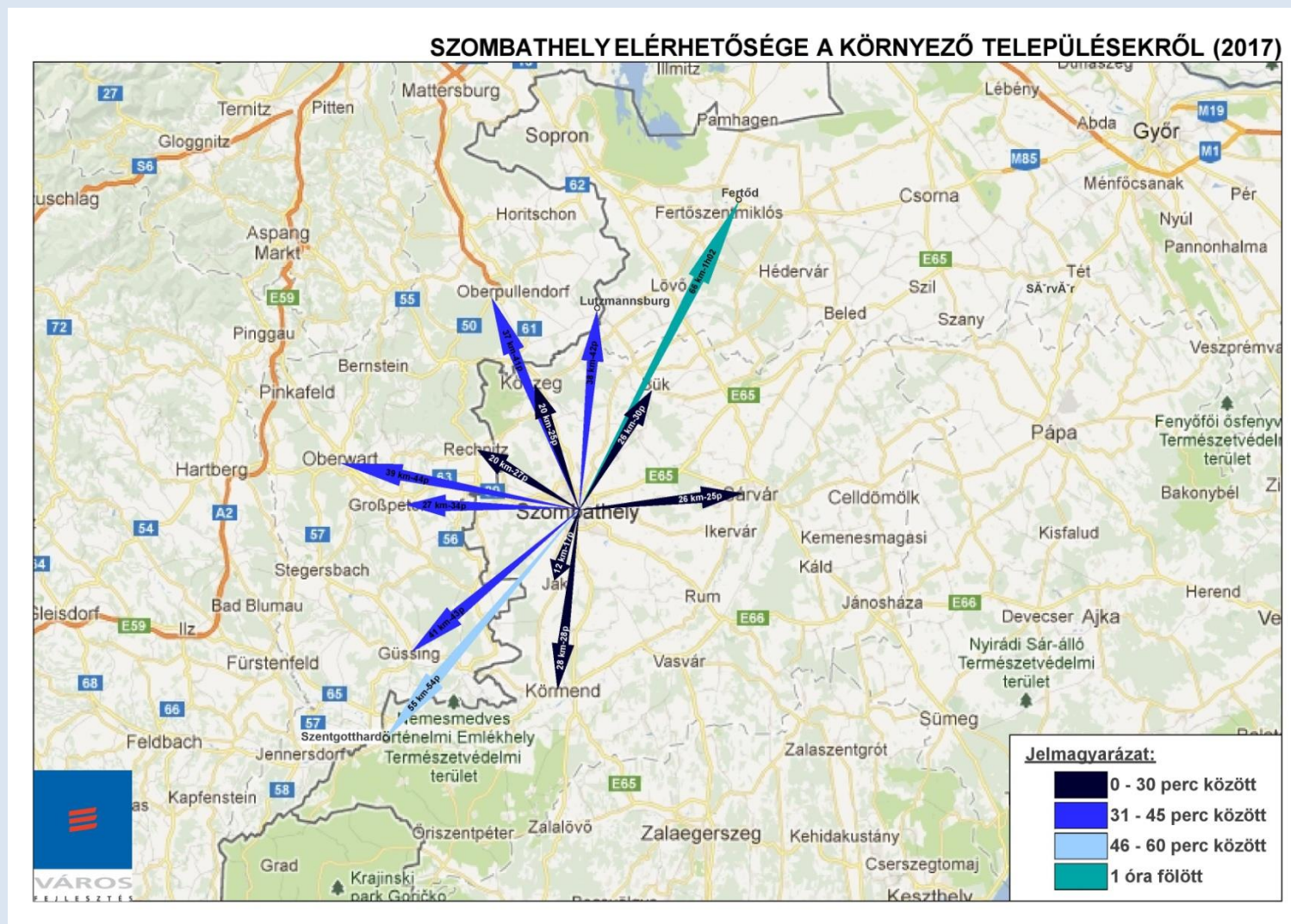

A környező közelebbi településekről az elérési idő az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása előtt az alábbiak szerint alakult az ITS 2014-es adatainak tükrében.

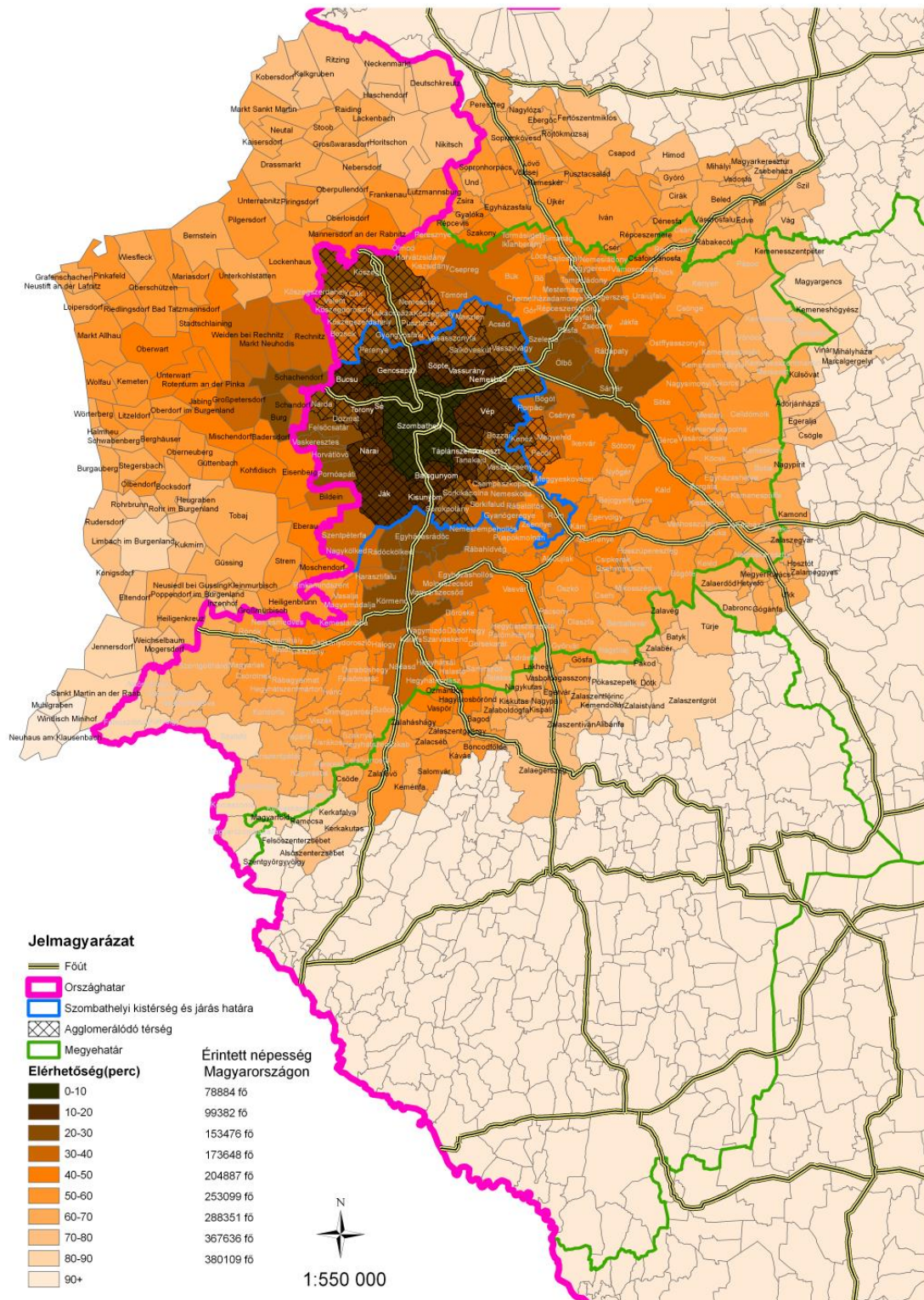

Az M85 és M86 gyorsforgalmi út megvalósítása után a következőképpen alakult Szombathely elérési ideje a környező közelebbi településekről, az elérési idő jelentős csökkenésével:

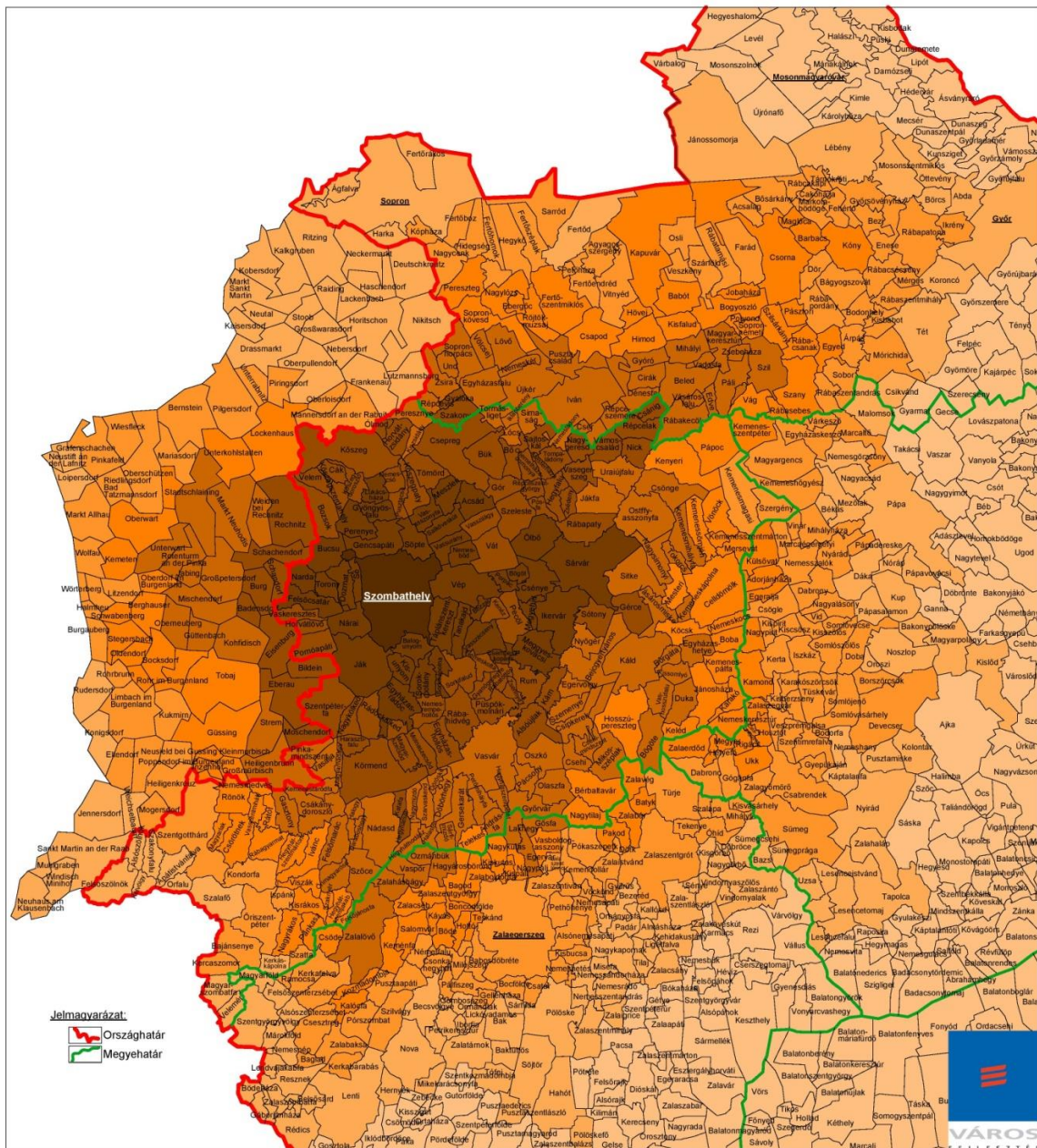
Szombathely elérhetősége a környező települések népessége szerint a következőképpen alakult a 2014-es Helyzetfeltárásban:

Szombathely közúti elérhetősége személygépkocsival a szomszédos, illetve közeli településekről főútvonalak jelölésével

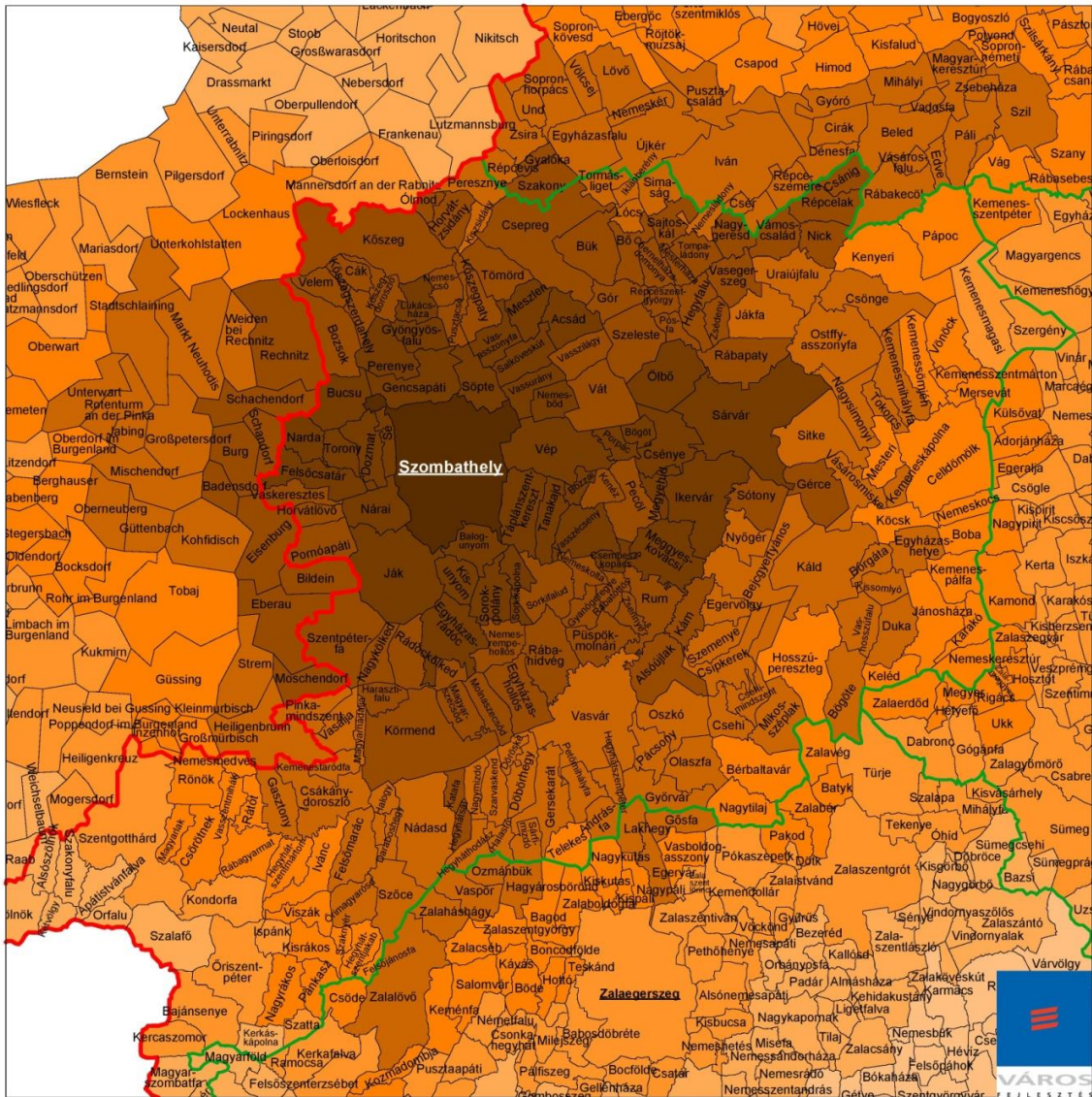

Szombathely elérhetősége a következőképpen alakult a 85-ös és a 86-os gyorsforgalmi út megépítésével:

Szín	Elérési idő		Vas, Győr-Moson-Sopron, Veszprém és Zala megyei településekről Szombathelyt elérő népesség száma összesen					
	Idősávonként a kartogramhoz	Halmozottan a Szombathelyt elérő népesség számításához	Vas megyéből		Győr-Moson-Sopron megyéből	Veszprém megyéből	Zala megyéből	Összesen
			Vas megyéből	Győr-Moson-Sopron megyéből	Veszprém megyéből	Zala megyéből		
	0-10 perc	0-10 perc	77.866 fő					77.866 fő
	11-20 perc	0-20 perc	109.364 fő					109.364 fő
	21-30 perc	0-30 perc	182.201 fő		476 fő			182.677 fő
	31-40 perc	0-40 perc	211.897 fő		16.786 fő		6.009 fő	234.692 fő
	41-50 perc	0-50 perc	238.783 fő		58.341 fő	3.767 fő	16.238 fő	317.129 fő
	51-60 perc	0-60 perc	251.304 fő		90.579 fő	32.784 fő	96.633 fő	471.300 fő
	61-70 perc	0-70 perc	253.742 fő		157.722 fő	60.052 fő	111.036 fő	582.552 fő

Elérési idő

- 0-10 perc
- 11-20 perc
- 21-30 perc
- 31-40 perc

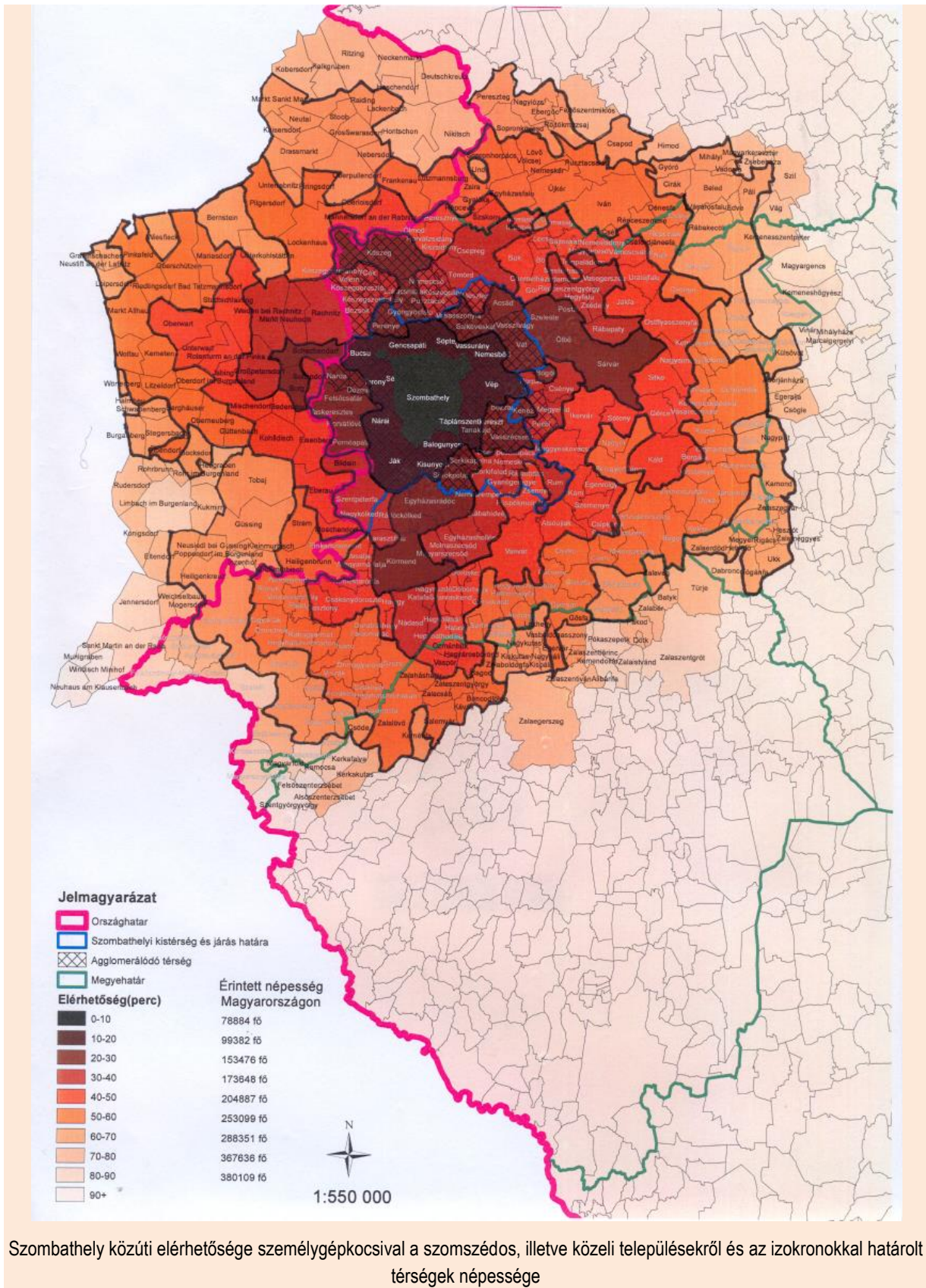
1.1.3.2. Szombathely agglomerációs kapcsolatai az ingázás és a funkcionális kapcsolatok tükrében

Szombathely egy országhatáron átnyúló nagyváros hiányos térség nagyvárosa.

Közúti és vasúti elérhetőségét az alábbiakban következő ábrák mutatják be

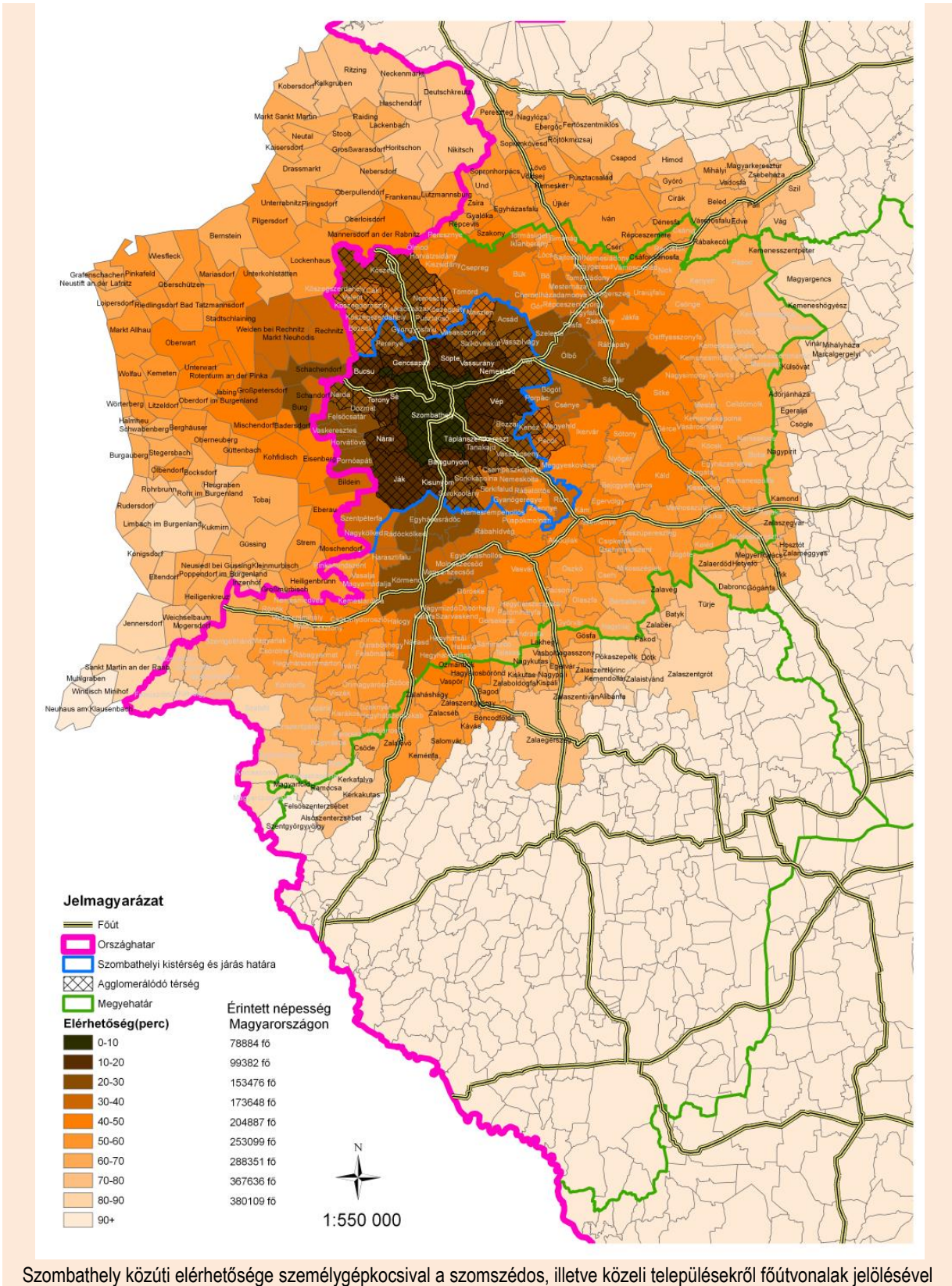
A közúton személygépkocsival történő elérhetőséget ábrázoló ábra izokrónjai jól mutatják, hogy Szombathely vonzáskörzete átnyúlik Ausztria területére és túlnyúlik a kistérségi határon is. A személygépkocsi elérhetőség izokrónjai, valamint a vasúti elérhetőség kartogrammos elemzése messzemenően alátámasztja azt a korábbi megállapítást, hogy a Szombathely körül kirajzolódó agglomerálódó térségnek integráns részét képezi a kistérségi határon kívül eső Kőszeg városa is, ahonnan mind közúton, személygépkocsival és autóbuszal, mind vasúton rövid idő alatt elérhető Szombathely MJV.

Az autóbuszal történő elérés idejét az M85 és M86-os gyorsforgalmi utak megépítése a személygépkocsi elérési időhöz hasonlóan lecsökkentette számos település esetében, és ezzel az agglomerálódó térség határa kijebb tolódott, ami a Helyzetértékelésben részletesebb vizsgálatot érdemel. Az időközben megvalósult vasúti fejlesztések hasonló hatással jártak, amit a Helyzetértékelés során szintén célszerű figyelembe venni.

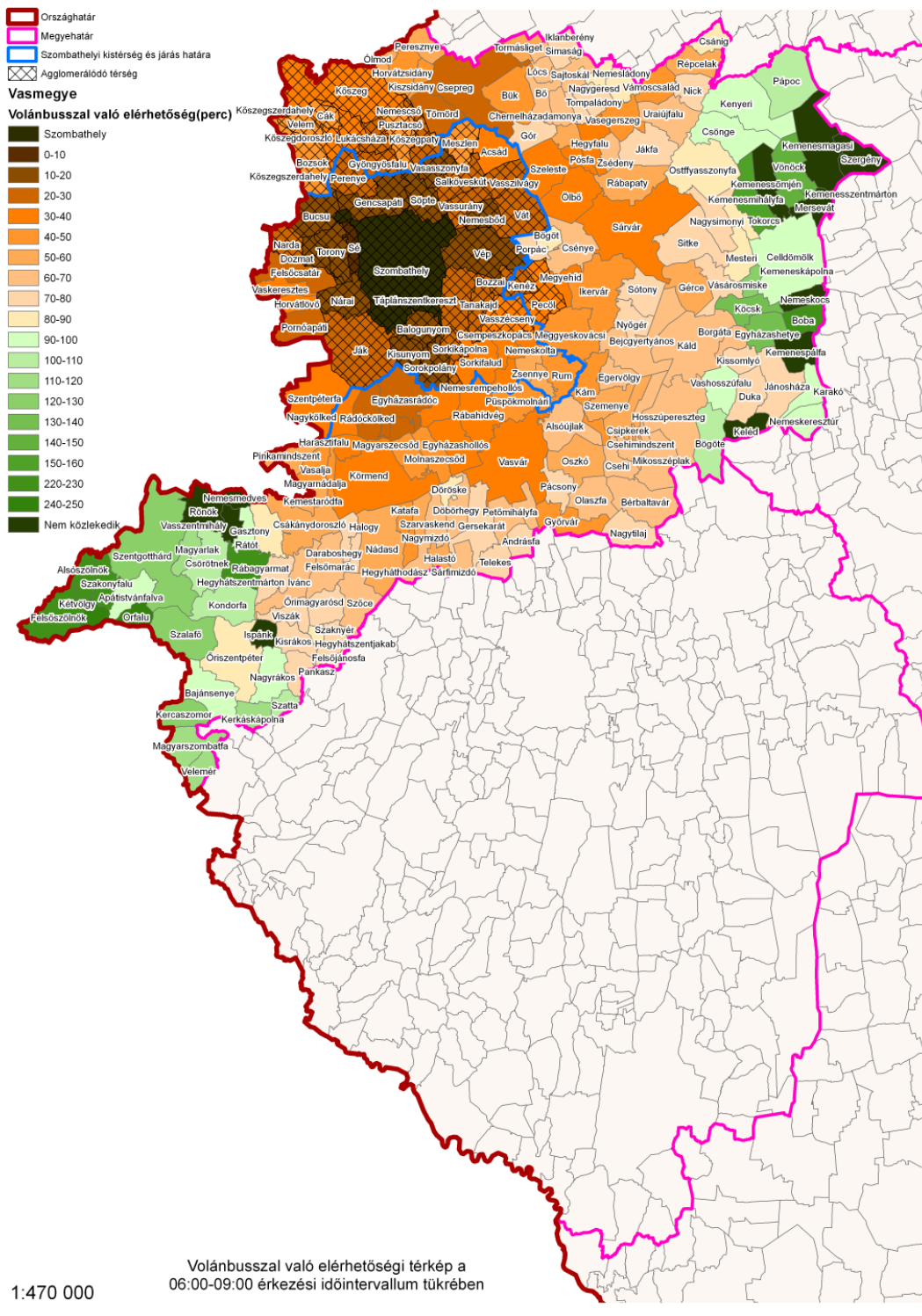

Szombathely közüti elérhetősége személygépkocsival a szomszédos, illetve közeli településekről és az izokronokkal határolt térségek népessége

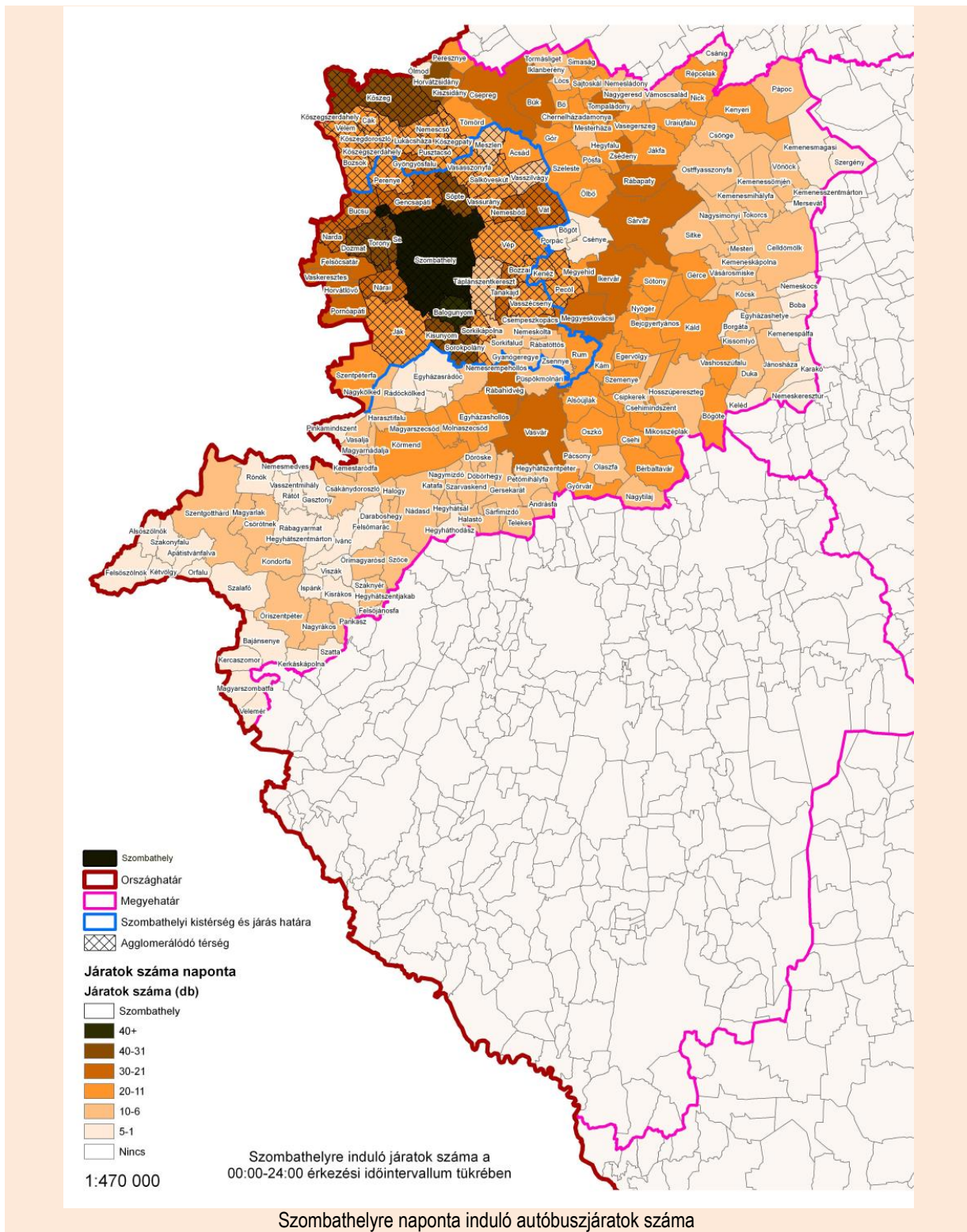

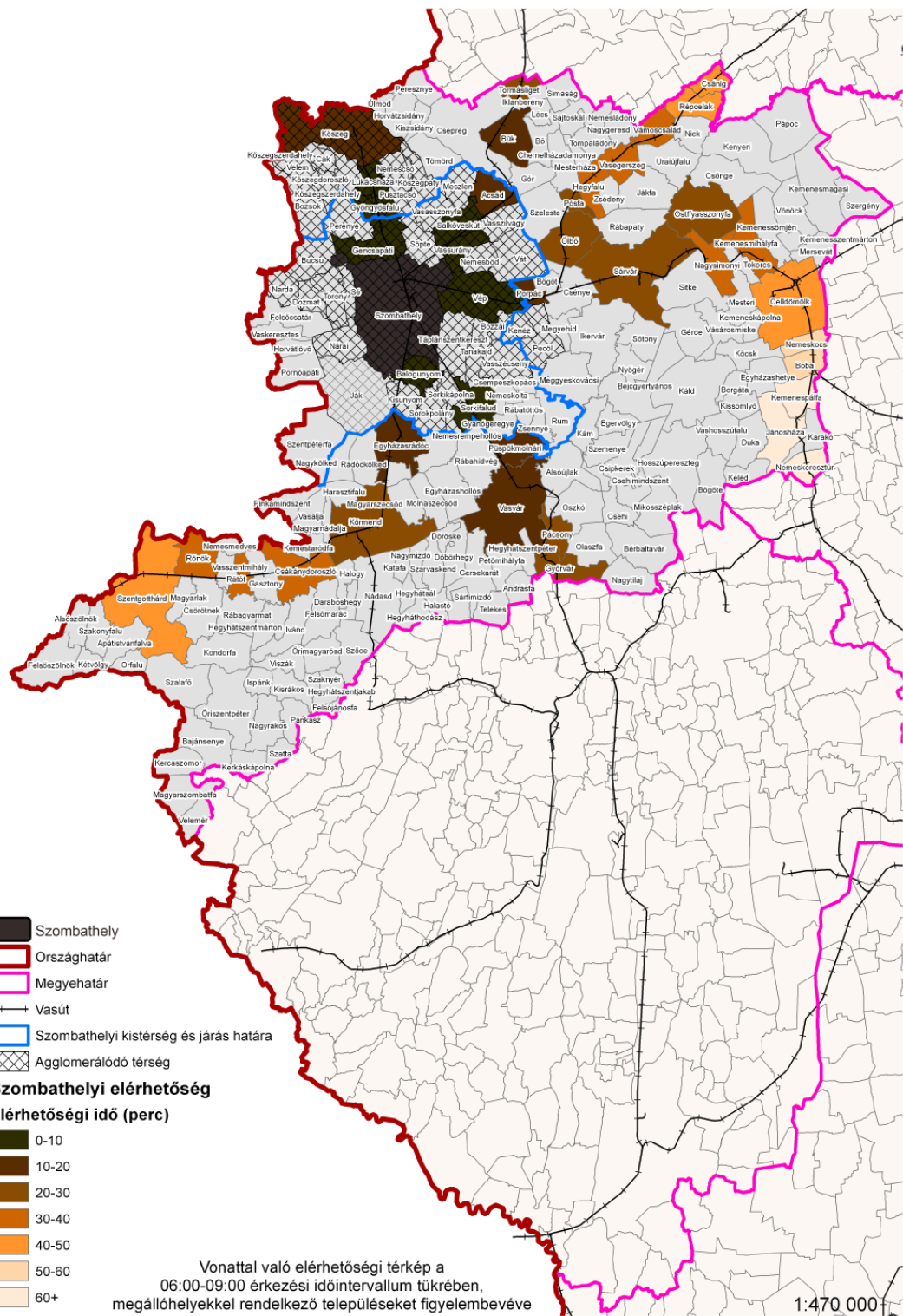

Szombathely közüti elérhetősége autóbusszal a szomszédos, illetve közeli településekről

Szombathely vasúti elérhetősége a megállóhellyel rendelkező szomszédos, illetve közeli településekről

Az ingázás helyzetének feltárása a 2014-es Helyzetfeltárásban

A közvetlen vonzáskörzet ingázási adatait a 2001-es népszámlálási során összegyűjtött munkaerő-forgalmi adatok mutatják be. A 2001-es népszámlálás ingázási adatai a KSH előrejelzése szerint csak 2013 harmadik vagy negyedik negyedében lesznek hozzáférhetőek, ezért a jelenlegi vizsgálat csak a 2001-es adatokból tud kiindulni. A 2001-es adatok azonban az alapvető jelenségek és összefüggések szempontjából ma is relevánsnak tekinthetők, mivel nem következett be 2001 óta olyan ismert körülmény, amely a rendelkezésre álló ismeretek szerint a 2001-ben regisztrált folyamatokat megfordíthatta vagy mennyiségi mutatóit radikális mértékben megváltoztathatta volna. 2001-ben Szombathelyre 333 településről jártak be dolgozni. Az összes bejáró 57 százaléka férfi, több mint fele 40 év alatti, kétharmada középiskolai végzettségű és 51,3% dolgozik az iparban, 45,9% a szolgáltatásban, s csupán 2,8% az agrárszektorban. 64 olyan településről jár be legalább 40 fő dolgozni, mely két kivételtől (Budapest, Zalaegerszeg) eltekintve mind Vas megyei települések. A vizsgált 64 településből 55 olyan van, ahonnan az aktív keresőknek 10, vagy annál nagyobb százaléka dolgozik Szombathelyen. A város munkaerővonzása túlmutat a kistérségen. 12 település van más kistérségben, elsősorban a sárvári és a kőszegi, részben pedig a körmendi kistérségben. A városok közül Kőszeg az egyedüli, ahol az aktív keresők 10-25 %-a Szombathelyre jár be dolgozni. 2001-ben a munkahelyi és az oktatási központi szerepnek köszönhetően Szombathelyen a „nappali népesség” közel 15 ezer fővel, a lakosság 16%-kával volt több mint a város állandó lakónépessége.

A potenciális agglomerációs térségen, a Bük-Sárvár-Vasvár-Körmend-Güssing-Oberwart-Kőszeg városok által kijelölt területen belül Szombathely, mint a határon átnyúló nagyváros-hiányos térség egyetlen nagyvárosa szerepe és a környező települések népességére irányuló vonzása a funkcionális kapcsolatok alapján általános értelemben az alábbiakból adódik:

- a térség munkaerőpiaci központja, ipari fejlődésének motorja,
- a térség egyetlen települése, amely önállóan vagy a szomszédos településekkel együtt a népesség, a közlekedési rendszerek, a közművek, a közösségi és piaci szolgáltatások koncentrációja és minősége alapján több ezer új ipari munkahely megteremtésére alkalmas,
- magas szintű egészségügyi, oktatási, nevelési közszolgáltatások (egyetem, középiskolák, kórházi ellátás, stb) biztosítása,
- magas szintű kulturális és közművelődési szolgáltatások (múzeum, színház, könyvtár, hangversenyek, mozi, időszakos kulturális rendezvények, karneválok, stb.) helyszíne,
- szociális szféra speciális szakellátásai és egészségügyi járóbeteg szakellátások helyszíne,
- rekreációs tevékenységek, sportolás biztosítása,
- közigazgatásban a megyei, regionális hatáskörű szervezetek ügyfélszolgálati irodáinak (pl. Apeh, TB) helyet ad,
- foglalkoztatás biztosítása ipari üzemek, közintézmények, kereskedelmi egységek és egyéb szolgáltatások révén,
- kereskedelmi központ jelentős kiskereskedelmi egységekkel, és nagykereskedelmi egységek területi központja,
- pénzügyi funkciók, szinte az összes pénzintézet jelenléte,
- és mindazon funkciók, amit a tágabb környezetének nyújt is a város.

A város és kistérsége/agglomerálódó térsége viszonya ugyancsak kölcsönös fejlődési tartalékokat rejt. Szombathely nemcsak önzetlen segítője a környező falvaknak, de e vonzáskörzet sok területen előnyöket és impulzusokat is nyújthat a központnak („kiegészítő” turisztikai kínálat, munkaerő-tartalékok, stb.).

A fent tematikus szempontból említett funkcionális kapcsolatokon kívül számos esetben kialakult, illetve kialakulóban van (ténylegesen vagy a tervezett gazdaságfejlesztés által "beprogramozva") az épített városi szövet összenövése, illetve az elővárosi közösségi közlekedési rendszer a szomszédos településsel az alábbiak szerint.

Szombathely és a környező települések együttműködésre vannak ítélve az infrastruktúrák és a térség gazdaságának fejlesztésében. Ennek egyik legfontosabb konkrét megnyilvánulási formáját jelentik azok az esetek, amikor egyes települési, közigazgatási határokon átnyúló fejlesztések megvalósítása érdekében össze kell hangolni a szomszédos települések településrendezési terveit. Például a megyeszékhellyel közvetlenül szomszédos Gencsapáti és Söpte községek esetében, amikor már kialakult vagy a tervezett fejlesztések eredményeként jön létre a funkcionálisan, illetve fizikailag is összefüggő városi szövet.

Gencsapáti község északon határos a megyeszékhellyel, amelyet fizikailag a 89.sz. főút elkerülő szakasza választ el a községtől. A 8721 jelű összekötő út mentén hosszan elnyúló lakóterületek vannak, amelyek megjelenésükben azonos arculatot mutatnak Szombathelyen a Szent Imre herceg útján kialakult beépítéssel. Gencsapáti község rendezési terve a 87.sz. főút és mai település közötti területet gazdasági területként jelölte ki. A 87. sz. főút keleti oldalán új gazdasági területet jelöltek, mellette pedig a Szombathelyi repülőtér kifutópálya került kijelölésre különleges területként, amely északi irányba bővíthető.

A repülőtér kifutópályájától keletebbre Söpte község igazgatási területe helyezkedik el. A településhez tartozik az egykori honvédségi ingatlanok további része. Söpte, Gencsapáti és Szombathely osztozik a meglévő repülőtér és környezetének területén. A község rendezési terve támogatja a 89.sz. főút északi elkerülő szakaszának megépítését és biztosítja a 87. sz. főút rákötését az új szakaszra. Az említett volt honvédségi gyakorlótér Söpte közigazgatási területére eső része a Szombathely területére eső részével együtt Szombathely és agglomerálódó térsége legnagyobb jelentőségű potenciális ipari területe. Az itt említett, településhatárokon átnyúló területeken biztosíthatóak a fizikai előfeltételek ahhoz, hogy a Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ keretében tervezett, több ezer új ipari munkahelyet meg létre lehessen hozni, ami alapvető jelentőségű Vas megye és megyeszékhelye számára.

Szombathely keleti szomszéd települése Vép városa, amelyet elővárosi közösségi közlekedés kapcsol a megyeszékhelyhez, ami erős funkcionális kapcsolatokat tükröz.

Balogunyom községgel délről határos Szombathely. A település vasútállomása mentén található gazdasági telephely (Frikus autótelep) Szombathely területére eső bővítését a város támogatta. Szombathely 0581/2 és 0581/3 hrsz-ú ingatlanai így a jövőben szervesen kapcsolódhatnak a működő logisztikai bázishoz, ami azt jelenti, hogy a két település épített szövege fizikailag is folytonossá válik.

Egy másik példa Szombathely és a szomszédos község fizikai - funkcionális összekapcsolódására Nári község, amelynek belterülete érintkezik Szombathely külterületének nyugati, délnyugati határával. A megyeszékhely és a község között került kijelölésre a szennyvíz-iszap lerakó területe, amelynek 1 km-es védőtávolsága mindkét település igazgatási területének jelentős részét lefedi. 2008-ban Szombathely a nyugati részén a 0729/3; 0729/160742/3; 0744; 0745; 0746/5 hrsz-ú ingatlanokon jelölt ki új lőtér számára helyet. A lőtér 300 m-es védőtávolsága 90-100m-re rálóg Nári község igazgatási területének, már jelzett 1 km-es sávval szintén lefedett területére. A védőtávolságokon belül az építési korlátozások nem teszik lehetővé a beépítések létrejöttét.

Szombathely agglomerációs kapcsolatainak működése és a lehetőségek jobb kihasználása szempontjából alapvető jelentőségű bizonyos közúti, közlekedési, infrastruktúrafejlesztési projektek megvalósítása is mint a

- Várost északról elkerülő körgyűrű bezárása a 87-es főút és M86-os gyorsforgalmi út végcsomópontja között 2 db vasúti felüljáróval a 18 és 15 számú vasutak felett és egy közúti csomóponttal a 8639 jelű összekötő úton,
- 86-os főút új nyomvonalának megvalósulása Szombathely-Balogunyom-Kisunyom között, tehermentesítve a rossz nyomvonalú adottságú főút mai Petőfi telepet is érintő szakaszát.

A vízi közművek összekapcsolódása is szoros kapcsolatot eredményez Szombathely és az agglomerálódó térség számos települése között. A város vízbázisát jelentős részben a környező települések (Táplánszentkereszt, Kenéz, Perenye, Vasszécseny, stb) biztosítják. Az agglomerációs települések szennyvízelvezetése és tisztítása pedig Szombathelyen történik, amelyre Bucsú, Kőszeg térsége és Vasszécseny felől van rácsatlakozás.

Az árvízvédelem területén a Kőszeg-Lukácsnézi árvíz csökkentő tározó megvalósítása a Perint és Gyöngyös patakok elöntésétől védi a várost. Ugyanakkor a teljeskörű árvízvédelemhez elengedhetetlen még a Dozmaton tervezett Arany-patak árvízi tározó megépítése.

Az ingázás általános jellemzői a 2011-es népszámlálási adatok tükrében

A piaccgazdaságokra jellemző felgyorsult és szüntelenül változó gazdasági és társadalmi környezet egyik jellemző vonása a lakóhely és a munkahely térbeli elkülönülése. A munkavállalók megélhetésük érdekében, a magasabb jövedelem vagy a szakmai előremenetel reményében szükség szerint eljárnak más településre dolgozni. A foglalkoztatottak rendszeres utazása otthonuk és a munkahelyük között egyúttal a települések közötti gazdasági és funkcionális kapcsolatokat leíró agglomerálódási folyamat egyik sarkalatos eleme is. Mértéke fejlettségbeli szintmérő, hiszen ingázni elsősorban ott lehet, ahol megfelelő körülmények állnak rendelkezésre a munkahelyek viszonylag rövid időn belül történő elérésére.

Szombathely gazdasági, kereskedelmi, igazgatási központ. Itt találhatóak a megye legnagyobb vállalkozásai, legfontosabb közigazgatási szervezetei, így munkaerő-piaci szerepe térségi viszonylatban kiemelkedő. A gazdasági szervezetek nemcsak a helyben lakók számára, hanem a város szűkebb és tágabb környezetében élők részére is kenyérkereseti lehetőséget biztosítanak. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a Szombathelyen élő 35 ezer foglalkoztatott 85%-a, mintegy 30 ezer fő lakóhelyén talált magának munkát. A város munkaadói – a helyben lakó és dolgozók létszámának mintegy felét kitevő – további 16 ezer embert foglalkoztattak. Összességében a megyeszékhelyre háromszor többen jártak be dolgozni, mint ahányan innen el más településre. A városból naponta eljárók számát figyelembe véve kirajzolódik a megyeszékhely foglalkoztatási centrum szerepe, a helyben dolgozók létszáma ugyanis közel harmadával haladta meg a városban élő foglalkoztatottakét. A bejárók mintegy kétharmada, 10,4 ezer fő az FVT területéről közlekedett itteni munkahelyére.

A központ és a lehatárolásba sorolt települések közötti szoros a munkaerőpiaci kapcsolat, ugyanis mind az 56 településről jártak be Szombathelyre dolgozni, a legkevésbé (8 fő) az FVT déli részén elhelyezkedő Nagykölkedről, a legtöbben pedig a szomszédos Vépről (853 fő). 30 helységről legalább százan ingáztak Szombathelyre, de a vonzáskörzet városaiból, Kőszegről, Vépről, továbbá a vele közvetlenül határos legnagyobb lélekszámú falvakból Jákról, Gencsapátiból, Táplánszentkeresztről külön-külön több mint hatszázan közlekedtek rendszeresen. A bejárók létszáma nagymértékben különbözött a település gazdasági viszonyaitól, a lélekszámtól, a lakosság korösszetételétől függően. A települések közötti eloszlásuk ennek ellenére az eljárókhöz képest kiegyenlítettebb volt, hiszen a legnagyobb csoportot képviselő vépi munkavállalók együttesen is csupán a szombathelyre ingázók 5,3%-át képviselték.

A szombathelyi gazdasági szervezetek munkaerő-piaci kisugárzása centrálisan jelentkezett a várostérségben, többek között a sugaras szerkezetű közlekedési kapcsolatok miatt. Ez még azzal együtt is kimutatható, hogy a lehatárolás területén több helyütt találkozhatunk nagy létszámú munkaerőt felvevő vállalkozásokkal, intézményekkel, sőt a határ közelségből fakadóan a külföldi munkavállalás lehetősége is szóba jöhet. Összességében vonzáskörzetben élő jövedelemszerző tevékenységet folytatók 45%-a járt a központba dolgozni, az arány településenként számottevően szóródott. A Vasasszonyfán élő foglalkoztatottak háromnegyede Szombathelyen talált magának munkát, a kőszegi aktív keresőknek viszont csupán 13%-a ingázott a központba. A vonzáskörzetben 30 település akadt, ahonnan a foglalkoztatottak legalább fele a megyeszékhelyre ingázott.

A városban élő aktív keresők 15%-a más településre közlekedett rendszeresen munkavállalás céljából. Az 5358 foglalkoztatott háromtizede, 1569 fő a várostérségben dolgozott. Az eljárók munkahelye területileg koncentráldott. A munkaerő elsősorban azokra a településekre áramlott, ahol a munkaadók nem tudták helyben biztosítani a szükséges létszámot, vagy tevékenységükhöz meghatározott szakmai képzettséggel rendelkező munkavállalókra van szükségük. Öt településre (Gencsapáti, Lukácsháza, Kőszeg, Vaskeresztes, Vép) egyenként legalább százan közlekedtek. Minden negyedik munkavállaló a fél órán belül elérhető Kőszegre, a megyeszékhellyel közvetlenül határos kisvárosba Vépre 13%-uk, a Szombathely és Kőszeg között elhelyezkedő Lukácsházára pedig egytizedük ingázott, ahol a vonzáskörzet legnagyobb foglalkoztatói találhatóak. A lehatárolás területén hat helységben (Csemepeszkopács, Gyanógeregye, Horvátlövő, Kisunyom, Nagykölked, Nemeskolta) nem dolgozott

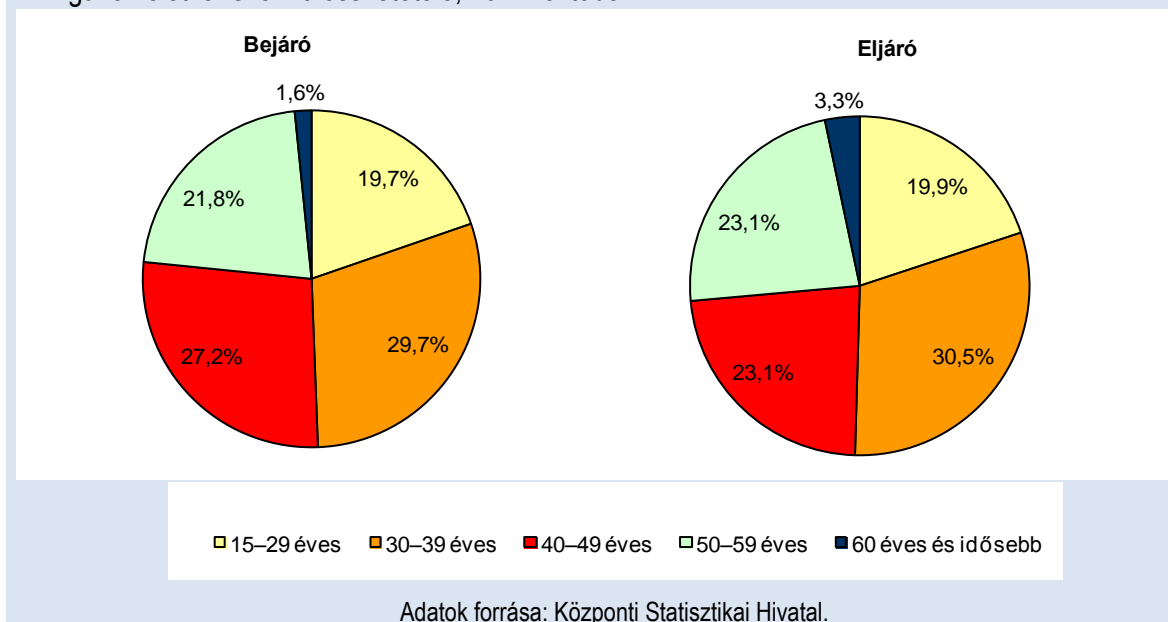
szombathelyi munkavállaló. A bejárók és az eljárók számának egyenlege alapján Vaskeresztes volt az egyetlen település, ahová többen jártak be a megyeszékhelyről dolgozni, mint ahányan onnan a központba.

Az ingázók demográfiai jellemzői

A megyeszékhely gazdaságának több területén kedvezőbbek a férfiak számára az elhelyezkedési lehetőségek. Ez is az egyik magyarázata annak, hogy 15%-kal több férfi közlekedett munkavállalási célból a városba, mint a nő, így a bejárók 54%-át adták az erősebb nem tagjai. A fiatalabb, negyven év alatti ingázók között erőteljes férfitöbbség mutatkozott, a nemek aránya a 40 és 54 évesek csoportjában kiegyenlítetté vált a nők családalapítás utáni munkába állásával kapcsolatban. Az 55 éven felüli bejárók között ismét több lett a férfi, ami szintén a nők korábbi inaktív státuszba kerülésével függött össze. A napi közlekedéssel járó kellemetlenségeket elsősorban a fiatalabbak vállalták be, ugyanis minden második bejáró életkora 40 év alatti volt. Az ennél idősebbek körében korcsoportonként fokozatosan csökkent a Szombathelyre közlekedők száma és aránya.

A férfiak körében a 15–29 évesek, illetve a 30-as éveikben járók hányada nagyobb mint a nőknél, összefüggésben az iskolai tanulmányok hosszával, valamint a gyermekvállalással. A legnagyobb eltérés a 40–49 évesek között figyelhető meg, e korcsoport a nők esetében jóval nagyobb arányt képvisel, mint a férfiaknál. Az 50-es éveikben járók, valamint a 60 évesnél idősebbek részesedése ismét a férfiak körében a magasabb

Az ingázók életkor szerinti összetétele, 2011. október 1.

Összességében a Szombathelyről eljáró foglalkoztatottak valamivel több mint a felét (51%-a) képviselték a férfiak. A legfiatalabb korosztályba tartozók (15–29 éves) között enyhe férfi többlet mutatkozott, a 30–39 évesek között arányuk megemelkedett a korábban már említett okokra visszavezethetően. A nemek aránya a középkorúak esetében ismét kiegyenlítettebbé vált, a nők munkaerőpiacra történő folyamatos visszatérése miatt. A nők korábbi nyugdíjba vonulási lehetősége is közrejátszott abban, hogy a 60 éven felüliek körében ismét magasabb a férfiak részesedése.

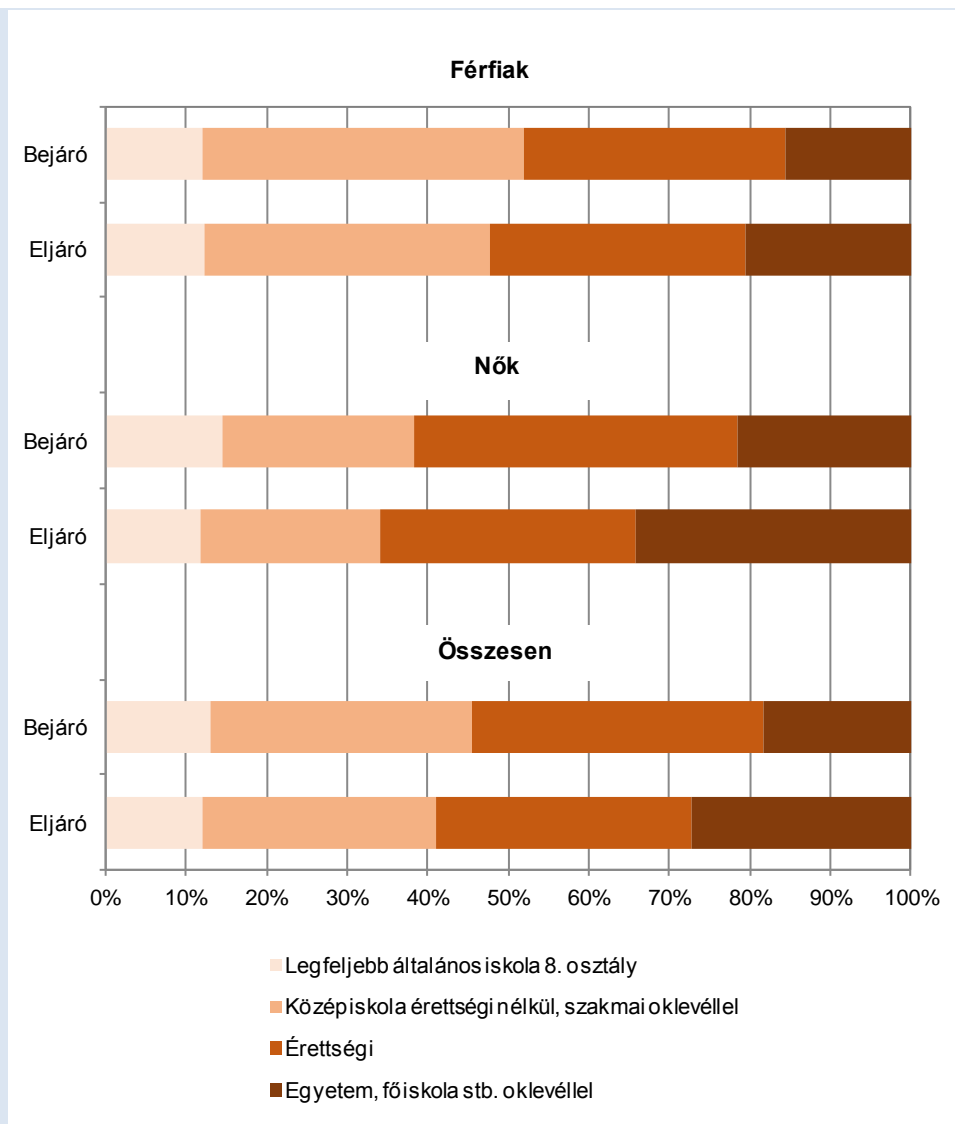
A napi ingázást elsősorban a legfiatalabb korosztályba tartozó vállalták, minden ötödik Szombathelyről eljáró foglalkoztatott a 15–29 évesek közé tartozott, legnagyobb csoportjuk, háromtizedük pedig 30-as éveikben járt. A 40-es és 50-es korosztály tagjai a naponta közlekedők 23–23%-át képviselték. A kisebb aktivitással összefüggésben a 60 évesnél idősebb munkavállalók hányada elenyésző az ingázók körében.

Nemek szerint az eljárók korösszetétele némi különbséget mutatott. A 15–29 évesek aránya szinte megegyezett, viszont a férfiak között gyakrabban fordultak elő a 30-as éveikben járók, míg a nők esetében a 40-es és az 50-es korcsoportba tartozók részesedése volt a nagyobb.

A bejárók iskolai végzettség szerinti megoszlása kiegyenlítettebb képet mutatott, a megyeszékhely változatos gazdasági szerkezete miatt ugyanis sokrétű a munkalehetőség. A munkáltatók elsősorban a kvalifikált munkaerőt keresik, ennek ellenére Szombathelyen az alacsony iskolai végzettségűek is el tudtak helyezkedni. A bejárók 13%-a járt legfeljebb 8 osztályt, egyharmaduk szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett, ennél valamivel nagyobb hányaduk érettségizett. A diplomások aránya 18%-ot tett ki. A bejáró nők összességében magasabb iskolai végzettséggel rendelkeztek, mint a férfiak. A férfiak négytizede szakmai oklevéllel rendelkezett, a nők ugyanekkora hányada érettségizett, és a főiskolai, egyetemi oklevéllel rendelkezők is sűrűbben fordultak elő közöttük.

Az ingázók számának megoszlása iskolai végzettség szerint, 2011. október 1.

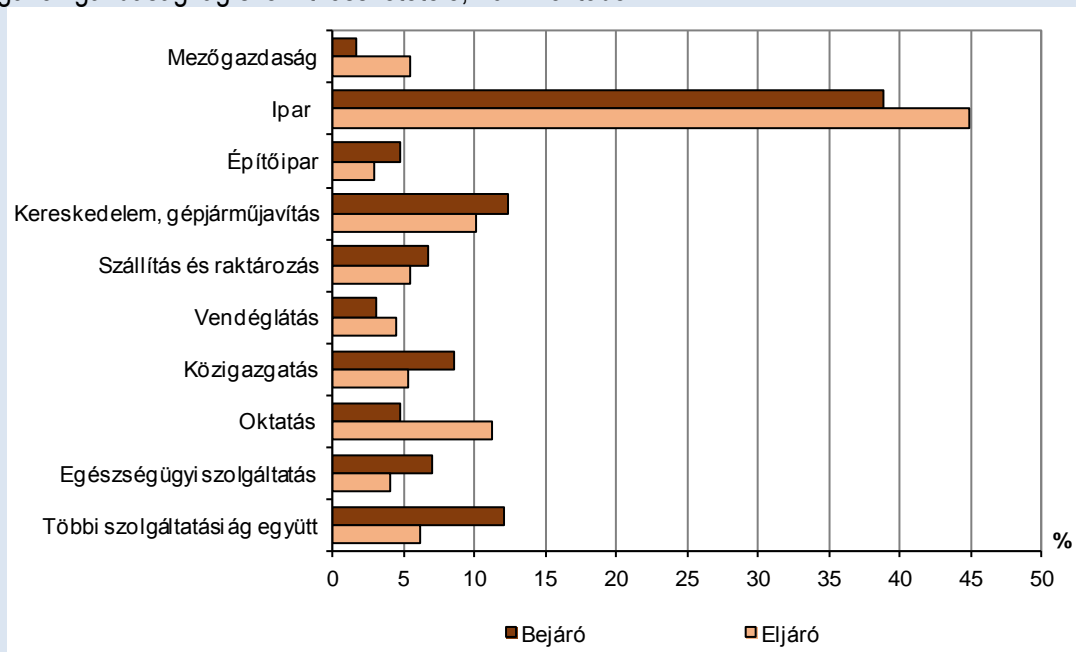
Adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal.

A megélhetés, a képzettségnek és végzettségnek megfelelő állás, a magasabb kereseti lehetőség, az önmegvalósítás vagy a szakmai karrier reményében elsősorban a szakmai képzettséggel vagy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők vállalkoztak arra, hogy a városon kívüli munkahelyen dolgozzanak. Az eljárók 12%-a járt legfeljebb általános iskolát végzett. A szakmai oklevéllel rendelkezők és az érettségizettek hasonló arányt képviseltek, a városon kívül munkát vállalók együttesen 61%-a tartozott közéjük. A diplomások aránya jóval magasabb, mint a bejárók esetében, az eljárók 27%-ának volt egyetemi, főiskolai végzettsége a népszámlálás idején. Az érettségizettek aránya mindkét nem esetében megegyezett, ugyanakkor elsősorban a szakmai oklevéllel rendelkező férfiak és a diplomás nők részére nyílt a vonzáskörzetben megfelelő állás.

Az ingázók foglalkoztatási jellemzői

A vonzáskörzetből Szombathelyre ingázók mindegyik gazdasági ágban megtalálhatók, de a város kereskedelmi, üzleti és igazgatási szerepköre miatt legtöbbjüket (55%-ukat) a szolgáltatási szféra munkáltatói alkalmazták. A tercier szektorban a kereskedelem, a szállítás és raktározás, a vendéglátás és a közösségi szolgáltatásokba tartozó szervezetek vették fel a legtöbb munkaerőt. Az előbbi csoportban 22%-uk dolgozott – ezen belül minden második munkavállaló a kereskedelemben talált munkát –, az utóbbi területen pedig minden ötödik. A közösségi szolgáltatásokban dolgozók háromnegyedét a közigazgatási szervek és az egészségügyi szolgáltatásban érdekelt szervezetek foglalkoztatták, mivel Szombathelyen összpontosul a megye közigazgatási szervezeteinek és egészségügyi intézményeinek a többsége. A város ipari hagyományai és a működő tőke befektetések hatására jelentős foglalkoztató az ipar, a bejárók négytizedének biztosított állást.

Az ingázók gazdasági ág szerinti összetétele, 2011. október 1.

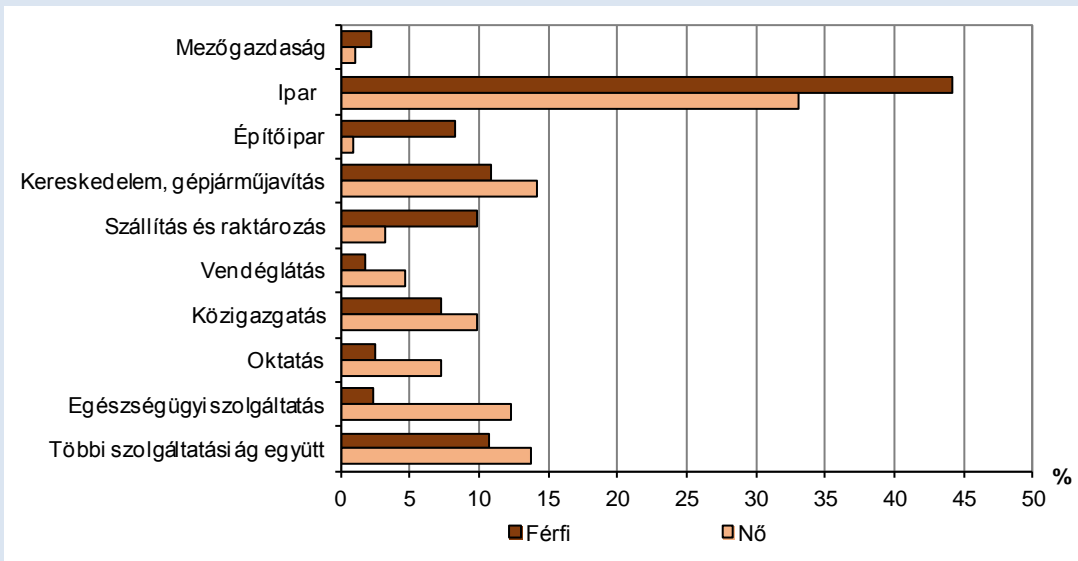

Adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal.

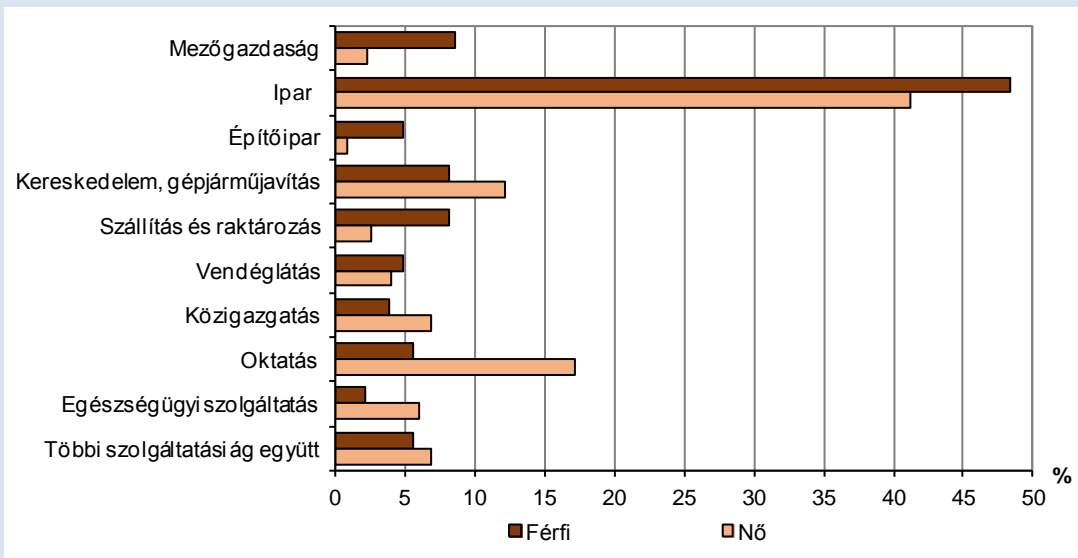
A nemek szerinti különbség meghatározott foglalkozásokhoz köthető. Mindkét nem esetében az ipar, illetve a feldolgozóipar foglalkoztatta a legtöbb bejárót, az ágazat szerepe azonban a férfiak körében a hangsúlyosabb. A legnagyobb mértékű eltérés négy ágazat esetében figyelhető meg: az iparban (ezen belül is elsősorban a feldolgozóiparban), az építőiparban, a szállítás, raktározásban és az egészségügyi szolgáltatásban. Előbbi három ágazat szerepe a férfiak számára jelentett az átlagosnál nagyobb munkavégzési lehetőséget, az egészségügyi szolgáltatás azonban a nők körében gyakoribb.

A bejárók és az eljárók gazdasági ág szerinti összetétele, 2011. október 1.

Bejárók

Eljárók

Adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal.

A szombathelyről eljárók számára a szekunder és a terciér szektorban nyílt a legtöbb lehetőség a munkavállalásra, az agráriumban 6%-uk tevékenykedett. A termelő ágakban a munkakörök jellege miatt nagyobb arányban dolgoztak férfiak, a szolgáltatásban viszont a nők találtak maguknak könnyebben végzettségüknek és képzettségüknek megfelelő állást. A nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóipar vonzotta a legtöbb munkaerőt, a férfiak közel fele, a nők több mint négytizede vállalt itt munkát. A közigazgatásban, oktatásban, egészségügyi szolgáltatásban minden ötödik eljáró tudott elhelyezkedni, akárcsak a kereskedelem, szállítás, vendéglátás ágakban együtt. A közösségi szolgáltatások területén elsősorban nőket foglalkoztattak.

Nemek alapján a legnagyobb (legalább öt százalékpontos) különbség a mezőgazdaság, az ipar, a szállítás, raktározás és az oktatás látható: előbbi három ágazat a férfiak, utóbbi a nők körében hangsúlyosabb az átlagosnál.

A bejárók foglalkoztatási főcsoport szerinti összetétele kiegyenlített képet mutatott, a megyeszékhely szerteágazó szervezeti struktúrája, a megyében betöltött centrum szerepe miatt ugyanis változatos a munkahely kínálat. Összességében a bejárók döntő hányadát (együttesen 38%-át) az ipari és építőipari foglalkozásúak, valamint a gépkezelők, összeszerelők, járművezetők alkották, összefüggésben az ipar mint foglalkoztató jelentős súlyával. A központi szerepkörhöz köthető, hogy az egyéb felsőfokú, vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásokban dolgozók a bejárók 17%-át képviselték. Tíz százalék feletti arányt a kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozásokban munkát vállalók értek el.

Nemek alapján az iparhoz köthető foglalkozások elsősorban a férfiakra jellemzők, a bejárók fele e két csoportba tartozott – s a férfiak és a nők közötti különbség itt a legnagyobb. További jelentős eltérés látható az egyéb felsőfokú, vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások esetében is, amelyeket a bejáró férfiak 12, az ingázó nők 23%-a töltött be.

Az ingázók foglalkozási főcsoport szerinti megoszlása
(százalék)

Foglalkozási főcsoport (FEOR-08)	Bejáró			Eljáró		
	Férfi	Nő	Együtt	Férfi	Nő	Együtt
1. Gazdasági, igazgatási, érdekképviselői vezetők, törvényhozók	5,8	3,1	4,5	8,0	4,8	6,4
2. Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások	8,0	12,0	9,9	11,4	23,3	17,2
3. Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások	12,2	23,5	17,5	10,3	17,2	13,6
4. Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások	3,9	10,1	6,8	2,3	6,5	4,3
5. Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások	11,1	16,2	13,4	9,0	10,4	9,7
6. Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások	1,2	0,5	0,8	4,6	0,7	2,7
7. Ipari és építőipari foglalkozások	29,8	5,5	18,5	25,0	3,8	14,6
8. Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők	20,2	19,4	19,8	24,1	29,1	26,6
9. Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások	7,8	9,7	8,7	5,4	4,3	4,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal.

A vonzáskörzetben munkát vállaló szombathelyiek hattizede fizikai foglalkozású volt. Az eljárók több mint negyede gépkezelő, összeszerelő, járművezető, 15%-uk, ipari, építőipari, minden huszadik pedig szakképzettséget nem igénylő munkakörben dolgozott, ami elsősorban a feldolgozóipar kiemelt foglalkoztatási szerepével függött össze. A szellemi foglalkozásúak négytizedét a magasan kvalifikált beosztottak képviselték. A vezetők, döntéshozók az eljárók 6,4%-át alkották, a legkevesebben pedig mezőgazdasági és erdőgazdálkodási feladatokat végeztek.

A nemek közötti iskolai végzettségben látható különbségek az eljárók foglalkozási összetételében is megfigyelhetők. A férfiak fele ipari és építőipari, valamint gépkezelő, összeszerelő foglalkozásban dolgozott, míg a nők négytizede felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő, illetve egyéb felsőfokú vagy középfokú végzettséget igénylő foglalkozásban vállalt munkát.

A Szombathelyre az FVT területéről bejáró és a városból eljáró foglalkoztatottak jellemzőinek különbségei

Összességében Szombathelyre jóval többen járnak be dolgozni, mint ahányan a városon kívül találtak munkát. A megyeszékhely és az FVT-t alkotó települések kapcsolata a bejárókat illetően jóval erőteljesebb, mint az eljáróknál. A városba ingázók közel kétharmada ugyanis a lehatárolás területéről utazik be dolgozni, míg az eljárók kevesebb mint háromtizede vállalt munkát a városon kívül.

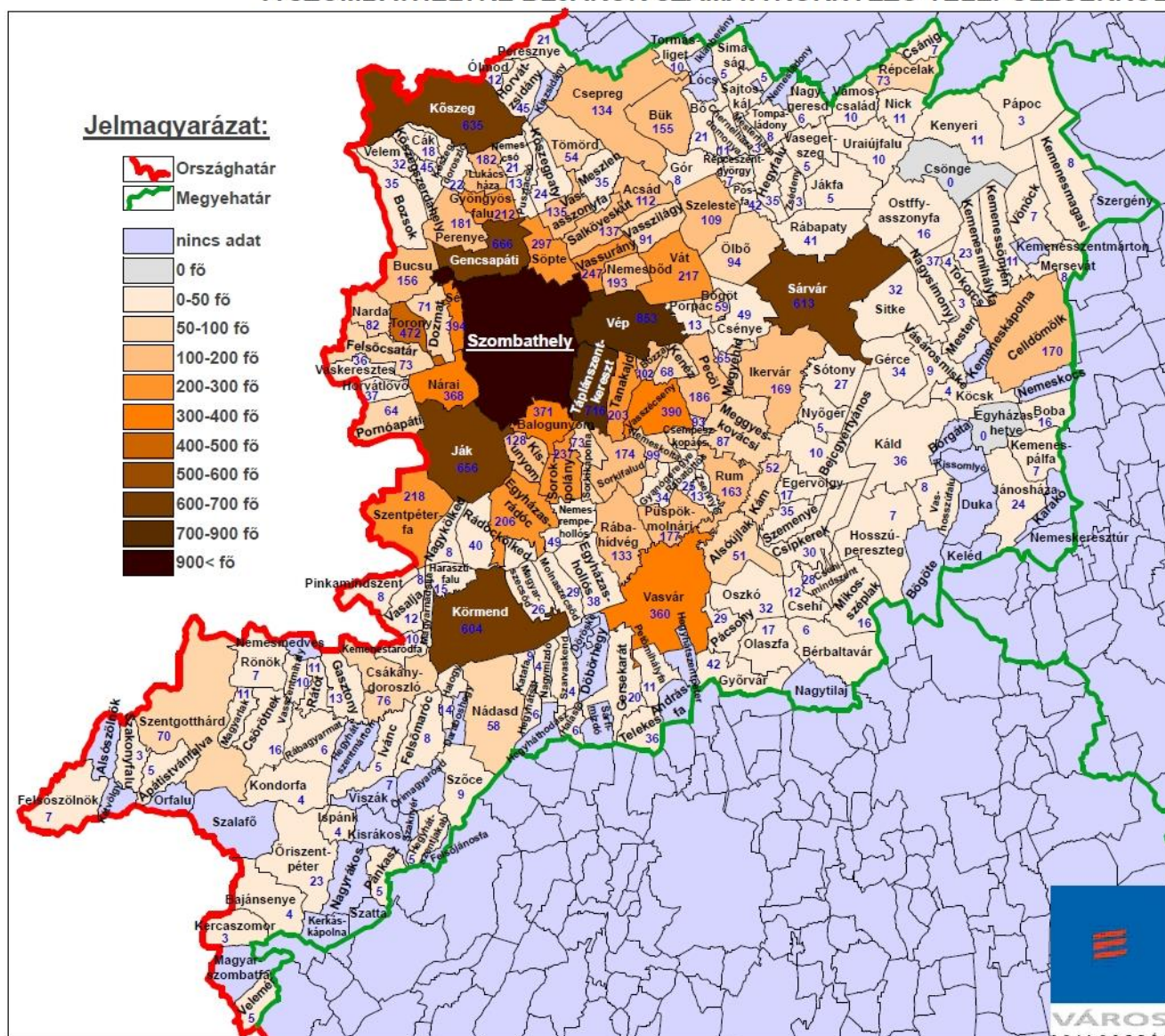
A bejárók és az eljárók többsége a fiatalabb korosztályokból került ki, (iránytól függetlenül) minden második ingázó fiatalabb volt 40 évesnél. A lakhelyüktől eltérő településen munkát vállalók korösszetétele alapján látható, hogy az életkor előrehaladtával az egyes korcsoportok aránya egyre kisebb az ingázók között.

A bejárók és az eljárók iskolai végzettsége alapvető eltérést nem mutat, a különbség a középfokú és a felsőfokú végzettségűeket illetően figyelhető meg: előbbieket hányada a bejárók, utóbbiaké az eljárók között magasabb. Összességében így az eljárók képzettségük tekintetében a bejáróknál. Nemek alapján is hasonló eltérés látható, a bejárók és az eljárók között is a férfiak körében a középfokú, a nők esetében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők hányada magasabb.

A várostérség területéről Szombathelyre, illetve a városból a környező településekre ingázók gazdasági ág szerinti összetétele között számottevőbb a különbség. A bejárók között a szolgáltatási területen dolgozók hányada jóval magasabb (55%), összefüggésben a megyeszékhely centrum szerepével. Az eljárók közül kevesebben (47%) dolgoznak a terciér szektorban, ellenben az ipar szerepe jóval nagyobb, a városon kívül munkát vállalók 45%-a ugyanis ezen ágazatban dolgozott, miközben a bejárók között hányaduk nem érte el a négytizedet. A Szombathelyre bejáró foglalkoztatottak legalább öt százaléka valamely kereskedelem, szállítás, raktározás, közigazgatás, vagy egészségügyi szolgáltatás ágazatban bejegyzett szervezetnél vállalt munkát (együttes hányaduk meghaladta az egyharmadot). Szintén az 5%-os határt tekintve a városból eljáró munkavállalók esetében a mezőgazdaság, a kereskedelem, a szállítás, raktározás, a közigazgatás, valamint az oktatás szerepe a legjelentősebb, az ezen ágazatokban dolgozók aránya összesen 38%-ot tett ki. Iránytól függetlenül az ingázók között a mezőgazdaságban és a termelő szektorban dolgozók többsége férfi, míg a szolgáltatásokban nagyjából nőket találunk.

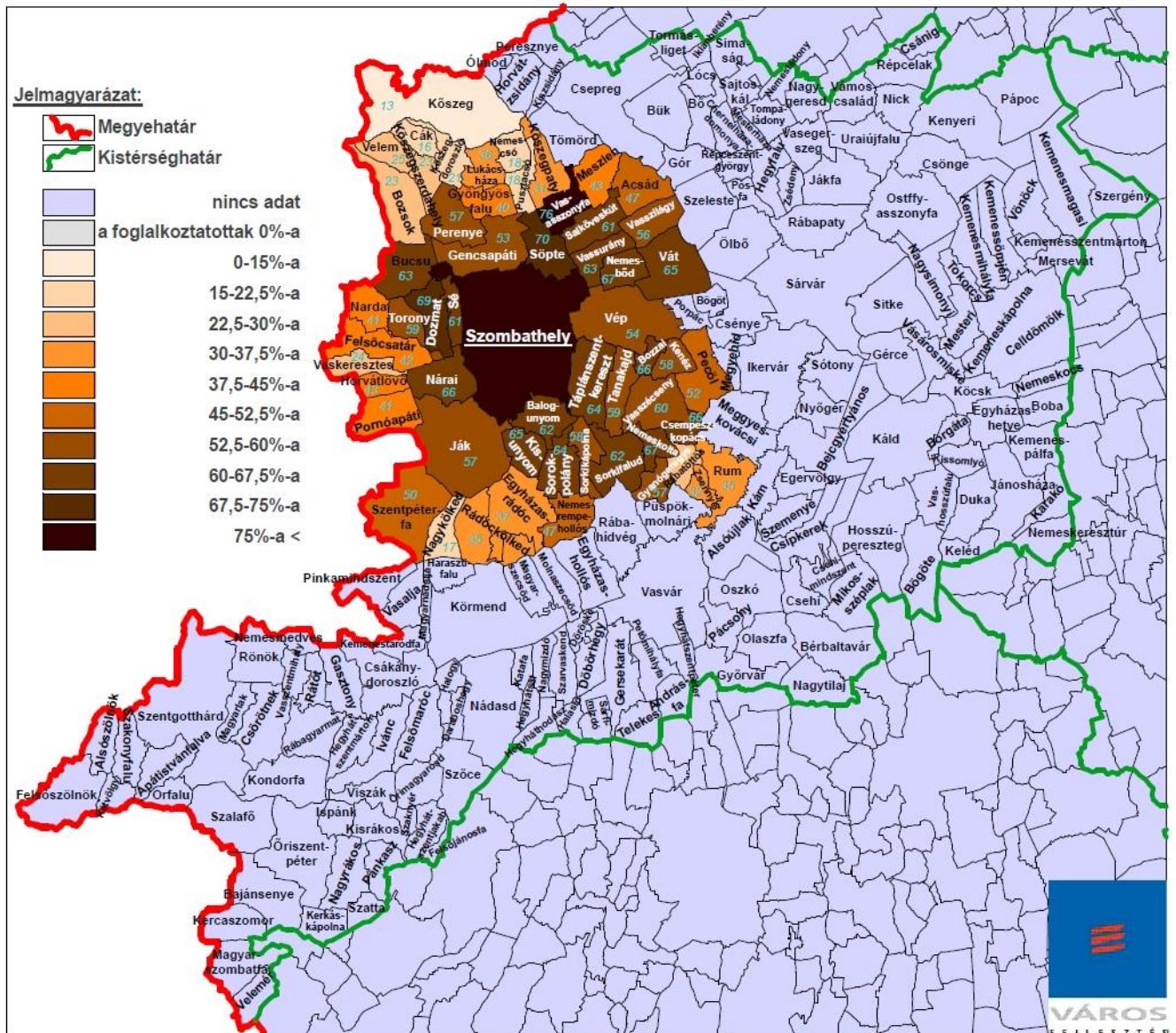
Az ingázók foglalkozási főcsoport szerinti összetétele nemek alapján mutat nagyobb különbséget, összefüggésben a végzettségbeli eltérésekkel. A vezetőket, törvényhozókat leszámítva a magasabb képesítést igénylő foglalkozásokat (2–5 kategória) betöltő személyek hányada a nők körében, míg a nagyjából ipari termeléshez kötődők (6–9 kategória) részesedése a férfiaknál magasabb.

A SZOMBATHELYRE BEJÁRÓK SZÁMA A KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEKRŐL

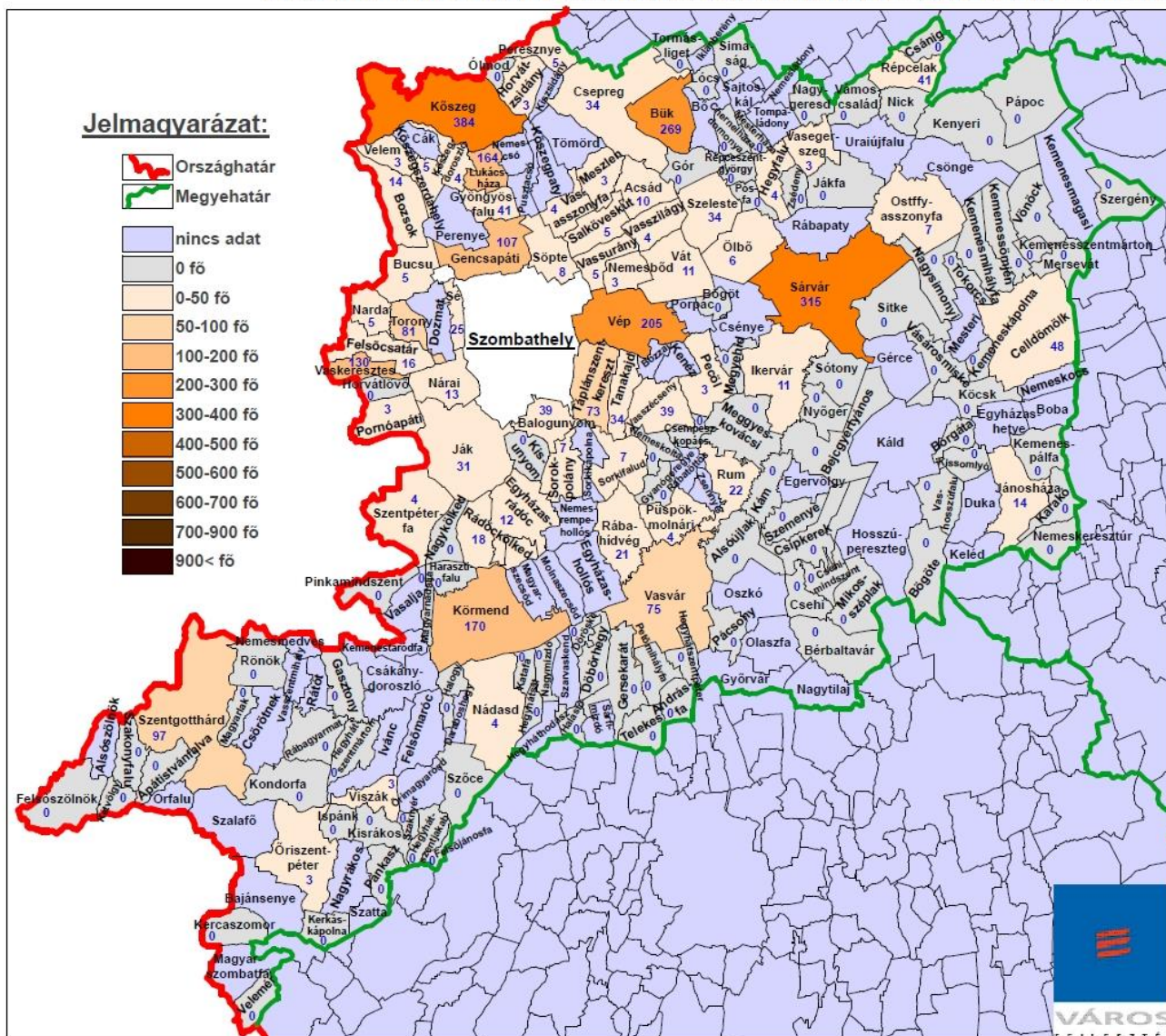

A SZOMBATHELYRE BEJÁRÓK SZÁZALÉKOS ARÁNYA A KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEKRŐL

A SZOMBATHELYRŐL ELJÁRÓK SZÁMA A KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEKRE

1.1.3.3. Szombathely agglomerációs kapcsolatai a migrációs folyamatok tükrében

Az agglomerálódás folyamatait érzékelteti az elmúlt évtizedekben a városban és a környező településeken megfigyelhető migráció is, ami Szombathely szuburbanizációs, illetve dezurbanizációs jelenségeihez köthető.

Az agglomerálódás folyamatának megismeréséhez támpontként szolgálnak a város és a szomszédos települések között az elmúlt évtizedekben lezajlott migrációs folyamatok tendenciái is, amelyek felvázolásához rendelkezésre állnak már 2011-es adatok is. A négy egymást követő népszámlálás migrációs adatainak összehasonlításán alapuló kép azt mutatja, hogy az elmúlt két évtized során lezajlott szombathelyi dezurbanizációs folyamatban a lakosság kitelepülésének célterületei éppen azok a környező települések voltak, amelyekből Szombathely jól elérhető az elérhetőségi vizsgálatok szerint. Ez az összefüggés is azt támasztja alá, (ami abból a közismert tényből is következik, hogy a környező településeken a munkahelyek száma minimális) hogy a dezurbanizációs kitelepülés célpontjait jelentő községek tulajdonképpen alvó településként működnek Szombathely körül, amelyek lakossága számára a munkahelyeket és a kertvárosi életmód mellett szükséges városi szolgáltatásokat Szombathely biztosítja.

Szombathely vonzáskörzetének migrációs folyamatait az utolsó négy népszámlálás közötti három évtizedben, a települések migrációs mérlege tükrében az alábbi három kartogramos elemzés és az utánuk következő táblázat mutatja be.

Az említettek közül világosan látható, hogy 1980-89 között Szombathely népessége növekedett (832 fővel) annak következtében, hogy a megyeszékhelyre történő odavándorlás nagyobb volt, mint az onnan történő elvándorlás. Ez a tendencia 1989 után fordult meg, amikor a következő két évtized végén a migrációs mérleg adatai azt mutatják, hogy mind az 1991-2001, mind a 2001-2011 időszakban nagyobb volt a Szombathelyről történt elvándorlás, mint az odavándorlás. Ennek közvetlen hatására Szombathely népessége 1991-2001 között 2584 fővel, 2001-2011 között 629 fővel fogyott.

Szombathelynek a migráció következtében bekövetkezett népességfogyásával párhuzamosan a város szomszédságában, illetve vonzáskörzetében számos település népességszáma töretlenül növekedett, sőt közülük egyeseké már az első vizsgált évtizedben (1980-89) is megfigyelhető volt. Az utóbbi, a későbbiekben is népességnövekedést mutató, Szombathellyel szomszédos községek a következők: Gencsapáti, Söpte, Táplánszentkereszt és Sé; a vonzáskörzetbe tartozó távolabbiak Gyöngyösfalu, Bozzai, Perenye, Kőszegpaty, Acsád és Vasszécseny.

Szombathely népességfogyásával párhuzamosan 1990 után indult be és folytatódott (mind a két vizsgált évtizedben pozitív volt a migrációs mérleg) a vonzáskörzet további, a következőkben felsorolt, településeinek a népességszám migrációhoz kötődő növekedés: Kőszeg, Ják, Velem, Cák, Kőszegszerdahely, Balogunyom, Bögöt, Bucsu, Dozmat, Egyházásrádóc, Felsőcsatár, Gór, Gyanógeregye, Kisunyom, Lukácsháza, Meggyeskovácsi, Nagykölked, Nárái, Nemesböd, Nemesrempehollós, Pecöl, Rum, Salköveskút, Sorkikápolna, Sorokpolány, Szeleste, Tanakajd, Tömörd,

Vasasszonyfa, Vát, Velem. A szomszédos, illetve közeli községekbe irányuló vándorlás és a szombathelyi szuburbanizációs, dezurbanizációs jelenségek közötti korreláció egyik leginkább nyilvánvaló példája Ják esete, ahol a község a lakóterületi fejlesztéseket tudatosan a megyeszékhelyről kertvárosias környezetbe kiköltöző népességre alapozta.

A legutóbbi vizsgált évtizedben negatívra fordult az 1990-2001 között pozitív migrációs mérleg az alábbi településeken: Csepreg, Kám, Kőszegszerdahely, Pornóapáti, Pusztacsó, Püspökmolnári, Vassurány.

1990-2001 között nem, csak az utolsó vizsgált évtizedben jelentkezett a migrációhoz köthető népességnövekedés az alábbi településeken: Alsóújlak, Bozsok, Horvátlövő, Kőszegdoroszló, Narda, Nemescsó, Pinkamindszent, Porpác, Sorkifalud, Torony, Vasalja, Vaskeresztes, Zsennye.

Abszolút értékben a legnagyobb, migrációhoz köthető, népességszám növekedést a következő községeknél lehet megfigyelni: Gencsapáti, Táplánszentkereszt, Sé, Acsád, Ják, Vasszécseny, Torony, Nárái, Gyöngyösfalu, Söpte, Perenye (a növekedés nagyságrendjének megfelelő sorrendben). Közülük Toronyban az utolsó vizsgált évtizedben volt igen jelentős növekedés. Ugyancsak jelentős volt a migrációhoz köthető népességnövekedés Kőszeg városban.

Az általános tendenciával szemben, a Szombathellyel szomszédos községek közül egyedülként, mindhárom vizsgált évtizedben veszített népességéből a migrációhoz köthetően Vép, bár az első két évtized jelentős veszteségéhez képest az utolsó már csekélynek mondható. Hozzá hasonló tendenciát mutat Rábahídvég és Rádóckölked.

Az utolsó két évtizedből csak a legutóbbiban fordult negatívra a migrációs mérleg a következő községekben: Csepreg, Kám, Kőszegszerdahely, Pornóapáti, Pusztacsó, Püspökmolnári, Rábatöttös, Szentpéterfa, Vassurány.

A legnagyobb népességszám növekedést felmutató, 11 említett község közül 6 település, Gencsapáti, Söpte, Táplánszentkereszt, Nárái, Sé, Ják közvetlenül szomszédos Szombathellyel, és Ják valamint Nárái kivételével már az első vizsgált évtizedben, 1980-89 között is növekedett népességük a migrációhoz köthetően, amikor még a megyeszékhely migrációs mérlege is pozitív volt. A másik 5 közül Torony, Gyöngyösfalu és Perenye a Szombathely körüli második települési gyűrűben helyezkedik el, az előzőekhez hasonló kedvező közúti elérhetőséggel. A távolabbi Vasszécseny közúti, Acsád vasúti elérhetősége kedvező.

Ugyanakkor Szombathely negatív migrációs mérlege mellett is biztató jelenség, hogy a megyeszékhelyre történő bevándorlás is jelentős mértékű az elvándorlás erős tendenciája mellett is, így 2011-ben 3266-an találtak új otthonra a megyeszékhelyen, a hosszabb időszak tendenciáihoz hasonlóan Vas (52%), Zala (6,8%), Győr-Moson-Sopron (6,2%) megyéből valamint a fővárosból (9,7%) érkeztek a legtöbben. Település szinten vizsgálva Kőszegről, illetve a szomszédos Gencsapáti, Vép, Táplánszentkereszt, Torony településekről, valamint Sárvárról és Körmenről költöztek a legnagyobb számban.

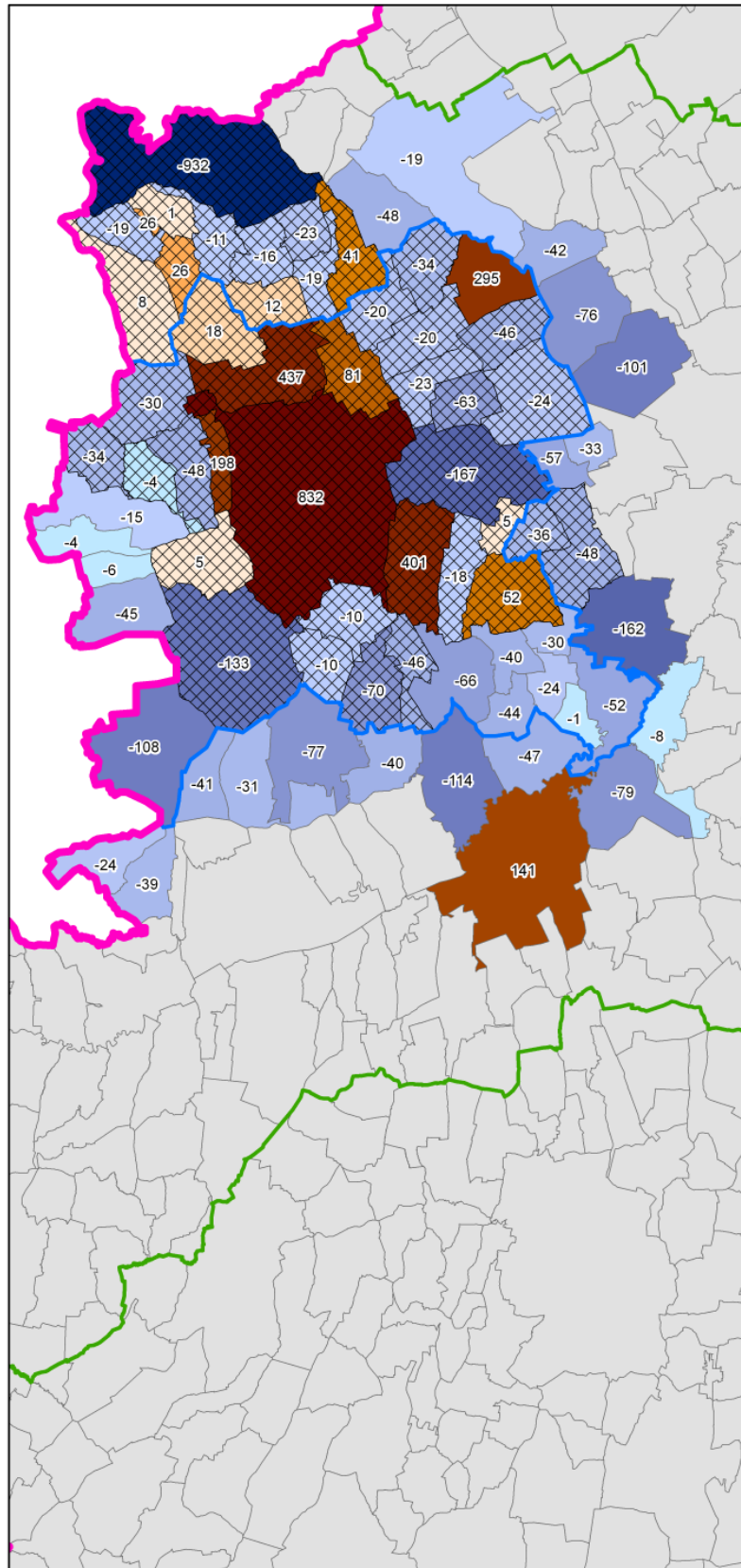
Jelmagyarázat

- Országhatár
- Szombathelyi kistérség és járás határa
- Agglomerálódó térség
- Megyehatár

Vas megye

1980-89 vándorlási különbözet

- 932
- 931,9 - -900
- 899,9 - -800
- 799,9 - -700
- 699,9 - -600
- 599,9 - -500
- 499,9 - -400
- 399,9 - -300
- 299,9 - -200
- 199,9 - -180
- 179,9 - -160
- 159,9 - -140
- 139,9 - -120
- 119,9 - -100
- 99,90 - -90,00
- 89,99 - -80,00
- 79,99 - -70,00
- 69,99 - -60,00
- 59,99 - -50,00
- 49,99 - -40,00
- 39,99 - -30,00
- 29,99 - -20,00
- 19,99 - -10,00
- 9,99 - 0
- 0,01 - 10,00
- 10,01 - 20,00
- 20,01 - 30,00
- 30,01 - 40,00
- 40,01 - 50,00
- 50,01 - 60,00
- 60,01 - 70,00
- 70,01 - 80,00
- 80,01 - 90,00
- 90,01 - 100,0
- 100,1 - 120,0
- 120,1 - 140,0
- 140,1 - 160,0
- 160,1 - 180,0
- 180,1 - 200,0
- 200,1 - 300,0
- 300,1 - 400,0
- 400,1 - 500,0
- 500,1 - 600,0
- 600,1 - 700,0
- 700,1 - 800,0
- 800,1 - 832,0
- Településhatárok

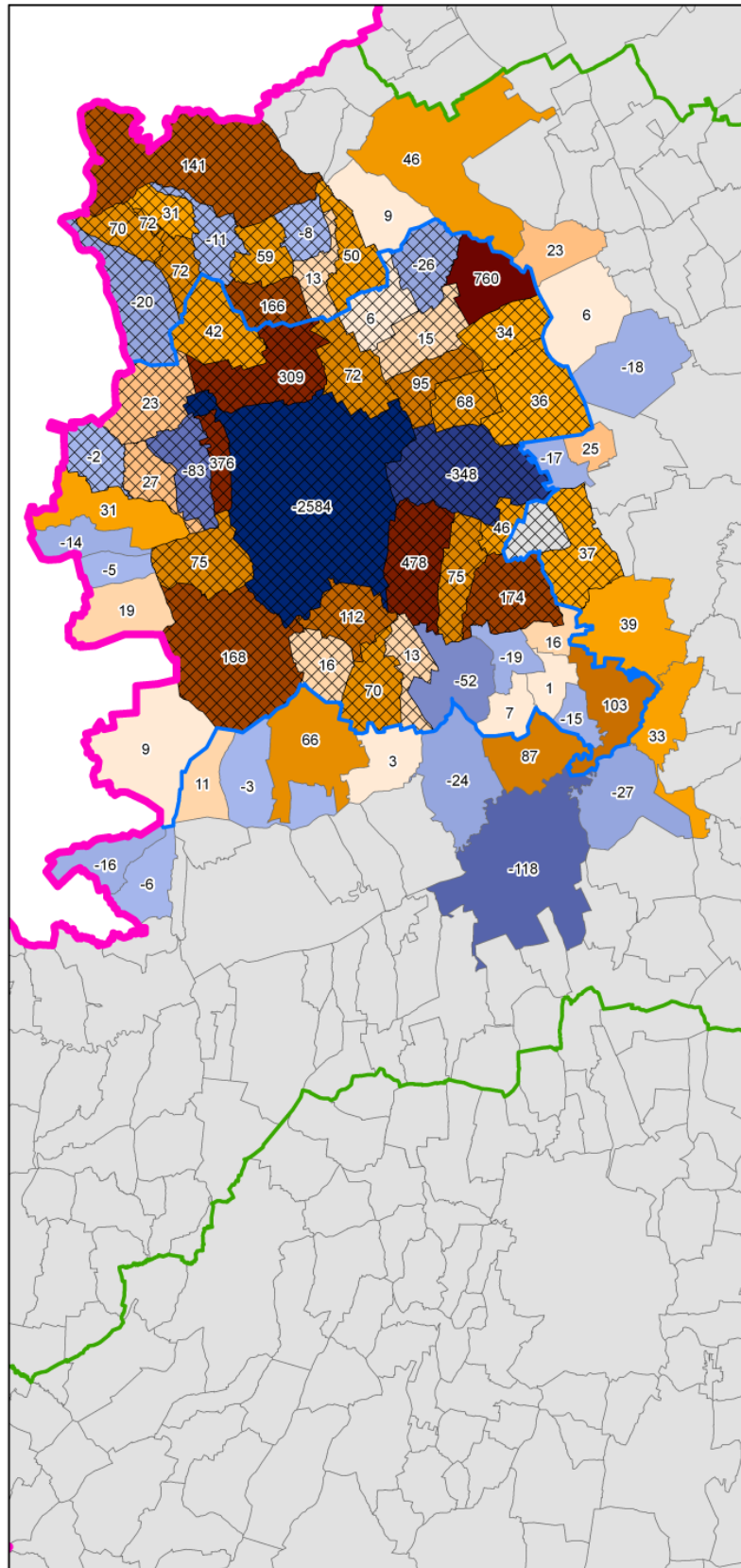
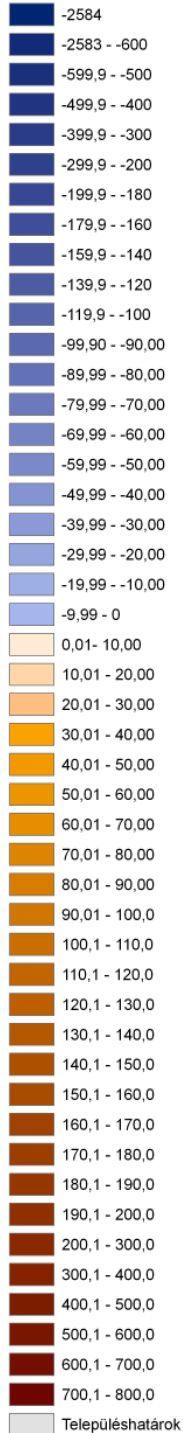
Migrációs folyamatok Szombathely vonzáskörzetében 1980-1989 között

Jelmagyarázat

- Országhatár
- Szombathelyi kistérség és járás határa
- Agglomerálódó térség
- Megyehatár

Vas megye

1990-2001 vándorlási különbség

Migrációs folyamatok Szombathely vonzáskörzetében 1990-2001 között

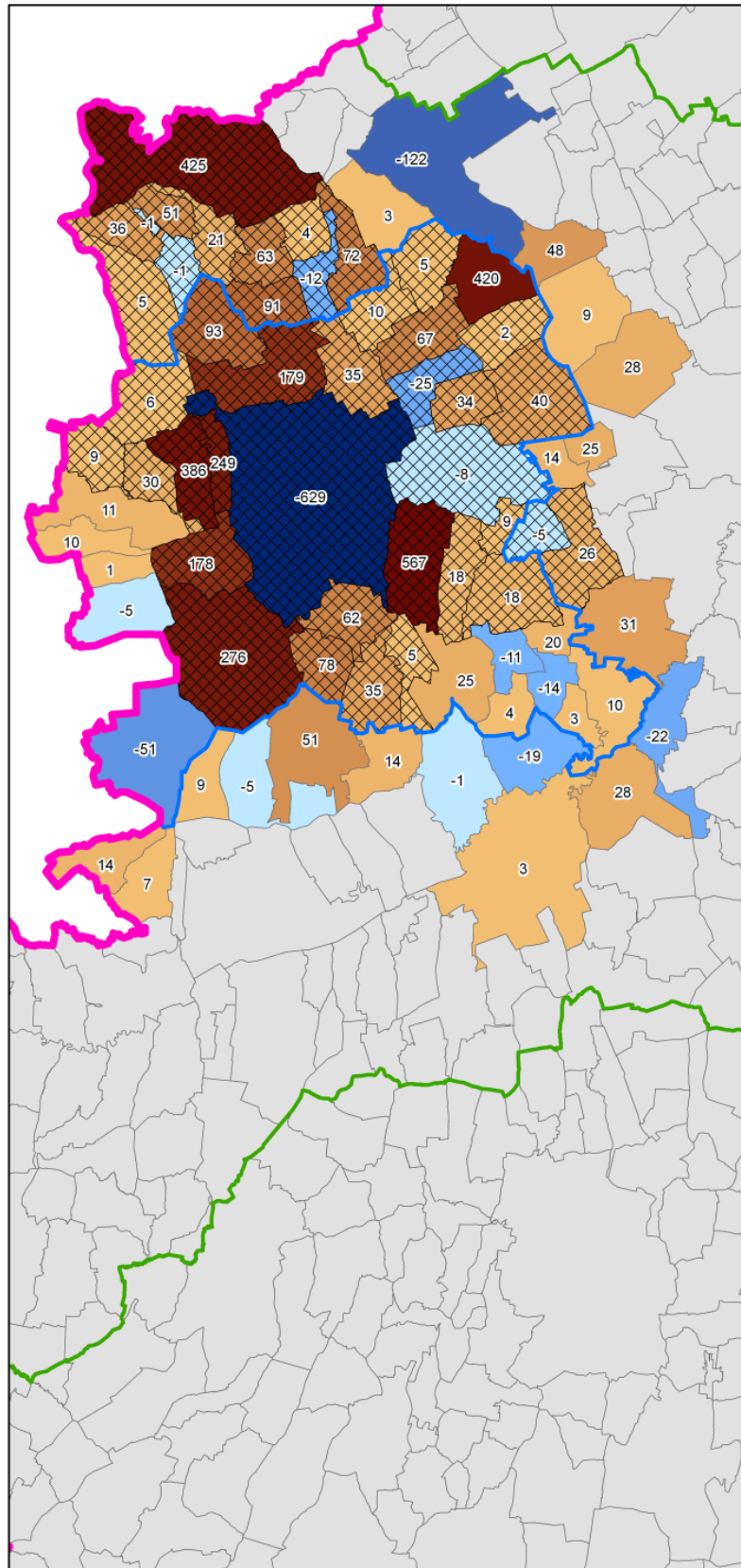
Jelmagyarázat

- Országhatár
- Szombathelyi kistérség és járás határa
- Agglomerálódó térség
- Megyehatár

Vas megye

2001_11 vándorlási különbözet

- 629
- 628 - -500
- 499 - -400
- 399 - -300
- 299 - -200
- 199 - -180
- 179 - -170
- 169 - -160
- 159 - -150
- 149 - -140
- 139 - -130
- 129 - -120
- 119 - -110
- 109 - -100
- 99 - -90
- 89 - -80
- 79 - -70
- 69 - -60
- 59 - -50
- 49 - -40
- 39 - -30
- 29 - -20
- 19 - -10
- 9 - 0
- 1 - 10
- 11 - 20
- 21 - 30
- 31 - 40
- 41 - 50
- 51 - 60
- 61 - 70
- 71 - 80
- 81 - 90
- 91 - 100
- 101 - 110
- 111 - 120
- 121 - 130
- 131 - 140
- 141 - 150
- 151 - 160
- 161 - 180
- 181 - 190
- 191 - 200
- 201 - 300
- 301 - 500
- 501 - 567
- Településhatárok

Migrációs folyamatok Szombathely vonzáskörzetében 2001-2011 között

Migrációs folyamatok Szombathely vonzáskörzetében:

NEV	1980_89	1990_01	2001_11
Acsád	295	760	420
Alsóújlak	-79	-27	28
Balogunyom	-10	112	62
Bozzai	5	46	9
Bozsok	8	-20	5
Bögöt	-33	25	25
Bucsu	-30	23	6
Cák	1	31	51
Csempeszkopács	-30	16	20
Csepreg	-19	46	-122
Dozmat	-4	27	30
Egyházásrádóc	-77	66	51
Felsőcsatár	-15	31	11
Gencsapáti	437	309	179
Gór	-42	23	48
Gyanógeregye	-44	7	4
Gyöngyösfalu	12	166	91
Horvátlövő	-6	-5	1
Ják	-133	168	276
Kám	-8	33	-22
Kenéz	-36	-	-5
Kisunyom	-10	16	78
Kőszeg	-932	141	425
Kőszegdoroszló	-11	-11	21
Kőszegpaty	41	50	72
Kőszegszerdahely	26	72	-1
Lukácsháza	-16	59	63
Meggyeskovácsi	-162	39	31
Meszlen	-34	-26	5
Nagykölked	-41	11	9
Nárai	5	75	178
Narda	-34	-2	9
Nemesbőd	-63	68	34
Nemescsó	-23	-8	4
Nemeskolta	-40	-19	-11
Nemesrempehollós	-40	3	14
Ölbő	-101	-18	28
Pecöl	-48	37	26
Perenye	18	42	93
Pinkamindszent	-24	-16	14
Pornóapáti	-45	19	-5

Porpác	-57	-17	14
Pusztacsó	-19	13	-12
Püspökmolnári	-47	87	-19
Rábahídvég	-114	-24	-1
Rábatöttös	-24	1	-14
Rádóckölked	-31	-3	-5
Rum	-52	103	10
Salköveskút	-20	15	67
Sé	198	376	249
Sorkifalud	-66	-52	25
Sorkikápolna	-46	13	5
Sorokpolány	-70	70	35
Söpte	81	72	35
Szeleste	-76	6	9
Szentpéterfa	-108	9	-51
Szombathely	832	-2584	-629
Tanakajd	-18	75	18
Táplánszentkereszt	401	478	567
Torony	-48	-83	386
Tömörd	-48	9	3
Vasalja	-39	-6	7
Vasasszonyfa	-20	6	10
Vaskeresztes	-4	-14	10
Vassurány	-23	95	-25
Vasvár	141	-118	3
Vasszécseny	52	174	18
Vasszilvág	-46	34	2
Vát	-24	36	40
Velem	-19	70	36
Vép	-167	-348	-8
Zsennye	-1	-15	3

A migrációs folyamatokat a Helyzetfeltárás a 2011-es és korábbi népszámlálások adatai tükrében vizsgálta, nincs újabb népszámlálási adatsor, amit ebben a tekintetben figyelembe lehetne venni a felülvizsgálathoz.

1.1.3.4. Szombathely agglomerációs kapcsolatai a KSH által feltárt térségi agglomerálódás folyamatai tükrében

A KSH Agglomerációk, településegységek című, 2014-ben megjelent kiadványa, amelynek kézírata 2014. májusában került lezárásra, az alábbiakban mutatja be a szombathelyi agglomerálódó térséget a 2011-es népszámlálás adatai alapján.

2.2.1. tábla A szombathelyi agglomerálódó térség főbb jellemzői, 2013

Mutatók	Szombathely	Vonzott települések	Agglomerálódó térség összesen	Agglomerálódó térséghez nem tartozó Vas megyei települések	Vas megye összesen	Országosan
Terület, km ^{2a)}	98	720	817	2 519	3 336	93 024
Települések száma, darab ^{a)}	1	51	52	164	216	3 154
Átlagos településnagyság, fő ^{a)}	77 547	790	2 266	838	1 182	3 142
Városi népesség aránya, % ^{a)}	100,0	8,3	68,6	55,0	61,3	70,3
Népesség száma, fő	77 547	40 268	117 815	137 479	255 294	9 908 798
Száz gyermekkorúra jutó időskorú, fő	135	108	126	139	133	119
Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet éves átlaga, fő ^{b)}	-0,8	6,3	1,6	-1,4	0,0	-
Munkanélküliségi ráta, % ^{c)}	7,7	7,5	7,6	7,9	7,7	12,6
Foglalkoztatási arány, % ^{c)}	51,4	52,1	51,6	49,3	50,4	46,4
Száz foglalkoztatottra jutó nem foglalkoztatott, fő ^{c)}	124	125	124	134	129	152
Ingázók a foglalkoztatottak %-ában ^{c)}	15,2	78,8	36,8	49,7	43,5	34,0
Adófizetők aránya, % ^{d)}	49,2	50,4	49,6	47,7	48,6	44,3
Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem, ezer forint ^{d)}	1 956	1 749	1 884	1 668	1 769	1 888
A 2001–2011 között épített lakások aránya a 2011. évi lakásállomány %-ában	10,8	13,5	11,6	7,3	9,2	9,7
Száz lakott lakásra jutó lakos, fő ^{c)}	239	296	256	259	258	248
Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma, darab ^{c)}	89	53	77	55	65	69
Szolgáltatás ágban működő vállalkozások aránya, % ^{c)}	82,0	64,3	77,8	69,5	74,1	79,6

^{a)} A 2014. január 1-jei közigazgatási beosztás szerint. ^{b)} 2001–2012 között. ^{c)} 2011. évi adat. ^{d)} 2012. évi adat.

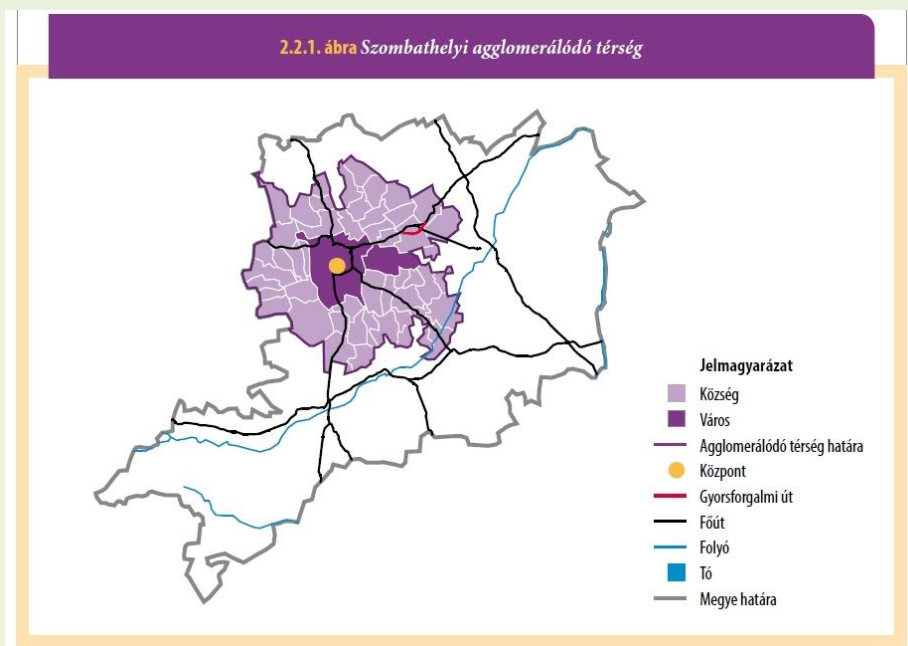
2.2. SZOMBATHELYI AGGLOMERÁLÓDÓ TÉRSÉG

2.2.1. TERÜLET, TELEPÜLÉSSZERKEZET

Szombathely gazdasági, kereskedelmi, oktatási, igazgatási, kulturális vonzása, munkaerő-piaci kisugárzása földrajzilag körkörösén rajzolódik ki. Az urbanizációs folyamatok a környező településekkel való kapcsolatok elmélyülését, a népesség nagymértékű tömörülését eredményezték.

A szombathelyi az ország harmadik legtöbb helységet magába foglaló településegysége. A korábbi lehatároláshoz képest 28 településsel bővült vonzáskörzete. A 817 km² kiterjedésű térség Vas megye területének és településeinek egynegyedét öleli fel. Itt él a megye lakosságának 46%-a. A vonzott települések közül egyedül Vép város. A településsűrűség a megyeihez hasonló (száz km²-re 6 település jut), a helységek átlagos lélekszáma (2266 fő) azonban majdnem kétszerese a Vas megyei átlagnak. A **településszerkezet** változatos. A kétezer főnél népesebb községek a központtal határosak, az ezer és kétezer fő közöttiek is mellette vagy a 86-os és 87-es számú útvonalak mentén helyezkednek el. A vonzott települések háromnegyedének lélekszáma ezer alatti. Az apró- és törpefalvak koncentráltabban a határ mentén és az északkeleti oldalon találhatóak. A népesség eloszlása a településszerkezettel fordítottan arányos, a lakosság héttizede városokban él.

A lehatárolt terület **felszíne változatos**. Középső és északkeleti része a vízfolyásokkal behálózott Gyöngyös-sík, délkeleti szeglete a Rába által kialakított, termékeny talajú Rábai-teraszos-sík. Északnyugaton Bózsok a Kőszegi-hegység lábánál fekszik, tőle délkeletre Kőszeg-hegyalja tagolt felszínű vidék. A Vas-hegy és a Szombathely közötti Pinka-síkot főleg erdő, gyepek borítják. Innen Ják irányába a szántóföldi gazdálkodás jellemző. Éghajlatát befolyásolja az Alpok közelsége és a domborzat. A térségben Ölbőn szén-dioxidot szajtolnak ki a földből, a Rába és a Sorok mentén kavicsot bányásznak. A mélyebb talajrétegekből kinyert hévíz hasznosítására Szombathelyen termál-, Szelesten gyógyfürdő létesült.

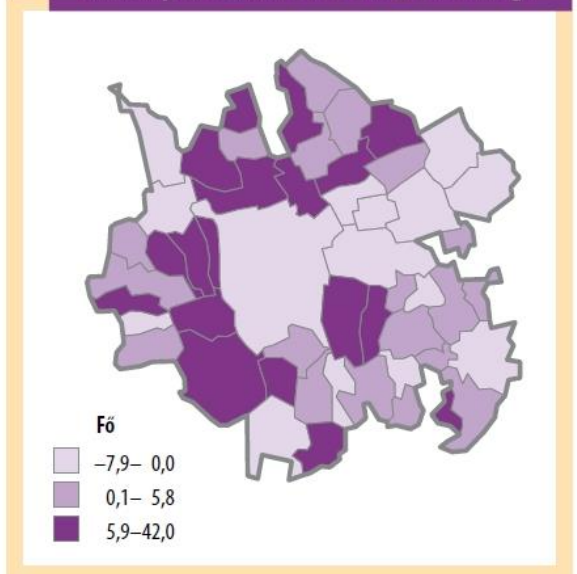
2.2.2. NÉPESSÉG, NÉPMOZGALOM

2013. január 1-jén az agglomerálódó térségben 117 815 fő élt, ami a megye népességének 46%-a. 2001 és 2011 között összességében nőtt, Szombathelyen azonban csökkent a lakónépesség száma. A települések 58%-ának lélekszáma emelkedett, kiemelkedően a központ és az országhatár között elhelyezkedőkben. Ugyan-akkor a központ súlya bő tíz év alatt 66%-ra csökkent.

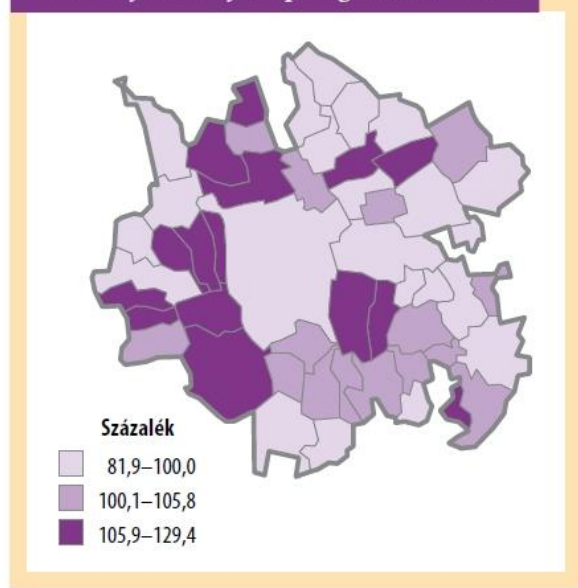
Az agglomerálódó térség **népsűrűsége** 2013. január 1-jén 144 fő/km² volt. Ezen belül a központban egy km²-en átlagosan 795-en, a vonzáskörzetben csak 56-an éltek. Közülük a vonzott terület átlaga feletti népsűrűség a települések 35%-ára - a kimagasló értékek a Szombathely közelében fekvő községekre - jellemző, azonban Bozsokon, Kőszegpatyon, Meszlenen, Tömördön és Zsennyén a 20 főt sem érte el az egy km²-re jutó lakosok száma.

2001 és 2012 között a térségben a **népességfogyás** mértéke (3,6 ezrelék) megegyezett az országgal, emellett enyhe vándorlási aktívum (1,6 ezrelék) mérhető. A térségben Ják és Sé kivételével mindenütt kevesebb gyermek született, mint ahányan meghaltak. A települések 71%-án mértek **vándorlási többletet**, ennek ellenére összességében népességcsökkenés következett be.

2.2.3. ábra A belföldi vándorlási egyenleg ezer lakosra jutó száma, 2001–2012. évek átlaga

2.2.2. ábra A népesség száma 2011. január 1-jén, a 2001. január 1-jei népesség százalékában

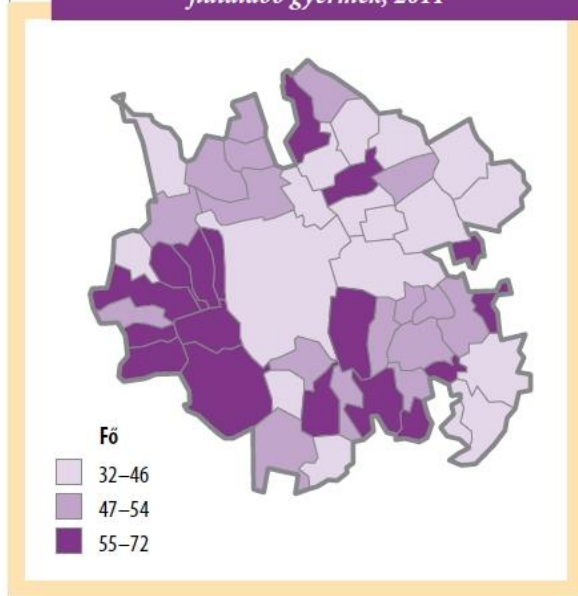

Szombathelyen az ezer lakosra jutó születések száma magasabb, a halálozásoké viszont alacsonyabb a vonzáskörzeténél, s míg a központban az elvándorlás mértéke a nagyobb, addig a vonzáskörzetben (kiemelkedően Acsádon, Kőszegpatyon és Táplánszentkereszten) a bevándorlásé. A Szombathelyről elköltözők elsősorban a közelben fekvő községekben leltek új otthonra, s a központba települők nagy része is ezekről a településekről érkezett.

2013. január 1-jén az országos átlaghoz hasonlóan az agglomerálódó térségben élők 14%-a gyermekkorú, mintegy héttizede 15-64 éves és 17%-a időskorú volt. A központban a 15 éven aluliak hányada közel azonos, a 65 évesek és idősebbeké viszont nagyobb az agglomerálódó térség átlagánál. A vonzáskörzetben a gyermek-

korúak részaránya jellemzően magasabb, Acsád kivételével, ahol kimagasló az időskorúak hányada-

2.2.4. ábra A száz családra jutó 15 évesnél fiatalabb gyermek, 2011

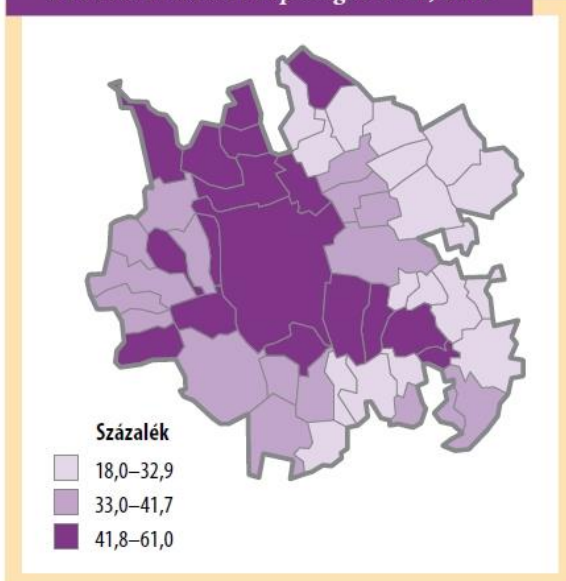
(27%) - ebből adódóan az eltartottsági rátája is - aminek háttérében a településen működő szociális otthon áll. 2013 elején száz gyermekkorúra 126 idős-korú jutott a térségben. A központban e mutató értéke tízzel magasabb volt, a vonzáskörzetben azonban - a fiatal korszerkezetből adódóan -száz 15 éven alulira csak 108 idős-korú jutott. 2011. évi népszámlálás idején az agglomeráció térségben 47 ezer **háztartásban** mintegy 116 ezer fő élt. Előbbiek száma 8,6%-kal bővült, utóbbiaké 1,7%-kal fogyott tíz év alatt, így a ház-tartások átlagos nagysága tovább csökkent. Száz háztartásra 246 személy jutott, 26 fővel kevesebb, mint az ezredfordulón (a mutató értéke csupán 3 településen nőtt), ez az országos átlagnál azonban kedvezőbbnek számított. Az egyszemélyes háztartások száma

egyre magasabb, ami a nők várható hosszabb élettartamának, a csökkenő házassági kedvnek, illetve a szingli életforma gyakoribbá válásának következménye. E háztartások 55-72 aránya a vonzáskörzetben jóval alacsonyabb (21%) volt, mint a központban (31%).

A szombathelyi agglomeráció térségben 2011-ben 33 ezer családot írtak össze, 2001-hez képest számuk 3,1%-kal csökkent és összetételük is változott. Döntő részüket (70%) még mindig a házaspáros családok adták - azonban a válások számának emelkedése, illetve a társadalmi normák változásának hatására - az élettársi kapcsolaton alapuló aránya kétszeresére emelkedett, valamint az egyszülős családok hányada is tovább nőtt. Kedvezőtlen változás, hogy csökkent a gyermekes családok aránya, így a száz családra jutó gyermekek száma 48-ra mérséklődött.

A 2011. évi census adatai szerint a térség 18 éves és idősebb lakosságának 53%-a legalább középiskolai érettségivel, a 25 éves és idősebb népesség egyötöde pedig felsőfokú oklevéllel rendelkezett. A fiatalabb korosztályok **iskolázottsági** színvonala egyre kedvezőbb az idősebbekhez képest, ami a társadalmi elvárások átalakulásának, illetve az iskolarendszer változásának következménye. Az országos átlaghoz hasonlóan mind az érettségizettek, mind a felsőfokú végzettségűek hányada a férfiak körében alacsonyabb. Szombathelyen lényegesen magasabb az iskolázottság szintje, mint a

2.2.5. ábra A legalább érettségizettek aránya a 18 éves és idősebb népességben belül, 2011

vonzáskörzetben átlagosan: a központban az érettségizettek aránya 18, a felsőfokú végzettségűeké 11 százalékponttal haladta meg a vonzáskörzetét. Mindkét végzettségi szintnél ugyanazon 4 település (Dozmat, Gencsapáti, Sé és Szombathely) mutatói a legkedvezőbbek, ahol a lakosság több Százalék mint fele érettségivel, több mint ötöde felsőfokú oklevéllel rendelkezett.

2.2.3. GAZDASÁGI AKTIVITÁS, JÖVEDELMI VISZONYOK

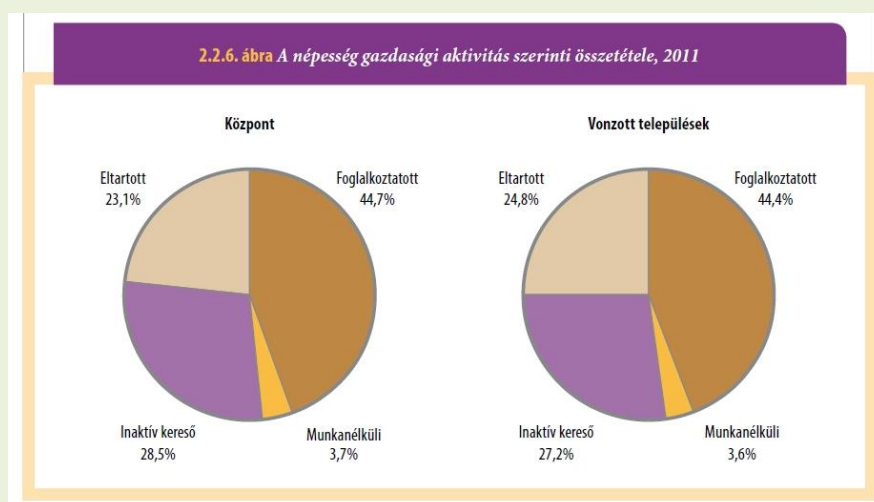
Az agglomerálódó térség munkaerő-piaci helyzete területi összehasonlításban kedvező, a 2008-ban kialakult gazdasági recesszió azonban itt is az átlagosnál nagyobb mértékben érezte hatását, ami a foglalkoztatottsági mutatók romlását okozta. A két utolsó népszámlálás között a népesség száma csökkent, a korszerkezet változásával összefüggésben a gazdaságilag aktívaké nőtt, ezen belül azonban kedvezőtlenül változott az összetétel (ezt a csökkenő gyermekvállalási kedv és a nyugdíjkorhatár emelkedése is befolyásolta). A 2011. évi népszámlálás idején a térségben élők közül 53,3 ezer főt **foglalkoztattak** és 4,4 ezren voltak **munkanélküliek**.

A 15 évesek és idősebbek foglalkoztatási rátája összességében 52%-ot tett ki. A térség települései között számottevő a különbség: a mutató majd minden harmadikban nem érte el az 50%-ot, közülük 7-ben az országos átlagot sem. Ez utóbbi falvak jellemzően idősebb korszerkezetűek, illetve a központtól távolabb fekszenek, ami a jelentősebb helyi munkalehetőséget kínáló foglalkoztatók hiánya következtében rontja az itt élők elhelyezkedési esélyeit. A foglalkoztatási ráta korcsoportok szerint a központ és a vonzáskörzet között a 15-29 évesek kivételével az előbbi előnyét mutatja, ami az életkor előrehaladtával egyre nagyobb.

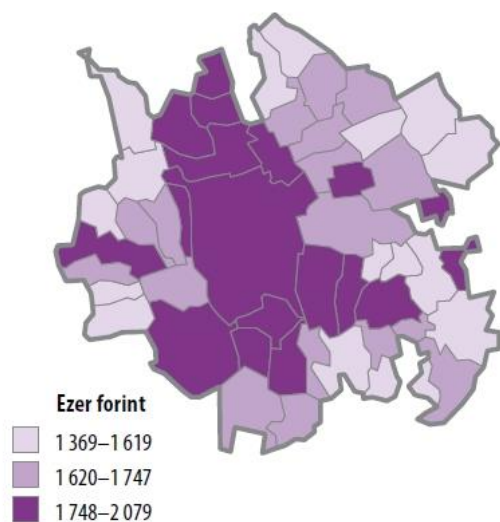
A térségben élők foglalkoztatásában a Szombathelyen megtelepedett, döntően járműgyártáshoz kötődő nagyvállalatok szerepe kiemelkedő fontosságú. Ezt jelzi a munkavállalók számának gazdasági ág szerinti megoszlása is, ami az ipar országos átlagnál jóval nagyobb, s a szolgáltatások annál kisebb hányadát mutatja. A vonzáskörzetben élő foglalkoztatottak 35%-a ugyanis az iparban dolgozott (ez az arány még a központban - 28% - is meghaladta az országos átlagot). A szolgáltatási szektorban dolgozók hányada azonban egy település (Sé) kivételével az agglomerálódó térség egész területén nem érte el a kétharmadot (Szombathelyen is csak 65% volt).

A központban élő foglalkoztatottak közel kétharmada legalább érettségi bizonyítvánnyal rendelkezett, míg arányuk a vonzáskörzetben nem érte el az 50%-ot. Utóbbiak közül a központ közvetlen

közeliében fekvő településeken élők képzettebbek az átlagosnál, melyet fiatalabb korösszetételükkel összefüggésben magasabb végzettségük és gazdasági aktivitásuk befolyásol.

2.2.7. ábra Az egy adófizetőre jutó személyi-jövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2012

A szolgáltatási szektor nagyobb részesedésével, a magasabb képzettséggel és a centrum szerepből adódóan a Szombathelyen lakó munkavállalók között a vonzáskörzethez viszonyítva jóval nagyobb a vezető, értelmiségi, illetve az egyéb szellemi foglalkozásúak aránya, ezzel szemben az ipari, építőipariaké számottevően kisebb. Előbbiek a központban a foglalkoztatottak 48, a vonzáskörzetben 34%-át képviselték, utóbbiak pedig sorrendben 27, illetve 39%-át. A magasabb képzettséget igénylő munkaköröket betöltők hányada a központtal szomszédos, illetve a főútvonalak mentén fekvő településeken a legmagasabb. A többi foglalkozási csoportban jóval kisebbek az eltérések a központ és a vonzáskörzet között.

Az említett munkaerő-piaci különbségek a lakosság jövedelmi helyzetében is tükröződnek. 2012-ben a szombathelyi agglomerálódó térségben élők fele fizetett jövedelemadót, az egy adófizetőre jutó személyijövedelemadó-alapot képező jövedelem nagysága pedig 1884 ezer forintot tett ki. Ez utóbbi valamelyest kisebb volt ugyan az országosnál, a megyeit azonban 6,5%-kal felülmúlta. Az agglomerálódó térségen belül Szombathely, illetve a közvetlen közelében fekvő települések helyzete a kedvezőbb, ami a magasabb foglalkoztatottsággal és kereseti viszonyokkal összefüggésben jelzi az itt élők jobb jövedelmi szintjét is.

2.2.4. INGÁZÁS, KÖZLEKEDÉS

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a szombathelyi agglomerálódó térségben élő foglalkoztatottak 37%-a, mintegy 19,6 ezer fő ingázott naponta a munkahelyére. Ennél magasabb arányt csak a győri agglomerációban és a székesfehérvári nagyvárosi településegüttesben mértek.

Az ingázás mértéke jelentősen eltért a központ és a vonzáskörzet esetében. A Szombathelyről eljárók száma nem egészen 5,4 ezer fő volt, azaz az itt élő foglalkoztatottak mindössze 15%-a dolgozott más településen (több mint fele a megyén belül tudott elhelyezkedni). A nyugati határ közelségét és a jó közlekedési feltételeket kihasználva minden 4. ingázó külföldön vállalt munkát. Ennél valamivel kevesebben, közel 1300-an jártak el naponta más megyébe dolgozni.

A vonzáskörzetben lakó foglalkoztatottak körében már jóval magasabb volt az ingázók aránya: közel nyolctizedük, több mint 14 ezer fő nem a lakóhelyén dolgozott. Közülük 9,8 ezren utaztak Szombathelyre, más megyébe csak 5,9%-uk, külföldre pedig 6,0%-uk járt dolgozni. A legnagyobb arányú határon túlra történő ingázás az Ausztriával szomszédos községekben volt megfigyelhető. A vonzáskörzetben lakó munkavállalók között az eljárók aránya 63 és 91% között szóródott. A települések kétharmadából a foglalkoztatottak több mint nyolctizede ingázott (Bögötről és Megyehídról 90-91%-uk). A központ legnagyobb arányban a tőle keletre és délre fekvő

településekről vonzotta a munkaerőt. Sok esetben az ingázók több mint háromnegyede utazott innen napi rendszerességgel Szombathelyre.

A térség külső peremén lévő településekről már nagyobb arányban jártak el más megyébe is dolgozni. Hányaduk néhány településen a 10%-ot is meghaladta, legnagyobb mértékben Nemes-rempehollóson (13%) és Felsőcsatáron (12%).

A más településre eljárók közül **külföldre ingázók** aránya az Ausztriával szomszédos községekben, több esetben a 16-20%-ot is elérte, de a Vaskeresztesről munkába járók négytizede lép-te át napi rendszerességgel az országhatárt. Az osztrák munkaadók elsősorban

építőipari, mezőgazdasági, vendéglátó-ipari végzettségű munkaerőt alkalmaztak nagyobb számban, de utóbbi időben a szociális területen is nőtt a kereslet.

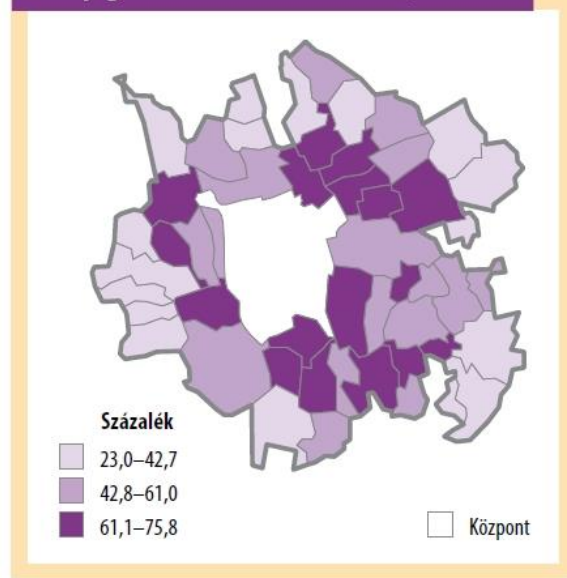
Szombathelyre összesen 16 ezren jártak be dolgozni, így a város közel 46 ezer helyben foglalkoztatottja közül minden 3. munkavállaló más településről ingázott és minden 5. bejáró a vonzás-körzetben lakott. A térségben Szombathely mellett csupán két másik településen, Lukácsházán és Vaskeresztesen haladta meg a helyben foglalkoztatottak száma a helyben lakó foglalkoztatottakét, ezzel szemben sok községben előbbieik létszáma csupán ötöde-tizede a településen élőkének.

A térségben az érettséginel alacsonyabb iskolai végzettségű munkavállalók 42%-a, míg a legalább érettségivel rendelkezők egyharmada ingázott. A vonzáskörzetben az átlagostól eltérő a helyzet, a legalább érettségizettek az alacsonyabb képzettségűekénél nagyobb hányada (81%-a) dolgozott lakhelyétől eltérő településen. Szombathelyen ezzel szemben mind az alacsonyabb végzettségű foglalkoztatottak körében, mind pedig az iskolázottabb csoportjában egyaránt 15% az ingázók aránya.

A naponta eljáró foglalkoztatottak négytizede ipari, építőipari, 13%-uk a szolgáltatási jellegű munkakörben dolgozott, mezőgazdasági tevékenységet pedig mindössze 1,7%-uk folytatott. A központból ingázók között az ipari, építőipari foglalkozás ritkább, ezzel szemben minden 4. naponta eljáró vezető értelmiségi munkakört töltött be, a vonzáskörzetben lakók közül csupán 13%-uk. Szellemi foglalkozást ugyanakkor mindkét esetben egyötödük folytatott.

Az általános jellemzőkhöz hasonlóan az ingázást elsősorban a fiatalabb korúak vállalják. A térségben élő foglalkoztatottak 17%-a volt 30 évesnél fiatalabb, a naponta eljárók közül pedig minden 5., az 50 éves és idősebbek körében viszont az ingázók aránya volt az alacsonyabb. A központban élő 30 év alatti foglalkoztatottak egyötöde, míg a vonzáskörzetben élők 85%-a ingázott, az 50 éves és idősebb munkaerő esetében arányuk sorrendben 11, illetve 72% volt.

2.2.8. ábra A központba naponta ingázók aránya a foglalkoztatottak százalékában, 2011

A térség települései közötti **tömegközlekedés** autóbusz-vonalakon és vasúton bonyolódik. A térség települései közül - Szombathelyet leszámítva - a vasúthálózathoz közvetlenül csak 8 csatlakozik. Ennek ellenére a vasút jelentős szerepet tölt be a központ megközelítésében. A legnagyobb forgalom a nemrég korszerűsített és villamosított Sopron-Szombathely-Szentgotthárd vasútvonalon bonyolódik. Az érintett vonalon található 6 településről a központ gyorsan elérhető. A helyközi autóbuszjáratoknak a vasútnál is fontosabb szerepe van. Ilyen módon az agglomerálódó térség valamennyi települése megközelíthető. A járatok zöme több települést érint, így esetenként hosszú menetidővel kell számolni. A személygépkocsik használata is egyre terjed. A térségben autópálya híján, a nagyobb forgalmat a Szombathelyt elkerülő gyűrű közös szakaszába csatlakozó 3 főútvonal vezeti le Kőszeg és Rum, Csorna, Veszprém és Körmend, valamint nyugat felé, Ausztria irányába. Szombathely irányukból könnyen elérhető, a közepes állapotú mellékútvonal- hálózat viszont nehezíti a közlekedést a körgyűrű települései között. Helyi autóbuszjáratok csak a központban állnak rendelkezésre.

2.2.5. GAZDASÁG, VÁLLALKOZÁSOK

2011-ben a szombathelyi agglomerálódó térségben 9,2 ezer **vállalkozás működött**, ami a Vas megyei állomány 55%-át jelentette. 76%-uk a központban tevékenykedett. A térségben ezer lakosra 77 vállalkozás jutott, ami 12-vel meghaladta a megyei, valamint 7-tel az országos átlagot. Szombathelyen kimagasló az arányszám (89), a vonzókörzetben viszont jóval alacsonyabb (53), ahol mindössze Sé, illetve a kis lélekszámú Dozmat, Kőszegpaty és Tömörd mutatója magasabb az átlagnál.

A térség vállalkozásai 47-53%-os arányban társas, illetve egyéni formában működtek. A vonzókörzetben az egyéni vállalkozók gyakoribbak (58%), mint a központban (51%). A legelterjedtebb társasági formák közül a korlátolt felelősségű társaságok 69, a betéti társaságok 28%-kal részesedtek. Összesen 19 részvénytársaság végzett tevékenységet a térségben, majd mindegyikük (17) Szombathelyen.

Az agglomerálódó térség vállalkozásai 22-78%-os arányban folytattak termelő, valamint szolgáltató tevékenységet. Előbbi ágak közül az ipar, építőipar a legjelentősebb (együttesen 18%), melyek részesedése a vonzaskörzetben (26%) 10 százalékponttal meghaladja a központét. A vonzaskörzetben a mezőgazdasági vállalkozások is számottevőbbek (9,7%). Szombathelyen azonban a szolgáltatások vannak túlnyomó többségben (82%), ami alapvetően a nagyváros ellátó funkciójából ered. A térségben található szervezetek 17%-a a kereskedelemben, 14%-a a tudományos és műszaki tevékenység területén végzett tevékenységet. Az **ágazati struktúrában** a vonzaskörzetben a termelőágak mellett a szállítás és raktározás, valamint a vendéglátás, a központban pedig az ellátó funkció, s a szerteágazó tevékenységek miatta különféle szolgáltatások töltenek be az átlagosnál nagyobb szerepet.

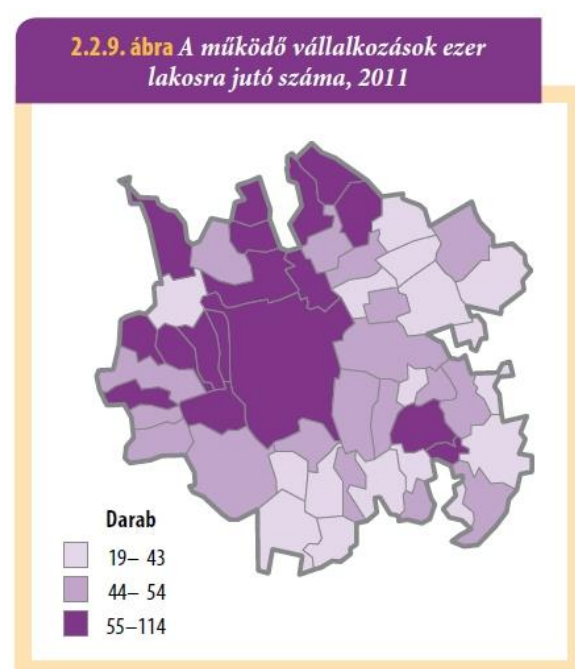
Az agglomerálódó térségben működő vállalkozások zöme, 96%-a 10 fő alatti mikrovállalkozás. A legfeljebb 49 főt foglalkoztató kisvállalkozások a vonzaskörzetben, a nagyobb létszámú közép- és nagyvállalatok Szombathelyen gyakoribbak az átlagosnál. A központban 57, a vonzaskörzetben mind-össze 11 ilyen szervezet működött. Közülük 11 Szombathelyen, illetve egy Lukácsházán található rendelkezett legalább 250 munkavállalóval. A térségben 7 **nagyvállalat** foglalkoztatott legalább 500 munkavállalót, melyek tevékenysége jórészt a járműgyártáshoz kötődik. Közülük az LUK SAVARIA Kuplunggyártó Kft. a legnagyobb, mely mintegy kétezer főnek biztosít munkát. Ezer fő feletti lét-számmal további 3 cég működik: az elektronikai alkatrészgyártó EPCOS Kft., az autóalkatrész gyártó Delphy Hungary Kft., valamint a szintén utóbbi ágazatba sorolt BPW-Hungária Kft. 500-999 fővel végzi tevékenységét a Vasi Volán Zrt., a Szombathelyi Erdészeti Zrt., a VASIVÍZ Zrt., valamint a már említett lukácsházi SCHOTT Hungary Kft., mely gyógyszeripari üvegtermék gyártással foglalkozik.

Szombathely keleti részén korszerű infrastruktúrával rendelkező, jól megközelíthető területen található a Claudius Ipari és Innovációs Park Kft. 185 hektáros összterülete az 1990-es évek közepétől áll a befektetők rendelkezésére. Napjainkig 143 hektáron mintegy 170 vállalkozás telepedett le.

2.2.6. LAKÁSOK

A 2011. évi népszámlálás időpontjában a szombathelyi agglomerálódó térségben 49 156 lakást számláltak, ami Vas megye állományából (45%) a népességet megközelítő hányadot képviselt. A nem lakott lakások nagyobb gyakorisággal jellemzően a kis lélekszámú településeken fordulnak elő, azonban átlagosan 8,2%-os arányuk a megyeinél, illetve az országosnál is kedvezőbb.

A térségben száz lakásban átlagosan 256

személy élt, ami 2-vel maradt el a megyei átlagtól. A mutató értéke Szombathelyen 239, a vonzaskörzetben 296 volt, utóbbi körben a laksűrűség 253 (Zsennye),

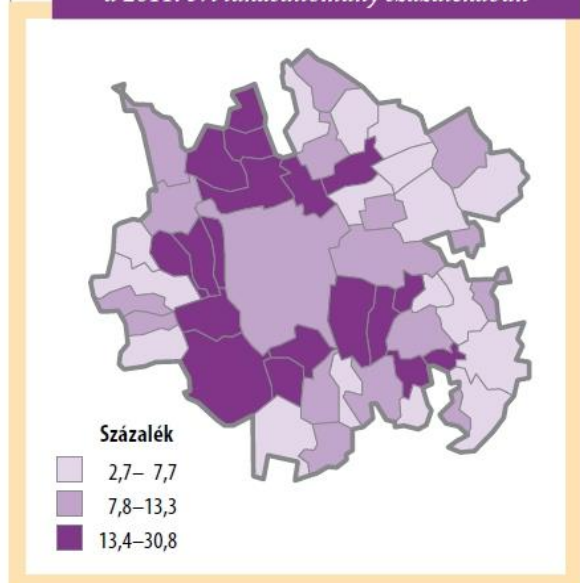
illetve 329 (Perenye) között szóródott.

A térség **lakásállománya** a két utolsó census között az országos átlagnál nagyobb mértékben, 11%-kal bővült. A növekedés a vonzaskörzetben (12%) magasabb volt a szombathelyinél, ezen belül 5 községben (Dozmat, Nárai, Perenye, Sé és Torony) kiugróan, 20%-ot meghaladóan gyarapodott a lakások száma. Az agglomerálódási folyamat erőteljesebbé válását jelzi, hogy jellemzően aktív korú, fiatalabb lakosok kiköltöztek a városból, vagy közelebb költöztek munkahelyükhöz, így egy-egy község népessége jelentősen megnőtt. A térségben a külföldi munkavállalás is befolyásoló tényező, melynek hatására a határ közeli és Ausztriába vezető főút melletti községek népszerűvé váltak az építkezők körében. A vonzaskörzet településeinek vonzerejét így nem elsősorban lélekszámuk, inkább földrajzi, főként főútvonalak melletti elhelyezkedésük határozza meg. A 2000-es évek első felében - részben a kedvező hitelfelvételi lehetőségek hatására - lakásépítési fellendülés kezdődött, és az építkezések nagy része 2005-ig be is fejeződött. Ezt követően a lakáspiac telítődése, a hitelezési szabályok módosulása, illetve a kialakuló gazdasági válság hatására visszaesés következett be, ami az agglomerálódó térségben is megfigyelhető. A megyében 2001 és 2011 között épített lakások 56%-a, mintegy 5,7 ezer a térségen belül épült fel. Az említett 5 településen a két utolsó népszámlálás között elkészült lakások aránya 16 és 31% között szóródott.

A lakások szobaszám szerinti összetétele alapvetően a központ és a vonzaskörzet között különbözik. Szombathelyen a lakások legtöbbször két-, illetve háromszobás, míg a vonzaskörzetben (a kis lélekszámú

Gyanógeregye, Kőszegpaty, Meggyeskovácsi, Nemesrempehollós, Vasszilvág és Zsennye kivételével) a falusias építési környezet következtében a három- és több szobás családi házak vannak többségben.

2.2.10. ábra A 2001–2011 között épült lakások a 2011. évi lakásállomány százalékában

A többszintes, emeletes lakóházak aránya Szombathelyen 14%-os, a vonzaskörzetben a társasházak hányada - a falvak főként családi házas jellegű építkezéséből adódóan - elenyésző.

Az átlagosnál fiatalabb korstruktúra és a jól kiépített közműhálózat révén a lakásállomány **komfortfokozat** szerinti összetétele kedvező. A szombathelyi agglomerálódó térség lakásállományának több mint kétharmada - a megyei átlagot 8,5, az országost pedig 8,1 százalékponttal meghaladva - összkomfortos, 27%-a komfortos és csupán 3,4%-a komfort nélküli, illetve szükség-lakás. Komfortosság tekintetében hátrányosabb

helyzetben főként a vonzáskörzet határán fekvő, illetve a kisebb lélekszámú falvak vannak. A térségben a vezetékes vízhálózat teljesen kiépített, viszont a közcsatorna-hálózat a települések egy-egy negyedében, 13 faluban még nem volt biztosított.

2.2.7. INTÉZMÉNYRENDSZER

Az agglomerálódó térség településeinek intézményellátottsága döntően a központra koncentrálódik, de az alapvető igények kielégítése többségében helyben is megoldott. A térségben 1 okmányiroda és 2 kormányablak Szombathelyen biztosítja a lakosság számára a közügyek intézését. Az aprófalvas településrendszerből adódóan a vonzáskörzetben 12 közös önkormányzati hivatal működik, Gencsapátiban és Táplánszentkereszten pedig önálló **intézmény** biztosítja az önkormányzati és államigazgatási feladatellátást. Munkaügyi központ és annak járási kirendeltsége egyaránt Szombathelyen található.

A települések közel hattizedén működött postahivatal vagy fiókposta, de a mozgóposta rendszer teljessé tételével valamennyi ellátása megoldott. Bankfiók mindössze 15 településen található, de a nagyobbakban több pénzügyintézetben, illetve a postahivatalokban is lehet banki tranzakciókat bonyolítani.

A helyi rendőrőrsök, illetve a körzeti megbízott léte jelentősen növeli a lakosság biztonságérzetét, szerepüket a főbb közlekedési útvonalak településeken való áthaladása, a bűnözési viszonyok is jelen-tősen meghatározzák. Szombathelyen kívül minden 4. településen működik szolgálat.

Az agglomerálódó térségben az **egészségügyi** alapellátást 83 házi orvosi és házi gyermekorvosi szolgálat biztosította, melyek több mint héttizede Szombathelyen található. Tíz település közül négyben a lakosság helyben, közvetlenül tudja igénybe venni az orvosi ellátást, a többiben meghatározott napon folyik a gyógyítás. Többnyire vegyes, felnőtteket és gyermekeket egyaránt ellátó körzetek alakultak ki, de Gencsapátiban, Lukácsházán és Vépen önálló gyermekorvos is rendelt. A vonzáskörzet minden 5. településén van gyógyszer-tár vagy fiókgyógyszertár, többnyire a házi orvossal is rendelkező helyeken.

A lakosság járóbeteg-ellátására Szombathelyen kívül a vonzáskörzet 5 településén, fekvőbeteg-ellátására egyedül a központban van lehetőség. A Vas Megyei Markusovszky Lajos Általános, Rehabilitációs és Gyógyfürdő Kórház, Egyetemi Oktatókórház, valamint a rendelőintézet valamennyi szakterületen fogadja az agglomerálódó térségben és az azon túl élő betegeket.

A **szociális alapellátó rendszer** legfőbb feladata a rászorulóknak számára a létfenntartáshoz szükséges feltételek biztosítása, az egészségügyi, valamint a mentális problémák megoldásának segítése. A települések közel hattizedében házi segítségnyújtás keretében támogatják az arra rászorulókat. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a központon kívül Bucsun, Egyházasköröscsön, Meszlenen és Nemeskoltán megoldott, ami jelentősen javítja az ott élő idős emberek biztonságérzetét. A település-együttesben összesen 6 időskorúak otthona működik, ebből 4 Szombathelyen, egy-egy pedig Acsádon és Táplánszentkereszten. Mindössze egy időskorúak gondozóháza található a megyeszékhelyen, ahol átmeneti elhelyezést, teljes ellátást kapnak az igénybe vevők egy éves időszakra. Hajléktalanokat ellátó intézmény szintén csak a központban van.

A bölcsődei ellátás a legkisebb korosztály számára Szombathelyen 7 feladatellátási helyen elérhető, míg a kapcsolódó települések közül mindössze Táplánszentkereszten van önálló intézmény. A húsz hónapostól egészen 14 éves korig terjedő korosztály nappali ellátását családi napközik szolgálják. Szombathelyen és Gencsapátiban egyaránt két-két helyen fogadják a gyermekeket. Óvodai ellátás 49 feladatellátási helyen volt a térségben, több mint négytizede Szombathelyen. A települések több mint felében helyben működött az intézmény, ahol a környék településein élő gyermekeket is fogadták.

Az agglomerálódó térségben összesen 36 általános iskolai feladatellátási hely volt, majd minden második a centrumban. A vonzott települések alig több mint harmadában van helyben **iskola**, a többiből ingázni kell a tanulóknak. A középfokú oktatás Szombathelyen koncentrálódik, a 33 feladatellátási hely majd mindegyike a központban található, ezen kívül Rumon és Vépen működött még szakiskolai oktatás.

Települési könyvtár csupán Nemeskoltán, Toronyban és Zsenyén nem állt a lakosság rendelkezésére, és közművelődési intézménnyel is mindössze 5 település nem rendelkezett. Az agglomerálódó térségben 10 muzeális intézmény várja a látogatókat, Szombathelyen kívül Csempezkopácson és Vasasszonyfán

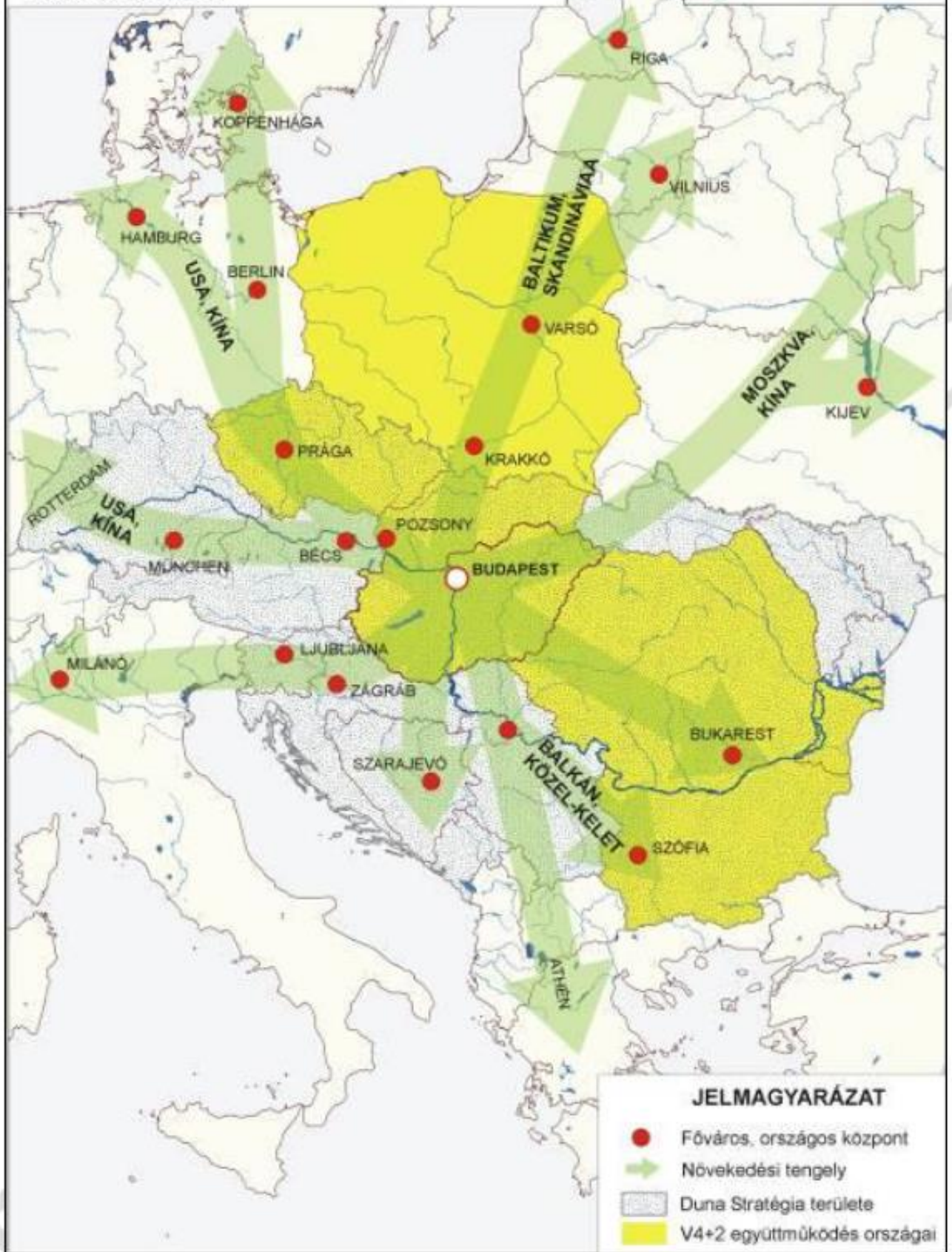
1.1.4. A város szerepe a Nemzeti Fejlesztés 2020, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció konkrétan Szombathelyre vonatkozatható részletei alapján

A 97/2005. (XII. 25.) sz. Országgyűlési határozattal nyolc évvel ezelőtt elfogadott Országos Területfejlesztési Koncepció középtávú (7 évre szóló) fejlesztési céljai már csak az eltelt idő miatt is elvesztették aktualitásukat, és megújításra szorultak volna. Az EU 2014-2020 időszakra szóló új költségvetési periódusának indulása, az új finanszírozási időszak fejlesztési célkitűzéseiben és fejlesztési eszköztárában (KSK alapok új szabályozása) a korábbiakhoz képest a paradigmaváltás erejével bekövetkezett változások Magyarország felkészülése érdekében új Országos Fejlesztési Koncepció és Országos Területfejlesztési Koncepció (OFTK) elkészítését tették szükségessé. A jelen megalapozó vizsgálat készítésekor ebből a **NEMZETI FEJLESZTÉS 2020, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció társadalmi egyeztetési változata, STRATÉGIAI VITAANYAG** című 2012. december 17-én közzétett egyeztetési dokumentum állt rendelkezésre. A jelen megalapozó vizsgálat további részeiben ez alapján kerültek megfogalmazásra az országos területfejlesztési tervekhez kapcsolódó részek.

Szombathely Megyei Jogú Város térszerkezeti pozíciójára, a településhálózati összefüggések és térségi kapcsolatok kontextusában betöltött szerepére vonatkozóan az OFTK egyeztetési dokumentuma az alábbi konkrétumokat tartalmazza.

Az OFTK 5.1.1. és 5.1.2. pontja Szombathelyt Magyarország, mint regionális központ (HUB) külső nagyvárosi gyűrűjének részeként jeleníti meg. Magyarország HUB szerepét az OFTK 5.1.1 pontja és az ott található következő ábra definiálja az alábbiak szerint.

Magyarország területi integrálódásának főbb dimenziói

A "HUB" értelmezését az OFTK (179. oldal) az alábbiakban fogalmazza meg:

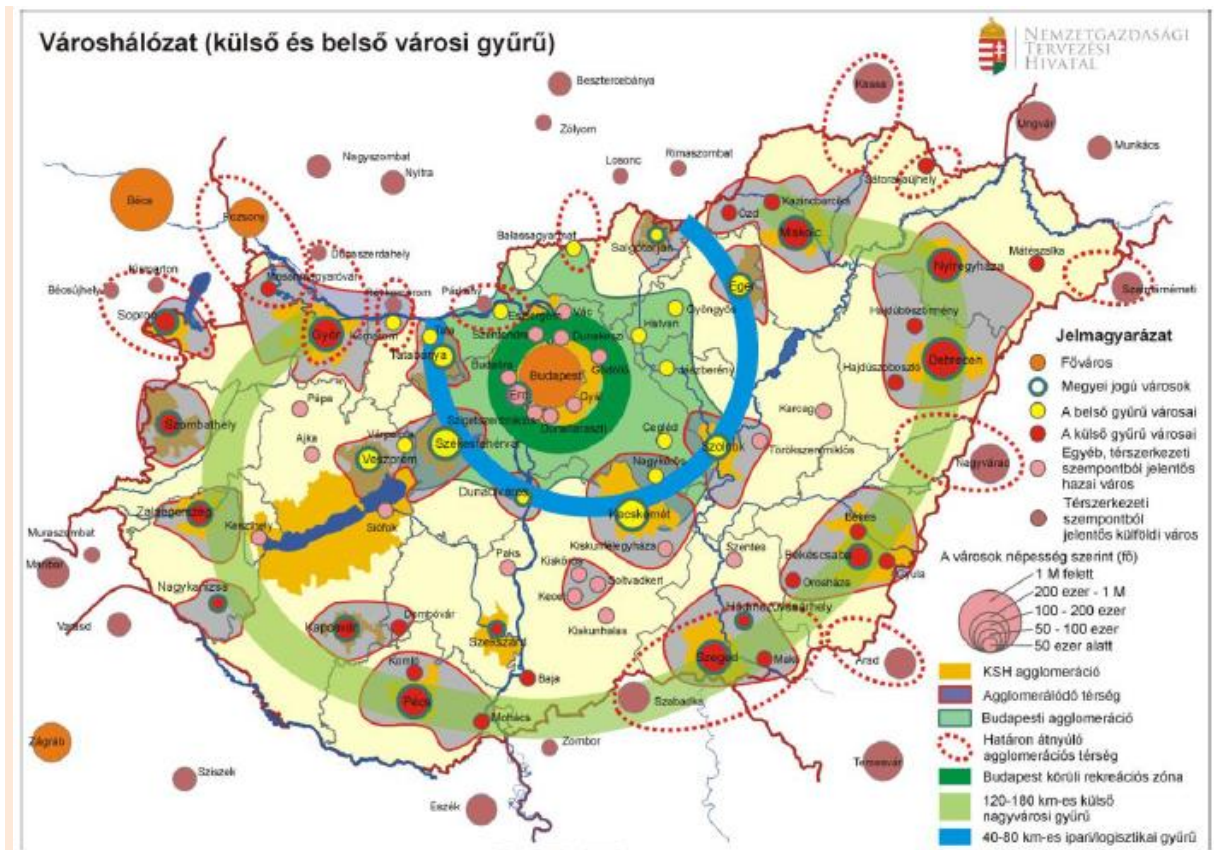
"A „HUB”-nak nevezett regionális központok vagy csomópontok a térségi kapcsolatok kereskedelmi, innovációs, közlekedési stb. hálózatok legaktívabb pontjai, tudományos-innovációs-kreatív központok és energetikai hálózatok globális és/vagy regionális szinten is kiemelkedő központjai. Magyarország fejlődésének egyik megalapozója és egyben fokmérője is a központi csomóponti szerep megszerzése és az az által generált gazdasági fejlődés. Központi helyzeténél fogva hazánk összekötő kapocs a kontinens északi és déli, keleti és nyugati része között, transzkontinentális léptékben pedig az ázsiai kapcsolatok kapuja lehet, mind közvetlenül, mind a tömegáru-forgalom szempontjából megkerülhetetlen közvetítő térségek felé. Mindennek megvalósításához nemcsak az ország pozícióját kell javítani, de városainkat is be kell kapcsolni ebbe a rendszerbe."

Az OFTK 5.1.1. pontjában és ábrájában foglaltak definiálják azokat a Budapesten át nyugati irányban kirajzolódó európai transznacionális növekedési tengelyeket Bécsen, Münchenen át az Alpok északi oldalán, Ljubljanán, Zágrábon, Milánón át az Alpok déli oldalán, amelyeket a Szombathely és a Nyugat-Dunántúl európai térszerkezeti pozícióját bemutató ábránk is megjelenít a jelen Vizsgálat 1.1.1. fejezetében.

A jelen Vizsgálat 1.1.1. fejezetében bemutatott térszerkezeti koncepció másik elsőrendű fontosságú alkotóelemét, a Nagykanizsa Győr vonalon, Szombathelyen át, egy növekedési tengely körül kirajzolódó városhálózat és potenciális HUB képét implicit formában az OFTK egyeztetési dokumentuma is előrevetíti a Budapest körüli 120-180 km-es távolságban kirajzolódó külső nagyvárosi gyűrű felrajzolásával, anélkül azonban, hogy feltárná ennek jelentőségét a Szombathelyt magában foglaló régió szempontjából, azoknak a térszerkezeti összefüggéseknek a felismerése alapján, amelyeket a jelen vizsgálat 1.1.1. pontjában megfogalmazunk.

Az OFTK-ban definiált, fent említett külső nagyvárosi gyűrűnek a meglévő M1 és M7 autópályák közé eső szakasza Nagykanizsától Győrig az a Szombathelyen át húzódó európai szintű regionális HUB térség, amelynek kontextusában Szombathely térszerkezeti pozícióját az EU Alpok körüli fejlett régióinak részeként a jelen vizsgálat 1.1.1. pontja bemutatja.

Az a körülmény, hogy az OFTK jelen vizsgálat lezárásakor ismert publikus egyeztetési dokumentuma a jelen dokumentum 1.1.1. pontjában bemutatott térszerkezeti felismerést még nem tartalmazza, a jelenleg párhuzamosan folyó országos és helyi szintű tervezési folyamat természetéből adódik, mivel a fent említett felismerés a jelen városfejlesztési dokumentum kidolgozása során, az OFTK egyeztetési dokumentumának közzététele után született meg.

Az OFTK egyeztetési dokumentumában az 5.1.2. pontban a fentiek szerint megjelenített külső nagyvárosi gyűrűben, illetve körülötte helyezkednek el Dunántúl következő megyei jogú városai: Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Kaposvár, Pécs), amelyeket jelentőségük szempontjából az OFTK két különböző szintre besorolva jelenít meg az alábbiak szerint.

A külön alcímmel kiemelt "Nemzeti és perspektivikusan nemzetközi jelentőségű nagyvárosi térségek" közé az OFTK Miskolcot, Szegedet, Pécsét és Győrt sorolja a külső nagyvárosi gyűrűből (a belső gyűrűből egyedül Székesfehérvárt). Az országos fejlesztés rendszerében úgy fogalmazza meg a felsorolt öt hagyományos "regionális székhely" jelentőségét, hogy az említettek

"a Budapest-központúság oldására egy részben önálló területi szintet jeleníthetnek meg a fővárosi szint mellett/alatt. Népességük és gazdasági szereplőik számossága eléri azt a kritikus tömeget, ahol már számos speciális nagyvárosi kulturális és gazdasági rétegigény jelenhet meg és azok fenntarthatóan ki is elégíthetők, így elitszervező helyszínek lehetnek. Feladatuk, hogy kisugárzó hatásukkal közvetítsék a fejlődést innovatív, technikai, gazdasági, kulturális értelemben egyaránt tágabb, több megye határára túlmutató térségük és a többi nagyváros felé. E regionális léptékben maguk is generáljanak autonóm fejlődést és magas szintű feladatokat lássanak el a szolgáltatások, kultúra, oktatás, közigazgatás terén. E városok felsőoktatási és egészségügyi ellátó központi helyszínekként már jelenleg is jelentősek. A szellemi élet valós vidéki alternatíváinak, országos léptékű központjainak megteremtésével az innováció helyszíneinek száma is növelhető, és a nem csak egyetlen központtól függő elit nagyobb és stabilabb teljesítményt is tud nyújtani. Különösen a kutatás-fejlesztési funkciók és e téren a gazdasági

szférával való együttműködés, valamint a kulturális és ehhez kapcsolódó kulturális és kreatív ipari teljesítmény esetében fokozható e helyszínek teljesítménye. Gesztusértékű lehet egyes országos hatókörű hivatalok Budapesten kívüli nagyvárosi központba helyezése is, amivel egyben tesztelhetőek is a decentralizációs központok lehetőségei. Elképzelhető az egyes országos hatókörű intézmények „kihelyezése”, pl. örökségvédelem, területfejlesztés, szellemi tulajdon.

A határok átjárhatóságának javulásával fontos jelenség a határon átnyúló kis és nagyvárosi agglomerációk megjelenése határaink mentén. A hazánk területére átnyúló vagy potenciálisan átnyúló agglomerálódó területek esetében (tipikus példája ennek Pozsony agglomerációja) törekedni kell a közeli nagyvárosi központtal való együttműködésre a fejlesztések során, hiszen e helyzet nagy lehetőségeket rejthet az érintett települések számára, az esetleg negatív agglomerációs jelenségeket pedig érdemes csökkenteni. A hazai központú és a határ túlsó oldalán is formálódó városi vonzáskörzeteink (tipikus példája ennek Esztergom vonzáskörzete) esetében pedig a hazai városközpont fejlesztésekor számításba szükséges/kell venni a határon túli lehetőségeket, az ottani szereplőkkel partnerségben.

Nagyságuk és elismert felsőoktatási és kutatási műhelyeik jelenléte a nemzetközi gazdasági és kutatás-fejlesztési munkamegosztásba való bekapcsolódás lehetőségét kínálja e nemzeti jelentőségű városaink számára. Nemzetközi szerepvállalásuk egyrészt európai és globális hálózati együttműködésekben nyilvánulhat meg. Másrészt határmenti helyzetükből adódóan a határon túli térségekre terjeszthetik ki vonzerejüket, térségük kaputérségként is működhet. Ez utóbbi téren azonban e városoknak komoly versenytársai sorakoznak a határ túloldalán (Pozsony, Bécs, Graz, Maribor, Eszék, Szabadka, Temesvár, Arad, Nagyvárad, Ungvár, Kassa). A befektetésekért, a közlekedési, logisztikai és a nagytérségi gazdaságirányításért, a turisztikai, oktatási és egészségügyi vezető szolgáltató központi szerepekért folytatott városversenyben támogatni kell e városainkat. A fejlesztéseknek azonban legalább ilyen fontos iránya a közeli, határon túli nagyvárosokkal való, kölcsönös előnyöket hozó funkciómegosztás is."

Az OFTK-ban megfogalmazott fenti besorolásnak az ad külön jelentőséget, hogy az említett városokra vonatkozóan került megfogalmazásra az egyeztetési dokumentációban, hogy a külső nagyvárosi gyűrű "nemzeti- nemzetközi jelentőségű központjaira építhető a valós decentralizáció".

Szombathely nem a fent felsorolt városok között szerepel, hanem "a külső nagyvárosi gyűrű többi városa" között, amelyekről az kerül kiemelt formában megállapításra az egyeztetési dokumentumban, hogy "a külső nagyvárosi gyűrű többi városa is fontos térszervező", amit az OFTK az alábbiak szerint fogalmaz meg részletesebben:

"A külső nagyvárosi gyűrű egyes városai nem rendelkeznek több megyére kiterjedő térszervező potenciállal, de ennek ellenére fontos szerepet tölthetnek be a gyűrűn belüli térkapcsolatok fenntartásában és megyéjükön belüli térszervezésükkel. Ide sorolható Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Kaposvár, Békéscsaba, Nyíregyháza, és a domborzati és történelmi okok miatt a gyűrűn kívül elhelyezkedő Sopron és Szekszárd. Fontos termelési-szolgáltatási funkciókat és markáns gazdasági, esetleg innovációs profilokat már most is megjelenítenek, és

ez a jövőben tovább erősíthető. E városokban a határon átnyúló nemzetközi foglalkoztatási és gazdasági együttműködés a városfejlesztések fontos iránya lehet."

A külső nagyvárosi gyűrű városaira, köztük Szombathelyre, illetve Funkcionális Várostérségeikre vonatkozóan az OFTK az alábbi átfogó fejlesztési elképzeléseket fogalmazza meg:

- *"Elérhetőséget javítani kell mind Budapest felé, mind oldalirányba. A külső gyűrű nagyvárosi vonzáskörzetének kialakításához és a gyűrű kis és nagyvárosai közötti funkciómegosztáshoz elengedhetetlen a városok közötti közlekedési kapcsolatok jelentős javítása, mely a közösségi közlekedésszervezés mellett jelentős közúti és vasúti infrastrukturális fejlesztéseket is igényel. A városok és Budapest közötti kapcsolatoknak elsősorban a közösségi közlekedés és a kötőtpályás infrastruktúra-fejlesztésben kell megnyilvánulniuk a jövőben.*
- *Innovációs alapú gazdaságfejlesztés, a kereskedelmi és szolgáltatási potenciál minőségi fejlesztése, regionális (esetenként országos és nemzetközi) gazdasági kapcsolatokkal és hatással, megyei, esetenként regionális foglalkoztatási vonzással.*
- *Országos szintű állami intézmények vidéki központokba történő telepítése.*
- *A gazdaságpolitikában e térségek kiemelt kezelése, befektetési környezet javítása. Az egyes városok kialakult termelési lehetőségeihez, erőforrásaihoz igazodó ágazati szakosodás és a városok közötti munkamegosztás támogatása, összehangolt városi gazdasági profilok kialakítása.*
- *A térségközpont nemzetközi (nagyvárosi) hálózatokba való intenzívebb bekapcsolódásának ösztönzése, a gazdaság, kutatás-fejlesztés, oktatás (egyetemi központok nemzetközi oktatási-kutatási együttműködéseinek és képzési formáinak ösztönzése), fejlesztési-tervezési információcseréjének területén.*
- *Nemzetközi szinten a központi település imázsának erősítése, sajátos arculat kialakítása, fokozott térségi és települési marketing- és márkáépítési tevékenység ösztönzése. Minőségi munkahelyek biztosítása a magasan kvalifikált munkaerő megtartása érdekében a központban.*
- *A központi és térséget dinamizáló funkciók ellátásához szükséges többszintű elérhetőségi rendszer fejlesztése a gyűrű mentén (infrastruktúra-fejlesztéssel) és a főváros irányában (elsősorban közösségi közlekedésszervezéssel).*
- *Indokolt esetben közszolgáltatási és foglalkoztatási centrum szerepkör szerinti funkcionális alközpontok erősítése a nagyvárosok vonzáskörzetén belül. "*

Szombathely Megyei Jogú Város városfejlesztési koncepciójának és integrált városfejlesztési stratégiájának kidolgozása során a várhatóan 2013 júniusában jóváhagyásra kerülő OFTK egyeztetési dokumentációjának legfontosabb üzenetei közé fognak tartozni az egyeztetési dokumentáció 5.1.6.2. pontjában foglaltak, mely szerint *"a területi fejlesztések alapegységei a jövőben a városok és vonzáskörzetük együttese, a várostérségek lesznek (szakmai kifejezéssel funkcionális várostérség – FVT)".*

Következésképpen a jóváhagyott új Országos Fejlesztési Koncepció és Országos Területfejlesztési Koncepció alapján a későbbiekben megtörténő stratégiaalkotás során a városfejlesztési gondolkodást ki kell majd terjeszteni Szombathely Funkcionális Várostérségére (FVT), aminek érdekében a jelen megalapozó vizsgálat helyzetértékelésében célszerű javaslatot megfogalmazni az FVT lehatárolására.

Az OFTK egyeztetési dokumentuma „5.2.3.1 A külső városgyűrű meghatározó gazdasági szerepkörrel rendelkező városai” című fejezete a következőket fogalmazza meg Szombathely kapcsán:

"Szombathely az osztrák-magyar határtérségi régiójának kulturális, tudományos, oktatási központja pozíció megszilárdításában a meglévő gépipari, kereskedelmi, autóipari, textilipari, faipari és turisztikai húzóágazatok erősítése mellett kitörési pontként határozza meg az IKT iparágak, logisztika, sportgazdaság és a diverzifikált turizmus területeit. A térség kiterjed a közvetlen városi vonzaskörzeten túl a Répce-Rába területeire (Bük/Kőszegtől Szentgotthárdig), illetve potenciálisan Felsőőr környékére."

A Nemzeti Fejlesztés 2020 vitaanyagának Vas megyére vonatkozó fejezete az alábbiakat fogalmazza meg Szombathely kapcsán:

"Szektorokon átívelő, gazdaságfejlesztési foglalkoztatási és képzési együttműködések valamint a klaszterizáció támogatás (pl. Harmadik Járműipari és Mechatronikai Centrum: Szentgotthárd, Szombathely, Zalaegerszeg). Továbbá kiemelt térségi brandek kialakítása a turisztikai szektorban: Őrség, Kőszeg, Írottka, Savaria, Pannon fürdővilág."

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Jelen ITS felülvizsgálat eredményei az OFTK felülvizsgálatának folyamatába annak előrehaladása függvényében elvileg becsatornázhatóak

A jelen Helyzetfeltárás részeredményei azt vetítik előre, hogy az ITS felülvizsgálata tükrében feltétlen indokolt lesz Szombathely jelentőségének erőtelesebb megjelenítése az OFTK különböző részeiben a város gazdaságfejlesztési potenciálja és kedvező térszerkezeti pozíciója következtében.

Az OFTK Szombathelyt illető hiányosságai túlnyomó részt abból fakadnak, hogy az OFTK-ban a Magyarország területi integrálódásának fő dimenziói című, fenti ábrán nem jelenik meg helyesen a Szombathelyen és a Nyugat-Dunántúlon áthaladó észak-déli irányú európai tengely (Borostyánkő út, M86), és annak kapcsolódása a tőle nyugatra elhelyezkedő fejlett európai gazdasági-ipari térséghez, aminek jelentőségét már az ITS Helyzetfeltárásának 2013-ban elkészült egyeztetési dokumentuma is bemutatta, és amit az EU regionális politikai alapidokumentumain kívül az újabb, független hazai szakértői vélemények is alátámasztanak. Ezt a hiányosságot feltétlen célszerű lenne kiküszöbölni az OFTK-ból, mert Magyarország gazdasági fejlődésére még kedvezőtlenebb a hatása, mint Szombathelyére.

1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Amint az fentebb az 1.1.4. pontban már említésre került, a 97/2005. (XII. 25.) sz. Országgyűlési határozattal nyolc évvel ezelőtt elfogadott Országos Területfejlesztési Koncepció középtávú (7 évre szóló) fejlesztési céljai már csak az eltelt idő miatt is elvesztették aktualitásukat, és megújításra szorultak volna. Az EU 2014-2020 időszakra szóló új költségvetési periódusának indulása, az új finanszírozási időszak fejlesztési célkitűzéseiben és fejlesztési eszköztárában (KSK alapok új szabályozása, benne a különböző területi szintekre decentralizált, dedikált EU és kormányzati forrásokat felhasználó Integrált Területi Beruházások (ITB) eszköze az integrált területfejlesztés átfogó logikájába ágyazódva) a korábbiakhoz képest a paradigmaváltás erejével bekövetkezett változások Magyarország felkészülése érdekében új Országos Fejlesztési Koncepció és országos Területfejlesztési Koncepció (OFTK) elkészítését tették szükségessé.

A jelen megalapozó vizsgálat készítésekor ebből a NEMZETI FEJLESZTÉS 2020, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció társadalmi egyeztetési változata, STRATÉGIAI VITAANYAG című 2012. december 17-én közzétett egyeztetési dokumentum állt rendelkezésre. A jelen megalapozó vizsgálatban az alábbiakban ez alapján kerültek bemutatásra azok az OFTK egyeztetési dokumentumában megfogalmazott koncepcionális, illetve átfogó iránymutatást jelentő elemek és üzenetek, amelyek Szombathely Megyei Jogú Város településfejlesztési koncepciójának és integrált településfejlesztési stratégiájának megfogalmazása során várhatóan különösen relevánsak lesznek az OFTK 2013 júniusára tervezett országgyűlési elfogadását követően. Az adott keretek között viszonylag részletes bemutatásuk az alábbiakban azért fontos, mert az országos koncepció és annak átfogó iránymutatásai adják azt a kontextust, amiben Szombathely MJV hosszú távú településfejlesztési koncepcióját és közép távú integrált településfejlesztési stratégiáját valamint Integrált Területi Beruházásait meg kell fogalmazni a jelen megalapozó vizsgálat kidolgozását követően.

A korábbi hatályos megyei területfejlesztési koncepció, illetve stratégia értelemszerűen ugyancsak aktualitását veszítette ugyanazon okok miatt, mint a korábbi Országos Területfejlesztési Koncepció, és a fent részletezett okok miatt új megyei területi tervek elkészítése vált szükségessé az EU 2014. január 1-vel kezdődő új költségvetési periódusára történő felkészülés érdekében, az OFTK készítésével összehangolva. Ennek megfelelően Vas megye hosszú távú területfejlesztési koncepciójának kidolgozása a javaslatvételi fázisban van, és várhatóan az OFTK júniusra tervezett elfogadása után, 2013 őszén kerül elfogadásra, a középtávú megyei területfejlesztési stratégia és program megalkotása pedig az említett koncepció keretei között kezdődött el. Ennek megfelelően a városfejlesztés jelen megalapozó vizsgálata a megyei területfejlesztési koncepció készítésével párhuzamosan készültek. A következőkben a releváns megyei területi tervekkel való összefüggések vizsgálata a Vas Megyei Területfejlesztési Koncepció Javaslatvételi fázisának egyeztetési dokumentuma alapján történt, aminek a jelentőségét ugyanaz a logika adja, mint az OFTK-ét. Vas Megye Területfejlesztési Koncepciójának javaslatvételi szakasza II. kötetének 2013 májusi munkanyagához a következőkben a megyei koncepcióval foglalkozó részben Szombathely MJV javaslataként azokat a fejlesztési irányokat

foglalmazza meg a jelen vizsgálati dokumentum, amelyek Vas megye és Szombathely MJV eddigi egyeztetései alapján nem - vagy nem a kellő hangsúllyal megjelenítve - kerültek be a megyei koncepcióba.

1.2.1. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval való összefüggések vizsgálata

NEMZETI FEJLESZTÉS 2020: Hazai fejlesztéspolitikai célkitűzések

Nemzeti jövőkép

Magyarország 2030-ban Közép-Európa gazdasági és szellemi központja, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel. E jövőkép eléréséhez gazdaság- és társadalomstratégiai fordulatra, az ebbe az irányba megkezdett lépéseink folytatására van szükség. Az ország több évtizede folyamatosan fenntarthatóan növekedik, a gazdasági teljesítményünk és a foglalkoztatás jelentősen bővül. Patrióta gazdaságpolitika mellett az ország GDP-je kétszeresére bővül, közben helyi és térségi szinten is fokozatos életminőség javulás mérhető:

- Új és versenyképes munkahelyek jönnek létre, komoly beruházások valósulnak meg a természeti erőforrásainkat óvó, a környezeti fenntarthatóságot szem előtt tartó módon.
- Erős hazai ipar működik, mely a globális nagyvállalatok rendszeréhez kapcsolódó kis- és középvállalkozások hálózatára épül.
- A gazdaság duális szerkezete oldódik, a hazai középvállalatok megerősödnek, a gazdaságirányításunk a multinacionális vállalatokkal partnerségben működik.
- Közlekedési infrastruktúránk átlagon felüli szinten kiépített.
- Magas minőségi és széles körben elérhető oktatási rendszerünk versenyképes tudást közvetít a felnövekvő generációknak..
- Egészséges, jól képzett, a gazdaság igényeit kielégítő hazai munkaerő áll rendelkezésre minden nemzedék esetében.
- Kiegyensúlyozottak és szerteágazók a gazdasági kapcsolataink nagy részben a sikeres keleti nyitásnak köszönhetően, kihasználjuk kiváló földrajzi helyzetünket.
- Európai szinten az egyik legvonzóbb, Közép-Európában pedig a legkedvezőbb gazdasági környezetet biztosítja az ország.
- Innovációs potenciálunk meghaladja az európai átlagot.

Magyarország fekvését és adottságait kihasználva fokozatosan visszanyerte gazdasági súlyát, térségben betöltött szerepe erős:

- Magyarország a térség legjelentősebb regionális központjaként (HUB) működik, mind a logisztika, mind a tudás terén.
- Ez a szerepkör különösen jelentős, globális funkciókat biztosít Budapest számára, de kiemelt szereppel rendelkeznek nagyvárosaink is, amelyek az európai, különösen a közép-európai, Kárpát-medencei városhálózatba beágyazódva a növekedésünk elsődleges színterei.

Természeti és kulturális erőforrásaink felelős és hatékony kihasználásával jórészt önerőre épülő gazdasági fejlődés valósul meg:

- *Kiemelkedő termásvízkinccsünkre, ásványvizeinkre építve energiafüggetlenségünk jelentősen csökkent, virágzó gyógyturizmus és fürdőkultúra működik.*
- *Meglevő szakmai tudásunk alapján a vizeinkkel való okszerű, de kreatív gazdálkodás az agrárium és a klímavédelem legerősebb támogatója, egyben exportlehetőségek megalapozója is. Magyarország virágzó „vízország”.*
- *Kiváló minőségű és nagy kiterjedésű termőföldrünk stratégiai erőforrásunk, melyre virágzó és a helyben élőket gazdagító agrárium épül.*
- *A magyar kultúra, zene, nyelv és hagyományok sokszínűsége, egyedisége kiváló alapot nyújt a kreatív és innovatív iparágaknak, valamint nemzeti összetartozásunk erősítésére.*

A XXI. században meghatározó lesz az innováció, a tudás szerepe, és ebben Magyarország versenylőnnyel rendelkezik, hiszen oktatásunk, felsőoktatásunk világviszonylatban is jó. A jól képzett és kreatív ember a legfontosabb erőforrásunk, erre építve Magyarország globális tehetségközpont lehet:

- *Erős a jelenlétünk a tudásra építő speciális iparágakban, amelyek hasznosítják a hagyományos értékeinket, példát adva a globális résekben történő további növekedési lehetőségekre.*
- *Az ország meg tudja tartani tehetségeit, az „agyelszívás” megáll, külföldi tapasztalatszerzéssel, a globális tudástérben való részvétellel alakul, és a magyar emberek tehetségüket saját hazájuk javára kamatoztatják..*
- *Magyarországon is kiépül és folyamatosan fejlődik egy olyan inspiráló környezet, amelyben az egyetemek, kutató intézetek és a hazai vállalatok kapcsolatrendszere korszerű termékeket, eljárásokat, technológiákat eredményez, amely a hazai gazdaság fejlődésének egyik fontos alapja.*

Az évtizedek óta tartó negatív népesedési trend megáll és megfordul:

- *A családbarát intézményekkel, közszolgáltatásokkal, munkaszervezéssel, a megélhetés biztonságának növelésével elérjük, hogy a nemzet lélekszáma gyarapodásnak induljon.*
- *A nemzeti összetartozás erősödésével a határon túli nemzetrészeink is megerősödnek, gyarapodnak.*
- *Megtörténik a demográfiai fordulat.*
- *A lakosság lelki és testi egészségének megőrzésével értékteremtő képességünket javítjuk és mindenki számára biztosíthatóvá tesszük a „jól-lét” lehetőségét.*
- *Megteremtjük az egészséges társadalom alapjait, a megelőzésre, egészséges életmódra, mozgásra, táplálkozásra építve jelentősen javul az emberek egészségi állapota.*
- *Magyarország gyógyfürdőivel, gyógyvizeivel, gazdag és sokszínű természeti környezetével, egészségipari szolgáltatásaival gyógyító központként, az alkonygazdaság lehetőségeinek kihasználásával működik.*

A társadalom megújítása terén is komoly kihívások előtt áll az ország, fontos, hogy növekedjen a társadalmi elégedettség és kohézió:

- A munka újra érték legyen, a munka alapú társadalom részesének lenni az egyes emberek számára presztízst jelentsen.
- Az új munkahelyek mellett bővíteni szükséges a foglalkoztatási formák körét. Javítjuk az esélyegyenlőségi célcsoportok kilátásait, az elszegényedett rétegek felemelése és a diszkriminációval sújtott etnikai kisebbségek integrációja érdekében megvalósítjuk a társadalmi felzárkóztatást.
- Erős és tevékeny, széles bázisú középosztály támogatja a társadalmi kohéziót.
- Mindezek révén a társadalmi különbségek csökkennek, a közösségek megerősödnek.
- A természeti erőforrásaink védelme a társadalmi értékrend részévé válik.

Az ország eltérő társadalmi, gazdasági vagy környezeti adottságú területei egy sokszínű, ugyanakkor egységes nemzeti területi rendszert alakítanak ki.

- A területi rendszerünkben az eltérő területi adottságokon markáns térségi rendszerek működnek egymással munkamegosztásban. Térségi alternatívákban alakul a nemzet szellemi élete, így egy többközpontú, stabil, innováció-orientált területi rendszer bontakozik ki. A térségek eltérő mértékben, de sajátos potenciáljaikat kihasználva mind képesek tenni az ország növekedéséért.
- Minden térségi rendszer képes a térségi társadalmi és gazdasági igények és a környezeti feltételek harmonizálására. Térségeink egymáshoz hasonló módon, egységesen képesek szavatolni a létbiztonsággal és az életminőséggel szembeni társadalmi elvárásokat, így egyikük sem hátráltatja a nemzeti szintű növekedés kibontakozását.
- Magyarország területi rendszere az európai térbe ágyazódva, számos gazdasági és társadalmi kapcsolattal kötődik a határon túli magyarlakta térségekhez, kulturális, gazdasági és környezeti együttműködésben áll a Kárpát-medence és Közép-Európa országaival, de gazdasági kapcsolatai Nyugat-Európán és a nyugati világon túl egészen a Távol-Keletig terjeszkednek.

A gazdasági megújulással, az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatrendszer javulásával, és hatékony célirányos térségi beavatkozásokkal az ország területi különbségei nem nőnek tovább. A globálisan versenyképes térségek, városok hálózata a leszakadó térségeket ismét építő módon kapcsolja az ország vérkeringésébe:

- A növekedés kisugárzó hatásait fokozottan figyelembe vevő gazdaságfejlesztés a fejlődés eredményeit minden térségbe eljuttatja.
- Ehhez a városok és térségek kapcsolatának erősítése, új stratégiai szövetségek megkötése, város-vidék együttműködés kialakítása szolgál alapul, amit kitűnően támogat a decentralizáltabbá váló közlekedési rendszerünk.
- Az etnikai (roma népesség) és jövedelmi alapú, kedvezőtlen társadalmi-gazdasági folyamatokkal sújtott területi zárványok integrációja megindul, életkörülmények közelítenek az országos átlaghoz, a társadalmi munkamegosztásba való bekapcsolódásuk biztosított.

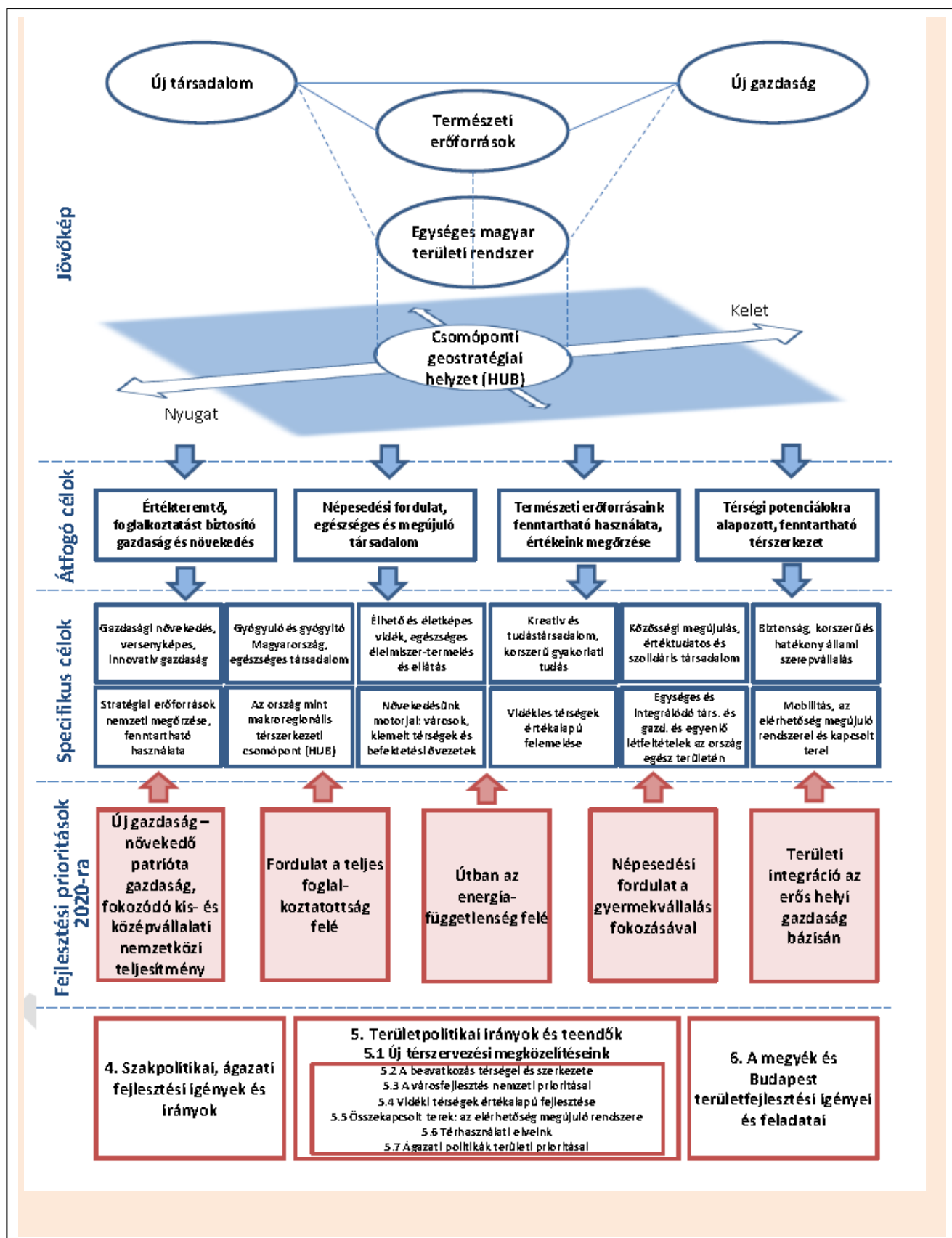

Az ország minden lakója számára biztonságos és jól működő, hatékony elérhetőségi rendszerek állnak rendelkezésre. A közlekedési hálózat a gazdaság és társadalom igényei szerinti fejlesztésével erős és a fejlődést megalapozó térbeli kapcsolatrendszer alakul ki:

- *Az infokommunikációs fordulattal, az információhoz és kommunikációhoz való gyors és korszerű hozzáférés mindenhol biztosított.*

Jelentős kihasználatlan potenciál rejlik még a vidéki térségeinkben, ahol az ország gazdasági és társadalmi tartalékainak jelentős része található. Jövőképzünkben a vidék egy értékekkel rendelkező, értékeinek felismerésével szívesen választott élettér, ahol a fiatalok megtalálják a jövőjüket, boldogulásukat:

- *A helyi gazdaságfejlesztés és helyi piacok fejlesztése csak egy eszköz a belföldi piacok visszaszerzése terén, azonban a helyi, falusi közösségek és vidéki térségek számára komoly lehetőségeket tartogat.*
- *A helyi erőforrások, megújuló energiaforrások kihasználásával legalább részben autonóm térségi ellátórendszerek épülnek ki, melyek munkahelyeket teremtenek és javítják az ellátásbiztonságot.*
- *A települések és az elérhetőség fejlődésével, a megélhetés lehetőségét biztosító helyi gazdasággal a vidéki elvándorlás megáll, megfordul, egyre több fiatal választja a vidéki tereket.*
- *Falvaink, tanyáink korszerű módon folyamatosan megújulnak, új funkciókat nyernek (munkatermelés, lakhatás, rekreáció, innováció).*
- *Korszerű, verseny- és életképes családi gazdaságok, kis-és középüzemek működnek vidéken, kiegyensúlyozott szerkezetben a nagyobb gazdaságokkal, biztosítva a vidéki lakosság egy részének a foglalkoztatását, megélhetését, a megtermelt értékekkel növekvő mértékben hozzájárulva a nemzetgazdasághoz, biztosítva az ország egészséges élelmiszerellátását.*

NEMZETI FEJLESZTÉS 2020: Stratégia

Átfogó fejlesztési célok

A nemzeti jövőkép elérése érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg. E négy cél – az OFTK hosszú távú teljes tervezési törekvéseinek megfelelően – üzenetet ad a társadalom és a gazdaság egészének, valamint a társadalom és a gazdaság környezethez való viszonyulására is.

Átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatra ösztönöznek, az alábbiak szerint:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés

Cél a fenntartható gazdasági növekedés, a kiszámítható, érték-, tudás- és munkaalapú, hozzáadott értéket növelő és közhasznokat eredményező gazdasági fejlődés és jövedelemtermelés biztosítása. Ennek érdekében cél a nemzetstratégiai ágazatokban történő beruházások és vállalkozásfejlesztés támogatása, a kis- és középvállalkozások, családi gazdaságok, nemzeti vállalatok megerősítése, piaci lehetőségeik szélesítése, a nemzeti szolgáltatási piacok visszaszerzése, a biztonságos élelmiszerellátás, a helyi gazdaság megerősítésével a helyi közösségek autonóm, önfenntartó, öngondoskodó erejének a helyreállítása.

2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom

Cél a népességszám növelése, a gyermekek születésének ösztönzése. További cél a népesség szellemi, erkölcsi, tudásban és értékekben való gyarapodásának elősegítése, a közép- és az alsó-közép-osztály, valamint a közösségek és családok megerősítése, a nemzeti, közösségi és egyéni felelősségvállalás és értékátadás.

Kiemelt cél a társadalmi megújulás és gyógyulás elősegítése, az egészséges életmód, a sport és a mozgás, valamint az egészséges táplálkozás ösztönzése. Ehhez kapcsolódik az egészségi állapot javítása, a hatékony közegészségügy és egészségügyi szolgáltatások, a megelőzés és rekreáció biztosítása.

A közszféra fordulatával a nemzeti hagyományokat tiszteletben tartó jó, szolgáltató, folyamatosan megújuló és hatékony állam, a köz- és közellátási szolgáltatások folyamatos megújítása, ennek keretében növekvő társadalmi biztonság, kiemelten közbiztonság, szociális, családi és személyi biztonság, információbiztonság, munkahely biztonság biztosítása a lakosságnak.

3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése

Cél a hosszú távú gazdasági potenciálunkat és életfeltételeinket biztosító természeti erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodás, az erőforrások megőrzése a jövő generációk számára, mind mennyiségben, mind minőségben.

Ezáltal cél az élelmiszer- és energiabiztonság, valamint a klímabiztonság biztosítása, az egészséges ivóvíz ellátás, a biodiverzitás, a tájak és az élővilág sokféleségének megőrzése.

4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Cél egy területileg összehangoltan, harmonikusan és fenntarthatóan működő, a meglévő térszerkezet rendszerét építő módon hasznosító és a környező makroregionális és globális kapcsolatokban aktívan részt vevő gazdasági, társadalmi térszerkezet megvalósítása, amelyben az ország, a Kárpát-medence és Európa szempontjából egyaránt jól együttműködő, értékeket teremtő és védő partnerként vehet részt az ország minden térsége és települése.

A többközpontú és hatékony térszerkezet megvalósítása érdekében szükséges az ország Budapest központúságának oldása, a gazdasági növekedés és beruházások területi terítése, a térségi versenyképességet és növekedést segítő térszerkezet, térségi kapcsolatok kialakítása, erősítése.

A térségi integráció, térségi kapcsolatok elmélyítéséhez a települési és térségi kapcsolatok, területi együttműködés és integráció erősítésére, város-vidék kapcsolatok megújítására, térségi autonómia, önálló és önfenntartó képesség erősítésére van szükség.

A területi kohézió, térségi esélyegyenlőség erősítéséhez kiegyensúlyozott térszerkezet, területi kiegyenlítés, a perifériák, elmaradott térségek felzárkóztatása, a térségi sajátosságoknak megfelelő térségi fejlődési pályák kialakítása szükséges.

Specifikus célkitűzések

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus célt tűz ki. E specifikus célok nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket ölelnek fel. E tizenkét cél – az OFTK hosszú távú teljes tervezési törekvéseinek megfelelően – üzenetet ad a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazat számára is. Ugyanakkor már kirajzolja azokat a fejlesztési súlypontokat is, melyekre a középtávú fókuszált elképzelések épülhetnek.

Specifikus céljainkat a lehetséges kitörési pontokra és fordulatot igénylő területek köré építjük fel, az alábbiak szerint:

Gazdasági növekedés, versenyképes, innovatív gazdaság

Cél a magyar gazdaság újra-pozicionálása, külpiaci és belpiaci pozícióinak visszaszerzése, erősítése, a nemzetstratégiai ágazatokra és erőforrásainkra, értékeinkre alapozva gazdasági versenyképességünk növelése, a közhasznokat, kiemelten foglalkoztatást eredményező gazdasági növekedés, importkiváltó gazdasági termelés, mindezek révén a foglalkoztatás ösztönzése és a megélhetés, jó életminőség biztosítása.

Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztési célok:

A fejlődési potenciált hordozó ágazatok (autó és járműipar; elektronikai iparágak; híradástechnika; egészségipar; gyógyszeripar; turizmus; mezőgazdaság; élelmiszeripar; építő- és építőanyag ipar; logisztika; gépipar; szerszámgyártás; vegyipar) fejlesztése, fejlesztő központi és gazdasági csomóponti szerep erősítése, kreatív és innovatív termékfejlesztés, újraparosítás, a geotermális potenciál kihasználása, a hálózati gazdaság fejlesztése, a közép-európai csomóponti gazdaság fejlesztése, a KKV-k megerősítése, a helyi gazdaság megerősítése, kiépítése.

Fordulatra épülő gazdaságfejlesztési célok:

KKV-barát gazdasági környezet és a foglalkoztatás fejlesztése, innovatív foglalkoztatás-ösztönzési programok, kutatás, technológiai fejlődés és innováció erősítése, energiahatékonyság és megújuló energetikai potenciál kihasználása. Intelligens, környezetkímélő és integrált közlekedésfejlesztés.

Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom

Cél a gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése az egészségügyi szolgáltatások és ellátás, egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás, valamint a rekreáció ösztönzésével.

Kitörési pontokra épülő egészségfejlesztési célok:

Gyógyítás és gyógyító tudásgazdaság erősítése. Ennek keretében az egészségipar és a termál- és egészségturizmus fejlesztése, gyógyfürdők és szolgáltatásaik, gyógyvizek hasznosítása. Kapcsolódó szabadidő gazdaság fejlesztése, a belföldi turizmus erősítése, ehhez kapcsolódva a kiemelt turisztikai vonzerők fejlesztése, a nemzeti kulturális örökség megőrzése és örökségturizmus bővítése, az üzleti turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása, célzott turisztikai K+F+I, szervezetrendszer marketing. Alkonygazdaság és segítséggel élők gazdaságának erősítése.

Fordulatra épülő egészségfejlesztési célok:

A gyermekvállalást ösztönző társadalmopolitikai, illetve gazdasági programok indítása. Családbarát gyermekellátó intézményrendszer kialakítása. Az egészséges táplálkozás, egészséges életmód, rekreáció, a sportot, a mozgást, az egészséges életet lehetővé tevő közösségi terek biztosítása, az ezekre irányuló társadalmi és településfejlesztési programok megvalósítása. Egészségügyi ellátás és egészségügyi szolgáltatások javítása, bővítése, prevenció, rehabilitáció. Az egészségügyi, gyermek- és idősügyi ellátással, szakralitással, mentálhigiéniával összefüggő közösségi szolgáltatások biztosítása, bővítése.

Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás

Cél a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása, ennek érdekében tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszerbiztonság, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

Kitörési pontokra épülő vidékfejlesztési célok:

A természeti erőforrások fenntartható használatára épülő életképes agrár- és élelmiszergazdaság, a foglalkoztatást, fenntarthatóságot biztosító agrár- és termelési szerkezet, kiemelten a kertészet és állattenyésztés fejlesztése, az ökológiai gazdálkodás erősítése, a genetikai alapok megőrzése. Egészséges élelmiszerek előállítása, a hozzáadott érték növelése, bel- és külpiazi pozicionálás, a termelők érdekeltségével és részvételével megvalósuló kereskedelmi hálózatok, értékesítési csatornák kialakítása, minőségi magyar termékek, élelmiszer-feldolgozás, élelmiszerbiztonság erősítése. Helyi termékek, helyi piacok, kistermelői értékesítés fejlesztése, helyi termékekre épülő közétkeztetés. Gasztronómiai kultúra javítása. Természet- és környezetvédelem, biológiai sokféleség megőrzése. Vidéki tájaink társadalmi és építészeti értékeinek megőrzése, hagyományok ápolása, helyi identitás erősítése.

Fordulatra épülő vidékfejlesztési célok:

Kiegyensúlyozott város-vidék kapcsolatok megteremtése. A vidéki értékekre és a vidék települési infrastrukturális és szolgáltatási fejlesztésére alapozva a vidéki életforma presztízsének javítása, fiatalok vidékre településének ösztönzése. Kiegyensúlyozott föld- és birtokszerkezet kialakítása, családi gazdaságok erősítése, demográfiai földprogram, szövetkezesek fejlesztése, szociális földprogram. Népfőiskolák, tájközpontok, kutatóintézetek megerősítése, hálózati bővítése. Komplex tájgazdálkodási programok megvalósítása. Helyi és magyar termékekkel kapcsolatos fogyasztói tudatosság erősítése. Helyi gazdaságfejlesztés, helyi termékek (lokalikumok), gazdasági együttműködések, helyi és térségi piacszervezés, kézművesség erősítése, közvetlen értékesítés bővítése. Gazdasági diverzifikáció, vidéki turizmus szerepének növelése.

Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás

Cél a nemzeti kreatív képességeinkre, tudástőkénkre és tudáserőforrásainkra építő értékteremtés és gyarapodás, ennek érdekében az infó-kommunikációs háttér javítása, a gazdasági és társadalmi megújulást és a megélhetést biztosító képzési rendszer kialakítása, a fejlesztéseknek kedvező szellemi, innovációs környezet biztosítása.

Kitörési pontokra épülő tudásfejlesztési célok:

A tehetség és kreativitás itthoni kibontakoztatása. Tudásgazdaság kiépítése, erősítése, ahhoz kapcsolódva a felsőoktatás és az egyetemek, kutatóközpontok fejlesztése, együttműködések erősítése. Innovációk ösztönzése, kulturális kreatív tevékenységek támogatása. A társadalmat szolgáló innováció, K+F.

Fordulatra épülő tudásfejlesztési célok:

Az élethosszig tartó tanulásra ösztönzés, az emberek munkaerőpiaci esélyeinek növelése a tudás és készségfejlesztés lehetőségének biztosításával. Szakképzés fejlesztése, különösen a stratégiai ágazatokban és a hiányszakmákban, felnőttképzés, továbbképzések. Digitális fordulat, infokommunikációs hozzáférés bővítése. Közösségi és szociális gazdaságfejlesztés, szociális jellegű foglalkoztatás, közfoglalkoztatás, önkéntesség erősítése.

Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom

Cél a gyarapodó, szolidáris, felelős és összetartó, értékeit ismerő, értéktudatos társadalom és helyi közösségek kialakítása, a tudatos, közösségi alapon szerveződő Magyarország.

Kitörési pontokra épülő közösségfejlesztési célok:

Hagyományalapú társadalom, nemzeti és közösségi értékalapú fejlesztések, hagyományok, kulturális örökség megőrzése.

Fordulatra épülő közösségfejlesztési célok:

Közösségi és családi életre nevelés, öngondoskodási képesség, szolidaritás, társadalmi befogadás erősítése. A közösségi életet és a gyermekvállalást ösztönző, családbarát közszolgáltatások. Közösségi értékrend erősítése, értékteremtés, nemzeti szellemi gyarapodás elősegítése. Nemzeti és nemzetközi kapcsolatok erősítése, kiemelten a Kárpát-medencei térségben. Szegénység felszámolása, társadalmi felelősségvállalás, társadalmi, fogyasztói és környezeti tudatosság.

Biztonság, korszerű és hatékony állami szerepvállalás

Cél a magyar közszféra hatékonyabb szerepvállalása a közjó, a munka, a rend, a biztonság, a tudás és a munka szolgálatában.

Kitörési pontokra épülő közszféra-fejlesztési célok:

Stratégiaileg vezérelt, célzott fejlesztéspolitiká.

Fordulatra épülő közszféra-fejlesztési célok:

A szolgáltató, megújulásra képes és hatékony állami működés elősegítése, a közszolgáltatások megújítása. A közbiztonság, családi és személyi biztonság, élelmiszer-, egészség- és energiabiztonság, klímabiztonság, információbiztonság biztosítása.

Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata

Cél a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés, a stratégiai természeti erőforrások, a víz, a talaj, az ásványkincsek, valamint a biodiverzitás megőrzése, fenntartható használata.

Kitörési pontokra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű hasznosítása, termőföld és talajok, vízbázisok védelme, ivóvízminőség javítása, tájgazdálkodási keretbe illeszkedő vízgazdálkodás. Energiahordozókkal, építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodás, ásványkincsek védelme. Biológiai sokféleség, táji sokszínűség védelme, megőrzése.

Fordulatra épülő erőforrásgazdálkodás-fejlesztési célok:

Zöldgazdaság bővítése, energia-hatékonyság, energia-biztonság, megújuló energia térségi autonóm energiaellátási rendszerekben való hasznosítása, geotermikus energia komplex hasznosítása, földhő hasznosítás. Klímabiztonság, települési, intézményi klímavédelem, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás.

Az Országos Fejlesztési Konceptió és Országos Területfejlesztési Konceptió célrendszerének kapcsolata az uniós és a hazai célkitűzésekhez

Az ország, mint makroregionális térszerkezeti csomópont (HUB)

Cél az ország központi fekvéséből (Európa közepe) adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése, a fenntarthatóság figyelembevételével.

Makroregionális kapcsolatrendszer fejlesztése, csomóponti funkciók (HUB) erősítése, kiterjesztése. A közép-európai szerep növelése a Duna-térség és a V4+2 együttműködés gazdaságfejlesztési kereteibe illeszkedve. A Kárpát-medencei térszervező szerep erősítése, a Kárpát-medencei térségi és településközi kapcsolatok szélesítése, Kárpát-medencei gazdaságfejlesztési és vidékfejlesztési együttműködések kialakítása, erősítése, határ menti térségek fejlesztése az elérhetőségen és a gazdasági és kulturális kapcsolatokon keresztül. A térszerkezet funkcionális fejlesztése, a fejlesztési tengelyek, növekedési térszerkezeti elemek fejlesztése, szabad vállalkozói zónák, gazdasági övezetek kialakítása.

Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek

Cél a településhálózat egységes elvek alapján történő fejlesztése, a többszintű településhálózati kapcsolatok kiegyensúlyozott működtetése, korszerű várospolitika és városfejlesztés, városhálózati kapcsolatrendszer javítása, a térszerkezet funkcionális fejlesztése.

Egységes fenntartható várospolitika megteremtése, a funkcionális várostérségek, mint módszer és elv alkalmazása. A növekedés színtereinek biztosítása a nagyvárosi centrumok fejlesztésével, térségközponti és térségszervező szerepük erősítésével, határon átnyúló városkapcsolataik fejlesztésével, valamint a megújuló település-hálózattal, az elérhetőség megújuló rendszereivel. Egyes térségek sajátos gazdasági profillal szintén a növekedés és a növekedés decentralizációjának szolgálatába állíthatók. Jó példa erre maga a Balaton (illetve egyéb turisztikai térségek) fenntartható fejlesztése, vagy a nagyvárosok körüli tudásintenzív, innováció-orientált befektetési zónák.

Vidékies térségek értékalapú felemelése

Cél – a Nemzeti Vidékstratégiával összhangban – a vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira alapozott felemelése, a speciális térségi vidékfejlesztési problémák kezelése, az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben.

Eltartóképességét saját értékei alapján megszervezni képes vidék

Táji és kulturális örökségi értékekre alapozott vidéki térségfejlesztés, tanyás térségek fejlesztése, aprófalvas térségek fejlesztése, a felzárkózást igénylő vidéki térségek, köztük a Cserhát és az Ormánság felemelése, a Tisza-völgy komplex fejlesztése.

Meg kell említeni, hogy számos vidékies térség a klímaváltozás hatásainak különösen ki van téve (pl. Homokhátság). Ezért koncentrálnunk kell e térségek alkalmazkodó képességének növelésére. (E törekvés nem kizárólagosan a vidékies térségeket érinti, a kedvezőtlen klímahatások ellen a városainkban is védekezni kell.)

Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén

A területfejlesztés klasszikus célja, a felzárkóztatás még mindig időszerű Magyarországon. Ezért cél a leszakadó, hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése, az eddigieknél sokszínűbb eszközök alkalmazásával, például speciális gazdaságpolitikai eszközökkel, saját meglévő társadalmi és gazdasági erőforrásaik kibontakoztatásával.

Belső és külső perifériák felzárkóztatása, becsatolása az ország gazdasági és társadalmi vérkeringésébe, ipari válságtérségek fejlesztése, leszakadó vidéki térségek fejlesztése, mélyszegénységben élő térségek fejlesztése, közte a romák által lakott térségek, települések felemelése, e térségek gazdasági létalapjainak megerősítése.

Mobilitás, az elérhetőség megújuló rendszerei és kapcsolt terei

Cél a gyors és hatékony elérhetőség és a fenntartható mobilitás biztosítása valamennyi területi szinten, hogy az egyes térségek képesek legyenek kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket.

Elérhető Magyarország

Helyi szinten a hatékony és fenntartható városon belüli, illetve a város és vonzáskörzete közötti mobilitás biztosítása, térségi szinten a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítása, országos szinten a többközpontú fejlődés elve alapján a centralizáltság oldása, a transzverzális kapcsolatok erősítése, hazánk erősen differenciált településhálózatának figyelembe vétele a hagyományostól eltérő megoldások alkalmazásával.

Az Országos Fejlesztési Konceptió és Országos Területfejlesztési Konceptió területi jellegű specifikus céljainak kapcsolódása az uniós és a hazai célkitűzésekhez - Hazai fejlesztési prioritások a 2014-2020-as EU programidőszakra

Középtávon az OFTK kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, melyek az ország hosszú távú kibontakozását szolgálhatják. E kibontakozást a fókuszált beavatkozásokon messze túlmutatóan az ország ágazatainak és térségeinek mindegyikében meg lehet tapasztalni. Az OFTK ennek megfelelően középtávon már nem teljes tervezést ad, hanem a beavatkozási területeket szándékosan szűkíti. Így a 2014–20-as fejlesztési időszak döntően uniós forrásokból táplálkozó, de az eddigiekhez képest szűkösebb erőforrásait már a valóban fontos, hozzáadott értéket produkáló területeken kell majd felhasználni. Remélhetőleg már középtávon számszerűsíthető eredményeket lehet így elérni. A prioritások kialakítása során igazodni kellett a forrásbiztosító Európai Unió által az időszakra megfogalmazott elvárásokhoz is.

A fókuszokban az OFTK az alábbi öt fejlesztési prioritást fogalmazza meg:

Új Gazdaság – növekedő patrióta gazdaság, fokozódó kis- és középvállalati nemzetközi teljesítmény

A legfontosabb prioritásunk a magyar gazdaság újra-pozicionálása, versenyképességének, közép-európai csomóponti (HUB) szerep funkcióinak erősítése. A magyar gazdaság folyamatos növekedésével a térségben a legerősebbek közé kell, hogy emelkedjen (a GDP megduplázása irányában jelentőset kell lépnünk 2020-ig). Ennek kulcsa az export maximalizálásában és az importkiváltó gazdasági termelés ösztönzésében rejlik.

A magyar gazdaság újból tágabb térsége vezető gazdaságává válik

E tevékenységek egyre nagyobb mértékben kell, hogy támaszkodjanak a hazai tulajdonú kis- és közepes vállalkozásokra, természetes partnerségben a növekedés jelenlegi motorjaival, a multinacionális vállalatokkal.

Mindehhez szintén szükséges a termelési tevékenységek súlyának növelése, az ország újraiparosítása, ennek keretében a kitörési pontként meghatározott kulcsiparágak fejlesztése és különleges adottságaink kiaknázása, valamint a gazdasági hálózatok (klaszterek, beszállítói láncok) erősítése.

A befektetések ösztönzése, a külső erőforrások bevonása továbbra is elengedhetetlen a magyar gazdaság működtetéséhez és bővítéséhez. E téren fókuszba kell helyezni a külgazdasági kapcsolataink új irányait is: keleti nyitás.

Erőforrásainkat fenntartható módon a növekedés szolgálatába kell állítani. Fejlesztéseinket a lehető legnagyobb mértékben hazai erőforrásokra kell építeni: hazai alapanyagokra, nyersanyagokra, munkaerőre és tudásra, azaz adaptált vagy helyben alkotott kreatív innovációkra.

Fordulat a teljes foglalkoztatottság felé

Hazánk versenyképességének erősítéséhez és gazdasági felzárkózásához elengedhetetlen a rendkívül alacsony foglalkoztatási rátánk felemelése 75 százalékra. Ez minél magasabb arányban magas hozzáadott értékű munkahelyek teremtésével kell, hogy megoldódjon. Középtávon azonban fel kell készülni arra is, hogy igazán jelentős eredményeket nem így lehet elérni, hanem a munkaerőpiacról régóta – adott esetben generációk óta – kiszorult alacsony képzettségű tömegek munka világába való visszavezetésével (pl. közmunkaprogramokkal). Ennek hiánya egyes hazai térségek gazdasági-társadalmi rendszerének teljes összeomlásával fenyeget már akár középtávon is, amit minden eszközzel el kell kerülni.

Az állami közmunkaprogramok szerepét azonban egyre inkább a magánszférának kell átvennie, és az erősen munkaintenzív ágazatok (pl. mezőgazdaság, új zöldinfrastrukturás építőipar) fejlesztése prioritást kell, hogy élvezzen, különösen az országos jelentőségű foglalkoztatási gondokkal sújtott térségekben.

A foglalkoztatás érdekében a foglalkoztathatóság javításával is lehet tenni. Ehhez szükséges a magyar népesség mentális és fizikai állapotának javítása. A lehető legtöbb, magas életkorban stabilan munkaképes korú egyénre van szüksége a társadalomnak. Ehhez lényeges életmódváltásra van szükség, hogy népbetegségeink kockázata csökkenjen a lakosság körében.

A megváltozott világ gazdasági környezetben már középtávon meg kell kezdeni egy új foglalkoztatási rendszer kialakítását, mely igazodik az egyéneket és a családokat érintő új munkahelyi kihívásokhoz (felgyorsult élet, állandó időhiány), a világszerte csökkenő állami szociális szerepvállaláshoz (fokozott egyéni és családi szerepvállalás), és a gazdaság javuló teljesítménye mellett is egyre csökkenő élőmunka szükséglethez (egyre kevesebb teljes munkaidős állás biztosítható).

Útban az energiafüggetlenség felé

A megújuló és alternatív energiaforrások kiaknázásával, a decentralizált térségi/lokális energetikai rendszerek kiépítésének támogatásával, az energiatudatosság fokozásával, energiahatékonyság növelésével, a geotermikus energiapotenciálunk kihasználásával csökkenthető hazánk energiafűggsége, javítható az ellátásbiztonság és létrejöhet az energiahatékony, jelentős megújuló energia potenciáljával felelősen és hatékonyan gazdálkodó magyar társadalom és gazdaság.

Már energiafűggségünk kismértékű csökkentése is óriási lökést adhat a magyar gazdaság és az államháztartás számára, melyben az energiainport jelenleg óriási terhet, kiadási tételt jelent.

A képzett és képzetlen munkaerőt egyaránt igénylő térségi energetikai rendszerek, valamint energiahatékonysági átalakítások a jövedelmek egyenletesebb elosztását és térségekben tartását is lehetővé teszik. Így nagymértékben hozzájárulhatnak a foglalkoztatási célok eléréséhez, valamint a leszakadt térségek felzárkóztatásához is. Ehhez építőipari szemléletváltás is szükséges: az extenzív (zöldmezős ingatlan és infrastruktúrafejlesztő) irányok helyett intenzív hangsúlyokkal (az átalakítást, zöld infrastruktúrákat preferáló), az energiahatékonyságot is szolgálva.

A közösségi és az alternatív, egyéni nem motorizált közlekedés újbóli térnyerése a településeken belüli és települések közötti közlekedésben, valamint a kötöttpályás közlekedés preferálása a komplexebb élıhetőségi és fenntarthatósági szempontok mellett az energiaigényünk csökkentésére is nagymértékben kihat.

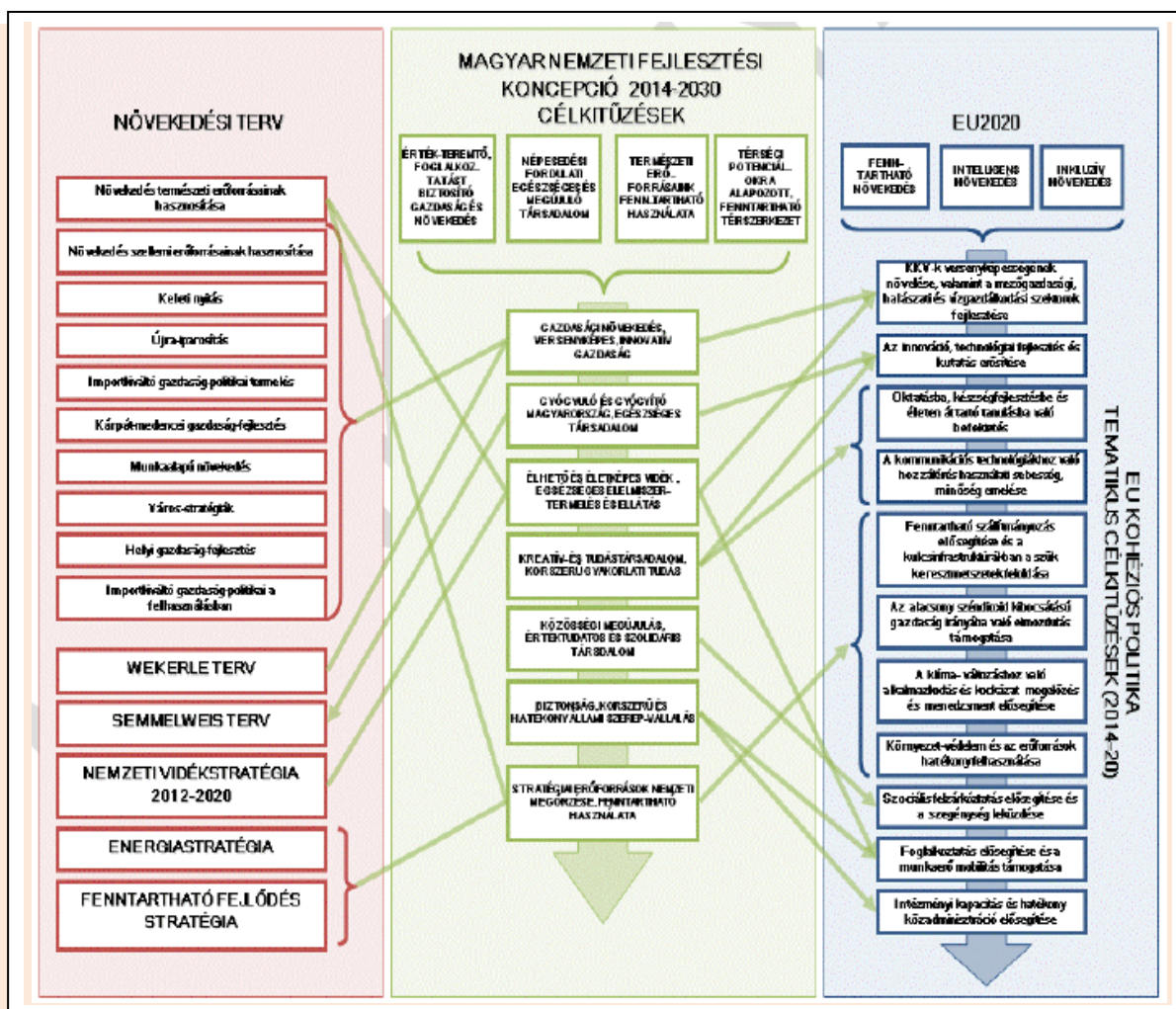
Népesedési fordulat a gyermekvállalás fokozásával

A népesedési fordulat a középosztályra építve érhető el gyermekbarát köz- és gazdasági szféra kialakulásának ösztönzésével. A magyarok számára fontos érték a család, mely komoly növekedési lehetőségeket rejt magában. Ehhez azonban családbarát adózásra és közigazgatásra, a gyermekvállalást ösztönző munkarend és atipikus foglalkoztatási formák bevezetésére, a családi vállalkozások támogatására, családbarát települések kialakítására és a gyermekelhelyezési-nevelési közszolgáltatások (ld. bölcsőde, óvoda és napközi) újjászervezésére van szükség.

Területi integráció az erős helyi gazdaság bázisán

E leszakadó térségek továbbra is többletforrásokra számíthatnak fejlesztésük során, de a szűkülő közfejlesztési források miatt egyre fontosabb, hogy a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott külső és belső perifériák felzárkóztatása alapvetően belső erőforrásaikra építve történhet. A humán, társadalmi, természeti és gazdasági erőforrások feltárásával, kiaknázásával és térségben tartásával, a helyi gazdaság (helyi termékek, hungarikumok, tudatos fogyasztói szokások) dinamizálásával a klasszikus versenyképesség szempontjából hátrányban lévő térségek is relatív versenyképességre tehetnek szert és egy gazdaságilag, társadalmilag és környezetileg fenntartható pályára lépve ismét bekapcsolódhatnak az ország vérkeringésébe, megállítva az ország területi szétszakadását, a szegénység újratermelődését, fokozódását.

Meg kell szüntetni az életkörülményekben és a létbiztonságban az évtizedek során kialakult nagy különbségeket a térségek és esetenként településrészek között: erős állami szerepvállalással a leszakadt térségeket vissza kell csatolni az ország törzsterületeihez. Egyrészt a helyben való foglalkoztatással vagy a mobilitás, illetve a kedvezőbb körülmények közé való elköltözés támogatásával munkához kell juttatni a jelenleg munkanélküli tömegeket. Az etnikai és jövedelmi alapon kialakuló térségi szegregációs folyamatokat meg kell állítani a társadalmi integrációval, és a békés egymás mellett élés kultúrájának erősítésével.

A Nemzeti Reform Program vállalásai az EU 2020 stratégiához kapcsolódóan

- A 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 69%-ról legalább 75%-ra növelése.
- A kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedése a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra növelése; 10 százalékos energia megtakarítás elérése.
- A felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelése a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentése a 18-24 éves népességen belül.

Az OFTK város- és területfejlesztésre vonatkozó átfogó szakpolitikai iránymutatásai

Az Európai Unió és a szakterület által is támogatott alapelvek az integrált és fenntartható városfejlesztéshez kapcsolódnak. A várostérségek a gazdasági fejlődés motorjai, az innováció központjai, ahol a társadalmi, gazdasági és területi kohézió megvalósítható, így az Európa 2020 Stratégia megvalósításában a városok szerepe kulcsfontosságú. A városok fenntarthatósága a hosszú

távú fejlődés alapvető feltétele, mivel a városokat érintő társadalmi-demográfiai válság vagy a környezeti problémák az Unió gazdasági növekedését és társadalmi kohézióját veszélyeztethetik.

Az európai várostérségeknek az integráció terepévé kell válniuk, mely megalapozza a nemzeti és európai szintű integrációs stratégiákat.

Az „európai város” közös jellemzői között szerepel a területi kohézió, társadalmi integráció vagy a kiegyensúlyozott gazdasági fejlődés célkitűzése, továbbá a közpolitikák egységes terület-felhasználást eredményező városfejlesztésre gyakorolt befolyásolási képessége. Fontos szempont az európai területi fejlődés közös értékeinek kérdésköre, mint a többközpontúság és a kiegyensúlyozott területi struktúra szempontrendszer, a városhálózatok és város-vidék kapcsolatok témája.

Az ország kiegyensúlyozott és hatékony területi fejlődésének biztosításához továbbra is szükséges a területfejlesztés és a területrendezés harmonizálása.

A tudáshoz, a munkaerőhöz a termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés meghatározó szerepet játszik a térségek gazdasági fejlődésében. Az elérhetőség és biztosításának egyik eszközeként a közlekedésnek hozzá kell járulnia a társadalmi és gazdasági célok megvalósulásához. Ezért elengedhetetlen, hogy megfelelő minőségű, mennyiségű, valamint a területi sajátosságokat figyelembe vevő és kiszolgáló közlekedési rendszer jöjjön létre, hiszen a konkrét fizikai kapcsolatok hiánya akadályozza a térségeket, településeket gazdasági potenciáljuk kiaknázásában.

Figyelembe kell venni azonban, hogy az elérhetőség nem csak a mobilitás (közlekedés) mennyiségének és minőségének fokozásával javítható, hanem keresleti oldalról az utazási igények csökkentésével, valamint egyéb alternatív megoldásokkal, például az infokommunikációs szolgáltatások fejlesztésével is. A tudás és információáramlás globális hálózataihoz való hozzáférés ma már gyakran a közvetlen, földrajzi közelségből adódó fizikai kapcsolatoknál is nagyobb jelentőséggel bír. Ehhez a technológiai infrastruktúra kiépítésén (vezeték nélküli internet-hozzáférés a közhasználatú tereken, szélessávú internet-hozzáférés minden településen) túl szükség van a digitális írástudatlanság felszámolására is.

A közlekedési infrastruktúra kötött és állandó jellegéből fakadóan ellentmondásban van a globalizációs folyamatok változékonyságával és gyorsaságával. Ahhoz, hogy a hosszú távra tervezett létesítmények alkotta hálózat megfelelően alkalmazkodni tudjon a gyors változásokhoz és azokhoz a körülményekhez, amelyek a jelen pillanatban még nem ismertek, fokozott rugalmassággal kell rendelkeznie. A rugalmasságot elsősorban az alternatív útvonalak és közlekedési módok biztosításával lehet garantálni, tekintettel az eltérő területtípusok igényeire.

Kiemelkedően fontos szempont a közlekedési rendszer fenntarthatóságának biztosítása gazdasági, környezeti és társadalmi szempontból is. A beruházásoknál a gazdasági és társadalmi jólét maximalizálására, és a negatív környezeti hatás minimalizálására kell törekedni.

Az ország földrajzi helyzetéből fakadóan alkalmas az Észak- és Dél-Európa, ill. Nyugat- és Kelet-Európa közötti kapu szerepére. A helyzetünkből adódó potenciál megfelelő kiaknázásához a közlekedés nagymértékben hozzájárulhat. Európa és Magyarország számára is kiemelt jelentőséggel bírnak a kelet-nyugati és az észak-déli kapcsolatok, a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) elemei. Mindkét irányban a kapcsolatok bővítése és az útvonalak diverzifikálása szükséges. Az átmenő forgalmat a lehető legnagyobb arányban a fenntartható közlekedési módokra, elsősorban vasútra kell terelni, annak érdekében az a lehető legkisebb károkozással tudjon keresztülhaladni az ország területén.

Horizontunk azonban az OFTK tézisei szerint nem végződhet Európa határainál. Nemzetgazdasági jelentőségű kérdés gazdaságunk kelet felé történő erőteljesebb nyitása is, amelyben a közlekedési hálózatoknak kiemelt feladata van. Ugyanakkor nem csak a közvetlen légi és vasúti elérhetőségi kapcsolatok kialakítása fontos, hanem az Ázsia felé közvetítő szereppel bíró európai nagyvárosok (pl. Hamburg) felé történő csatlakozás is.

A globális és európai hálózatokba való fokozottabb bekapcsolódás érdekében szükséges:

- a határon átnyúló, nemzetközi közúti, vasúti és légi elérhetőség javítása, különös tekintettel az K-Ny és É-D hálózati irányokra (TEN-T);
- a Duna és a Tisza belvízi és nemzetközi közlekedésben betöltött szerepének növelése;
- a közelebbi külföldi fővárosokkal, nagyobb gazdasági/kulturális központokkal való autópálya/gyorsforgalmi út kapcsolat fejlesztése;
- a nagy áteresztőképességű nehéz tehervonatokkal járható vasúti fővonal-hálózati elérhetőség, valamint nemzetközi feladatokat is ellátó regionális logisztikai központok fejlesztése;
- a határ túlsó oldalán levő legközelebbi nagyváros felé napi rendszerességgel közlekedő személyszállító vonatok komfort és menetidő tekintetében való színvonalának emelése;
- a szomszédos országbeli, egymáshoz viszonylag közeli repülőterek együttműködése és feladatmegosztása.

Az európai policentrikus területi fejlődés alapjai a legfejlettebb városok, amelyek egy többközpontú rendszer részeként együttműködnek egymással, elősegítve ezzel saját és tágabb térségük fejlődését. A közlekedéshálózat országos és nemzetközi jelentőségű elemeinek kialakításakor is a többközpontú fejlődést kell szem előtt tartani, melynek legfontosabb eleme a centralizáltság oldása, a vidéki nagyvárosok erősítése.

Kulcsfontosságú a saját városaink bekapcsolása az európai és a globális közlekedési hálózatokba, a hazai és a globális jelentőségű európai és nemzetközi nagyvárosok közötti közlekedési kapcsolat megteremtésével, az elérhetőség javításával.

Emellett kiemelten fontos az országos jelentőségű központok összekapcsolása úgy, hogy Budapest megkerülésével, a belső és külső nagyvárosi gyűrűn is elérhetőek legyenek. Ezáltal a főváros és agglomerációja mentesülne az országos tranzitforgalom okozta terheléstől.

Biztosítani kell az regionális jelentőségű központok összekapcsolását, policentrikus hálózatba szervezését a másodrendű főúthálózat fejlesztésével, a megyeszékhelyek és középvárosok esetében vasúti összeköttetéssel is. Fontos, hogy kiépüljenek azok a közvetlen, transzverzális kapcsolatok, amelyek eddig gátolták a hatékony regionális munkamegosztás kialakulását.

A regionális jelentőségű központok összekapcsolásán túl biztosítani kell, hogy a kis-és középvárosok, csakúgy, mint azok a települések, amelyeket maguk köré szerveznek egymással is minél jobban összekapcsolódjanak annak érdekében, hogy a térségen belül külön-külön rendelkezésre álló erőforrások minél nagyobb mértékben kombinálhatóak és helyben tarthatók legyenek. A helyi hálózatos struktúra így új gazdasági és társadalmi kapcsolatok kialakulását indukálja, és lehetővé teszi a helyi erőforrásokra épülő endogén fejlődést.

A többközpontú fejlődést elősegítő lehetőségek:

- az országos jelentőségű központokat összekötő, a fővárost messze elkerülő közvetlen (transzverzális) gyorsforgalmi utak és vasútvonalak kiépítése;
- a transzverzális autóbusz- és vasúti közlekedés minőségének fejlesztése;
- a fővárossal való vasúti (fővonal, másodrendű) összeköttetés, Intercity szinten, közvetlen vonatokkal; többé-kevésbé rendszeres tehervonat közlekedés biztosítása.

A duális gazdasági térszerkezet oldásának, a kis-és középvállalkozások erőteljesebb integrációjának feltétele a beszállító hálózatok erősítése, amelyet az elérhetőségoldaláról is támogatni kell. Ezért biztosítani kell a beszállítók és a multinacionális vállalatok közötti sokoldalú és rugalmas elérhetőséget.

Javítani kell a funkcionális és foglalkoztatási központok elérhetőségét, hogy összekötő kapocsként működhessenek vonzaskörzetük és a többi központ között. Annak érdekében, hogy a vidéki, illetve a társadalmi-gazdasági szempontból periférikus térségekben élők minél kevesebb hátrányt szenvedjenek a szolgáltatásokhoz és a munkahelyekhez való hozzáférés tekintetében, alternatív lehetőségek kiaknázásán túl elsősorban a napi munkába járást megbízhatóan lehetővé tevő közösségi, és közúti közlekedés javítása szükséges.

Az országos jelentőségű nagyvárosok elérhetőségét a kis- és középvárosokból is biztosítani kell a főúthálózat fejlesztésével, közösségi közlekedés számára pedig az egyéni közlekedéssel versenyképes vasúti kapcsolatokat kell kialakítani, kiegészítve a ráhordó autóbusz hálózattal.

A foglalkoztatási és funkcionális központok elérhetőségének javítása érdekében szükséges:

- lehetőség szerint másodrendű főút, vagy jó minőségű mellékút szintű infrastruktúra biztosítása, vasúti közösségi közlekedés fejlesztése;
- városok közötti transzverzális főúthálózat fejlesztése, burkolat megerősítése, hiányzó kapcsolatok kiépítése;
- integrált, egymást kiegészítő vasúti és autóbusz közlekedés kialakítása;
- közvetlen elsőrendű közút (főút vagy gyorsforgalmi út) és vasúti kapcsolat kialakítása a régió megyeszékhelyei között;

- határ menti közlekedési kapcsolatok kiépítése, fejlesztése.

A helyi közlekedésnek a település és közvetlen környezetében megtalálható funkciók és szolgáltatások elérését kell biztosítani a lehető leghatékonyabb módon. Szakítva az egyoldalú mobilitási szemlélettel, az elérhetőséget az utazási igények és távolságok csökkentésével is javítani kell a vegyes területhasználat és egyéb eszközök (infokommunikációs technológiák, munkaszervezés) segítségével.

Határozottan növelni kell a fenntartható közlekedési módok (kiemelten a kötöttpályás, valamint egyéni fenntartható formák, például kerékpáros közlekedés) szerepét a helyi közlekedésben, megfelelő közlekedésszervezés és szemléletformálás révén. Az infrastruktúrafejlesztésnek ezen túlmenően a közlekedési módok közötti zökkenőmentes váltás biztosítására is tekintettel kell lennie (intermodális csomópontok, P+R és B+R parkolók, összehangolt menetrend).

A város és térsége esetében alkalmazható megoldások:

- utazási igény és távolság csökkentése vegyes területhasználattal, a tranzitforgalom kiszűrése (elkerülő útvonalak);
- városi tömegközlekedés fejlesztése, intermodális csomópontok, P+R, B+R parkolók kiépítése;
- biztosítani kell, hogy a kis- és középvárosok a maguk köré szerveződő települések bármelyikéből elérhetőek legyenek közúton és közösségi közlekedéssel.

Hazánk településhálózatának egyes elemei elérhetőségi szempontból különösen hátrányos helyzetben vannak. Az elsősorban a Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon jellemző aprófalvas térségek és az Alföld szórványtelepülései (tanyák) központoktól távoli elhelyezkedésükkel és alacsony népességükkel komoly kihívások elé állítják a hatékony és fenntartható közlekedés megvalósítását. Ezen kihívások indokolják azt, hogy ezekben a térségekben az eddigiektől eltérő, alternatív megoldásokat is alkalmazzunk annak érdekében, hogy a közlekedési hálózat biztosítani tudja ezeknek a településhálózati szempontból sajátos helyzetű térségek elérhetőségét.

Helyi szinten alkalmazható megoldások:

- hiányzó térségi kapcsolatok kiépítése, különösen a zsákfalvak, határ menti települések esetében, meglévő kapcsolatok fejlesztése;
- az elérhetőség javítása az információs technológiák és az internet alapú szolgáltatások fejlesztésével, a digitális írástudatlanság felszámolásával;
- utazási igény és távolság csökkentése alternatív közlekedési megoldások alkalmazásával, főleg a kis létszámú és rugalmas személyszállítási igények kielégítésére. (pl. mozgó közszolgáltatások rendszere, rugalmasan működtetett járatok, közös autóhasználat, kerékpárút-hálózat stb)

A területfejlesztés és területrendezés szoros és sajátos egymásrataltságra áll. A területfejlesztés – és a területhasználat szempontjából releváns többi ágazati politika – számára a területrendezés szabályrendszere jelenti az általuk megfogalmazott térhasználati elvek, célok szilárd hátterét, érvényesülésük egyik biztosítékát. Ugyanakkor ez a szilárd szabályrendszer önmagában nem

fejlesztéspolitika és nem is lehet kizárólagos területhasználati politika, hiszen nem terjedhet ki minden területi folyamatra, területi jelentőségű gazdasági, társadalmi tevékenységre.

A hatékony és korszerű területrendezésnek folyamatos, rendszeresen megújuló, összehangolt rendszert kell alkotnia az ország területi képét megalkotó fejlesztési stratégiákkal, melyek közül a legátfogóbb a területfejlesztésé.

A területfejlesztés orientálja a területrendezést, elképzeléseinek tehát orientálnia kell a rendezés szabályrendszerét, természetesen nem kizárólagosan és főleg inkább stratégiai szinten.

A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike. A kihasználatlan beépített területek, barnamezők jobb kihasználásával hosszú távon a nemzetgazdaság számára fontos erőforrásokat védünk meg, biztosítva ezzel a gazdasági növekedés feltételeit, miközben csökkent értékű területek értékét is növelhetjük. A barnamezős beruházások támogatása tehát nemzetgazdaságilag is hatékony. A gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálásának része lehet az egyes térségek gazdasági/társadalmi fejlődését szolgáló beruházások tervezésénél a fokozottabb területi megközelítés, ágazati orientáció, a beruházók és a térség számára legkedvezőbb helyszínek központilag segített kiválasztása, a barnamezős területek központi nyilvántartása.

A takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatoknál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni. Mindez többek között a természeti értékek és erőforrások védelme mellett a tájnak a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képességét is fokozza.

Napjainkban különösen fontossá vált a víz-, energiaellátás, az infokommunikációs csatornák és a közlekedési hálózatok biztonságos és színvonalas elérhetősége minden térség, minden település számára. Külön ki kell emelni a leszakadó, periférikus térségek és az aprófalvak, tanyák infrastrukturális elérésének fejlesztését, mivel ezek felemelkedéséhez ezek elmaradhatatlanok. A környezeti infrastruktúra (hulladékgazdálkodási rendszerek, szennyvízkezelés) térszervezésében is meghatározó az ellátás- és környezetbiztonság, emellett a fejlesztések gazdasági, foglalkoztatási hatásait is érdemes a tervezéskor figyelembe venni.

A természeti értékek és erőforrások, valamint a kulturális örökség, tájkép védelme szintén kiemelkedő feladata a területrendezésnek, amit a területfejlesztés is támogat a saját eszközeivel. A védelem mellett azonban egyre inkább a fenntarthatóság tágabb szempontjait is figyelembe kell venni, például a klímaváltozás kapcsán. A megőrzés szolgáló intézkedések rendszere mellett a kedvezőtlen változások megelőzésében is fontos szerepet kaphat a területrendezés, a korábban már említett, beruházásokat, fejlesztéseket befolyásoló szerepével. Ebben még szorosabb együttműködésre van szükség az ágazati

fejlesztéspolitikákkal, hiszen a védett területek, értékek önmagukban nem elegendőek a fenntartható környezeti állapotok megőrzéséhez, az ország teljes területén tekintettel kell lenni az anyag- és energiatakarékosságra, a biodiverzitás védelmére, a kibocsátások csökkentésére, a klímaváltozás megelőzésére.

A gazdaságfejlesztés, az ellátásbiztonság javítása, a kistelepülések népességmegtartó erejének fejlesztése, a szállítási igények csökkentése, tágabb értelemben a gazdasági-társadalmi-környezeti fenntarthatóság megőrzése vagy visszaállítása érdekében a helyi gazdaság fejlesztése, a helyben meglévő értékek felismerése, tudatos és fenntartható kiaknázása a fejlesztéspolitika egyik kiemelkedő területi célja. Ezt a térszerkezet alakításával a területrendezés is tudja támogatni, az önmagukban is élet- és fejlődőképes funkcionális térségek, városkörnyékek beemelésével a területi tervekbe, a közlekedés- és infrastruktúrafejlesztések orientálásával, a gazdaságfejlesztési célú beruházásokra vonatkozó szabályozással. Mindez nemcsak a gazdaság, infrastruktúra, munkahelyek ideálisabb rendszerének kialakítását segíti, de a helyi közösségeket, a működő és életképes szociális kapcsolatrendszereket, a helyi identitást is erősíti.

A térfelhasználási elvek részletes listája a tisztább, természetesebb környezet, egészségesebb társadalom érdekében:

- Zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések.
- A fejlesztések hely kiválasztásánál prioritást kell élveznie, a termő, illetve kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételét nem érintő, környezetét nem terhelő helyszínek.
- Fejlesztés csak abban az esetben helyezhető el termő, illetve kulturális értéket képviselő lakóterület igénybevételével, ha nincs más alternatívája.
- A természetes erdőtülsőségek nem vagy csak nagyon korlátozott léptékben képesek megújulásra, területük igénybevétele a fejlesztések során nem pótolható, áthelyezhető.

A környezettudatos, helyi identitású, esélyegyenlőséget biztosító társadalom érdekében az értékek, közérdekű létesítmények, rendezvények elérhetősége:

- A fejlesztések során a természetes folyó és állóvizek partjainak, erdőterületek, hegycsúcsok, szigetek, a fényszennyezéstől mentes éjszakai égbolt, kilátópontok, védett természeti és kulturális értékek nyilvános elérésének, megközelítésének, megismerésének lehetőségét nem szabad korlátozni (kivéve a szigorú természetvédelem alá vont területek). Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek korábban elzárt területek hozzáférését teszik lehetővé.
- Korlátozásnak minősül, ha a fejlesztések következtében a nem motorizált közlekedéssel a színhelyek megközelítése jelentősen leromlik, a szükséges idő növekedik.
- Korlátozásnak minősül, ha a fogatékkel élők hozzáférési lehetőségei nem javulnak a fejlesztések során.
- A fejlesztések nem bátoríthatják a közutakon kívüli gépjárműmozgást, mely egyébként is szigorú kontroll alatt tartandó. Az ilyen jellegű szabadidős tevékenységek csak korlátozott kiterjedésű és kijelölt területeket érinthetnek, a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken nem végezhető.

- A fejlesztések megvalósítása során nem támogatható az igényekhez igazodó tömegközlekedési eszközökkel nem látogatható új létesítmények, rendezvények megvalósítása.
- Nem támogatható olyan fejlesztés, mely a társadalom fogyatékkal élő csoportjainak a létrejövő új létesítmények, rendezvények látogathatóságát nem teszi lehetővé, illetve a meglévő attrakciók hozzáférését nem javítják.

A társadalmi-gazdasági folyamatok szervezésének lappangó, környezeti és kulturális értékeket degradáló hatásainak megelőzése érdekében értékmeőrzés térszervezéssel:

- A fejlesztések nem darabolhatnak fel egységes ökológiai rendszereket és kultúrtájakat, társadalmi csoportok településterületét (pl. nemzeti kisebbség).
- A fejlesztések nem csökkenthetik az érintett területek nemzeti kisebbségeinek lakónépességen belüli arányát (kivéve az etnikai szegregáció-oldó kezdeményezések).
- A közigazgatási átszervezésre irányuló fejlesztések nem csökkenthetik az érintett területek nemzeti, etnikai kisebbségeinek arányát a lakónépességen belül.

A fejlesztések megvalósítása nem növelheti a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területek állandó lakónépességét, a területen áthaladó tranzit forgalom mennyiségét:

- Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik.
- A fejlesztések megvalósítása nem eredményezhet ugrásszerű, és a helyi lakónépességet sokszorosán meghaladó üdülónépesség megjelenését a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken.
- A fejlesztések megvalósítása nem akadályozhatja a határon túli magyarság, a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek anyaországgal, illetve határon túli nemzettesttel való kapcsolatának fenntartását vagy azok kibontakozását. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ezt erősítik.
- A fejlesztések (kivéve a kombinált közlekedésre irányuló fejlesztések) megvalósítása nem növelheti többszörösére a lakott területeken, természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező térségekben a koncentrált parkolási igényeket. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik.

A tisztább környezet, a hatékonyabb gazdaság, a felelősségteljesebb társadalom érdekében közelebb kell hozni a társadalmat helyi környezetéhez:

- A biomassza, mint megújuló energiaforrás használata csak kisléptékű autonóm energiagazdálkodási rendszerekben támogatható. Ez az energiaforrás csak akkor tekinthető megújulónak, ha felhasználása a népességhez közel történik, átlátható és nyomon követhető az újratermelése és a felelősség teljes fenntartható használata.
- A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a területtel rendelkező magántulajdon gondozása iránti felelősség tudatosítását.

- A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a szűkebb helyi környezet értékeinek megismerését és tudatosítását (mi hogyan és miért valósult meg).
- A mező- és erdőgazdálkodásban a természet közeli gazdálkodási gyakorlatot, mint fenntartható gazdálkodási módszereket kell támogatni és azt a lakosság számára megismerhetővé tenni.
- A tisztább környezet, az egészségesebb és a kulturális és szociális szükségleteire több időt fordító társadalom érdekében az utazási idő csökkentése és hasznosítása.
- A fejlesztések megvalósítása nem hathat a térségek lakosságának rendszeres közlekedési idejének és távjának növelése irányában (beleértve a nem motorizált, pl. gyalogos és kerékpáros közlekedést is). A fejlesztések így nem növelhetik a napi városi munka- és lakóhely közötti ingázás idejét, távolságát (kivéve új munkahelyek létesítése).
- A munkahelyteremtő fejlesztések helykiválasztásában prioritásként meg kell jelennie, a minél rövidebb munkába járási időnek is.
- A fejlesztéseknek nem szabad akadályozni a településen belüli nem motorizált (gyalogos, kerékpáros) ingázás lehetőségét. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek az akadályok felszámolását segítik.

A közlekedési fejlesztéseknek segítenie kell, hogy a népesség (különösen agglomerációs és vidéki) helyben ki nem elégíthető szükségletei időben és távolságban rövidülő utazási kényszerrel tehesse meg, melynek fejlesztésén belül:

- elsődleges prioritással bír a nem motorizált (gyalogos és kerékpáros) közlekedés, illetve a központi funkcióknak az ilyen formában elérhető hatótávolságon belüli kialakítása;
- másodlagos prioritással bír a tömegközlekedés fejlesztése (valódi, az igényekhez igazodó szolgáltatásként);
- harmadlagos prioritást jelent a kombinált (parkolj és utazz) rendszerek fejlesztése;
- csak utolsó sorban jelenhet meg az egyéni motorizált közúti közlekedési lehetőségek fejlesztése.

A motorizált tömegközlekedés-fejlesztésen belül kiemelt prioritással bír:

- a gyalogos-kerékpárosközlekedés vasúttal (városon kötőtpályás, elektromos és gázüzemű is) vagy vízi közlekedéssel (másodsorban busszal) kombinált rendszerei (állomások megközelíthetősége: járható út, közvilágítás, kiszolgáló helyiségek, kerékpártárolás, kerékpárszállítás);
- a vasúti (városon kötőtpályás, elektromos, ill. gázüzemű is) és vízi közlekedésfejlesztés, valamint a vasút-busz, hajó-busz kombinált közlekedés.

A fejlesztések nem csökkenthetik az utazással töltött idő kulturális és szociális célú kihasználásának lehetőségeit. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek növelik ezeket a lehetőségeket.

A hatékonyabb gazdaság, biztonságosabb, tisztább környezet érdekében az áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági károsításának csökkentése:

- Az országon áthaladó tranzit áruszállítás szervezésére irányuló fejlesztés csak a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használatára irányulhat.
- Az ország területét cél vagy kiinduló állomásnak tekintő áruszállítás szervezésére irányuló fejlesztésben prioritást kell, hogy élvezzen a vízi, a vasúti és a kombinált közlekedési formák használata.
- A regionális és nemzetközi közúti közlekedési folyosók kiépítésekor minden esetben prioritást kell élvezni a tervezett elkerülő szakaszok kiépítésének.

A magyar várospolitikai fő célja tehát – továbbra is - a jelenleginél erőteljesebben együttműködő, kiegyensúlyozott, többpólusú városhálózat megteremtése a fenntartható városfejlesztés eszközeivel, amely egybevág az Európai Unió céljaival. Ennek eleme a főváros nemzetközi versenyképességének erősítése, a regionális központok kijelölése és a fejlesztési pólusok támogatása, elősegítve a főváros dominanciájának, és az ország egyközpontú térszerkezetének oldását. A fő cél megvalósulását szolgálja a kis- és középvárosok térszervező erejének erősítése, illetve a városok és térségük közötti harmonikus kapcsolatok valamint a városok egymás közötti intenzív kapcsolatrendszerének erősítése. Ily módon a városok nem izoláltak, hanem hálózatban jelennek meg, amelyek egyes elemeit különböző intenzitású kapcsolatok kötik össze.

Amint az fentebb az 1.1.4. pontban már említésre került, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió jelenleg felülvizsgálat alatt áll. Jelen ITS felülvizsgálat eredményei az OFTK felülvizsgálatának folyamatába az utóbbi előrehaladásának függvényében becsatornázhatóak

A jelen Helyzetfeltárás részeredményei azt vetítik előre, hogy az ITS felülvizsgálata tükrében feltétlen indokolt lesz Szombathely és térsége jelentőségének realisabb megjelenítése az OFTK különböző részeiben a város gazdaságfejlesztési potenciálja és kedvező térszerkezeti pozíciója következtében.

Az OFTK Szombathelyt illető hiányosságai alapvetően arra túlhaladott térszerkezeti helyzetértékelésre vezethetőek vissza, ami az OFTK-ban a "Magyarország területi integrálódásának fő dimenziói" című ábra tartalmában nyilvánul meg, amikor nem jelenik meg benne a Szombathelyen és a Nyugat-Dunántúlon áthaladó észak-déli irányú európai tengely (Borostyánkő út, M86), és annak kapcsolódása a tőle nyugatra elhelyezkedő fejlett európai gazdasági-ipari térséghez. Ennek jelentőségét már az ITS Helyzetfeltárásának 2013-ban elkészült egyeztetési dokumentuma is bemutatta, és az EU regionális politikai alapidokumentumain kívül az újabb, független hazai szakértői vélemények is alátámasztják. Ezt a hiányosságot feltétlen célszerű lenne kiküszöbölni az OFTK-ból, mert nem segíti elő, hogy Szombathely és térsége kedvező térszerkezeti adottságait ki lehessen használni a térség és az ország gazdaságfejlesztése érdekében. Viszont az OFTK deklarált szándékával ellentétben az ábrában megnyilvánuló gondolat üzenete a Budapest központúság erősítése annak oldása helyett. Ennek az interpretációnak Magyarország gazdasági fejlődésére még kedvezőtlenebb a hatása, mint Szombathelyére.

1.2.2. Vas Megye Területfejlesztési Konceptiója javaslatlételi szakaszának munkaanyagával való összefüggések vizsgálata

1.2.2.1. Szombathely megjelenítése a megyei koncepcióban az ITS készítése idején

Vas megye tervezett fejlettségi állapotát a koncepció munkaanyaga szerint 2030-ban az alábbiak jellemzik: Vas megyét gazdaságilag, kulturálisan és fejlett közlekedési és kommunikációs rendszere segítségével jó életszínvonalú, egyben nem romló demográfiai trendekkel jellemezhető, erős identitású kistérségek alkotják:

- A megye lakónépessége újra bevándorlók célpontja, ami ellensúlyozza a természetes fogyásból származó népességcsökkenést.
- A gazdaság motorja a járműipar, amely elsődlegesen exportra termel, miközben a termelési tevékenységet végző nagyvállalatok mélyen integráltak a helyi gazdaságba a jól képzett és elégséges számú munkaerő, illetve a helyi KKV-kal való beszállítói kapcsolatuk miatt. A termelés mellett már szolgáltatási és kutatás-fejlesztési tevékenységet is végeznek az iparághoz tartozó nagyvállalatok és fejlesztő intézetek.
- A gazdaságban meghatározó a vállalkozásfejlesztő intézmények, képző szervezetek és vállalkozások közti együttműködések, ami az erőforrások ésszerű megosztásán, illetve az üzleti igények kiszolgálásán túl lehetőséget kínál az új vállalkozások indítására is.
- Szombathely és a megye többi térségi központja közti jól szervezett közlekedési kapcsolatok lehetőséget adnak a kényelmes napi ingázásra, ami a megyét egy egységes és a lakosok, valamint a vállalkozások számára is vonzó munkaerőpiaccá teszi.
- A megye megőrzi természeti, táji és kulturális értékeit, az ökológiai lábnyom csökkentése a cél. A természeti, táji és kulturális értékek fenntartható módon a turisztikai kínálat integráns részét képezik. A környezet megóvását szolgálja a jól működő katasztrófavédelmi rendszer, illetve a hulladékok újrahasznosításának rendszere. Legalább az országos átlagot eléri a megújuló energiaforrások felhasználása az energiafogyasztásban.
- A turizmus a kiemelt márkák összehangolt fejlesztése eredményeként megőrzi piaci pozícióit a fogyasztói igényekre és trendekre való gyors reagálás révén, miközben a vidékies térségek magas színvonalú rekreációs területet képeznek.
- A kistelepüléseken megfelelő életfeltételek vannak a kiépült alapvető infrastruktúráknak (kommunikációs, közművek), a rendelkezésre álló alapszolgáltatásoknak, illetve a munkaerőpiaci központok (térségközpontok) jó közúti és közösségi közlekedési eszközön történő elérhetőségének köszönhetően. A vidékies térségekben a megélhetésben a jelenleginél nagyobb szerepet játszik a mezőgazdasági, termelés, zöldség-gyümölcs termesztés, állattenyésztés és kapcsolódó kisipari feldolgozás. A termékeket döntően a helyi piacokon értékesítik.
- A vasúti, logisztikai rendszerfejlesztések eredményeként a megye szervesen illeszkedni képes a közép-európai gazdasági térbe, s kapcsolódik a transznacionális infrastrukturális hálózatokhoz.

- Értékmegőrző, foglalkoztatási, alapszolgáltatás-fenntartási beavatkozások révén életben maradnak a népességfogyással leginkább veszélyeztetett kistéleplések.
- A megyében a jól működő szociális-foglalkoztatási-egészségügyi rendszer révén mindenkinek megvan az esélye az elsődleges munkaerőpiacra történő integrálódásra, és az életesélyeik fenntartására.

Vas megye kitűzött átfogó célja, hogy jelentős export-orientált nagyvállalataira, a külpiaei értékesítésbe egyre intenzívebben bekapcsolódó kis- és közép vállalkozásaira, a magas minőségű munkavállalóira, kiváló természeti és turisztikai adottságaira építve, földrajzi elhelyezkedéséből adódó előnyeiket kihasználva elérje, hogy a megye versenyképessége 2020-ig a megyék átlaga feletti mértékben erősödjön, ennek keretében a megyében:

- Foglalkoztatás bővítése, hogy növekedjen a foglalkoztatottak száma, különösen a képzett munkaerő körében, ami hozzájárul a megyéből való elvándorlás csökkenéséhez, illetve további munkavállalókat vonz a megyébe.
- A gazdaság teljesítőképességének javítása, hogy növekedjen a megyében elérhető lakossági és vállalati jövedelmek nagysága, ami vonzóvá teszi a megyében történő munkavégzést, illetve az életet.
- Munkaerő képzettségi szintjének javulása, hogy mind többen megfelelő képzettséggel magasabb értékű munkát nagyobb jövedelemért végezzenek el.
- Természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása, hogy csökkenjen az ökológiai lábnyom, illetve az értékek vonzó lakókörnyezetet teremtsenek a városi környezetben és vidékies térségekben egyaránt.
- Belső periferián lévő kistéleplések teljes leszakadásának megakadályozása, hogy ne legyenek elnéptelenedett települések a megyében.

A Szombathelyi agglomeráció térségére a megyei koncepció munkaanyaga az alábbiakat fogalmazza meg:

- A megyén belüli és kívüli kapcsolatok erősítése érdekében szükséges Szombathelyen az északi körgyűrű befejezése, továbbá a Szombathely-Zalaszentiván vasútvonalak rekonstrukciója (állomások átépítése, pályahibák felszámolása, biztosító berendezés korszerűsítése) és villamosítása. A közúti közlekedéssel párhuzamosan vizsgálni kell a vasúti kapcsolatok bővítését Szombathely-Oberwart és Körmend-Németújvár térségében.
- A Pannon Járműipari Centrum fejlesztéseinek megvalósításával és a kapcsolódó közlekedés fejlesztések (Szombathely környéki elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése) révén a munkaerővonzás-körzet kiterjesztése.
- Szombathely térségében tervezik vasúti és közúti kapcsolatok kihasználásával és fejlesztésével logisztikai szolgáltatások bővítését.
- Szombathelyen intermodális közösségi közlekedési központ létesítése az Éhen Gyula tér rehabilitációjával összhangban, illetve a belső közúti körgyűrű keleti szakaszának megépítése.
- A természeti erőforrások fenntartható hasznosítását illetően Szombathelyen kiemelt feladat a volt szovjet laktanya területének kármentesítést követő hasznosítása.

- A kompakt várospolitikai elveinek megvalósítása érdekében szükséges a 2005-ben megkezdett Szombathely belvárosi rehabilitációjának folytatása.
- Szombathely célja, hogy a környező kistelepülésekkel összhangban fejlessze szolgáltatásait, valamint a kapcsolódó létesítményeket és ösztönözze a városkörnyéken belül személyi és üzleti (pl. helyi termékértékesítési) kapcsolatok bővítését.
- Szombathelyen a műszaki menedzser képzés fejlesztése szükséges a meglévő oktatási programok – piaci igényekhez, illetve technológiai-társadalmi változásokhoz illeszkedő – folyamatos megújításán túl.
- A térségben biztosítani kell a megfelelő színvonalú kulturális és rekreációs kínálatot.

1.2.2.2. Szombathely M. J. V. javaslatai a megyei koncepció véglegesítéséhez az ITS készítése során

Szombathely MJV javaslatai Vas Megye Területfejlesztési Koncepciójának Javaslatértékelési szakaszának véglegesítéséhez (a továbbiakban: Megyei Koncepció) az alábbiak.

A jelen vizsgálat 1.1.4. pontjában foglaltakkal összhangban szükséges a Megyei Koncepció "4. Megyén belüli és kívüli kapcsolatok erősítése" című pontja az alábbi szöveggel:

A Vas megyétől északra és délre elterülő Nyugat-Dunántúli Régió belül Vas megye és székhelye, Szombathely MJV gazdasági térszervező pozíciójának, központi szerepének erősítése, valamint a megye és a környező térség integrált fejlesztése és területi kohéziójának erősítése, továbbá, az említettekkel összhangban, a Kormány határozatával kiemelt fejlesztésnek minősített Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ megvalósításához a megyén kívüli közlekedési kapcsolatok biztosítása érdekében szükséges a Nyugat-Dunántúli Régió észak-déli közlekedési tengelyének, az M9 autópályának a megvalósítása, amelynek legalább a déli - Szombathely és Nagykanizsa közötti - szakaszát meg kell építeni 2020-ig.

A Megyei Koncepció "5.1. A prioritások azonosítása" című pontja kiegészítése szükséges a jelen vizsgálathoz kapcsolódva, az EU 2014-2020 időszakra vonatkozóan Szombathely MJV részéről megfogalmazott Integrált Területi Beruházásokkal az alábbiak szerint (vastag dőlt betűvel Szombathely javaslata)

"5.1. A prioritások azonosítása

A prioritások az átfogó fejlesztési célok és azok stratégiai rész céljai mentén kerülnek kijelölésre.

1. K+F+I, KKV fejlesztése, Oktatás, Munkahelyteremtés és jövedelem növelése: Megyei kiemelt ipar és gazdaságfejlesztések - megyei gazdasági kitérési pontokhoz, szektorokhoz és iparágakhoz kapcsolódó integrált gazdaságfejlesztések, telephelyfejlesztés és kapcsolódó komplex beruházások támogatása

- Iparfejlesztés, ipari munkahelyteremtés és regionális logisztikai szolgáltató központ kialakítása a K+F+I tevékenységek fejlesztésével és a kapcsolódó háttérberuházások megvalósítása Szombathely Funkcionális Várostérségében,
- Klaszter alapú vállalkozásfejlesztés és kkv-k exportképességének a javítása,
- Vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési intézményrendszer megújítása,
- Szakmai képzési rendszer megújítása,
- Közoktatási-nevelési rendszer készségfejlesztést szolgáló módszereinek fejlesztése,
- „Egészséges ember” - Munkavállalók mentális és fizikai állapotának javítása.

2.. Mezőgazdaság, Környezet, Egészséges életmód, Turizmus, Energetika: Természeti erőforrások fenntartható hasznosítása

- Mezőgazdaság fejlesztése, ezen belül is zöldség, növénytermesztés és feldolgozás, valamint tárolás értékesítés komplex rendszerének a létrehozása, háztáji termelés bővítése,
- Turisztikai térségek komplex fejlesztése,
- Megújuló energiaforrások hasznosítása,
- Barnamezős városrehabilitáció megyeszékhelyen és várostérségekben,
- Építészeti örökség integrált védelme a helyi gazdaság fejlesztésével összehangolva, a városi szövet megújításával,
- Épületek, energiaellátó rendszerek energiahatékonyságának javítása,
- Környezeti állapot javításához kapcsolódó jelentősebb beruházások megvalósítása (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés, nagyvárosok egészséges ivóvízellátása, árvízvédelem, természetvédelem),
- Az egészségtudatos életmódot szolgáló tevékenységek és a szolgáltatásokat nyújtó infrastruktúrák fejlesztése, újraélesztés oktatás kiterjesztése, a Markusovszky Kórház fejlesztése.

3. Vidékfejlesztés, Foglalkoztatás, Szociális ellátás: Kistelepülések életképességének javítása

- Szociális alapú foglalkoztatás rendszerének kialakítása,
- Foglalkoztatás bővítése a kistelepüléseken,
- Kistelepülések alap-infrastrukturális (vízellátás, szennyvízkezelés, útkorszerűsítés) fejlesztése és értékmegőrzése (helyi értékek, településképek, zöldfelületek),
- Térségi alapon szervezett szociális, egészségügyi alapszolgáltatás fejlesztése, működtetése.

4. Közlekedés: Megyén belüli és kívüli kapcsolatok erősítése

- Közúti közlekedés,
- Vasút-hálózat fejlesztése,
- Közösségi közlekedés,
- Intermodális csomópont, valamint integrált közösségi és alternatív közlekedési rendszer kialakítása a kapcsolódó infrastrukturális beruházások megvalósításával,

- *Kerékpáros közlekedés.*

5. Nemzetközi együttműködések: Megyén belüli és kívüli kapcsolatok erősítése

- *Határ menti együttműködések, Ausztria, Szlovénia irányába,*
- *A vidékkel harmóniában fejlődő, modern és szolgáltató megyeszékhely fejlesztése révén az országhatáron túlnyúló vonzáskörzettel és sokoldalúan képzett népességgel rendelkező központi szerep kialakítása."*

1.2.2.3. Vas Megye Területfejlesztési Konceptiója Javaslatvételi szakasz, elfogadott végleges változat

A koncepció a 2014-es ITS lezárását követően került véglegesítésre és elfogadásra 2014-ben. Az elfogadott végleges változat figyelembe veszi Szombathely MJV javaslatait valamint a megyeszékhely jóváhagyott Településfejlesztési Konceptióját és ITS-ét. A szombathelyi Településfejlesztési Konceptió és ITS célrendszere a megyei koncepció integráns részévé vált, kivonata és fő tartalmi elemei megjelennek a megyei dokumentumban.

Ezen kívül a megyei területfejlesztési koncepció releváns tartalma és szelleme is összhangba került az alapvető kérdésekben a megyei jogú város említett településfejlesztési alapküldetésű dokumentumaival.

A Szombathelyi agglomeráció térsége elkülönített, hangsúlyos területi célként jelenik meg a megyei dokumentumban, amelynek az említett területi célhoz kapcsolódó ágazati - különösen gazdaságfejlesztési - tartalmi elemei, mint a "Foglalkoztatás bővítése", "A gazdaság teljesítőképességének javítása" átfogó célok és "A térségi versenyképesség javítása" stratégiai cél részleteinek meghatározása során a megyei dokumentum a szombathelyivel megegyező irányba mutat, és megjelennek benne Szombathely szempontjából fontos tartalmi tényezők. Ezek között a két legfontosabb elem a következő. Hangsúlyosan szerepel a megyei területfejlesztési alapküldetésű dokumentumban az ágazati fejlesztések között a jelentős hányadban Szombathelyen megvalósuló Nyugat - Pannon Járműipari és Mechatronikai központ, mint a gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatás-bővítés érdekében történő legjelentősebb megyei fejlesztések egyike. A másik különösen figyelemre méltó elem a NYPJMK-val is összefüggésben az, hogy a megyei területfejlesztési koncepcióban lehetséges kedvező fejleményként fogalmazódik meg a Zalaegerszeggel egységes szombathelyi munkaerőpiac kialakulásának lehetősége a vasi megyeszékhely körüli városok közötti elérhetőségének kedvező irányú változásaival összefüggésben, amit az M86 folyamatban levő és az M9 2020 után tervezett fejlesztése segít elő.

1.2.2.4. Vas Megye Területfejlesztési Programja

A 2014-es ITS és Megalapozó Vizsgálata készítésekor nem volt ismert a szombathelyi ITS lezárását követően megalkotott végleges Vas Megyei Területfejlesztési Program tartalma.

A jelen felülvizsgálati munkához az időközben elkészült Megyei Területfejlesztési Program 2014. július 14-i keltezésű 5.3. egyeztetési változata állt rendelkezésre.

Az említett megyei dokumentumban a Szombathelyt érintő témák a vasi megyeszékhely 2014-es Településfejlesztési Konceptiójában és ITS-ében foglaltakkal alapvetően összhangban szerepelnek. Itt is kiemelten kerül megjelenítésre Szombathely, illetve agglomerációja kiemelkedő szerepe

- a térségi központi funkciók betöltésében,
- a településközi és a határmenti együttműködések alakításában,
- a gazdaságfejlesztésben,
- a foglalkoztatás-bővítésben és
- az ipari foglalkoztatás fejlesztésében, hangsúlyozottan a Nyugat - Pannon Járműipari és Mechatronikai központ fejlesztéseinek megvalósítása által, valamint
- a kutatás-fejlesztésben,
- a kreatív iparban,
- a kulturális, vallási és eseményturizmusban,
- a sportturizmusban,
- a színvonalas kulturális és rekreációs kínálat biztosításában,
- a vállalati és társadalmi szükségleteket kielégítő felsőfokú oktatás biztosításában, ezen belül a műszaki felsőoktatásban és az ipar igényeit kielégítő gépészmérnök képzésben,
- az egészségügyi és nevelési közszolgáltatásokban,
- a fentiekhez kapcsolódó és velük összhangoltan működtethető beruházás-ösztönzésben

Alapszemlélete szempontjából a megyeszékhely Településfejlesztési Konceptiójával és ITS-ével megegyezően, a megyei programban éppen úgy, mint a koncepcióban, markánsan megjelenik a fenntartható fejlődés előmozdításának törekvése, ennek részeként Szombathely vonatkozásában a kompakt város igénye.

Az ipar fejlesztéséhez szükséges területi és infrastrukturális előfeltételek biztosításának szükségességét hangsúlyozva, a megyei program Szombathely 2014-es ITS-ével összhangban rögzíti:

Szombathely számára kiemelten fontos, hogy a telített **ipari parkjai mellett további fejlesztéseket** tudjon, támogatott módon megvalósítani. Az egész megye gazdasági vonzerejére hatással van, hogy Szombathely és várostérsége milyen típusú további ipart, illetve ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat tud megtelepíteni. Szükséges egyrészt a **meglévő ipari park bővítése közművesítéssel**, de a **várostérséggel közösen új ipari övezetek** kialakításának meghatározó jelentősége van. Lehetővé teszi, hogy Szombathely a létrejövő új közlekedési infrastruktúrára alapozottan egy új szintet érjen el a gazdaság-fejlesztésben, amelyhez az iparterületek elérhetőségének javítása, új feltáró és összekötő utak építése is szükséges.

1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Szombathely Megyei Jogú város esetében az Országos területrendezési terv és a Vas megyei területrendezési terv áttekintését és térségi elhatározásainak viszonyát kell leképezni a város területére.

Országos Területrendezési Terv

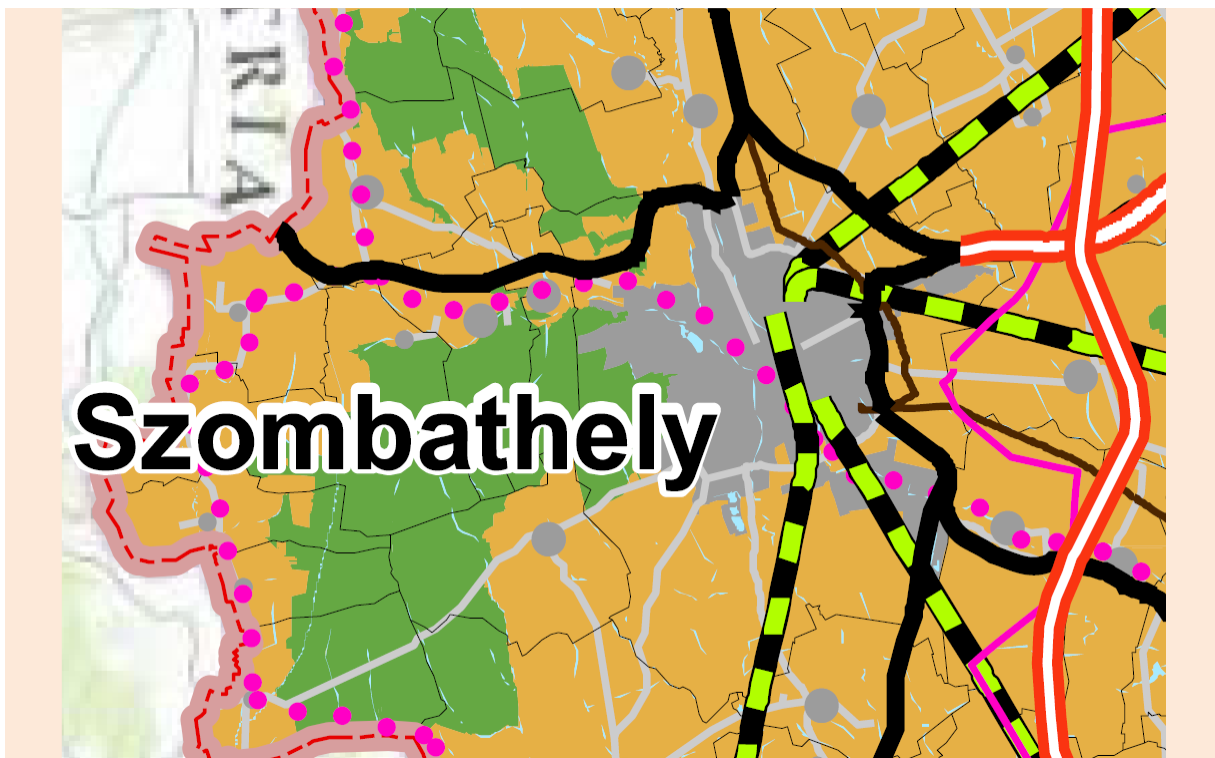
Szombathely MJ Város igazgatási területét érintő országos és térségi fejlesztési elképzelések, övezeti besorolások kerülnek ezen fejezetben bemutatásra a hozzá tartozó térképi melléklettel és övezeti előírással.

Az Országos Területrendezési Tervről (továbbiakban OTrT) szóló 2003. évi XXVI. törvényt (továbbiakban: OTrT törvény) az Országgyűlés 2003-ban fogadta el. A törvény első átfogó módosítására 2008-ban került sor. Az OTrT törvény 29. §-a úgy rendelkezik, hogy a terv felülvizsgálatát legalább 5 évente el kell végezni. Ennek megfelelően a törvény soron következő módosítása 2013-ban megtörtént: az Országgyűlés a módosító javaslatot 2013. december 9-én elfogadta, a törvény 2014. január 1-jén hatályba lépett.

Az ország szerkezeti terve Szombathely MJ Város igazgatási területén az alábbi területfelhasználásokat jelöli ki:

- Erdőgazdálkodási térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési terület 1000 ha felett
- Országos kerékpárút törzshálózat
- Közúthálózat
- Vasúti fővonalak.

Az OTrT 2014. január 1-től hatályos szerkezeti terve szerint jelentősebben megnőtt a vegyes területfelhasználású térség terület és az magába foglalja a korábbi mezőgazdálkodási térség területét is. A OTrT 6.§-a alapján a Vas megyei területrendezési terv készítése során kell a térségi területfelhasználásokat és övezeteket úgy lehatárolni, hogy azok megyei szinten megfeleljenek az OTrT előírásainak is. A Szombathely MJV, Gencsapáti és Söpte községek területén tervezett beépítésre szánt terület vonatkozásában a Vas megyei területrendezési terv módosítása során kell a vegyes területfelhasználású térség területét megyei szinten úgy lehatárolni, hogy a volt honvédségi területek esetében települési térség kijelölésre kerülhessen.

Országos Területrendezési Terv 2. sz. melléklet –
Az Ország Szerkezeti terve

OTrT 1/1. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő gyorsforgalmi utak: 1b. Egyéb hazai gyorsforgalmi utak:

- 28.) M86 Szombathely térsége – Csorna – Mosonmagyaróvár térsége (M1) (a TEN-T hálózat része)
- 29.) M9 Nagycenk (M85) - Szombathely térsége - Püspökmolnári térsége - Zalaegerszeg térsége - Nagykanizsa - Inke térsége - Kaposvár - Dombóvár - Szekszárd térsége - Szeged (M5)

OTrT 1/1. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő főutak:

2. főutak; 2a. A főúthálózat elemei:

- 88.) 86.sz. főút: (Szlovénia) – Rédics – Zalabaksa – Zalalövő – Körmend – Szombathely – Csorna – Mosonmagyaróvár (1. sz. főút)
- 90.) 87.sz. főút: Kám (8. sz. főút) – Szombathely – Kőszeg – (Ausztria)
- 92.) 89.sz. főút: Gencsapáti (87. sz. főút) - Bucsú - (Ausztria)

OTrT 1/1. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő új települést elkerülő szakaszok:

2. főutak; 2b. Főutak tervezett településselkerülő szakaszai:

- 51.) 86. sz. főút: Zalabaksa, Kálócfa, Kozmadombja, Zalalövő, Nádasd, Egyházaskér, Kisnyom, Balogunyom, Szombathely, Mosonmagyaróvár
- 52.) 87. sz. főút: Táplánszentkereszt, Szombathely, Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszeg

OTrT 1/4. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő törzshálózati vasútvonalak:

A vasúthálózat fő elemei:

- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonalak:
- 2.12. Szombathely - Sopron - Ágfalva - (Ausztria)
- 2.14. Szombathely – Zalaszentiván
- 2.16. Székesfehérvár – Szombathely

2.17. Szombathely - Szentgotthárd - (Ausztria)

OTrt 1/6. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő országos kerékpárút törzshálózat elemei:

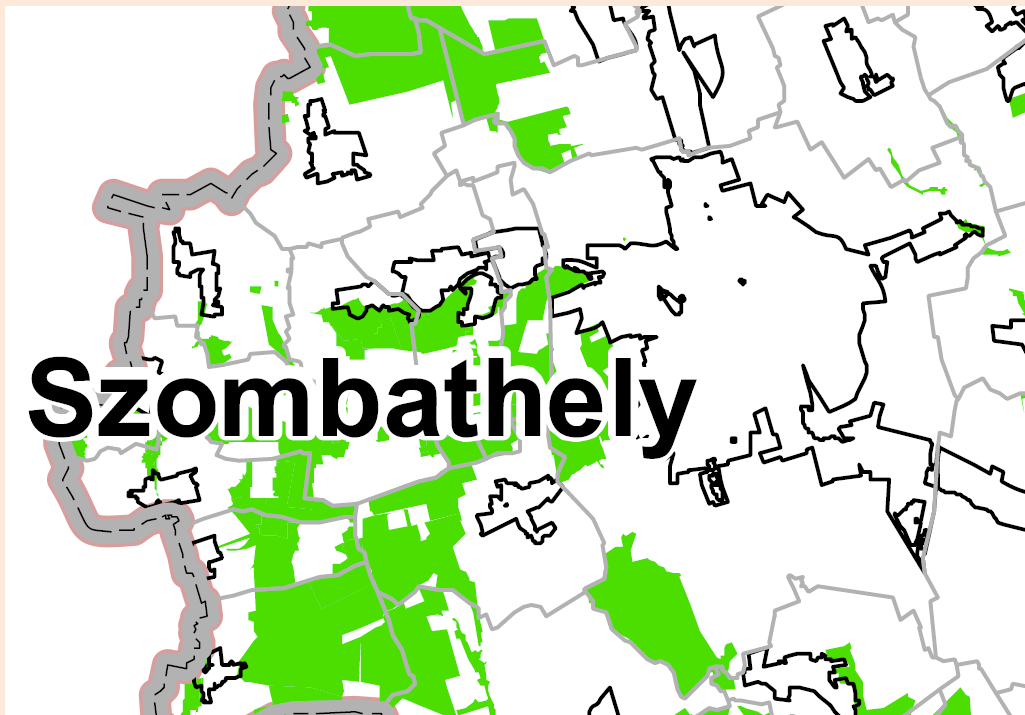
- 82. Termál kerékpárút:
- 52.) 82.B : Rum – Szombathely – Bucusu

OTrt 1/9. számú melléklete által meghatározott Szombathelyt érintő villamosenergia-átviteli hálózat távvezeték elemei:

- 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei:
  - Győr – Szombathely
  - Szombathely – Hévíz

A térségi övezetek bemutatása:

Országos ökológiai hálózat övezete Szombathely igazgatási területének nyugati részét érinti az övezet területe. A nyugati részén jelölt országos ökológiai hálózat övezete erdő és mezőgazdasági területeket érint.

Országos Területrendezési Terv 3/1. sz. melléklet – Országos ökológiai hálózat övezete

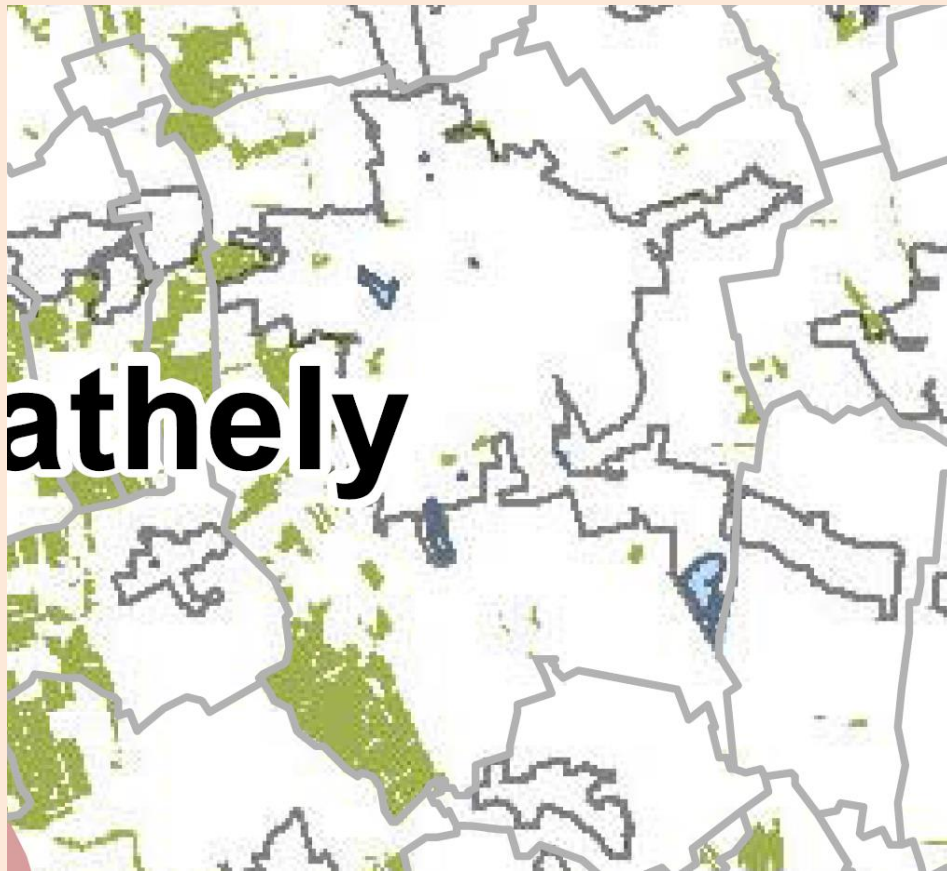
„OTrT 13. §(1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint puffertérület övezetbe kell sorolni.”

Kiváló termelőhelyi adottságú erdőterület övezete a települést az övezet területe az igazgatási terület nyugati és délnyugati oldalon lévő, illetve északkeleti és délkeleti részein benyúló erdő művelési ágú területeken érinti.

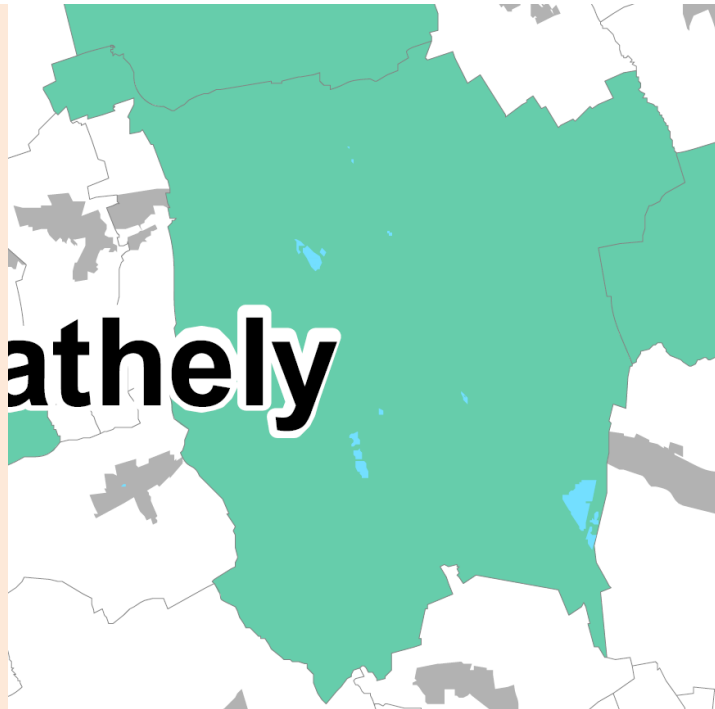
Országos Területrendezési Terv 3/4. sz. melléklet – Kiváló termelőhelyi adottságú erdőterület övezete

Kiváló termelőhelyi adottságú erdőterület övezete

„OTrT 13.§ (1) Kiváló termelőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

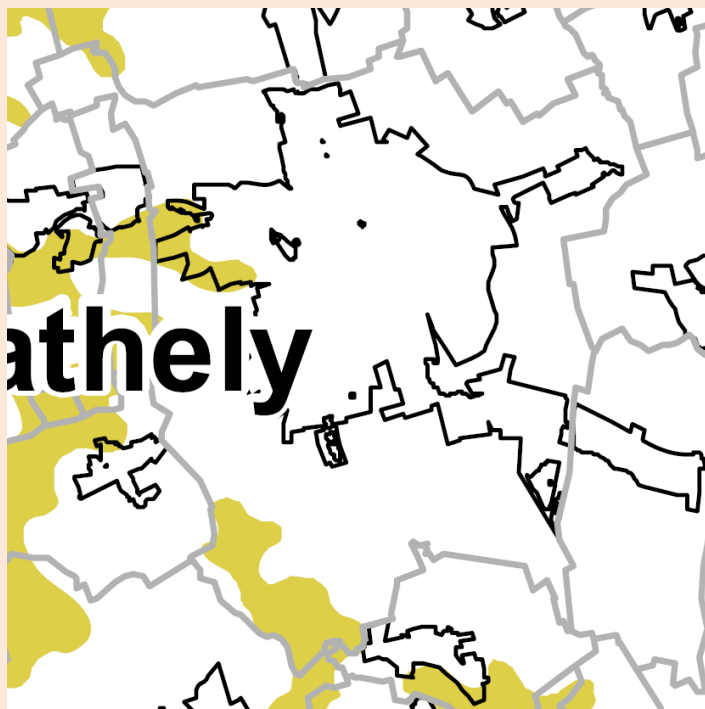
(2) Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.”

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete a település igazgatási területét érinti. Az övezet pontosítását a Vas megyei területrendezési terv végezte el.

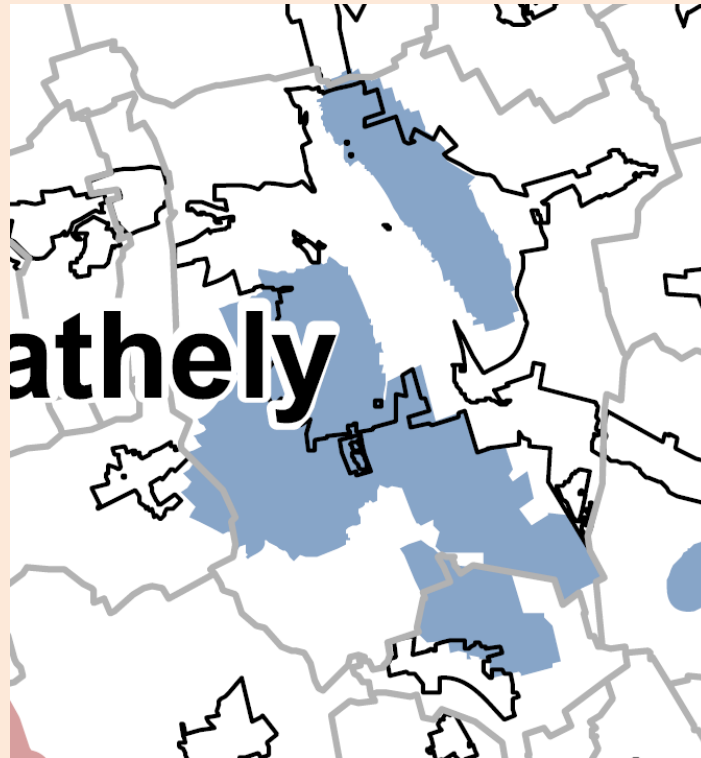
Országos Területrendezési Terv 3/5. sz. melléklet – Országos jelentőségű tájképvédelmi területe övezete (hatályos 2014. december 31-ig)

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területe övezete a belterületeteket körülvevő térségi övezet, amely a repülőtérrel is magába foglalja. Az övezet 2015-től lép hatályba. A törvény előírást nem határoz meg az övezet számára.

Országos Területrendezési Terv 3/ 5. sz. melléklet – Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területe övezete (Hatályos 2015. január 1-től)

Országos vízminőség-védelmi terület övezete a települést északkeleti irányban elhelyezkedő vízbázisokat kísérően, illetve a nyugati – délnyugati irányú kiterjedésben is érinti.

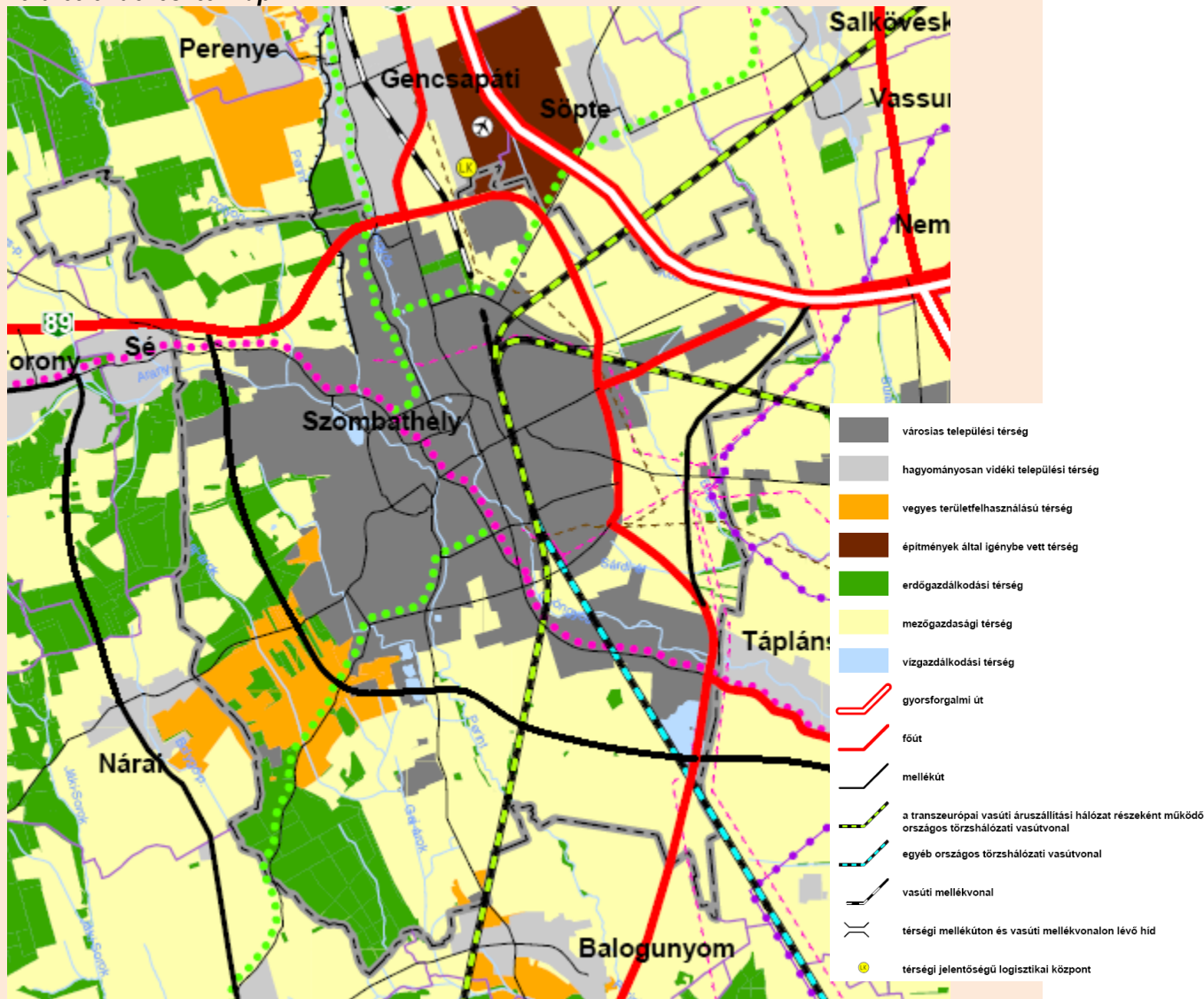

**Országos Területrendezési Terv 3/6. sz. melléklet –
Országos vízminőség-védelmi terület övezete**

Vas megye Területrendezési Terve

Vas megye területrendezési terve (továbbiakban VTTrT) 2006-ban készült el, majd annak módosítását 2010. november 26-án fogadták el (tervező: PESTTERV Kft). A megyei területrendezési terv meghatározza a települések számára a fejlesztési irányokat, a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek kijelöléseinek feltételeit, vagy kizáró okait. Arányszámok segítségével szabályozza a Vas megyei szerkezeti tervben lehatárolt övezetek és egyes községek, városok saját rendezési terveiben kijelölhető új területfelhasználásainak mértékét.

A) Területrendezési tervlap

Vas megye TRT 1. sz. tervlap – Térségi Szerkezeti terv

A Vas megyei Területrendezési terv által Szombathely közigazgatási területén belül lehatárolt övezeteket mutatjuk be.

Területi mérleg Szombathely város térségi szerkezeti tervéhez

Városias települési térség	3728,83ha
Építmények által igénybe vett térség	21,87ha
Erdőgazdálkodási térség	1210,30ha
Mezőgazdasági térség	4275,11ha
Vegyes területfelhasználású térség	441,15ha
Vízgazdálkodási térség	72,82ha

Szombathelyt érintő tervezett és meglévő építmények által igénybevett térségi elemek:

Az OTrT fogalomhasználata szerint építmények által igénybe vett térség: az országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a műszaki infrastruktúra, valamint a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építmények területe és szükséges védőterületük tartoznak.

VTrT így fogalmaz: Az építmények által igénybe vett térség területén elsősorban a gyengébb termőképességű talajok igénybevételével kell megvalósítani a fejlesztéseket, a természetvédelem érdekeinek szem előtt tartásával.

VTrT 1. Gyorsforgalmi utak

- M86: Szombathely térsége - Csorna – (Mosonmagyaróvár térsége /M1/) (a TEN-T hálózat része) megépült
- M87: Szombathely térsége /M8/) - Kőszeg térsége - (Ausztria)
- M9: Szombathely térsége /M86/ - Püspökmolnári térsége – (Zalaegerszeg térsége - Nagykanizsa - Kaposvár - Szekszárd térsége - Szeged /M5/ (az M86 és az M7 közötti szakasz a TEN-T hálózat része)

VTrT 2. Főutak

2.1. A főúthálózat elemei

- 86. sz. főút: (Szlovénia) – (Rédics - Zalabaksa – Zalaölvő) – Körmend - Szombathely – (Csorna– Mosonmagyaróvár /1. sz. főút/)
- 87. sz. főút: Kám /8. sz. főút/ - Szombathely - Kőszeg - (Ausztria)
- 89. sz. főút: Szombathely /87. sz. főút/ - Bucsú - (Ausztria)

VTrT 2.3. Főutak tervezett település elkerülő szakaszai

- 89. sz. főút: Szombathely

VTrT 2.4. Térségi mellékutak

- Szombathely nyugati elkerülő (86. sz. és 89. sz. főutak között)

VTrT 4.1. A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonalak

- Szombathely - Sopron - Ágfalva - (Ausztria)
- Székesfehérvár - Szombathely
- Szombathely - Szentgotthárd - (Ausztria)

VTrT 4.2. Egyéb országos törzshálózati vasútvonalak

- Hegyeshalom - Porpác

- Szombathely - Zalaszentiván

VTrT 4.3. Térségi jelentőségű vasútvonalak (vasúti mellékvonalak)

- Szombathely - Kőszeg

VTrT 5.1. Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejleszhető repülőtér

- Vát-Porpác (Szombathely)

VTrT 5.2. Egyéb nyilvános polgári célú repülőtér

- Szombathely-Gencsapáti-Söpte

VTrT 6.1. Országos kerékpárút törzshálózat elemei

82. Termál kerékpárút:

82.B: Rum - Szombathely – Bucsú

VTrT 6.2. Térségi jelentőségű kerékpárutak

- Kőszeg - Szombathely

- Szombathely – Bük

- Szombathely - Ják

Közmű:

VTrT 10. A villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékek elemei

a) 400 kV-os átviteli hálózat távvezetékek elemei:

- (Győr) - Szombathely,

- Szombathely-(Hévíz).

b) Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat elemei:

- (Sopron) - Szombathely,

- Szombathely - Szombathely I.,

- Szombathely I. - Szombathely II.,

- Szombathely - Körmend,

- Szombathely - (Ikervár), Ikervár - Celldömölk, Celldömölk - (Ajka),

- Szombathely – Szombathely-Derkovits (tervezett),

- Szombathely - Vasvár (tervezett).

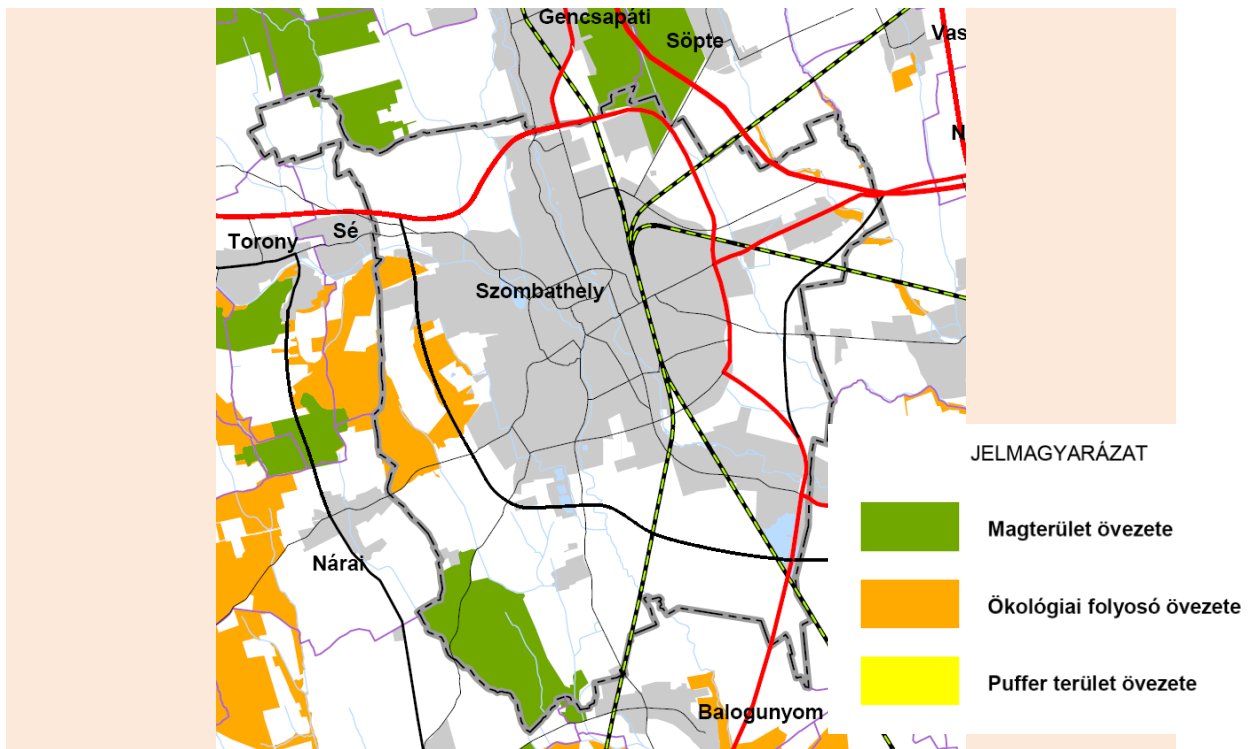
VTrT 11. Térségi szénhidrogén szállítóvezetékek elemei

- (Devecser) - Jánosháza - Káld - Meggyeskovácsi - Vasszécseny - Szombathely,
Szombathely - Kőszeg,

Megyei övezetek

a) Országos ökológiai hálózat övezete

A Vas megyei rendezési terv készítése során Szombathely város területét érintő országos ökológiai hálózat övezetét magterület és ökológiai folyosó övezetébe sorolták be. A legszigorúbb előírások a magterület vonatkozásában vannak, ide tartoznak a délnyugati oldalon lévő erdő tömb és a volt honvédségi területek. A séi közigazgatási határ felé eső beépítésre nem szánt területek ökológiai hálózat övezetébe tartoznak.

Vas megye TRT 2. sz. tervlap – Magterület, ökológiai folyosó övezete, puffer terület

OTrT „Magterület övezete 17. § (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2)-Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a természetvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is - kell elhelyezni.

(4) Az övezetben a közlekedési infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében elő kell írni a tájszerkezetbe illeszkedő beépítési mód, a tájra jellemző építészeti hagyományok és építmények megőrzését és ezek követelményeit.

(6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

OTrT Ökológiai folyosó övezete 18. § (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha

- a) a települési területet az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-

e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

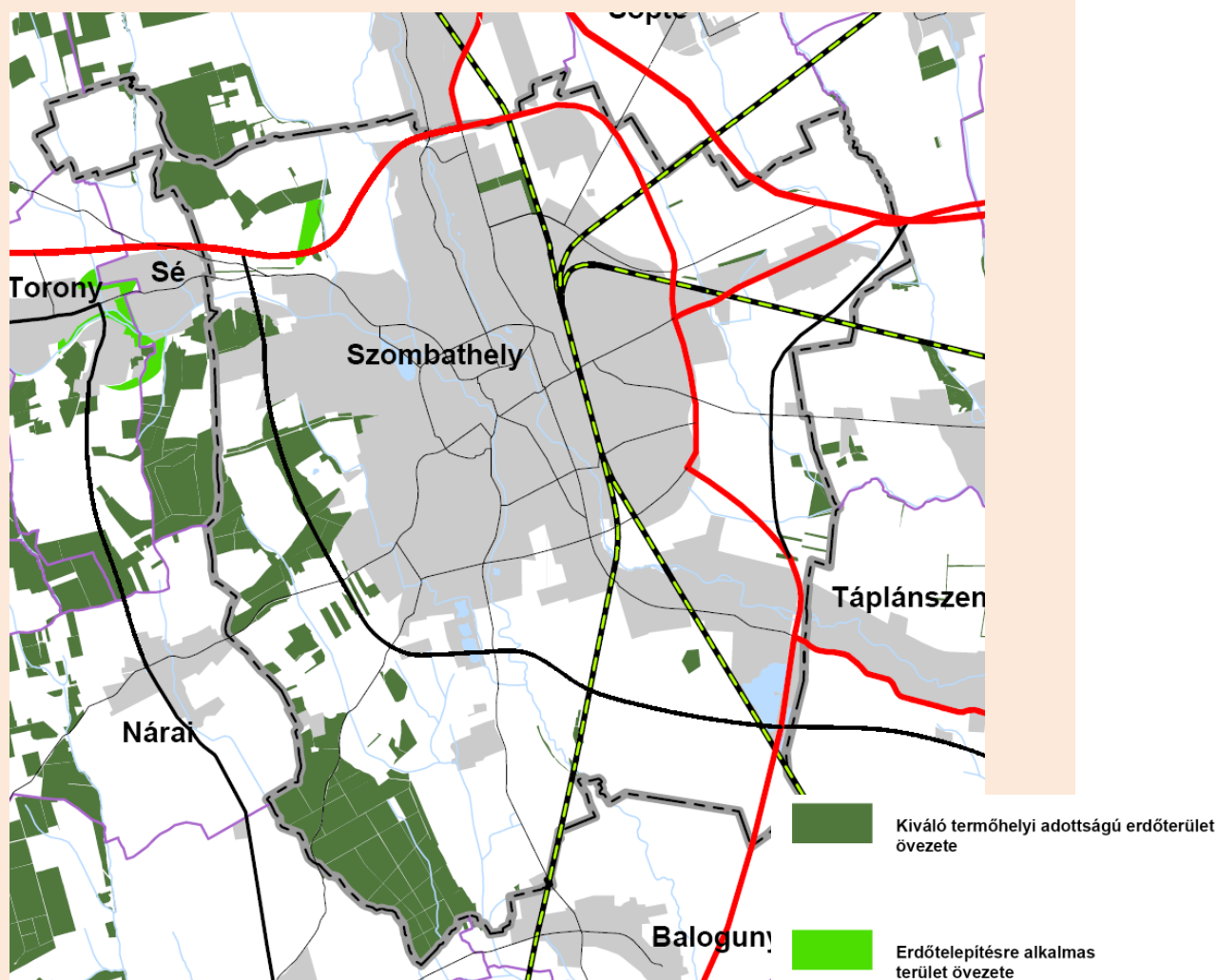
(3) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a természetvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is - kell elhelyezni.

(4) Az övezetben a közlekedési infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

b) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek

A kiváló adottságú erdőterületek övezete 100 %-ban erdőterület besorolása a megyeszékhely rendezési tervében.

Vas megye TRT 3. sz. tervlap –Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

A kiváló adottságú erdőterületek övezete 100 %-ban erdőterület besorolása a megyeszékhely rendezési tervében. Változás, illetve rendezési terv módosítása nem érinti az övezett területét.

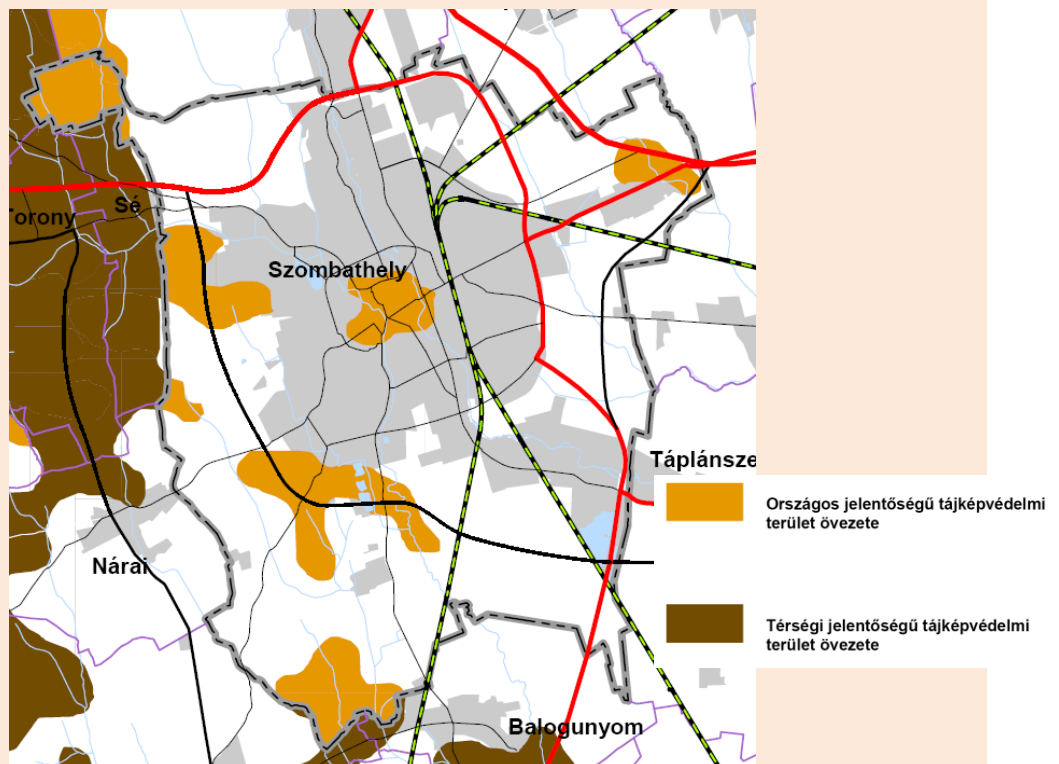
OTrT „13/B. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.

(2) Az övezetben külszíni bányatelek megállapítása, illetve bányászati tevékenység engedélyezése a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehetséges.”

c) Tájképvédelmi terület

Szombathely közigazgatási területének jelentős részét magába foglalja az övezet. Kivételt képeznek a meglévő és tervezett beépítésre szánt területek.

A VTrT-ben lehatárolt övezet területe 100 %-ban megegyezik a rendezési tervben jelölt tájképvédelmi övezet területével. A tájképvédelmi övezet tekintetében meg kell jegyezni, hogy ellentmondás van a történelmi belváros beépítése és a tájkép védelmi övezet között, mivel a célok és eszközök nem fedik a lehatárolt célterületet. A helyes övezet a belváros esetében a történelmi települési térség lehetne.

Vas megye TRT 4. sz. tervlap –Tájképvédelmi övezet területe

OTrT „14/A. § (1) Az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória jelölhető ki, amely a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.

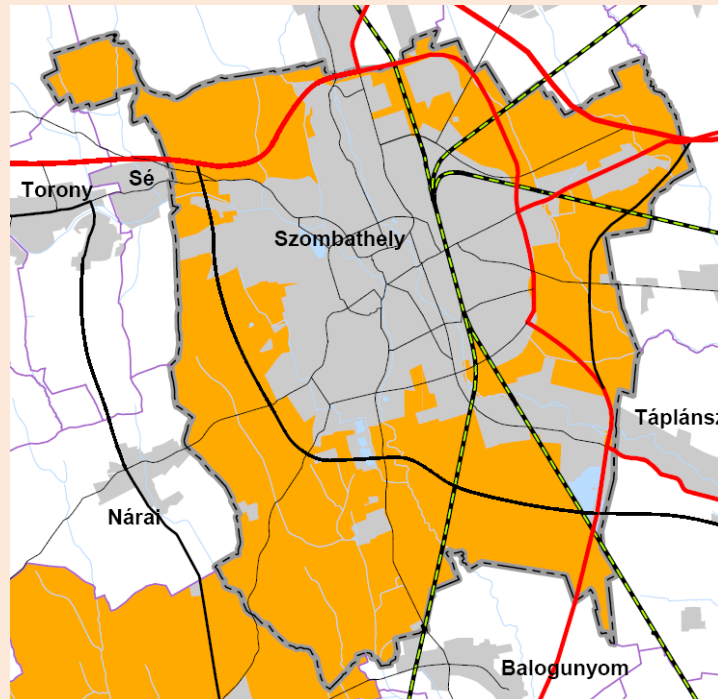
(2) Az övezetbe tartozó település településszerkezeti tervében csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, továbbá helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében csak olyan építési övezet és övezet hozható létre, amely a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.

(3) Az építési övezetre vagy övezetkre vonatkozóan meg kell határozni az ott elhelyezett építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat, ennek ellenőrzéséhez a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott látványtervet is kell készíteni.

(4) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(5) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a tájképvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is - kell elhelyezni.”

d) Történeti települési térség övezete

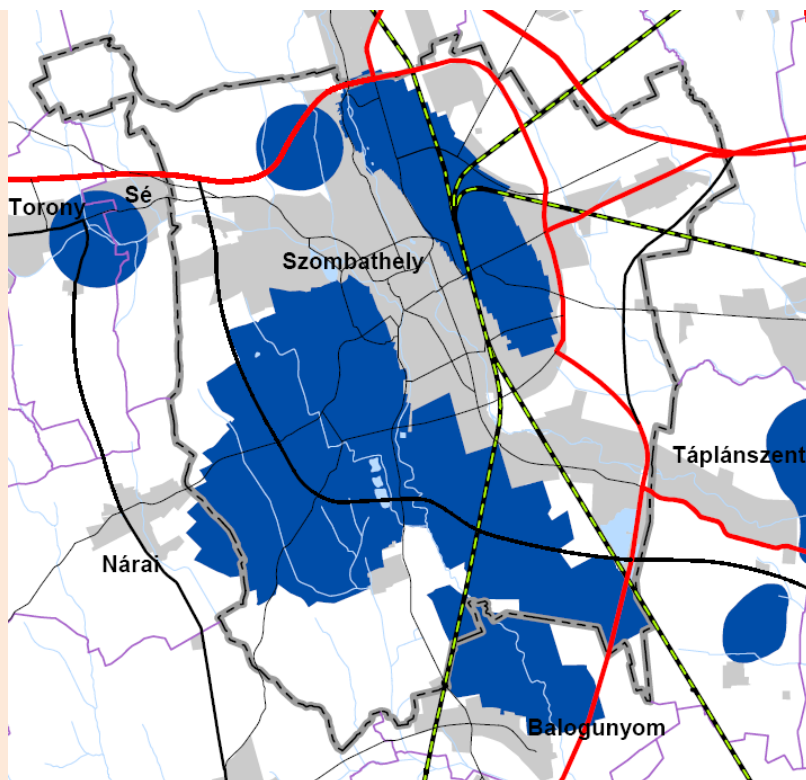

Vas megye TRT 6. sz. tervlap – Történeti települési térség övezete

Szombathely MJ Város területén a történeti települési térség területét a műemléki jelentőségű terület Szily János utca-Berzsenyi tér, Mindszenty József tér tartozik ide és Savaria város régészeti védett területe határolja ki.

e) Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület által érintett település

Az övezet területét a hatályos rendezési terv és a kijelölt hidrogeológiai védőzónák pontosítják.

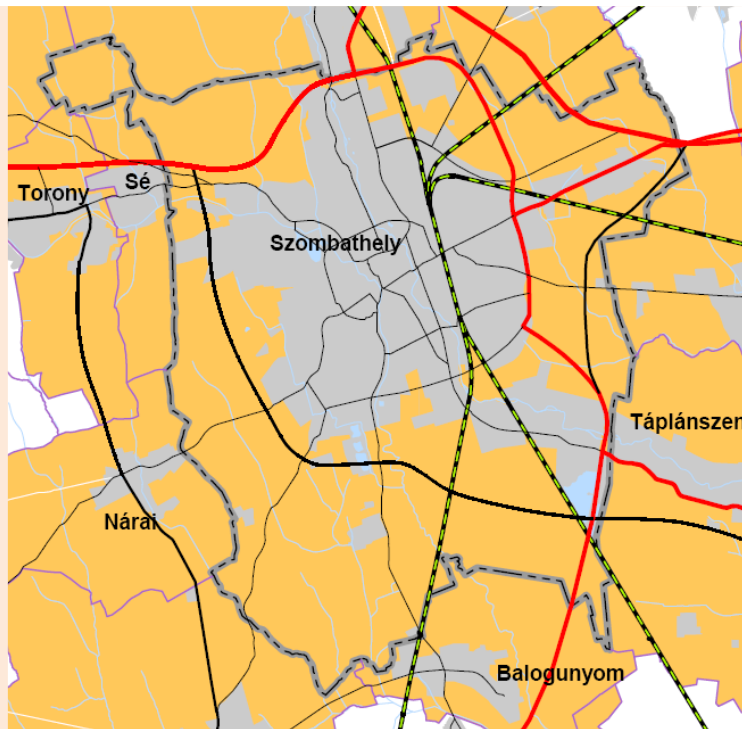

Vas megye TRT 7. sz. tervlap – Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület által érintett település

OTrT „15. § A kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezetében bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.”

f) Együtt tervezhető térségek övezete

Az országos területrendezési tervből átvéve azzal azonosan határozta meg a megyei területrendezési terv az együtttervezhető térségek övezetét. Az övezet területi kiterjedése követi a szombathelyi agglomerációs térség települési területét.

Vas megye TRT 7. sz. tervlap – Együtt tervezhető térségek övezete

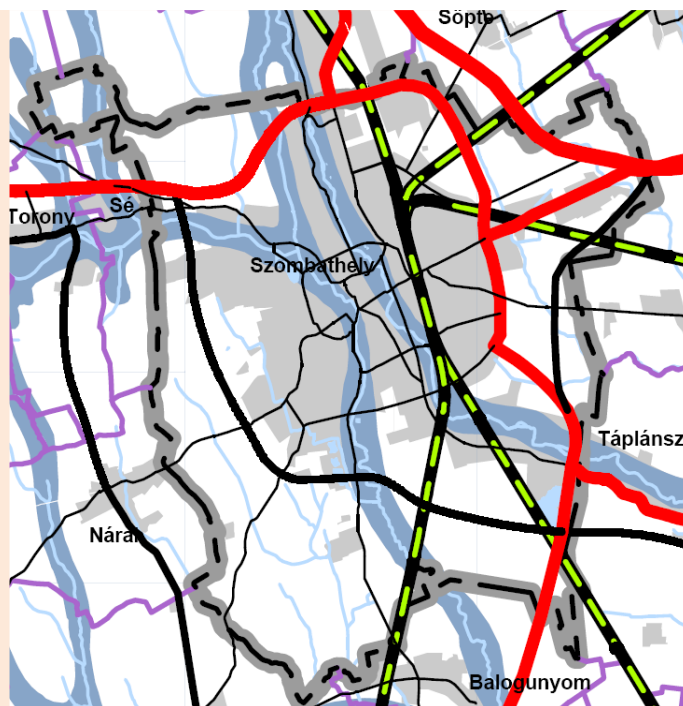
OTrT ” 16/B. § (1) Az együtt tervezhető térségek övezetébe tartozó települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladataik összehangolt ellátásához - törvényben meghatározott - közös egyszerűsített településszerkezeti tervet készíthetnek.

(2) A közös egyszerűsített településszerkezeti tervnek az egyes településekre vonatkozó részeit az érintett települési önkormányzatok határozattal fogadják el.”

g) Vízérőziónak kitett területek pontosítása

Az övezet célja a vízérőzió csökkentése, és a rendezési tervek készítéséhez olyan iránymutatás adása, amely Szombathely esetében a Gyöngyös-patak, Arany-patak, Perint nyomvonalát kísérő területsávban csökkenti a vízérőziót. Ez jelenti a gazdálkodási forma helyes megválasztását, a növényborítottság megtartását, a meredekebb partoldalak megvédését, a beruházások esetében a vízérőziót csökkentő módszerek alkalmazását. Eszköze a helyi rendezési terv szabályozási előírásai.

Vas megye TRT határozata alapján – Vízérőzióknak kitett terület pontosítása

A Vízérőzióknak kitett terület övezetére vonatkozó szabályok (az OTrT 26. § -ban foglaltak alapján)

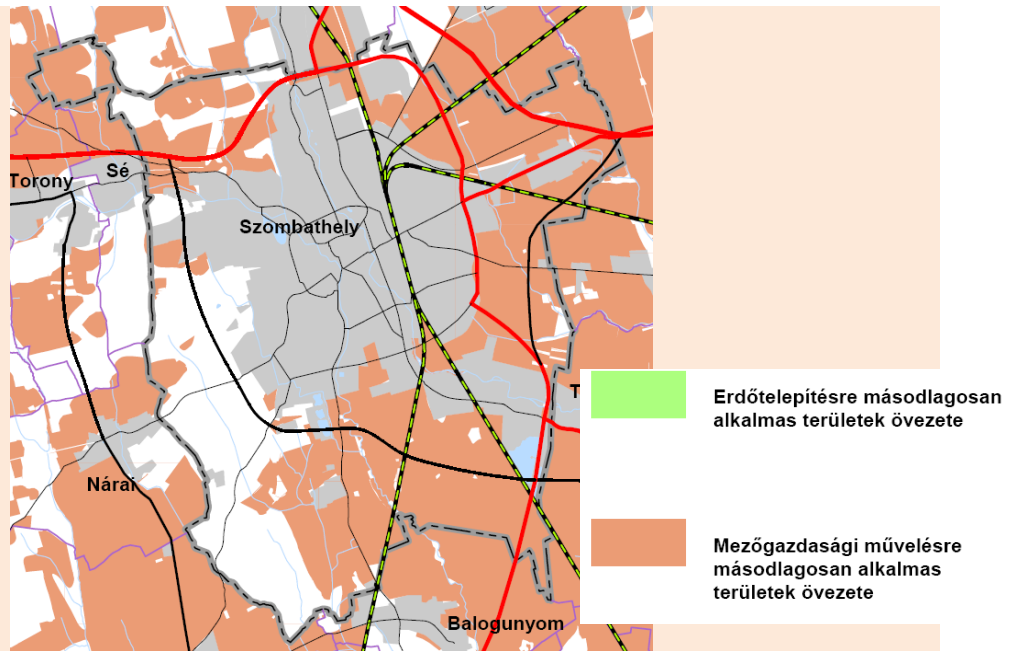
OTrT „26. § Vízérőzióknak kitett terület övezetbe tartozó települések veszélyeztetett területein olyan területfelhasználást kell előírni a települések településszerkezeti tervében, és a helyi építési szabályzatban olyan építési övezeti, övezeti előírást kell meghatározni, amely a vízérőzió mértékét csökkenti.”

Ajánlott övezetek

A megyei területrendezési terv rendelettel elfogadásra kerülő övezetein kívül meghatározott (ajánlott) övezet. A rendezési terv módosításban intézkedést ezen övezetek érintettség hiányában kötelező intézkedést nem igényelnek.

a) Erdőtelepítésre és mezőgazdálkodásra másodlagosan alkalmas területek övezete

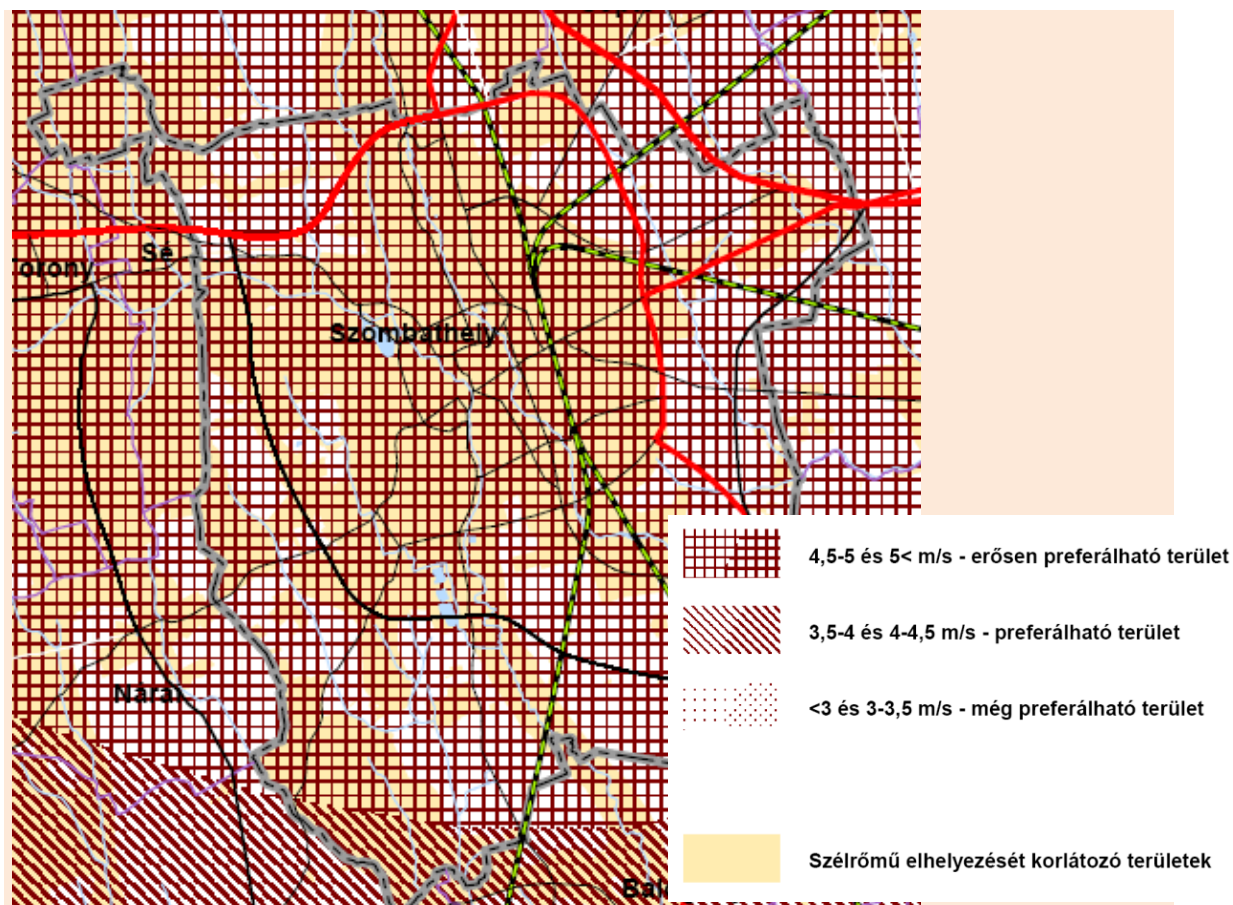
A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas területek érintik Szombathely város területét. Azon területek tartoznak az ajánlott övezet alá, amelyek esetében lehetőség szerint hosszú távon fenn kellene tartani a mezőgazdálkodást, mert a pl: a talajadottságok, a gazdálkodási mód, kedvező feltételeket biztosít ehhez.

Vas megye TRT határozata alapján ajánlott övezet – Erdőtelepítésre és mezőgazdálkodásra másodlagosan alkalmas területek övezete

b) Szélerőmű elhelyezésének területe

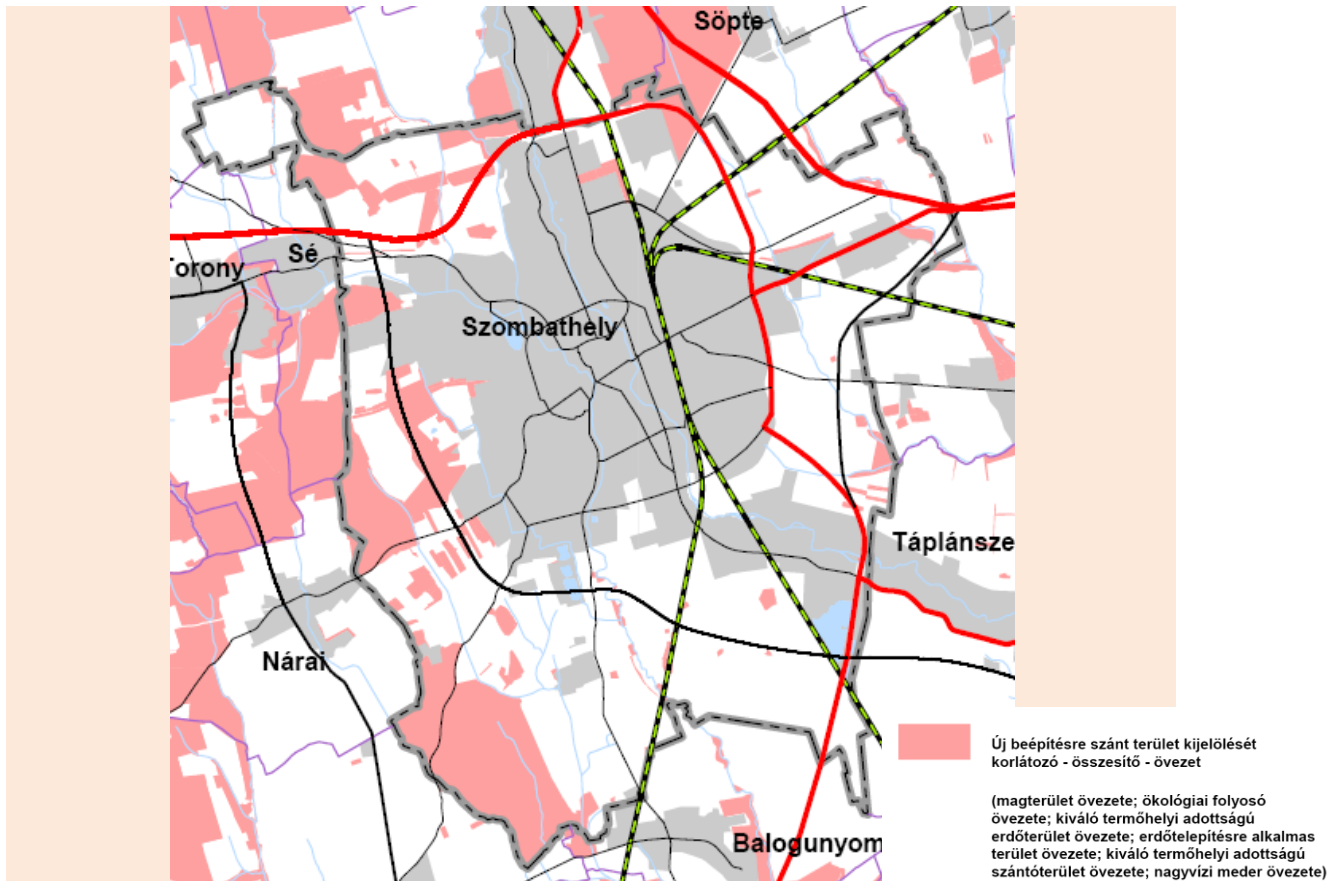
Szombathely város területe a szélerőművek létesítése szempontjából kedvező térségbe tartozik. A 4,5-5<m/s, erősen preferálható térségben lévő város környezetében Vép területén található egy szélerőmű torony. Létesítése a lakott és hosszú távon fejlesztésbe vonható területektől való védőtávolság megtartásával történhet (átlag 800 m).

Vas megye TRT határozata alapján ajánlott övezet – Szélerőmű területe

c) Korlátozó övezet összesítése

A korlátozó övezet összesítése nem más, mint azon övezeti előírások közös nevezője, amely nem teszi kedvezővé új beépítésre szánt terület kijelölését. A város esetében nem jelölhető ki új beépítésre szánt terület mag és ökológiai hálózat övezetében pl: a volt északi honvédségi területen, és jelenleg is erdőbesorolású földrésztelken, véderdők területén.

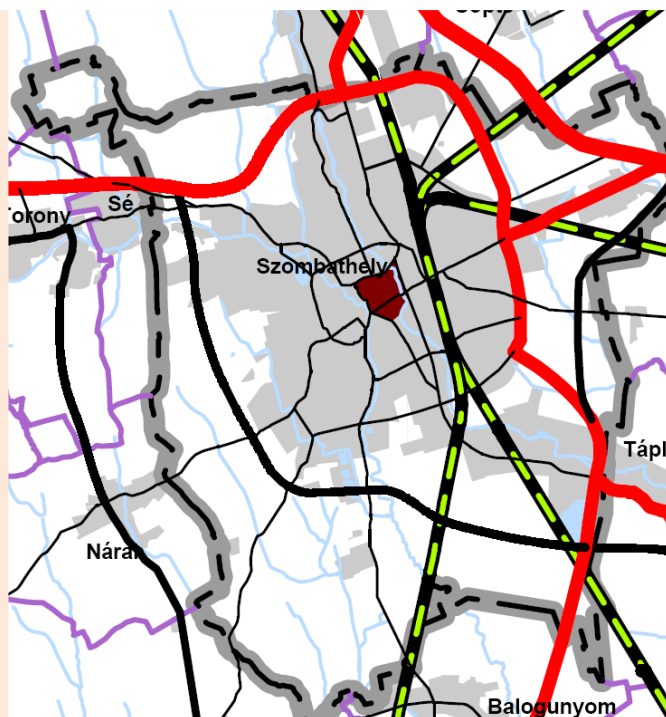

Vas megye TRT határozata alapján ajánlott övezet – Korlátozó övezet összesítése

d) Történeti települési terület övezetét pontosító lehatárolás

A megyeszékhely területén a műemléki jelentőségű terület, régészetileg védett terület, egyedi védelem alatt álló építmények, a városfejlesztési stratégia és idegenforgalmi célok együttesen biztosítják az épített örökség védelmét.

Vas megye TRT határozata alapján ajánlott övezet – Történelmi települési terület övezetét pontosító lehatárolás

Országos Területrendezési Terv (OTRT)

Az OTRT felülvizsgálata jelenleg folyik. Az ismertté vált egyeztetési dokumentumban Szombathelyt hátrányosan érintő megoldások szerepelnek az Ország Szerkezeti Tervében:

- az Északi Iparterület Szombathely, Söpte és Gencsapáti közigazgatási területére eső 670 hektáros ipari területe nem jelenik meg szürke települési térségként, sárga mezőgazdasági térségként került ábrázolásra;
- nem jelenik meg az úthálózat fejlesztések között a Szombathely északi elkerülő;
- hiányzik az M87 gyorsforgalmi út;
- hiányzik az M86 gyorsforgalmi út;
- a lehetséges Oberwart – Szombathely vasútfejlesztés szintén nem jelenik meg.

Az említett problémák orvoslása feltétlen szükséges lenne az OTRT jelenleg folyó felülvizsgálata során, mivel változatlanul hagyásuk a későbbiekben akadályozhatja a Szombathely szempontjából szükséges, tervezett fejlesztések megvalósítását.

Vas megye Területrendezési Terve (VTRT)

A 2014-es ITS készítésének idején a VTRT-ben foglaltak közül az okozta a legnagyobb problémát Szombathely tervezett fejlesztéseivel kapcsolatban, hogy az Északi Iparterület helyszínén biológiai magterület szerepelt a megye területi tervében. Miután az ITS feltárta ezt a problémát a magterület a megfelelő közigazgatási eljárás eredményeként törlésre került, így a megyei terv szempontjából elhárult az akadálya a tervezett munkahelyteremtő beruházás megvalósításának. Egyéb tekintetben a VTRT Szombathely szempontjából releváns tartalma nem változott.

1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai az ITS-ben

Szombathely város közigazgatási területe a megyei jogú városokkal összevetve kicsinynek mondható. A várost körülöleli az agglomerációs települések gyűrűje, amelyek az utak mentén elnyúlva szinte összefüggő települési térséget hoztak létre északon Kőszeg felé Lukácsházáig, délkelet felé Vasszécsenyig, nyugaton Toronyig.

A települést ugyanakkor a fejlesztéseiben korlátozta az az építési törvényi előírás, amely megtiltotta a 20.000 főnél népesebb települések, avagy települések összeépülését és 200m széles beépítetlen területbe sorolt sáv meghagyására kötelezte a nagyobb települést.

Szombathely tehát a már kialakult összefüggő települési szövet miatt számos helyen együttműködésre kényszerül fejlesztéseinek összehangolására a szomszédos településekkel.

Északon Gencsapáti községgel határos a megyeszékhely, amelyet fizikailag a 89.sz. főút elkerülő szakasza választ el a községtől. Gencsapáti község 2009-ben elfogadott rendezési tervvel rendelkezik (készítette: Altus Savaria Kft).

A 8721 jelű összekötő út mentén hosszan elnyúló lakóterületek vannak, amelyek megjelenésükben azonos arculatot mutatnak a város Szent Imre herceg útján kialakult beépítéssel. Gencsapáti község rendezési terve ambiciózusan a 87.sz. főút és mai település közötti területet gazdasági területként jelölte ki. A 87. sz. főút keleti oldalán új gazdasági területet jelöltek, mellette pedig a Szombathelyi repülőtér kifutópálya került kijelölésre különleges területként, amely északi irányba bővíthető. A repülőtér kifutópályájától keletre Söpte község igazgatási terület helyezkedik el. A település területéhez tartozik az egykori honvédségi területek további része. Söpte, Gencsapáti és Szombathely osztozik a meglévő repülőtér és környezetének területén. A község rendezési terve támogatja a 89.sz. főút északi elkerülő szakaszának megépítését és biztosítja a 87. sz. főút rákötését az új szakaszra.

Söpte község rendezési terve az egykori honvédségi gyakorló pálya helyén (0104/1 hrsz), a belterületől nyugati irányban nem jelölt ki új beépítésre szánt területet. Ennek oka, hogy nem áll rendelkezésre a fejlesztéshez konkrét elképzelés, illetve az OTRT és Vas megyei területrendezési terve (VTrT) alapján magterületként nem jelölhető ki itt beépítésre szánt terület. A fejlesztés a már kialakult községi belterület tömörítésére, annak kiegészítésére irányul, javítva a közlekedési kapcsolatokat új kiszolgáló utak építésével. A rendezési terv módosítása folyamatban van azonban ezen községrészeket nem érinti (Mátis és Egri Kft.).

Északkeletről Vassurány határos Szombathellyel. Mivel a két település között csak kiterjedt külterületi mezőgazdasági területek vannak, közlekedési kapcsolat sincsen a fejlesztési igény nem jelentkezik. Vép városával keletről határos Szombathely. A két város között elővárosi közösségi közlekedés zajlik. Az egymástól viszonylag távoli belterületek között a széles területeket 120 kV-os és 400 kV-os villamos távvezetékek, illetve alállomások foglalják el, így településszerkezeti szempontból közműfolyosóként elválasztó hatást fejtenek ki. Vép fejlesztéseit az M9-es gyorsforgalmi út kiépítésével látja biztosítottak, erre szervezi gazdasági területeit is.

Délkeletről Táplánszentkereszttel határos a város. A két település között 200m széles sáv került fenntartásra, itt húzódnak a villamos távvezetékek és itt van a 87. sz. főút Bogát városrészt elkerülő új szakasza. Ez a keskeny folyosó van fenntartva a 86.sz. főút Szombathely-Kisunyom új nyomvonalának is. 2012-ben Táplánszentkereszt község beruházásában elkészült a Bogáti fasorig tartó, 87.sz főutat kísérő új kerékpárút. A 200m széles út és közműépítési sáv fenntartása indokolt helybiztosítás.

Balogunyom községgel délről alkot közös igazgatási terület határt Szombathely. A település 2008-ban elfogadott rendezési terve (Altus Savaria Kft) alapján közös fejlesztési pontja a 86. sz. főút meglévő és tervezett új nyomvonalának bővítése, megvalósítása. A 21. sz. Szombathely-Szentgotthárd vasút fejlesztése, villamosítása 2012-ben befejeződött. A település vasútállomása mentén található gazdasági telephely (Frikus autótelep) Szombathely területére eső bővítését a város támogatta. Szombathely 0581/2 és 0581/3 hrsz-ú ingatlanai a jövőben szervesen kapcsolódhatnak a működő logisztikai bázishoz. A két település közötti természetes elválasztást a Sorok-Perint patak ökológiai folyosója és ártere továbbiakban is biztosítja.

Ják község területe délnyugatról érintkezik Szombathely külterületével a két település közötti kapcsolatot a 8707 jelű összekötő út biztosítja. A településeket a jelentősebb távolság és az itt húzódó kiterjedt erdőségek elválasztják. A két település közötti kapcsolat a népesség ellátására és kiszolgálására irányul, településszerkezeti szempontból a két település hosszútávon is jelentősen elkülönül. Ják korábbi fejlesztéseit a megyeszékhelyről kertvárosias környezetbe kiköltöző népességre alapozta.

Nyugat, délnyugatról Náriai község belterülete érintkezik Szombathely külterületével. A megyeszékhely és a község között került kijelölésre a szennyvíz-iszap lerakó területe, amelynek 1 km-es védőtávolsága mindkét település igazgatási területének jelentős részét lefedi. 2008-ban Szombathely a nyugati részén a 0729/3; 0729/160742/3; 0744; 0745; 0746/5 hrsz-ú ingatlanokon jelölt ki új lőtér számára helyet. A lőtér 300 m-es védőtávolsága 90-100m-re rálóg Náriai község igazgatási területének, már jelzett 1 km-es sávval szintén lefedett területére. A védőtávolságokon belül az építési korlátozások nem teszik lehetővé a beépítések létrejöttét.

Sé község keskeny észak-déli kiterjedésű igazgatási területe párhuzamosan fut Szombathely nyugati határával. Az egykori 89.sz főút mentén, ma 8901 jelű összekötő út, rátelepült a megyeszékhely határára. Szombathely beépítésre szánt területei azonban jelenleg 900m-es távolságra vannak. A két település között a tervezett nyugati elkerülő közlekedési szempontból továbbra is elválasztó elem

marad. Kertes mezőgazdasági területek határai összemosódnak a Parkerdő mellett, így a séi és városi területek nehezen különböztethetőek meg.

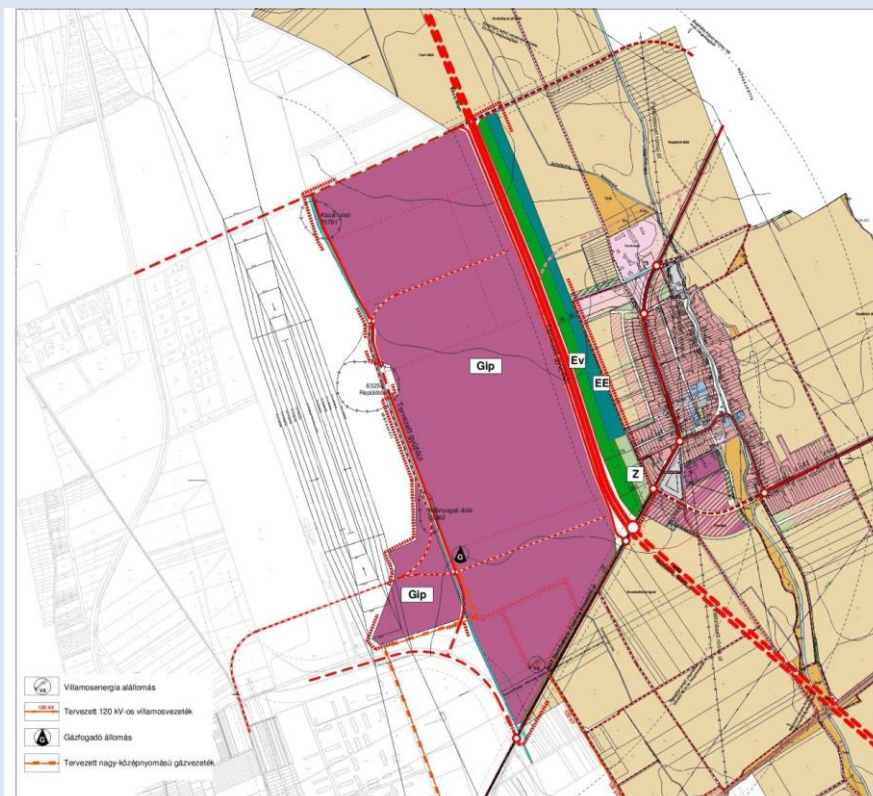
Bucusi községgel rövid közös határt alkot a két település. A határban lévő Nyeste major tevékenysége mindkét településtől távol esnek.

A közművek tekintetében a környező települések biztosítják a vízbázisát a városnak: Táplánszentkereszt, Kenéz, Perenye, Vasszécseny, stb.

Az agglomerációs települések szennyvízelvezetése és tisztítása Szombathelyen történik, amelyre Bucusi, Kőszegi térsége és Vasszécseny felől van rácsatlakozás.

Az ITS elkészülte óta a szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításaiban bekövetkezett lényeges változások

Mivel az ITS alapján döntés született az Északi Iparterület megvalósításának elindítására, szükségessé vált a fent említett Söpte-belterület és Szombathely valamint Gencsapáti Söpte felé eső közigazgatási határa közötti, Szombathely MJV Önkormányzat tulajdonában álló, volt honvédségi területre vonatkozó településrendezési és építési szabályok megváltoztatása, hogy a megváltoztatott szabályok lehetővé tegyék nem szennyező hatású ipari létesítmények megvalósítását a területen. Az új településrendezési eszközök, amelyekben az említett terület nem zavaró hatású egyéb ipari terület rendeltetéssel szerepel, 2015-2016 folyamán elkészültek.

1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlése 96/2004.(III.25.) számú határozattal fogadta el a településfejlesztési koncepcióját. Elfogadásakor a koncepció kiegészítést nem igényelt, mivel a korabeli településfejlesztési döntésben megjelölt célok egyeztek a koncepcióban lefektetett elképzelésekkel. Szombathely Megyei Jogú Város jelenleg is hatályos rendezési tervei 2006. óta hatályosak. A Településszerkezeti terv módosítását a 412/2008. (X. 30.) és a 365/2011.(IX.29.) számú határozatokkal hajtották végre. A Szabályozási terv és Helyi Építési Szabályzat 30/2006. (IX. 7.) önkormányzati rendeletét a 23/2008.(X.31), a 11/2009.(VI.3), a 16/2009.(VI.3), a 21/2009.(X.12), a 32/2009.(XII.1), a 21/2011. (X.13) és végül a 29/2012. (VI.28.) önkormányzati rendelettel módosították.

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

A településfejlesztési koncepció (2004. március) helyzetelemzés és vizsgálatot követően az alábbi hosszú távú fejlesztési irányokat fogalmazta meg Szombathely számára:

Szombathely hosszú távú településfejlesztési koncepcióját két alapvetően fontos tényre építette és abból indult ki:

„A város demográfiai trendjei, melyek szerint 2015-re a lakosságszám kissé 80 ezer fő alá csökken, de ami még fontosabb a lakosság korstruktúrája rendkívül kedvezőtlené válik. Egyrészt megnövekszik az öregkorúak, másrészt csökken a gyermek- és fiataikorúak aránya. Ezek eleve meghatározzák a városi intézmény- és szolgáltató rendszerek iránti keresletet és igényt. Hazánk a közeljövőben tagja lesz az Európai Uniónak, ezzel a nyugati határ mentén fekvő Szombathelynek új lehetőségei nyílnak, amelyek szinte minden fejlesztési programot érintenek. Az, hogy a város és mindenkorai vezetése ezzel a lehetőséggel hogyan tud élni, alapvetően fontos és közös stratégiai kérdés és érdek.”

A tényadatok alapján vizsgálva kerülhet sor a célok kiértékelésére.

Az első alapvetésben megfogalmazottak, mint minden prioritás társadalmi háttere olyan módon teljesült, hogy a település népessége 2000 és 2011 között 3036 fővel csökkent és 78 884 főt tett ki. Az élveszületés évente 235 fővel, a népvándorlás évente 145 fővel fogyasztotta a népességet. A 0-15 évesek aránya 15%-kal csökkent, míg a 65 év feletiek aránya ezen időszakban 22%-kal nőtt. A népesség szerkezete elöregedő, hosszabb távon is fogyó tendenciát vetíti előre.

A város kapcsolat rendszere megváltozott az európai térben. A gazdasági egység felé irányuló lépések eredményeként Szombathely helyzete Közép-Európa és azon belül az Alpok-Bécs térségével egyre szorosabbra fűződő kapcsolatait mutatja.

Szombathely Megyei Jogú város által meghatározott négy fő prioritás a 2003-ban elkészített helyzetelemzés eredményeiből építkezve, a lehetőségeket vázolja föl, elsősorban az erősségekre támaszkodik, illetve a gyengeségeket és a veszélyeket küszöböli ki. A megjelölt prioritások

messzemenően figyelembe veszik az Európai Unió és hazánk terület- és településfejlesztési alapelveit és pilléreit, valamint illeszkednek a Nyugat-Dunántúl és Vas megye elfogadott területfejlesztési dokumentumainak fejlesztési céljaihoz és prioritásaihoz.

A településfejlesztési koncepció elfogadásakor még csak az Országos Területrendezési Terv létezett, amelyet a Vas Megyei Területrendezési Terv csak 2006-ban követett. Az országos és megyei területrendezési terveket 2008-ban, illetve 2010-ben módosították. A módosítások kapcsán a településfejlesztési koncepció felülvizsgálatát vagy kiegészítését nem végezték el.

Szombathely Megyei Jogú Város hosszú távú településfejlesztési koncepciójának javasolt stratégiai prioritásai:

- 1) A tudásalapú városi gazdaság kiépülésének előmozdítása
- 2) A humán tőke fejlesztése, az életminőség javítása
- 3) A megközelíthetőség és a városi infrastruktúra fejlesztése
- 4) A települési környezet javítása, modern városgazdálkodás kialakítása

A tervezési időszak határdátumának a 2015-ös évet jelölte meg. Az egyes fejlesztési irányok további alpontokra tagozódnak és részterületek, illetve feladatokra osztódik. A prioritásokról visszatekintve az elmúlt időszakban elmondható, hogy lefedi a város összes területét és azokat a hiányosságokat, gyengeségeket, amelyek fejlesztésével Szombathely térségi szerepkörének megerősödését, illetve a helyi társadalom elvárásainak és szükségleteinek a kielégítését remélték.

A prioritások között sem rangsor, fontossági sorrend nem került felállításra, ugyanakkor nem került megnevezésre azon szereplők, akik a megvalósításban hatáskörüknél fogva kiemelkedő szerepet játszhattak volna.

A rendkívül sokrétű prioritási irányt értékelve az elmúlt évek fejlesztései és megváltozott gazdasági környezete alapján meg kell állapítani, hogy egyes ágazati fejlesztések célt értek és sikeresen megvalósultak, ugyanakkor vannak olyan területek, amelyek esetében lemaradás tapasztalható. A lemaradás fakadhat az időközben bekövetkezett gazdasági válság hatásától, a magánszféra visszahúzódásából, de jelentheti egyes részfeladatok esetében a túlvállalást is.

Prioritások értékelése a megvalósulás szempontjából

- 1) A tudásalapú városi gazdaság kiépülésének előmozdítása

Fontos eredmény, hogy a 2003-ban megfogalmazott egyetemi képzés megvalósult a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ 2008-as kialakításával. Az eltelt időszak pedig megerősítette, hogy a kialakult struktúra további fejlesztése újabb lehetőségeket jelenthet a képzés és kutatóbázis számára. A városban jelenleg 33 kutatóhely működik, az elmúlt időszakban a számuk 3/5-re csökkent, létszámuk pedig 13%-al.

A város a befektetés-ösztönzés területén a meglévő vállalkozások munkahely megőrzésében, újabb fejlesztések aktiválásában vállalt jelentős szerepet. A megye vállalkozásainak 42%-a a városban található, számuk 2000-2010 között 800-al nőtt. A kft-ék számának növekedése volt a legdinamikusabb. A kitűzött célok között a gazdaságszerkezeti átstrukturálódás előmozdítása kezdeti stádiumban került. Az intelligens város, az innovációs miliő erősítése célként jelen volt, és elősegítette az új vállalkozások megtelepedését, a területkínálat megjelenését, a már működő vállalkozások újabb befektetéseinek ösztönzését.

Szombathely működő 210 külföldi tőkéjű vállalkozása a megyébe áramló külföldi tőke 43%-át vonzotta. A jegyzett tőkéjük elérte a 129 milliárdot. A megye gazdaságába kevésbé beágyazódott vállalkozások a működési költségek emelkedésével egyetemben és már a gazdasági válságot megelőzően áthelyezték termelésüket.

Elmaradás tapasztalható az idegenforgalom fejlesztése terén. A város és a vállalkozói szféra forrásainak korlátozottsága miatt a kitűzött prioritásokat nem tudta teljesíteni. Nem jött létre a célok között szereplő témaklaszter, illetve a fesztivál város program. Az idegenforgalmi kínálat összehangolt fejlesztése háttérbe szorult. A KSH adatai alapján a vendégkör és a foglaltságok száma is szűkülte, miközben a megyei adatok – elsősorban Bük és Sárvár jó teljesítménye alapján - jelentős javulást mutattak. A minőségi szolgáltatások terén továbbra is hiányzik a magasabb színvonalú és komplex szolgáltatást nyújtó szálláshely kínálat.

2) A humán tőke fejlesztése, az életminőség javítása

Általánosan igaz, hogy az iskolázottsági szint a városban emelkedett, jelentősen 9%-al nőtt az érettségivel rendelkezők és 5%-al a diplomások aránya. A kitűzött fejlesztési cél teljesült, meg kell jegyezni, hogy hasonló általános folyamat zajlott le országosan is.

Elmaradás mutatkozik az iskolarendszer vonzerejének Ausztria irányában való növelése speciális arculati sajátosságok megjelenítése, az innovációs készség erősítése, a kiépült művészeti infrastruktúra regionális vonzerejének és hírnevének fokozása terén. Nem sikerült a teljes művészeti képzés vertikumának a kiépítése általános iskolától a felsőfokú képzésig.

Az intézményi rendszeren belül az oktatás minőségi megújulása és jelentős eredményként könyvelhető el. A város oktatási és nevelési intézményeiben jelentős műszaki fejlesztés és oktatás technikai fejlődés zajlott le. Sorra újultak meg az alap és középfokú oktatási intézmények, korszerűsödött a fűtési rendszerük, informatikai ellátottságuk. Ennek hatása nem csak az oktatás színvonalában, informatikai rendszerében, hanem a településképpen (pl: Kereskedelmi és Vendéglátói Szakképző Iskola, Paragvári Utcai Általános Iskola), és a fenntartási költségek/üzemeltetés terén is jelentős.

Az oktatási rendszer megőrizte sokszínűségét. A 21 óvoda kihasználtsága változatlan befogadó képesség mellett nőtt és 97%-on állt, meghaladva az országos átlagot.

A 17 feladat ellátási hellyel bíró iskolák esetében a gyermeklétszám demográfiai csökkenésével kellett számolni.

A 20 szakiskola, 8 gimnázium, 13 szakközépiskola esetében a diáklétszám 6,6%-al nőtt, ezen belül a gimnáziumé 14%-al.

A kitűzött célokon belül a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának elősegítése, a roma program és esélyegyenlőség program területén inkább a már korábban elért eredmények megtartása, mintsem a jelentős előrelépés volt a jellemző. Azonban ez is jelentős erőfeszítést kíván a szereplőktől, miközben a munkaalapú gazdaság és a foglalkoztatottság növelése kiemelt társadalmi, gazdasági céllá vált.

Általánosnak mondható a prioritások között megfogalmazott, de kevés konkrét részletet tartalmazó egészségügyi-szociális program.

Szombathelyen a három éven aluli gyermekek napközbeni ellátást 7 önkormányzat által biztosított bölcsőde biztosítja. A férőhelyek száma dinamikus bővülésének hatására a száz férőhelyre jutó gyereklétszám 2010-re 120-ról 98-ra csökkent.

A szociális ellátásra fordított pénzbeli juttatások összege 2010. évhez képest 2011-ben a rendszeres segély esetében kétszer, az ápolási díj esetében másfélszer több volt.

A korábban az élet-mód program keretében megfogalmazott rekreációs területfejlesztés: Csónakázó tó, Fedett uszoda területének összekapcsolása a Termál fürdővel, Szabadidő központ hasznosítása, Sportliget, zöldterület fejlesztése elmaradt.

A közterületek alakítása során Szombathely 2008-ban a Virágos Magyarországért verseny győztesen lett, majd elnyerte az Európai Virágos Városok és Falvak Versenyében a második helyezést.

A közművelődés és kultúra kibontakoztatásának program részeként megvalósult Weöres Sándor színház a legjelentősebb eredménynek tekintendő, hiszen olyan szellemi műhely jött létre, amely kisugárzása a városra érezhető, kézzelfogható. Részvétele a városi mindennapokban és szellemi értékőrző szerepe kiemelkedő. Fontos fejlesztés volt továbbá a Zeneiskola és Bartók terem fejlesztése, az Iseum Savariense megvalósulása.

3) A megközelíthetőség és a városi infrastruktúra fejlesztése

A településfejlesztési koncepció átható mottónak: „*ahol az utak találkoznak*” gondolatot fogalmazták meg 2004-ben. Ennek köszönheti a város a létét és fejlődését és ez adhat erőt a jövőbeni célok eléréséhez is.

Az elérhetőség szempontjából történtek vagy folyamatban vannak beruházások, meghaladva a 2004-ben megfogalmazott elképzeléseket. A közlekedés fejlesztése során fontos volt az elérhetőség javítása. 2016- ra megépül az M86-os gyorsforgalmi autópálya Szombathely - Győr között, így Szombathelyt is sikerül bekötni a hazai gyorsforgalmi úthálózatba a fejlesztésnek köszönhetően..Az új gyorsforgalmi út

tehermentesíti a régi 86-os főút mentén fekvő településeket az átmenő forgalomtól, és Szombathelyről az M1-es autópálya használatával két óra alatt elérhetővé teszi Budapestet.

A prioritások között nem szerepelt kellő hangsúllyal a vasúthálózat javítása, ugyanakkor itt fejeződtek be a legjelentősebb beruházások. Jelentősen javult a Sopron-Szombathely-Szentgotthárd vasútvonalakon a közlekedés színvonala. Ezen beruházások keretében készült el a város második különosztású közúti felüljárója a Csaba utcánál. A GYSEV által 2011-ben átvett vasútvonalak révén 2015-ig további, a településfejlesztési koncepcióban nem prognosztizált vasút villamosítás és elővárosi közlekedés válhat valóra, amelyeket a készítendő új, 2020-ig szóló fejlesztési koncepcióban szerepeltetni kell. Megvalósulhat a Szombathely-Zalalövő vonal villamosítása, és a Jánossomorja-Parpác hiányzó vonalvillamosítása.

A határon átnyúló kapcsolatok esetében a prioritásként kezelt Graz, Győr, Maribor kapcsolatrendszer helyett Szombathely-Felsőőr, Szombathely-Bécs, Szombathely-Győr, Szombathely-Zalaegerszeg-Szentgotthárd, Pozsony-Szombathely-Trieszt/Koper kapcsolatrendszer körvonalazódik. Ennek oka a meglévő vasút és közúthálózat adta kapcsolatokban és elérhetőségekben, a munkahelyek és infrastruktúra kapcsolódási pontok térbeli elhelyezkedésében keresendő.

Vas megye déli részei felé a közúti közlekedési kapcsolatok a tervezett gyorsforgalmi úthálózat építésének elmaradása (M8, M9), a meglévő úthálózatot terhelő forgalom okozta úthibák miatt romlottak. A 89-es főút fejlesztésének megvalósulásával Graz felé immár a Körmend-Szentgotthárd irány helyett a Felsőőr/Oberwart irány lett az A2-es autópályára való legrövidebb csatlakozási pont. Az S31-es autót út 2004-es Felsőpulyáig való meghosszabbításával a legrövidebb bécsi autópálya kapcsolat immár Kőszegen át vezet.

Továbbra is várat magára az északi elkerülő út megépítése, a 87-es főút Bécs/S31-es autót út kapcsolatként való fejlesztése, a nyugati körgyűrű szakasz megépítése, az új városrészek összekötése.

A városi úthálózat esetében történt változások közül a Csaba utcai felüljáró átadása emelendő ki. A városrészek közötti kapcsolathány ugyanakkor nem csökkent, még ha rész útszakaszok meg is épültek, összekötésük továbbra is várat például Szent Gellért utca-Ferenczy utca, Alsóőr utca- Váci M. út összekötése, Saághy utca kiépítése.

A közösségi közlekedés területén a rendszer racionalizálása és volumen csökkentése zajlott le. A buszbeszerzések hatására az utasok kiszolgálása javult.

Az elővárosi autóbusz közlekedésben megvalósult viszont Szombathely-Vép viszonylatban.

A vasúti elővárosi közlekedés területén jelentős fejlesztés nem történt.

A közműellátásban és a település térségét érintő ellátó, védelmi rendszerek tekintetében jelentős fejlesztések zajlottak le. Megépült a stabil villamos energia ellátást szolgáló Győr-Szombathely-Hévíz 400 kV-os országos hálózat.

A szennyvíz beruházás területén 2003-2011 között 5 milliárd forintból megvalósult a szennyvíztisztító telep rekonstrukciója, a nyugati városrész és Zanati úti aluljáró környezetében a szennyvíz rekonstrukció, korszerűsödött a szennyvíziszap kezelés és felhasználás.

Bevezetésre került a városban a szelektív hulladékgyűjtés.

Az árvízvédelem területén a Kőszeg-Lukácsházi árvíz csökkentő tározó megvalósítása a Perint és Gyöngyös patakok elöntésétől védi a várost. Ugyanakkor a teljeskörű árvízvédelemhez elengedhetetlen még a Dozmaton tervezett Arany-patak árvízi tározó megépítése.

A csapadékvíz elvezetés területén megvalósult a Minerva lakópark és Bogáca ér közötti vízvezető kiépítése.

A beépítésre került lakó és gazdasági területek esetében a város által korábban meghatározott minőségi követelmények teljesülésének (például zárt csapadékvíz elvezető rendszer, földkábeles villamos és hírközlési rendszer kiépítése, stb.) eredménye, hogy az újonnan beépült területek településképe és ez által a városról kialakult összkép jelentősen javult.

4). A települési környezet javítása, modern városgazdálkodás kialakítása

Célként határozták meg, hogy a település lakóinak életminősége jobb legyen, otthon érezzék magukat lakóhelyükön. A fejlesztési programok eredményeként számos a város lakosságát, kényelmét, komfortérzetét, és életminőség javítását szolgáló, a természeti értékek megőrzésére fókuszáló beruházást tudhat Szombathely magáénak. A megfogalmazott célok sosem tudnak teljes körűen teljesülni, mivel abban a pillanatban, hogy megvalósulnak és a mindennapok részévé válnak és javítják az életminőséget, újabb és újabb elvárások megfogalmazására is okot adhatnak.

Megvalósult a Kámoni arborétum új fogadóközpontjának épülete, az Erdészeti Látogatói Központ, számos játszótér megújult, a Kalandváros gyarapodott.

A természetvédelem terén a Potyondi árok természetvédelmi oltalmat kapott, a város megalkotta természetvédelmi rendeletét és felsorolta a védendő elemeket.

A városi és közösségi terek az IVS fejlesztések és saját források révén megújultak: Fő tér, Kőszegi utca, Savaria tér, Gyöngyösparti sétány, stb. Megújult a korábban elhanyagolt Kőszegi utca házsor, a Savaria Mozi, a Kossuth Lajos utca 7., stb. A helyi és országos védelem alatt álló építmények esetében jelentős fejlesztések történtek egyes ingatlanok vonatkozásában (műemlék: Saághy-kastély, Reissig-kastély), azonban így jelentős számú épület várja a hasznosítását legyen az a Szegedy-kastély vagy a Huszár laktanya tömbje. Helyi védelem keretében Szombathely Megyei Jogú Város által nyújtott

támogatási rendszer és a főépítész iroda szakmai segítségével számos esetben következett be a korábbi kedvezőbb állapot szerinti értékőrző felújítás, helyreállítás.

1.5.1.1. A hatályos településfejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai

Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlése 283/2014. (VI.19.) Kgy. sz. határozatával elfogadta Szombathely Megyei Jogú Város Hosszú Távú Településfejlesztési Koncepcióját és Integrált Településfejlesztési Stratégiáját.

A 10 évvel korábban elfogadott Településfejlesztési Koncepcióhoz képest a 2014-ben elfogadott hosszú távú fejlesztési alapküldetés az előző koncepció értékeinek megtartására építve paradigmaticus jelentőségű változásokat hozott a fenntartható fejlődés megkerülhetetlen kihívásainak megjelenése és Magyarország európai reintegrációs folyamatának előrehaladása, ezen belül Magyarország és az EU fejlesztés- és támogatáspolitikájának 2010 utáni változásai valamint a 2008-2012 közötti elhúzódó pénzügyi és gazdasági válság következtében alapvetően megváltozott körülmények következtében

A hatályos településfejlesztési koncepció által meghatározott hosszú távra előretekintő önkormányzati településfejlesztési tevékenység lényege a

- környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból fenntartható,
- tudatos,
- tervszerű,
- a szabályozáson (településrendezési és építési szabályozáson alapuló városfejlesztés) és a közsféra építési beavatkozásán (operatív városfejlesztés) egyaránt alapuló

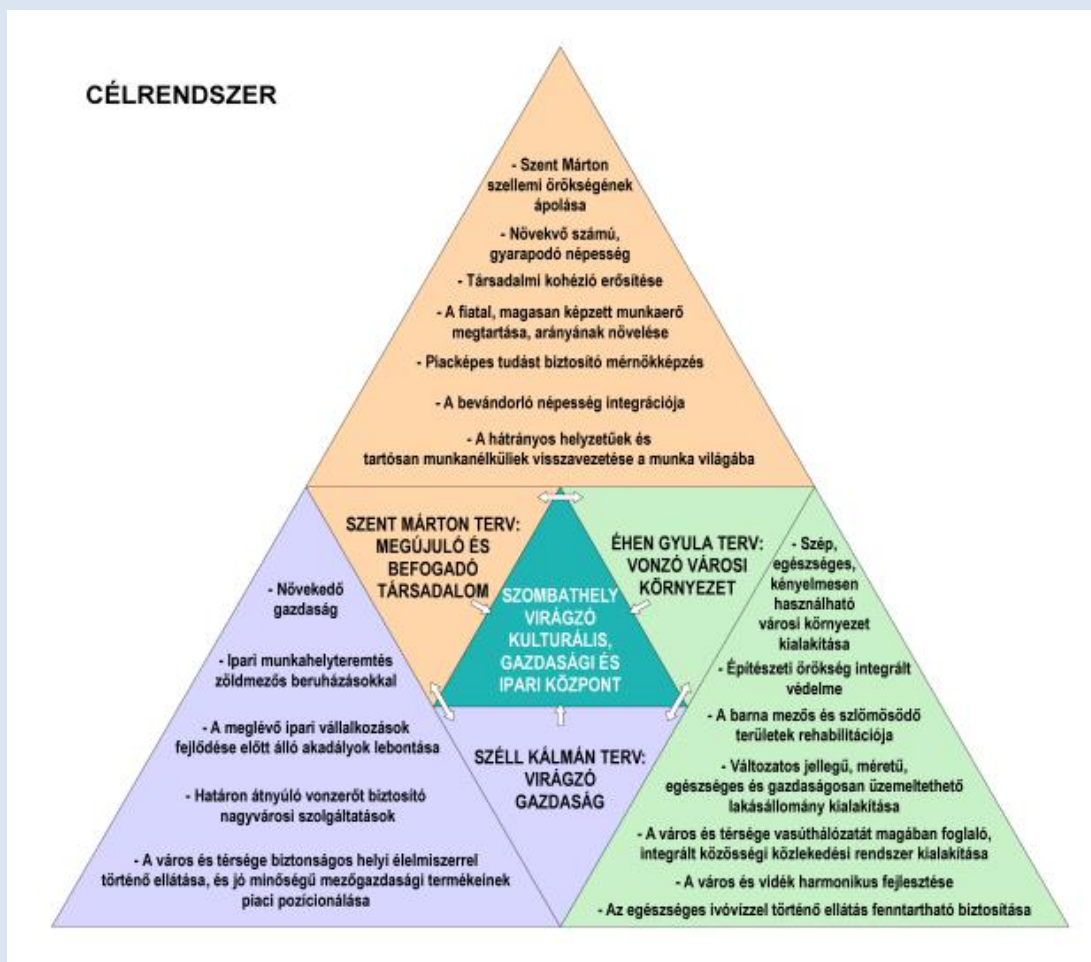
városfejlesztés;

Szombathely integrálása Magyarország és a Szombathelyt magában foglaló fejlett és gazdag transzregionális európai terület, az EU alpesi és Alpok körüli régióinak területe fizikai és gazdasági terébe annak érdekében, hogy a város kedvező térszerkezeti pozíciójának kihasználásával elő lehessen mozdítani Szombathely és Magyarország társadalmi és gazdasági fejlődését, versenyképességének növekedését.

Az említetteknek megfelelően Szombathely 2030-ra szóló, hosszú távú jövőképét a Településfejlesztési Koncepció a következőképpen fogalmazza meg.

**„A 2000 ÉVES MÚLTRA VISSZATEKINTŐ SZOMBATHELY ÉS TÉRSÉGE
VIRÁGZÓ KULTURÁLIS, GAZDASÁGI ÉS IPARI KÖZPONT,
SZENT MÁRTON SZELLEMI ÖRÖKSÉGÉRE ÉPÜLŐ VONZÓ ÉS BEFOGADÓ VÁROS,
AMELY MAGYARORSZÁG NYUGATI KAPUJÁBAN EURÓPA DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ
ALPOK KÖRÜLI TÉRSÉGÉNEK SZERVES RÉSZÉ.”**

A jövőkép, az átfogó célok és a részcélok kapcsolata

1.5.1.2. A hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégia vonatkozó megállapításai

Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlése 283/2014. (VI.19.) Kgy. sz. határozatával elfogadta Szombathely Megyei Jogú Város Hosszú Távú Településfejlesztési Konceptióját és Integrált Településfejlesztési Stratégiáját. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia a Közgyűlés 40/2017.(III.2.) Kgy. sz. határozata és a Gazdasági és Városstratégiai Bizottság 81/2017. (III.27.) GVB határozata alapján módosításra került.

Az ITS készítését az 1.5.1.1. pontban említett kontextusban meghatározta az a körülmény, hogy a 2014-2020 EU fejlesztési időszak keretében, az EU 2014-től érvényes - paradigmikus jelentőségű megújuláson átesett - fejlesztéspolitikájának és új támogatási eszköztárának használatával, valamint Magyarország ezzel párhuzamosan, 2010-2015 között létrejövő fejlesztéspolitikai eszközeivel tervezett fejlesztések megvalósításának alapjául szolgáló, megvalósítás orientált, stratégiai szintű városfejlesztési alapidokumentumként készült.

KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

A JÖVŐKÉP, AZ ÁTFOGÓ CÉLOK ÉS A RÉSZCÉLOK RENDSZERE

JÖVŐKÉP 2030-RA	A 2000 ÉVES MÚLTRA VISSZATEKINTŐ SZOMBATHELY ÉS TÉRSÉGE VIRÁGZÓ KULTURÁLIS, GAZDASÁGI ÉS IPARI KÖZPONT, SZENT MÁRTON SZELLEMI ÖRÖKSÉGÉRE ÉPÜLŐ VONZÓ ÉS BEFOGADÓ VÁROS, AMELY MAGYARORSZÁG NYUGATI KAPUJÁBAN EURÓPA DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ ALPOK KÖRÜLI TÉRSÉGÉNEK SZERVES RÉSZE.		
ÁTFOGÓ CÉLOK 2030-RA	SZÉLL KÁLMÁN TERV: VIRÁGZÓ GAZDASÁG	SZENT MÁRTON TERV: MEGÚJULÓ ÉS BEFOGADÓ TÁRSADALOM	ÉHEN GYULA TERV: VONZÓ VÁROSI KÖRNYEZET
RÉSZCÉLOK	Növekedő gazdaság	Szent Márton szellemi örökségének ápolása	Szép, egészséges, kényelmesen használható városi környezet kialakítása
	Ipari munkahelyteremtés zöldmezős beruházásokkal	Növekvő számú, gyarapodó népesség	Építészeti örökség integrált védelme
	A meglévő ipari vállalkozások fejlődése előtt álló akadályok lebontása	Társadalmi kohézió erősítése	A barna mezős és szlömösödő területek rehabilitációja
	Határon átnyúló vonzerőt biztosító nagyvárosi szolgáltatások	A fiatal, magasan képzett munkaerő megtartása, arányának növelése	Változatos jellegű, méretű, egészséges és gazdaságosan üzemeltethető lakásállomány kialakítása
	A város és térsége biztonságos helyi élelmiszerral történő ellátása és jó minőségű mezőgazdasági termékeinek piaci pozicionálása	Piacképes tudást biztosító mérnökképzés	A város és térsége vasúthálózatát magában foglaló, integrált közösségi közlekedési rendszer kialakítása
		A bevándorló népesség integrációja	A város és vidék harmonikus fejlesztése
		A hátrányos helyzetűek és tartósan munkanélküliek visszavezetése a munka világába	Az egészséges ivóvízzel történő ellátás fenntartható biztosítása

A stratégiai fejlesztési célok meghatározása a jövőkép, az átfogó célok, a stratégiai célok és a prioritások összefüggő rendszerében

STRATÉGIAI CÉLOK 2014-2020-RA	1.1. Versenyképes, hatékony nagyvállalatok, kkv-k és mikro vállalkozások	1.2. Magas szintű foglalkoztatottság	1.3. Jelentős K+F és innovációs aktivitás	1.4. Mindenkire számítható hozzáférhető, fejlett információs és kommunikációs technológiák	2.1 Széleskörű és magas színvonalú közösségi szolgáltatások és hatékony közigazgatás a helyi közösséggel partnerségben	2.2. A bevándorlókat integráló, nyitott és szolidáris helyi közösség	2.3. Képzett, vállalkozásra és munkavállalásra alkalmas, dinamikus növekvő számú népesség	3.1. A befektetők és a lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet	3.2. A természeti erőforrások kiegyensúlyozott és hatékony felhasználására épülő alacsony széndioxid kibocsátású gazdaság	3.3. Fenntartható és környezetkímélő közlekedési rendszer	3.4. Az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó városi környezet
	PRIORITÁSOK 2014-2020-RA	A Nyugat- Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ megvalósítása				Minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. Az ország kevésbé fejlett régióiból bevándorló munkavállalók és családjaik integrálódásának elősegítése. A műszaki irányú szak- és középfokú képzés, valamint a mérnökképzés, a közgazdasági és informatikai képzés fejlesztése a gazdaságfejlesztés humán erőforrásának biztosítása érdekében.	A kompakt város kialakulásának előmozdítása a belváros és a városközpont komplex rehabilitációjával és fejlesztésével, az építészeti örökség integrált védelmével, a Szent Márton Év helyszíneinek és létesítményeinek kialakításával, rehabilitációjával, valamint a Szent Márton zarándokút és létesítményei kiépítésével				

Határon átnyúló gazdasági - ipari növekedési központ kialakítása		Az aktív és egészséges életet szolgáló jóléti közösségi szolgáltatások fejlesztése. Az idős korosztály társadalmi aktivitásának megőrzése, és a szegénység által leginkább érintettek életésélyeinek növelése.	Zöld mezős munkahelyteremtő ipari beruházások megvalósítására alkalmas területek kialakítása a piaci szereplők befektetéseikhez szükséges fizikai, infrastrukturális és építési jogi előfeltételek megteremtése érdekében
K+F és innovációs tevékenység fejlesztése		Fejlesztéseket, befektetéseket támogató közigazgatási környezet kialakítása. A megváltozott munkaképességű és a hátrányos helyzetű emberek munkaképességének fejlesztése, munkavállalási esélyeinek bővítése.	Az önkormányzati tulajdonú barna mezős városrehabilitációs területeken a közszféra és a magánszféra által végrehajtásra kerülő gazdaságfejlesztő és munkahelyteremtő beruházások megvalósításához szükséges fizikai, infrastrukturális és építési, jogi előfeltételek megteremtése, a nem önkormányzati tulajdonban lévő, barna mezős, szlömösödő illetve alulhasznosított városi területek rehabilitációjának elősegítése
Az egészséggazdaság és a kreatív ipar fejlesztése		Közösségvezérelt, CLLD típusú fejlesztések megvalósítása	Integrált közösségi és alternatív közlekedési rendszer kialakítása
Fenntartható turizmus fejlesztése			A városon belüli úthálózat tehermentesítése az átmenő és az ipari termeléshez kapcsolódó közúti forgalom alól
Az egészséges és jó minőségű élelmiszerek történő ellátást			A város egészének energetikai megújítása a megújuló energiaforrások fokozott kihasználására építve, valamint fenntartható és hatékony városüzemeltetési fejlesztések

	előmozdító mezőgazda sági fejlesztések						
							Az egészséges és jó minőségű ivóvízzel történő ellátást biztosító fejlesztések
							Lakótelepek komplex rehabilitációja, lakóépületeik hőszigetelése és energetikai megújítása
							Kertvárosi városrészek komplex fejlesztése
							Korszerű, alacsony rezsiű esztétikus és kényelmesen használható bérlakás állomány kialakítása
							Az összehangolt, operatív városfejlesztés szervezeti, jogi és finanszírozási eszköztárának fejlesztése

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

- Gyöngyös'3000 Víziközmű Társulat és Építőközösséggel 2006. március 30-án kötött megállapodás.
- HOMA CENTRUM Kft-vel 2007. július 25-én kötött megállapodás.
- Erdei Iskola Úti Közműépítő Közösséggel 2007. december 20-án kötött, majd 2011. november 16-án módosított megállapodás.
- Szombathely-Olad Plató Víziközmű Társulattal 2008. június 26-án kötött megállapodás.
- HORWAT Investment Ingatlanforgalmazó Kft.-vel 2008. december 19-én kötött, majd 2011. június 18-án módosított megállapodás.
- Szombathely Újperint Víziközmű Társulat valamint Szombathely-Újperint Közműépítő-Közösséggel 2009. február 3-án kötött megállapodás.
- DEVIRS Kft-vel 2009. február 18-án kötött megállapodás Kossuth L. – Kiskar – Thököly által határolt tömb beépítésére (közös megegyezéssel történő megszüntetés folyamatban).
- SQRT Kft-vel, az MPC INVEST Ingatlanfejlesztő és Vagyonkezelő Kft-vel valamint a LIDL Magyarország Kereskedelmi Bt-vel 2009. március 11-én kötött megállapodás.
- PEDO Kft-vel 2009. június 3-án kötött megállapodás Gyurits A. utca folytatására.
- Agg Dezsővel 2009. július 15-én kötött megállapodás a volt Kertész Tsz területének beépítésére.
- H-24 Kft-vel 2009. augusztus 31-én kötött megállapodás 9202/16 hrsz (Hajdú, Muraszombat u.) ingatlanon út kiépítésére.
- Középhegyi Házépítő Kft-vel 2010. augusztus 4-én kötött megállapodás 4714/hrs (Színház u.) kiépítésére.
- Litor Kft-vel 2010. augusztus 4-én kötött megállapodás 4714/3 hrsz (Színház u.) É-i ág kiépítésére.
- „Újvilág” Közműberuházó Víziközmű Társulattal 2011. március 3-án kötött megállapodás.

A felsorolt hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződéseket az 1. számú függelék tartalmazza.

A Településfejlesztési Konceptió és az ITS jóváhagyását követően a településfejlesztési tevékenység súlypontja a közsféra Településfejlesztési Konceptióban és Integrált Településfejlesztési Stratégiában meghatározott településfejlesztési elképzeléseinek az Integrált Területi Program (ITP) és a Modern Városok Program (MVP) keretében, a közsféra által történő megvalósítására tevődött át. Másrészt a 2008-2012 közötti pénzügyi és gazdasági válság következtében a magánsféra vállalkozásainak építési tevékenysége is radikálisan lecsökkent, és nem volt igény jelentősebb léptékű, településfejlesztési és

településrendezési szerződések keretében végrehajtható, vállalkozói fejlesztési projektek megvalósítására.

1.5.3. A Településfejlesztési Koncepciónak és az Integrált Településfejlesztési Stratégiának megfelelően megvalósított, illetve az ITP és az MVP keretében megvalósításra kerülő szombathelyi, illetve Szombathelyt érintő fejlesztések

Fejlesztés tárgya	Támogatás forrása	Összköltség (Ft)
Megvalósult fejlesztések Szombathelyen		17 200 410 457 Ft
0-50 millió forint összegű fejlesztések		399 389 200 Ft
AGORA Gyermek Ház eszközbeszerzésére vonatkozó pályázat	EMMI pályázat	458 000 Ft
A Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum kulturális javai korszerű hozzáféréseinek fejlesztése	Emberi Erőforrások Minisztériuma pályázata	1 000 000 Ft
A Gagarin utcai gyalogátkelőhely komplex fejlesztése	Központi támogatás (BM támogatási szerződés)	2 551 270 Ft
Szombathelyi Kőszegi u. 44. sz. alatti műemlék épület felújítása	Nemzeti Kulturális Alap	3 089 303 Ft
A Járdányi Paulovits István Romkert közérdekű muzeális kiállítóhely szakmai támogatása	Emberi Erőforrások Minisztériuma pályázata	3 985 000 Ft
Szent Márton ünnepi hét program	NKA Kulturális Turisztikai Fesztiválok Ideiglenes Kollégiuma	5 000 000 Ft
Szombathelyi Ernuszt-kastély homlokzatának részleges felújítása (3235/01176 sz. Nemzeti Kulturális Alap pályázata)	Nemzeti Kulturális Alap	7 095 536 Ft
„Nemzeti Ovi-Foci, Ovi-Sport Program” a Mocorgó Óvodában	Nemzeti Ovi-Foci, Ovi-Sport Program	9 500 000 Ft
„Nemzeti Ovi-Foci, Ovi-Sport Program” a Maros Óvodában	Nemzeti Ovi-Foci, Ovi-Sport Program	9 500 000 Ft
A Savaria Múzeum új, állandó kiállításának megújítása III. ütem	Emberi Erőforrások Minisztériuma pályázata	11 111 231 Ft
Szent Márton tér engedélyezési és kiviteli tervezése	Központi támogatás (BM támogatási szerződés)	12 192 000 Ft
A Savaria Múzeum új állandó kiállításának II. üteme (ALFA II. pályázat)	Emberi Erőforrások Minisztériuma pályázata	13 000 000 Ft
28/2014. (IV. I.) BM rendelet szerinti "A közbiztonság növelését szolgáló önkormányzati fejlesztések támogatása"	Belügyminisztérium	13 726 005 Ft
Civil partnerségi kapcsolatok erősítése Szombathelyen (ÁROP-1.A.6-2013-2013-0009)	Államreform Operatív Program	19 991 359 Ft
Berzsenyi tér, Szily J. utca, Hollán E, utca, Széchenyi utca felújításának teljes körű tervezése	Központi támogatás (BM támogatási szerződés)	22 733 000 Ft
„Ügyfél útja” – Modellkísérleti program a szombathelyi alapszolgáltatások funkcionális összekapcsolására (TÁMOP-5.4.9-11/1-2012-0032)	Társadalmi Megújulás Operatív Program	30 726 309 Ft
Smidt Múzeum épületének tető- és homlokzat-felújítása (Pályázat száma: 3235/88)	Nemzeti Kulturális Alap	33 494 524 Ft

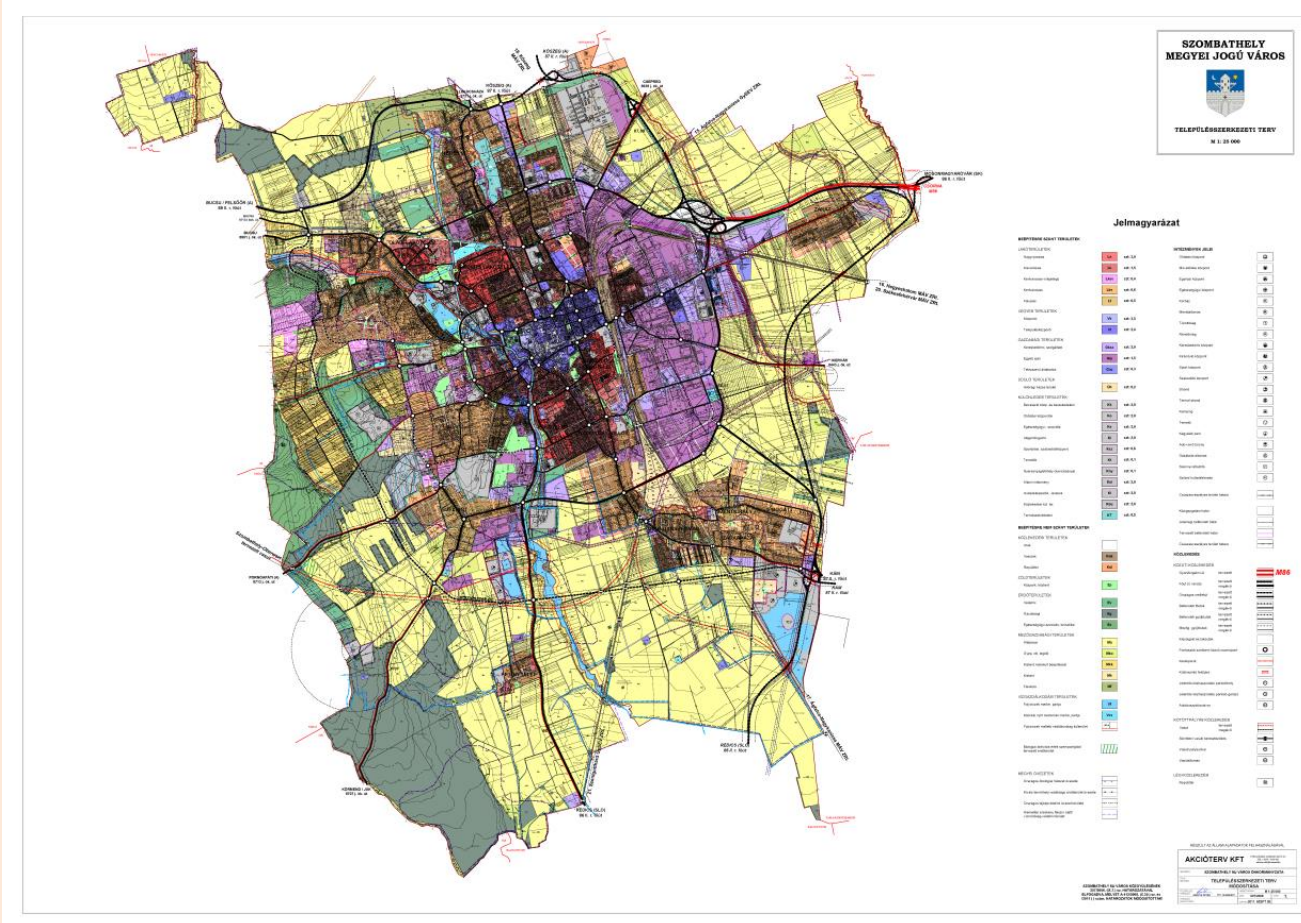
Partnerségi alapú esélyegyenlőségi programok a segítség városában és térségében (ÁROP-1.A.3-2014-2014-0023)	Államreform Operatív Program	33 997 238 Ft
Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának szervezetfejlesztése (ÁROP-1.A.5-2013-2013-0094)	Államreform Operatív Program	38 120 000 Ft
Fenntartható városfejlesztési programok - Savaria 2020 (NYDOP-3.1.1/F-13-2013-0002)	Nyugat-dunántúli Operatív Program	40 000 000 Ft
"Fotovoltaikus rendszerek kialakítása Szombathely Város intézményein" (KEOP-4.10.0/N/14-2014-0377)	Környezet és Energia Operatív Program	43 350 966 Ft
Kárpáti Kelemen utcai közvilágítás kiépítése	Központi támogatás (BM támogatási szerződés)	44 767 459 Ft
50-100 millió forint összegű fejlesztések		210 636 280 Ft
Hulladékszállító autó beszerzése iránti pályázat	Vidékfejlesztési Minisztérium pályázata	63 508 255 Ft
Szombathely város kerékpárút-hálózatának fejlesztése Gyöngyösszőlős és Gyöngyöshermán városrészekben (NYDOP-4.3.1/B-11-2011-0002)	Nyugat-dunántúli Operatív Program	72 705 425 Ft
„A Szombathelyi Oladi Általános Iskola uszodájának fejlesztése” (KEOP-4.10.0/U/15-2015-0006)	Környezet és Energia Operatív Program	74 422 600 Ft
100-500 millió forint összegű fejlesztések		818 965 819 Ft
A szombathelyi Játéksziget Óvoda fejlesztése (NYDOP-5.3.1/B-12-2013-0003)	Nyugat-dunántúli Operatív Program	120 000 000 Ft
Szombathely intermodális közösségi közlekedési csomópont létesítése (KÖZOP-5.5.0-09/11)	Közlekedés Operatív Program	224 612 200 Ft
Körmendi út - Óperint utcai szociális célú rehabilitáció - IVS II. ütem (NYDOP-3.1.1/B2-12-k1-2013-0003)	Nyugat-dunántúli Operatív Program	474 353 619 Ft
500 millió forint feletti összegű fejlesztések		15 771 419 158 Ft
Új Városliget építése Szombathelyen - IVS III. ütem (NYDOP-3.1.1/B1-13-k-2013-0007)	Nyugat-dunántúli Operatív Program	757 147 753 Ft
A szombathelyi AGORA - Művelődési és Sportház területi multifunkcionális közösségi közművelődési központtá történő fejlesztése, átalakítása (TIOP-1.2.1/A-12/1-2013-0005)	Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program	1 014 271 405 Ft
A Markusovszky Kórház fejlesztése	Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program,	14 000 000 000 Ft
Folyamatban lévő fejlesztések		35 714 819 553 Ft
0-50 millió forint összegű fejlesztések		12 643 EUR
Disarmed cities	URBACT III. program	12 643 EUR
50-100 millió forint összegű fejlesztések		153 000 000 Ft
Társadalmi együttműködést elősegítő komplex programok az Óperint városrészen (TOP-6.9.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	67 000 000 Ft
Szociális alapszolgáltatások fejlesztése Szombathelyen (TOP-6.6.2-15-SH1-2016-00001)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	86 000 000 Ft
100-500 millió forint összegű fejlesztések		2 532 490 341 Ft
Százsorszép Bölcsőde és Mocorgó Óvoda fejlesztése Szombathelyen (TOP-6.2.1-15-SH1-2016-00003)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	146 053 854 Ft

Weöres Sándor és Pipitér Óvoda fejlesztése Szombathelyen (TOP-6.2.1-15-SH1-2016-00004)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	163 199 011 Ft
Egészségügyi intézmények energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-15-SH1-2016-00005)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	182 992 500 Ft
Bölcsőde fejlesztések Szombathelyen (TOP-6.2.1-15-SH1-2016-00005)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	254 747 135 Ft
AGORA központ energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-15-SH1-2016-00002)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	294 058 000 Ft
Óvodák energetikai korszerűsítése (TOP-6.5.1-15-SH1-2016-00004)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	294 312 000 Ft
Neumann János Általános Iskola felújítása (TOP-6.5.1-15-SH1-2016-00003)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	296 127 841 Ft
Szociális városrehabilitáció II. ütem (TOP-6.7.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	445 000 000 Ft
A szombathelyi Északi iparterület fejlesztése (TOP-6.1.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	456 000 000 Ft
500 millió forint feletti összegű fejlesztések			33 025 536 312 Ft
Sárdi-ér úti terület alpinfrastruktúrájának kiépítése (TOP-6.1.1-15-SH1-2016-00002)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	544 000 000 Ft
Óvoda fejlesztések Szombathelyen (TOP-6.2.1-15-SH1-2016-00002)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	564 000 000 Ft
Városháza épületének felújítása (TOP-6.5.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	630 509 659 Ft
Új egészségügyi alapellátó központ kialakítása (TOP-6.6.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	700 000 000 Ft
Szombathely Szent László Király utcai felhagyott iparterület fejlesztése (TOP-6.3.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	750 000 000 Ft
Szombathely bel- és csapadékvíz védelmi rendszerének fejlesztése (TOP-6.3.3-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	800 000 000 Ft
Megújuló Szombathely-tiszta energia saját erőből (TOP-6.5.2-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	894 866 556 Ft
SZMJV közúthálózati elemeinek gazdaságfejlesztési célú megújítása (TOP-6.1.5-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	915 000 000 Ft
Szombathely Megyei Jogú Város kerékpárosbarát fejlesztése (TOP-6.4.1-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési Operatív Program	és	1 015 000 000 Ft
Szombathelyi Sportliget fejlesztése (TOP-6.3.2-15-SH1-2016-00001)	Terület- Településfejlesztési	és	1 155 000 000 Ft

	Operatív Program	
Gazdaság-és foglalkoztatásfejlesztési partnerség a Szombathelyi járás területén (TOP-6.8.2-15-SH1-2016-00001)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	1 213 000 000 Ft
Szombathelyi Vásárcsarnok felújítása (TOP-6.1.3-15-SH1-2016-00001)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	1 601 000 000 Ft
Fedett Uszoda és Termálfürdő fejlesztésének II. üteme	állami támogatás + TAO	2 243 160 097 Ft
Szent Márton Terv I. ütem elemei	Modern Városok Program	5 000 000 000 Ft
Haladás Sportkomplexum	állami támogatás	15 000 000 000 Ft
Elhatározott fejlesztések		123 541 000 000 Ft
Schrammel Imre életmű elhelyezése	Modern Városok Program	700 000 000 Ft
Szombathely térségi jelentőségű turisztikai vonzerejének fejlesztése	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	700 000 000 Ft
Szent Márton Terv II. ütem - Romkert rekonstrukció (TOP projekt)	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	1 200 000 000 Ft
A szombathelyi Képtárnak helyet adó épület felújítása	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program	1 500 000 000 Ft
Gothard-kastély felújítása és zarándokszállás kialakítása	Modern Városok Program	2 047 000 000 Ft
Multifunkcionális városi közszolgáltatási telephely a Sárdi-ér utcai iparterületen	Modern Városok Program	2 100 000 000 Ft
Szent Márton Terv III. ütem (intermodális csomópont)	Modern Városok Program	4 646 000 000 Ft
Szent Márton Terv II. ütem	Modern Városok Program	5 000 000 000 Ft
Fedett Uszoda és Termálfürdő fejlesztésének III. üteme	Modern Városok Program	5 648 000 000 Ft
M86 és M87 fejlesztése	Modern Városok Program	100 000 000 000 Ft
MINDÖSSZESEN		176 456 230 010 Ft

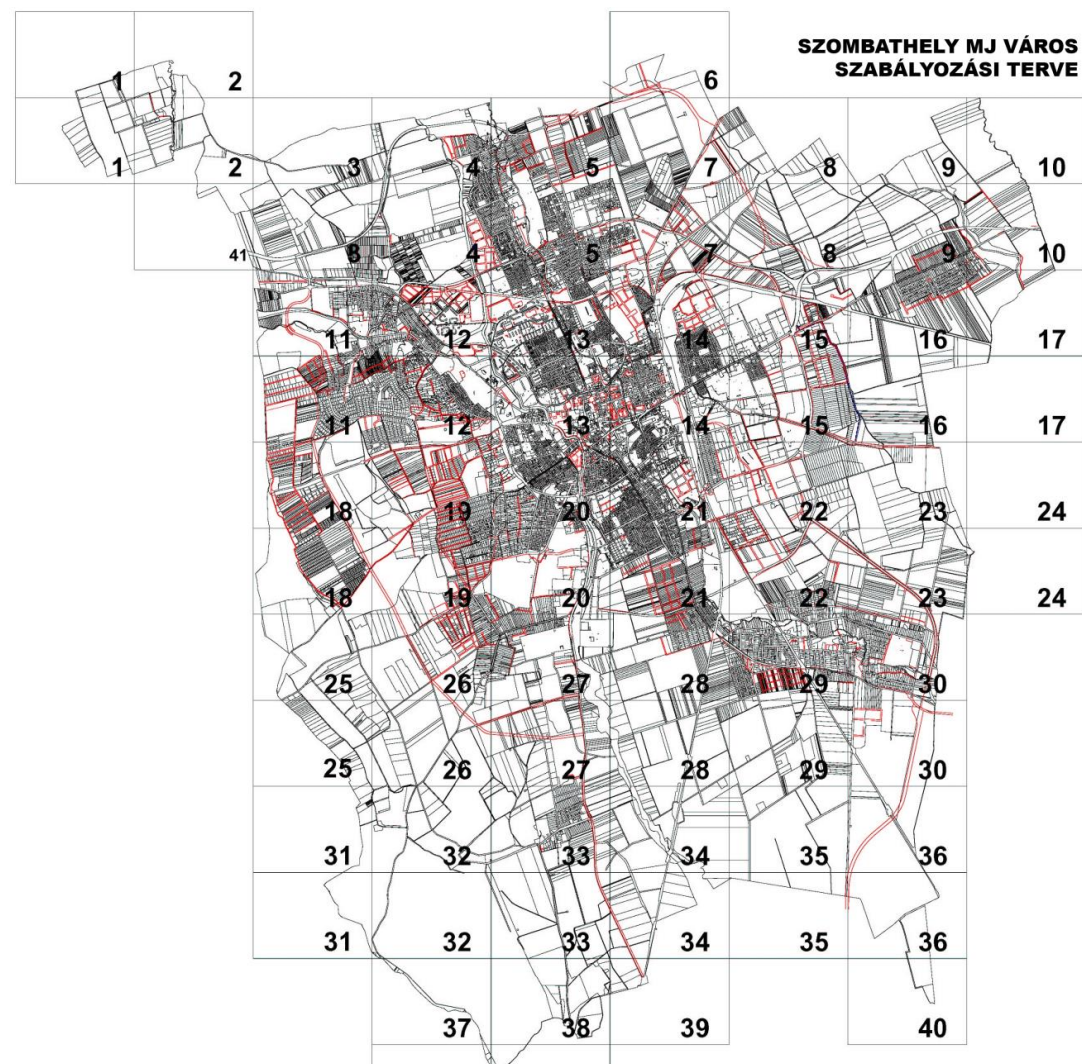
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

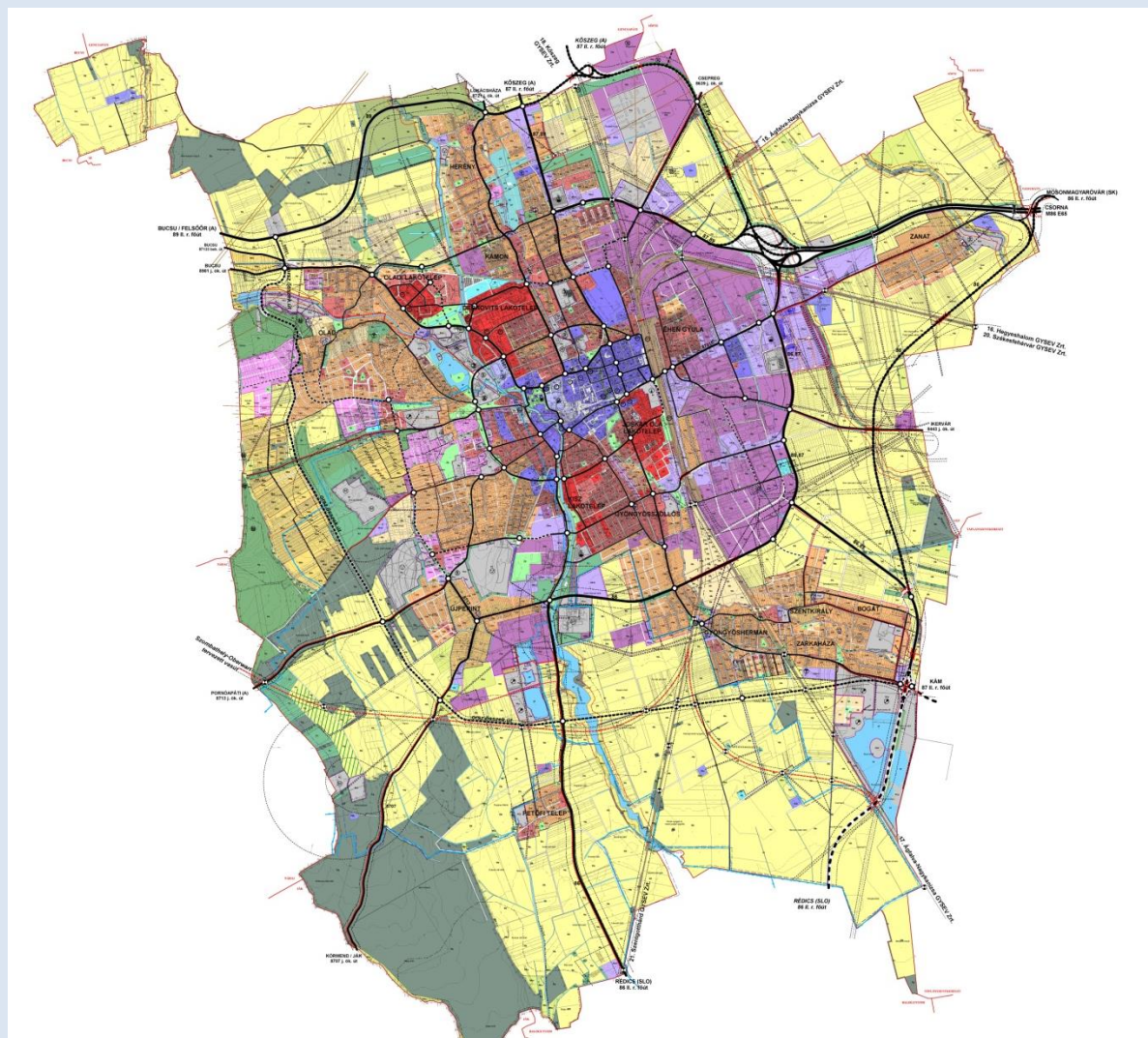
Szombathely településrendezési tervének

Szombathely szabályozási terve

Az ITS jóváhagyása óta hatályba lépett, módosított Településszerkezeti Terv

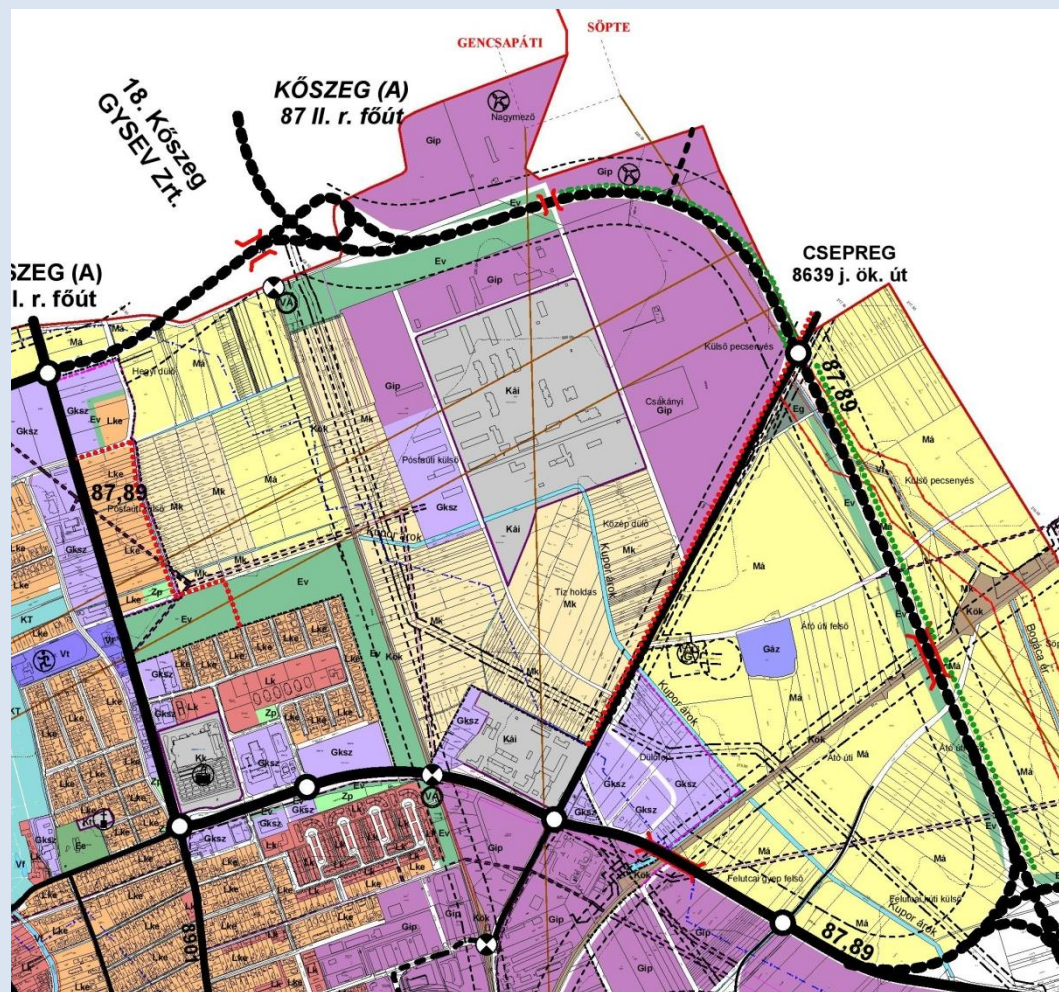

159

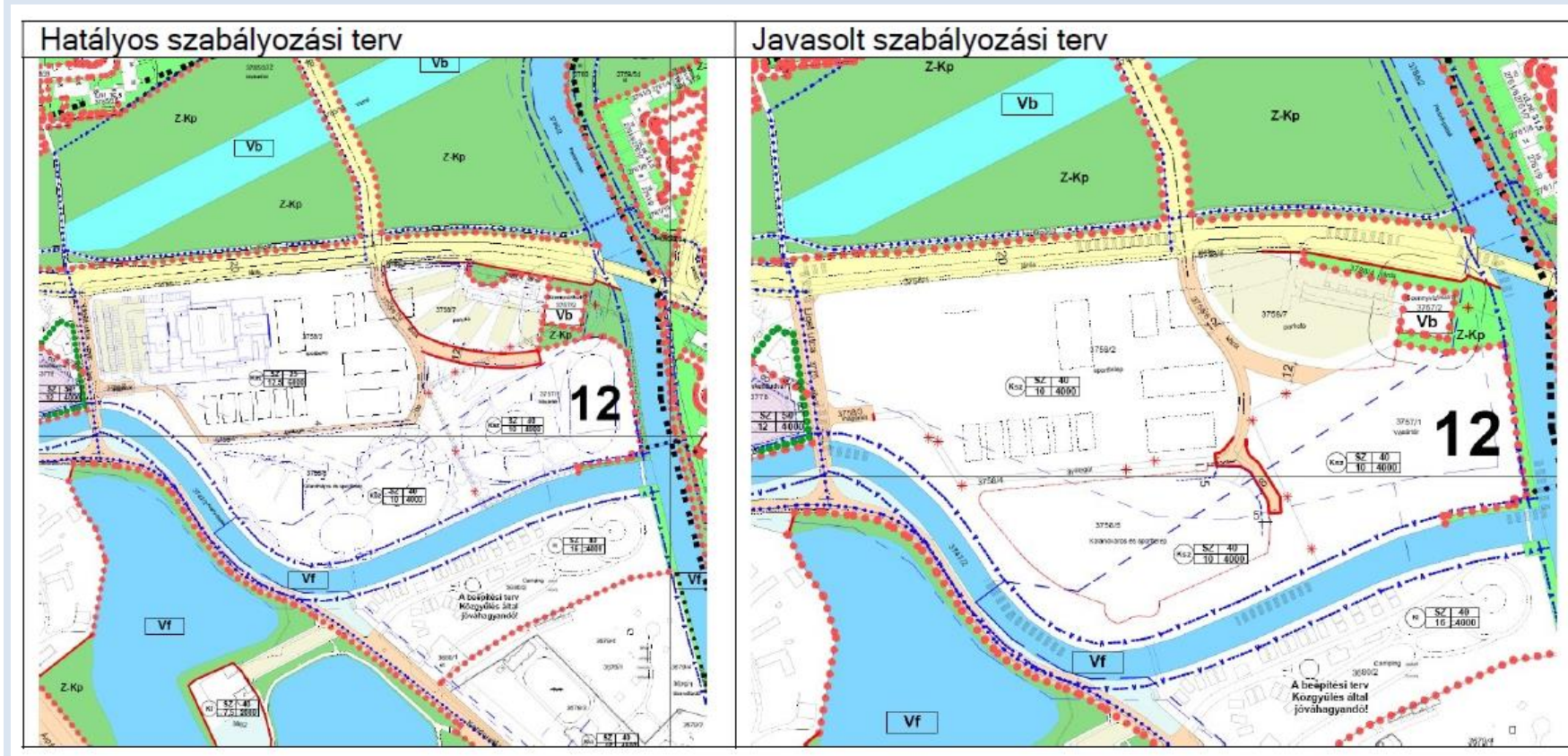

A módosított Településszerkezeti Terv ITS szempontjából lényeges, megváltoztatott elemei:

Északi Iparterület GIP besorolása

Sportliget területének pontosított szabályozása (a képen a "Javasolt szabályozási terv")

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Szombathely Megyei Jogú Város településszerkezeti tervét 2006-ban fogadták el. Az ezt követő módosítások alapjaiban változatlanul hagyták a fő infrastrukturális és közlekedési hálózatokat, a települési szintű területfelhasználások rendszerét. A településrendezési eszközöket azonban a folyton változó igényeknek és a társadalmi, gazdasági környezethez illesztve módosították.

A 2006-ban elfogadott rendezési terv a lakóterület fejlesztés irányának a meglévő belterületi szabad ingatlanok beépítése mellett a nyugati városrészben a Rigóvölgy, Alsóhegy, középhegy, Olad plató és tőle nyugatra elhelyezkedő Villa Olad területét határozta meg, mint potenciális kertvárosias területek. Új lakóterületet jelölt ki továbbá a Minervát körül ölelő véderdőtől északra, a 87. sz. főút keleti oldalán, illetve Gyöngyöshermán városrészben a Külső Rumi úttól délre. A nagyszámú új lakóterület által biztosított építési telek kínálat valószínűsíthetően hozzájárulhatott ahhoz, hogy jelentősen csökkent a város agglomerációba való kiköltözés, és jelentősen emelkedett a megyeszékhelyen megvalósult lakásépítések száma. Szombathely migrációs mérlege ugyanis -2584 fő volt az 1990-2001 időszakban, míg az utolsó két népszámlálás (2001 és 2011) közötti évtizedben a bevándorlást meghaladó mértékű elvándorlás (negatív migrációs mérleg) formájában bekövetkező népességfogyás az előző évtizedének már "csak" a negyedrésze volt (629 fő).

A kisvárosias lakóterületek esetében a már kialakult lakóterületek átépülése jellemző, a korábban már kijelölt kisvárosias lakóterületeken kívül újabbat nem kellett meghatározni.

Új nagyvárosias lakóterület kijelölésére nem volt igény.

A kertvárosi lakóterületek bővítése azzal tudta elősegíteni a dezurbanizáció folyamatának továbbfejlődését, hogy a város közigazgatási határain belül elégitette ki a szabadon álló családi házas lakásépítés építési telekigényét. Ennek eredményeként a város jelenleg hosszú időre elegendő tartalék területtel, illetve műszakilag is kialakított, beépíthető építési telekkel rendelkezik ebben a kategóriában, ha a létrehozott értékek megtartása mellett fokozatosan át akar térni a városi életet és a város ingatlanait felértékelő, fenntartható városfejlesztési pályára.. Ugyanis a városok térbeli szétterüléséből adódó számtalan társadalmi, gazdasági és környezeti hátrány következtében az elmúlt évtizedben az EU fejlett tagállamaiban kialakult az a felismerés, amit Magyarországon a gazdasági válság hatásai kényszerítettek ki. Ez abban áll, hogy a családi házas lakóterületek térbeli szétterülésével és szétterülésével létrejövő épített települési szövet gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból sokkal kevésbé fenntartható a közösség számára, mint az úgynevezett kompakt város, amelynek egyébként városszerkezeti adottságai és városfejlesztési vívmányai alapján Szombathely az egyik hazai mintapéldája lehetne.

A kompakt városban rejlő előnyök kihasználása érdekében a rendezési terv lehetőséget ad a városi szövetbe integrálódó új, többlakásos, városi, lakóépületek építésére a szerves fejlődés, illetve a

fenntartható városfejlesztés keretében a belvárosi, belváros közeli városrészekben, illetve az Olad lakótelep területén..

A kompakt város kialakítása érdekében, új településközpont vegyes terület kialakítására és a városközponti lakásállomány növelésére szolgálhatna a rendezési terv alapján a volt Huszár laktanya tömbje, amely jelenleg alulhasznosított és pusztuló területe csak a városnak.

A gazdasági, ipari területek tekintetében a szerkezeti terv a 86 sz. főút várost elkerülő szakaszát tekintette a fejlesztés határának, és a gazdaságfejlesztés, iparfejlesztés területigényeit ennek keretei között kielégíthetőnek vélte. Jelenleg is van még ezen területen belül némi tartalék a gazdasági területek fejlesztésére, a rendelkezésre álló néhány tíz hektárnyi szabad terület azonban messze nem elegendő ahhoz, hogy a Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ keretében tervezett, több ezer új ipari munkahelyet meg lehessen teremteni. Ilyen léptékű iparfejlesztéshez ugyanis a járműipari mai technológiái mellett több száz hektáros terület szükséges. Ezért a szerkezeti tervnek a kompakt város irányába mutató gondolatát (az újabb ipari, gazdasági épületek nem szóródhatnak szét egy újabb fejlesztési hullámban az azóta megépült 86-os elkerülő út keleti oldalán) megtartva a nagy léptékű zöld mezős iparfejlesztési beruházásokhoz új területeket kell biztosítani, amire jelenleg a Söptével közös volt honvédségi terület a legalkalmasabb, mivel ott az önkormányzat tulajdonosi pozíciója révén nem merül fel olyan területszerzési eljárások és kiadások szükségessége, amelyek a megcélzott léptékben történő iparfejlesztés közép távon történő megvalósíthatóságát kérdésessé teszik.

Ugyanakkor a szerkezeti terv fent említett alap gondolata mellett is sor került 2008-ban jelentősebb gazdasági terület kijelölésére a 86-87 sz. főút keleti oldalán, itt új kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület alakult (Tesco áruházal szemben), amelyeken a kitűzött ingatlanfejlesztés megvalósulását a gazdasági válság kirobbanása már megakadályozta.

A 2012-ben elindított és 2013-ban folyó rendezési terv karbantartása jelentős számban szolgálja a már meglévő telephelyek üzemegységek bővítési lehetőségeinek jobb kihasználását, saját telephelyen belüli fejlesztést, a területi igényrel jelentkező vállalkozások száma ugyanakkor jelentősen visszaesett.

A sport és szabadidős területek a város belső területein egy helyen koncentrálódnak és a lakosságot elérhető távolságon belül kiszolgálják: Csónakázó tó, Tófürdő, Termálfürdő, Haladás pálya, Sportliget, Kalandpark, Markusowszky úti sportpálya stb. Új fejlesztési lehetőségeket a már felhagyott (Szabadidő Központ, vagy Újperinti horgásztavak) vagy a jövőben kimerülő kavicsbányák jelentenek a délkeleti városrészekben (SZOKA kavicsbányák).

A város zöldfelületeit a Gyöngyös és Perint patakok kötik össze és párhuzamos észak-déli folyásukkal közrefogják a belvárost is. A patakokat kísérő zöldterületekben kevés változás történt, a víz és város kapcsolata elsősorban a belvárosban szorosabbá és esztétikusabbá tehető.

Zöldterületek tekintetében a város ellátottsága kedvező, annak eloszlása és a beruházói igények alapján az új lakóterületek esetében már kedvezőtlen, csökkenő tendenciát mutatnak.

Kertes mezőgazdasági területeket ki kell emelni a hagyományos mezőgazdasági gazdálkodás közül, hiszen jelentős hagyománya van a városi kertészkedésnek Szombathelyen. A 17-21.számú vasútvonal közötti Körtés, vagy Parkerdő területén kiterjedt területeken folyik kertgazdálkodás hobbi és rekreációs céllal.

A város infrastrukturális hálózat elemei kiépültek, és képesek az új beépítésre szánt terület igényeinek befogadására a műszaki feltételek megteremtésére.

A közlekedési hálózatban a belső városrész szintű kapcsolatok javultak. Elkészült a belső körút, ugyanakkor további körutas rendszer részét képező hálózati elemek építési igényét jelöli a településszerkezeti terv. Elkészült a Csaba utcai felüljáró, két külön szintű átvezetést adva a várost átszelő vasútvonalak felett. A városon belüli kapcsolatrendszerből hiányoznak a dinamikusan fejlődő nyugati városrészek felé irányuló új hálózati elemek. Évtizedes probléma a Saághy utca hiányzó szakaszának összekötése az Oladi átkötő út felé. Új közúti kapcsolat megteremtése a cél a Derkovits lakótelep és 11-es Huszár út között az Alsóór utca megépült szakaszának felhasználásával. A szombathelyi körgyűrű bezárása érdekében a 89.sz. főút északi szakasza, a nyugati elkerülő, és ide vezető gyűjtő utak megvalósításra várnak.

A vasútvonalak fejlesztése dinamikus volt az elmúlt időszakban, teljesen megújult és környezetvédelmi szempontból kedvezőbbé vált a Sopron-Szombathely és Szombathely-Szentgotthárd vasútvonal. Szerkezeti terv szinten – környezetvédelmi hatásvizsgálat nélkül – szerepel a Szombathely-Felsőór/Oberwart vasútvonal déli nyomvonallal. A Szombathely-Nagykanizsa vasútvonal Gyöngyöshermán városrészt elkerülő új szakaszát a párhuzamosság elkerülésével átkötésre javasolja a megújult Szentgotthárdi vonalra, új külterületi nyomvonallal. A Puskás Tivadar utca esetében további vizsgálat és egyeztetés szükséges a szintbeni vagy külön szintű átvezetésének és körgyűrűre történő kikötésére.

A hatályos rendezési tervben megfogalmazott fejlesztési célok közül az alábbiak kerültek már megvalósításra:

Infrastruktúra:

- Győr-Szombathely, Szombathely- Hévíz 400 kV-os hálózat kiépítése megtörtént

Közlekedés:

- Sopron-Szombathely és Szombathely-Szentgotthárd vasútvonalak rekonstrukciója és villamosítása befejeződött
- Csaba utcai közúti felüljáró (GYSEV beruházásában 2012-ben átadva)
- 86-os főút 2x2 sávú kiépítése a 87.sz főút körforgalmú csomópontjáig
- Szent Gellért utca nyugati szakasza (Park Center-Aldi között)
- Perint patak menti kerékpárút kiépítése, Olad városrész bekapcsolás a kerékpáros útvonalakba
- Rumi út és Körmenyi út összekötése kerékpáros úttal (folyamatban lévő fejlesztés 2013)

Gazdasági területek:

- Sárdi-ér utcában új gazdasági terület került kialakításra
- BPW Hungaria gyártelep bővítésre került
- Kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület alakult a 86-87.- sz. főút keleti oldalán (Tescoval szemközt)

Lakóterületek

- Szent István király utcában a volt Csemege Fűszért területén lakópark jött létre
- Kiteljesedtek a korábban elindított lakóterület fejlesztések: például Minerva, Parkerdő lakópark, Oroszlán utca - Határőr utca környezete
- Rákosi Jenő utca és környékének beépítése megvalósulás fázisába lépett

Intézményi fejlesztések:

- Kámoni Arborétum rekonstrukciója
- Erdészeti Látogatói központ kialakítás a Saághy utcában
- Volt honvédségi laktanya területén börtön létesült
- Volt határőrség épületegyüttesébe a Közigazgatási Hatósági Szolgálat kapott helyet
- Illés Akadémia megvalósult Olad városrészben az Arany-patak partján
- Aréna Savaria Városi Sportcsarnok elkészült.
- Iseum rekonstrukciója

Belváros funkcióbővítése:

- Lásd IVS fejlesztések

A hatályos Településszerkezeti Tervnek az ITS jóváhagyása után megvalósult elemei:

2016-os átadással megépült az M86-os gyorsforgalmi autópút Szombathely közigazgatási területére eső szakasza